SF PASAULINĖS FANTASTIKOS AUKSO FONDAS

Douglas Adams

KELIAUTOJO KOSMOSTOPU VADOVAS PO GALAKTIKĄ

Moksliniai fantastiniai romanai

Iš anglų kalbos vertė
VIDA BRAZAUSKIENĖ

eridanas
Kaunas
2000

Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas", 176 tomas
Serija įkurta 1990 m.

Douglas Adams
THE HITCHHIKER'S GUIDE TO THE GALAXY
New York, Ballantine books, 1981

UDK 820(73)-3
Ad21

www.eridanas.lt

ISBN 9986-950-65-1

Toli toli, nemadingiausiojo Vakarinės Galaktikos Vijos galo užkampyje, kurio nerasite jokiame žvaigždėlapyje, yra maža nereikšminga geltona saulė.

Aplinkui šiąją maždaug devyniasdešimt dviejų milijonų mylių atstumu skrieja visiškai neverta dėmesio mažytė žalia planeta, kurios gyventojai, kilę iš beždžionių, yra tokie stebėtinai primityvūs, jog vis dar įsivaizduoja, esą skaitmeniniai laikrodėliai - baisiai gudrus išradimas.

Šią planetą kamuoja - ar veikiau kamavo - štai koks galvosūkis: dauguma jos gyventojų didžiumą laiko jaučiasi nelaimingi. Siūlyta daugybė šio galvosūkio sprendimo būdų, tačiau beveik kiekvienu atveju dažniausiai nagrinėtas nedidelių žalių popieriaus gabalėlių judėjimas - ir tai keista, nes apskritai nelaimingi jausdavosi ne tie mažieji žalieji popieriaus gabalėliai.

Žodžiu, galvosūkis liko neišspręstas; daugybė žmonių tūžo, beveik visi sielvartavo - netgi tie, kurie turėjo skaitmeninius laikrodėlius.

Ne vienas vis tvirčiau tikėjo, kad visi baisiai apsiriko, iš viso išlipdami iš medžių. O kai kurie tvirtino, jog net medžiai - netikęs ėjimas: geriausia būtų buvę apskritai neišlįsti iš vandenyno.

O paskui vieną ketvirtadienį, praėjus beveik dviems tūkstančiams metų nuo tos dienos, kai vienas žmogus buvo prikaltas prie medžio, nes šnekėjo, kaip šaunu būtų dėl įvairumo neskriausti kitų žmonių, mergina, sėdėjusi nuošaliame mažos Rikmensvorto kavinės kamputyje, staiga atspėjo, kas visą tą laiką kriko, ir galiausiai suvokė, kaip galima paversti pasaulį gera ir laiminga vieta. Šįkart sprendimas teisingas, turėtų pasisekti, ir nebereikėtų nieko prie nieko kalti.

Deja, mergina nespėjo net nubėgti iki telefono ir kam nors papasakoti apie tai - užgriuvo siaubinga, kvaila katastrofa, todėl sumanymas pražuvo amžinai.

Čia pasakojama ne apie tą merginą.

Bet čia pasakojama apie siaubingąją kvailąją katastrofą ir kai kurias jos pasekmes.

Taip pat čia pasakojama apie knygą; knygą, kurios pavadi-

nimas - "Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką", nežemišką, niekuomet neišleistą Žemėje knygą, kurios nė vienas žemietis neregėjo, netgi negirdėjo apie ją iki tol, kol užgriuvo baisioji katastrofa.

Tačiau ta knyga neabejotinai nuostabi.

Faktiškai ši knyga turbūt pati nuostabiausia iš visų, kokias tik yra išleidusi Mažųjų Grigo Ratų leidybos korporacija - apie kurią taipogi net negirdėjo joks žemietis.

Tai ne tik neabejotinai nuostabi - tai dar ir nepaprastai populiari knyga, populiaresnė nei "Dangiškoji Slauga Namuose Kiekvienam", geriau perkama nei "Dar Penkiasdešimt Trys Laiko Stūmimo Nulinėje Traukoje Būdai", prieštaringesnė už Oolono Kolufido filosofinių galvasopių trilogiją "Kur Dievas Suklydo", "Dar Keletas Rimčiausių Dievo Klaidų" bei "Kas Iš Viso Tas Dievas?".

Daugumoje ramesniųjų Išorinio Rytinio Galaktikos Pakraščio civilizacijų "Keliautojo Kosmostopu Vadovas" jau išstūmė "Galaktikos Enciklopediją", nes šiame tipiniame veikale pateikiamos visapusiškos žinios bei išmintis, ir nors jame esama nemažai spragų bei pakanka abejotinų, ar - mažiausia - baisiai netikslių teiginių, jis dėl dviejų svarbių priežasčių pranašesnis už senąjį veikalą, skirtą veikiau pėstiesiems.

Pirmiausia - jis truputį pigesnis; o antra - ant jo viršelio didelėmis draugiškomis raidėmis užrašytas žodis "NEPANIKUOK".

Bet pasakojimas apie baisųjį kvailąjį ketvirtadienį, pasakojimas apie keistas jo pasekmes, taipogi pasakojimas apie tai, kaip šios pasekmės neišpainiojamai persipynė su nepaprastosios knygos istorija, prasideda labai paprastai.

Jis prasideda nuo vieno namo.

Pirmas Skyrius

Namas stovėjo ant nuožulnios įkalnės pačiame kaimelio pakraštyje. Stovėjo atokiai ir žvelgė į plačiai besidriekiančius Vakarų Krašto ūkininkų laukus. Anaiptol neypatingas - maždaug trisdešimties metų amžiaus senas, pasmukęs, kerėpliškas plytų namas su ketvertu fasadinių langų, kurių dydis bei išdėstymas daugiau ar mažiau nepriekaištingai erzino akį.

Vienintelis asmuo, kuriam namas kažkodėl atrodė ypatingas, buvo Arturas Dentas; bet, šiaip ar taip, Dentas gyveno būtent šiame name. Gyveno gal jau kokius trejetą metų - nuo tada, kai išvyko iš Londono, nes Londonas jį dirgino ir erzino. Dentas buvo irgi maždaug trisdešimties metų amžiaus, aukštas, tamsiaplaukis ir nuolatos truputį sunerimęs. Paprastai labiausiai jį jaudino tai, kad žmonės amžinai klausinėdavo, kodėl jis atrodo toks susijaudinęs. Dentas dirbo vietinėje radijo stotyje ir visuomet sakydavo draugams, kad ten kur kas įdomiau, negu gali atrodyti jiems. Beje, taip ir buvo - dauguma jo draugų darbavosi reklamos srityje.

Naktį iš trečiadienio į ketvirtadienį žiauriai lijo, takas palei gyvatvorę pažliugo ir patižo, tačiau sušvitusi ketvirtadienio ryto saulė dar kartą - paskutinį kartą - nutvieskė Arturo Dento namą ryškiai ir skaisčiai.

Arturui kol kas niekas deramai nepranešė, kad taryba ketina nugriauti namą, o jo vietoje nutiesti greitkelį.

Ketvirtadienio rytą, aštuntą valandą, Arturas jautėsi nekaip. Prabudo apspangęs, atsikėlė, svirduliuodamas pakvanklinėjo po kambarį, pravėrė langą, pamatė buldozerį ir nuslimpino į vonią praustis.

Pastą ant šepetėlio - šitaip. Šveičiam.

Veidrodis - rodo lubas. Pataisom. Akimirką veidrodis rodė kitą buldozerį už vonios kambario lango. Deramai pakreiptas pradėjo atspindėti Arturo Dento šerius. Arturas juos nugremžė, nusiprausė, nusišluostė ir nutrepsėjo į virtuvę paieškoti ko nors skanaus.

Virdulys, čiaupas, šaldytuvas, pienas, kava. Aaa-u.

Akimirką žodis “buldozeris” klydinėjo po Dento galvą, ieškodamas, su kuo čia susisiejus.

Buldozeris už virtuvės lango buvo iš tikrųjų didelis.

Arturas kiek paspoksojo į jį.

“Geltonas” - pagalvojo Arturas ir nusliūkino atgal į miegamąjį apsirengti.

Pakeliui užsukęs į vonią išgėrė didelę stiklinę vandens, paskui dar vieną. Pradėjo įtarti, kad jį kamuoja pagirios. Kodėl jį kamuoja pagirios? Ar iš vakaro gėrė? Pagalvojo - matyt, tikrai gėrė. Pastebėjo blyksnį veidrodyje. Pagalvojo - “geltonas” - ir nutrepsėjo tolyn į miegamąjį.

Stovėjo ir galvojo. Galvojo: aludė. Viešpatie mieliausias, aludė. Neaiškiai prisiminė tūžęs - tūžęs dėl kažko, kas atrodė svarbu.

Pasakojo apie tai visiems, pasakojo veikiausiai nepaprastai ilgai: aiškiausias regimasis prisiminimas - apsiblausę pašnekovų veidai. Kažką apie greitkelį, apie kurį išgirdo visai neseniai. Apie tai atseit pranešinėta jau ne pirmą mėnesį, tik neatrodo, kad kas nors ką nors būtų girdėjęs. Juokinga. Jis sriūbtelėjo vandens. Nusprendė: viskas stos į savo vietas - tas greitkelis niekam nereikalingas, taryba neturi jokio pagrindo savivaliauti. Viskas bus gerai.

Dieve, na ir prisilakė jis, kaip sau norit. Pasižiūrėjo į rūbų spintos veidrodį. Iškišo liežuvį. Pagalvojo: geltonas. Žodis "geltonas" klaidžiojo po smegenis, ieškodamas, su kuo čia susisiejus.

Po penkiolikos sekundžių Arturas Dentas buvo lauke ir gulėjo priešais didelį geltoną buldozerį, sodo takeliu važiuojantį artyn.

Ponas L.Prozeris buvo, kaip sakoma, tik žmogus. Kitaip tariant - dvikojė angliaorganinės gyvybės forma, išsivysčiusi iš beždžionės. Konkrečiau - tai buvo storas, apsiblausęs keturiasdešimtmetis vietinės tarybos darbuotojas. Įsidėmėtina: jis - nors pats šito nežinojo - taip pat buvo tiesioginis Čingischano palikuonis pagal vyriškąją liniją; tačiau besikeičiančios kartos bei rasių kryžminimasis taip sujaukė genus, jog mongoloidinių bruožų jo išvaizdoje nesimatė; vieninteliai galingųjų prosenolių pėdsakai, išlikę pono L.Prozerio asmenybėje - tai žymus apkūnumas juosmens srityje bei meilė mažoms kailinėms kepuraitėms.

Jis anaiptol nebuvo didis karys; faktiškai tai buvo nervingas, nuolat sunerimęs žmogelis. Šiandien jis nervinosi ir nerimavo ypatingai, kadangi užduotis - būtent, pasirūpinti, kad Arturo Dento namas būtų pašalintas dar tą pačią dieną - rimtai įstrigo.

- Liaukitės, pone Dentai, - šnekėjo jis, - pats žinot, kad nieko nelaimėsite. Juk negalite gulėti priešais buldozerį iki amžiaus galo.

Ponas L.Prozeris pabandė nuožmiai sužaibuoti akimis, bet jam nepavyko.

Išsidrėbęs dumblyne Arturas kandžiai atkirto:

- Lažinamės. Pažiūrėsim, katras surūdys pirmas.

- Bijau, kad jums teks nusileisti, - pasakė ponas Prozeris, griebdamasis savo kailinės kepuraitės ir sukdamas ją aplink pakaušį. - Šį greitkelį reikia nutiesti, ir jis bus nutiestas!

- Pirmą kartą girdžiu, - pasakė Arturas. - Kodėl reikia jį nutiesti?

Ponas L.Prozeris truputį pagrūmojo pirštu, paskui liovėsi ir

atitraukė pirštą.

- Ką jūs sau manot, šitaip klausinėdamas? - pasakė jis. - Tai juk greitkelis. Greitkelius tiesti būtina.

Greitkeliai - tai tokie išradimai, leidžiantys tam tikriems asmenims labai greitai nukakti iš taško A į tašką B, kuomet kiti asmenys labai greitai lekia iš taško B į tašką A. Žmonės, gyvenantys taške C, esančiame kaip tik tarp dviejų minėtųjų taškų, nuolat laužo galvas, mėgindami atspėti, kuo gi taip nuostabus tasai taškas A, kad į jį šitaip veržiasi tokia gausybė žmonių iš taško B, ir kuo gi taip nuostabus tasai taškas B, kad į jį šitaip veržiasi tokia gausybė žmonių iš taško A. Dažnai jie trokšta, kad tie žmonės kokį kartą visam laikui apsispręstų, kur, velniai rautų, jie pageidauja būti.

Ponas L.Prozeris pageidavo būti taške D. Taškas D nereiškė konkrečios vietos - tiktų tiesiog bet kuris taškas, pakankamai nutolęs nuo taškų A, B ir C. Taške D ponas L.Prozeris turėtų dailų mažą namuką su kirvukais virš staktų; jis maloniai leistų laiką taške E - tiksliau tariant, artimiausioje taškui D aludėje. Žmona, aišku, norėtų auginti aplink staktą vijoklines rožes, bet ponui Prozeriui mielesni kirvukai. Jis nežinojo kodėl - tiesiog mėgo kirvukus, ir tiek. Pamačius pasityčiojančias buldozerių vairuotojų šypsenas, jį išmušė raudonis.

Jis pamindžikavo nuo kojos ant kojos - bet ant abiejų kojų jautėsi vienodai nepatogiai. Kažkas aiškiai iškrėtė siaubingą žioplystę, ir Prozeris meldė dievus, kad tik nepasirodytų, jog apsižioplino jis pats.

Ponas L.Prozeris tarė:

- Žinote, juk jūs turėjote teisę pateikti savo pasiūlymus bei prieštaravimus deramu metu.

- Deramu metu? - užkaukė Arturas. - Deramu metu?! Aš pirmą kartą išgirdau naujieną vakar, kai į mano namus atvyko darbininkas. Aš paklausiau, ar jis atėjo langų valyti, o tas atsakė - ne, jis atėjo namo griauti. Suprantama, pasakė ne iš karto. Tai jau ne. Iš pradžių jis apšluostė porą langų ir pareikalavo penkinės. Paskui pasakė.

- Betgi, pone Dentai, planai jau devynetą mėnesių laukia artimiausioje planavimo kontoroje.

- Kaipgi, vos išgirdęs aš patraukiau tiesiog tenai - vakar po pietų. Jūs nelabai nėrėtės iš kailio, stengdamiesi paviešinti tuos planus, ar ne? Tai yra, iš tikrųjų kam nors pranešti ar panašiai.

- Bet planai buvo demonstruojami...

- Demonstruojami? Galų gale man teko leistis į rūsį jų ieškoti.

- Ten ir yra demonstravimo skyrius.
- Pasiėmus deglą.
- Ak, na... tikriausiai dingo elektra.
- Ir laiptai taip pat?
- Bet paklausykite, jūs juk radote skelbimą, ar ne?
- Taip, - atsakė Arturas, - kaipgi, radau. Jis buvo demonstruojamas užrakintos aplankų spintos dugne, o spinta buvo užbrukta neveikiančioje išvietėje, ant kurios durų kabojo skelbimas "Saugokis Leopardo"!

Dangumi praslinko debesėlis. Jo šešėlis užslinko ant drybsančio dumblyne pasirėmusio alkūne Arturo Dento. Jo šešėlis užslinko ant Arturo Dento namo. Ponas L.Prozeris susiraukęs pažiūrėjo į pastatą ir tarė:

- Nelabai jau ir gražus tas namas.
- Gaila, bet man jis kažkodėl patinka.
- Jums patiks ir greitkelis.
- Et, užsičiaupkit, - pasakė Arturas Dentas, - užsičiaupkit, keliaukit sau ir neškitės kartu prakeiktą savo greitkelį. Jūs elgiatės visiškai neteisėtai, ir patys tai žinote.

Pono Prozerio burna porą kartų prasižiojo ir susičiaupė, o jo mintyse akimirką šmėkščiojo nepaaiškinami, tačiau baisiai malonūs vaizdiniai: Arturo Dento namą ryja liepsnos, o pats Arturas klykdamas bėga tolyn nuo degančių griuvėsių, o iš jo nugaros stirkso mažiausiai trejetas stambių iečių. Poną Prozerį dažnai kamuodavo panašūs reginiai - ir dėl to jis labai nerimavo. Jis truputį pamikčiojo, paskui suėmė save į nagą.

- Pone Dentai, - pasakė jis.
- Klausau? Ko norėjote? - pasakė Arturas.
- Truputėlis dalykinės informacijos. Ar jūs bent apytikriai įsivaizduojate, kiek žalos patirtų tasai buldozeris, jei aš tiesiog liepčiau pervažiuoti stačiai per jus?
- Kiek gi? - pasidomėjo Arturas.
- Nė truputėlio, - pasakė ponas Prozeris ir suirzęs nušniokštavo sau, spėliodamas, kodėl jo smegenis užtvindė tūkstančiai gauruotų raitelių, kurie kaip vienas rėkia ant jo.

Įdomus sutapimas: "nė truputėlio" - lygiai tiek beždžionės palikuonis Arturas Dentas įtarė, kad vienas artimiausių jo draugų yra ne beždžionės palikuonis, bet kuo tikriausias ateivis iš nedidelės, taip daugmaž apie Betelgeuzę esančios planetos, o ne iš Gilfordo, kaip paprastai sakydavosi.

Arturas Dentas niekad o niekad net neįtarė apie tai.

Tasai draugas pirmą kartą pasirodė Žemės planetoje maždaug prieš penkiolika žemiškųjų metų, ir kaip įmanydamas stengėsi neišsiskirti iš žemiečių tarpo - ne be, reikia pripažinti, tam tikro pasisekimo. Pavyzdžiui, visus tuos penkiolika metų jis gana įtikinamai vaidino bedarbį aktorių.

Tačiau jis patingėjo rūpestingiau atlikti išankstinius tyrimus, todėl padarė vieną rimtą žioplystę. Surinktos informacijos dėka nusprendė, jog Fordas Prefektas - puikus, nekrintantis į akis vardas, tad taip ir pasivadino.

Jis buvo nekrintančiai į akis aukštas, jo veidas buvo stebėtinai, tačiau nekrintančiai į akis dailus. Šiurkščius rausvai gelsvus plaukus jis šukuodavo nuo smilkinių link pakaušio. Jo oda atrodė taip, lyg būtų ištempta nuo nosies link smilkinių. Jo išvaizda atrodė beveik nepastebimai keista - tik sunku pasakyti, kodėl būtent. Gal kad akys lyg ir pernelyg retai mirksėjo, todėl kiek pasišnekėjęs su juo pajusdavai, jog tavo paties akys nevalingai ašaroja. Gal kad jis šypsodavosi vos vos per plačiai, ir todėl pašnekovams kildavo bauginantis įspūdis, jog jis tuoj kibs jiems į gerklę.

Dauguma įsigytų Žemėje draugų laikė Fordą keistuoliu, tačiau nekenksmingu keistuoliu - girtuokliu triukšmadariu, turinčiu vieną kitą savotišką įprotį. Pavyzdžiui, dažnai jis nekviestas įsibraudavo į akademinius vakarėlius, žiauriai prisilakdavo ir pradėdavo tyčiotis iš visų aptiktų astrofizikų, kol galiausiai tekdavo išgrūsti jį lauk.

Kartais Fordą apsėsdavo keistas paklaikimas - vyrukas it užhipnotizuotas spoksodavo į dangų, kol kas nors pasiteiraudavo, ką jis čia veikia. Tuomet Fordas kurį laiką kaltai gūždavosi, paskui atsipalaiduodavo ir išsišiepdavo.

- Et, paprasčiausiai dairausi skraidančių lėkščių, - pajuokaudavo jis, ir visi imdavo kvatodami klausinėti, kokių gi skraidančių lėkščių jam prireikė.

- Žaliųjų! - klastingai nusiviepęs atsakydavo jis, kelias sekundes juokdavosi it pamišęs, o paskui staiga nerdavo į artimiausią barą, kur nugirdydavo visus iki žemės graibymo.

Tokie vakarai paprastai baigdavosi bjauriai. Fordas prisisriaubdavo viskio, užspeisdavo kampe kokią merginą ir besipinančiu liežuviu aiškindavo jai, kad skraidančių lėkščių spalva - ne taip jau ir svarbu, garbės žodis!

Po to pusiau sulavonėjęs goglinėdavo naktinėmis gatvėmis ir dažnai klausinėdavo sutiktų policininkų, ar jie žino kelią į Betelgeuzę. Policininkai paprastai atsakydavo maždaug taip:

- Ar nemanote, gerbiamasis, kad jau beveik metas jums

traukti namolio?

- Aš ir bandau, vaikeli, aš ir bandau, - toks būdavo nekintamas Fordo atsakymas panašiais atvejais.

Iš tiesų kai jis it apkerėtas spoksodavo į dangų - tai žvalgydavosi nesvarbu kokios skraidančios lėkštės. O "žalių" sakydavo todėl, kad žalia - tradicinė Betelgeuzės kosminio laivyno prekybinių žvalgų spalva.

Fordas Prefektas iš proto kraustėsi, laukdamas kuo greičiau atlekiant nesvarbu kokios skraidančios lėkštės, nes penkiolika metų - ilgas laiko tarpas, kai negali ištrūkti iš bet kur, o jau ypatingai iš tokios kraupulingai nuobodžios vietos kaip Žemė.

Fordas troško, kad greičiau atlėktų skraidanti lėkštė, nes mokėjo sustabdyti praskrendančias lėkštes ir įsiprašyti pavėžėjamas. Jis žinojo, kaip pamatyti Visatos Stebuklus, neišleidžiant ir trisdešimties Altairo dolerių per dieną.

Faktiškai Fordas Prefektas klajojo rinkdamas medžiagą minėtajai neabejotinai nuostabiai knygai - "Keliautojo Kosmostopu Vadovui Po Galaktiką".

Žmogiškųjų būtybių sugebėjimas prisitaikyti neprilygstamas, taigi atėjus priešpiečių metui Arturo namo aplinkoje nusistovėjo nekintama tvarka, kur kiekvienas turėjo savą vaidmenį: Arturas tvarsėsi dumblyne, retkarčiais pareikalaudamas, kad jam būtų leista pamatyti advokatą, motiną arba šventraštį; ponas L.Prozeris neatstojo nuo Arturo, retkarčiais sugalvodamas kokią naują gudrybę, pavyzdžiui, prakalbą "Visuotinės Gerovės Vardan", arba prakalbą "Progresas Nesustabdomas", prakalbą "Žinot, Kartą Nugriovė Mano Namą - Aš Net Nemirktelėjau", išradinėdamas įvairiausius kitus meilikavimus arba bauginimus; o buldozerių vairuotojai sėdinėjo šen ir ten, gurkšnojo kavą ir nagrinėjo profsąjungų įstatus, vildamiesi aptikti straipsnį, kuris padėtų išspausti iš susiklosčiusios padėties bent truputį finansinės naudos.

Žemė neskubėdama judėjo kasdieniniu savo keliu.

Saulė pradėjo džiovinti dumblą, kuriame gulėjo Arturas.

Vėl užslinko kažkoks šešėlis.

- Sveikas, Arturai, - pasakė šešėlis.

Arturas pažvelgė aukštyn, prisimerkė nuo saulės ir baisiai nustebo, pamatęs virš savęs palinkusį Fordą Prefektą.

- Fordai! Sveikas, kaip laikaisi?

- Puikiai, - pasakė Fordas. - Klausyk, tu labai užsiėmęs?

- Ar aš labai užsiėmęs?! - sušuko Arturas. - Ką gi, man terei-

kia gulėti priešais visus tuos buldozerius ir panašiai, nes kitaip jie nugriaus mano namą, bet neminint to... na, neypatingai, o ką?

Betelgeuzėje sarkazmas nemadingas, todėl Fordas Prefektas jo dažnai nepastebėdavo, nebent klausydavosi susikaupęs. Jis tarė:

- Gerai, gal galėtume kur nors pasišnekėti?

- Ką? - paklausė Arturas Dentas.

Keletą sekundžių Fordas, tarytum visiškai užmiršęs Dentą, įdėmiai stebeilijosi į dangų nelyginant triušis, mėginantis pakliūti po automobilio ratais. Paskui ūmai pritūpė greta Arturo.

- Reikia pasikalbėti, - atkakliai pasakė jis.

- Puiku, - tarė Arturas, - kalbėk.

- Ir išgerti, - tęsė Fordas, - gyvybiškai svarbu besikalbant išgerti. Nagi. Eime į kaimo aludę.

Jis vėl pažvelgė į dangų - nervingai, nekantriai.

- Klausyk, negi tu nesupranti? - užriko Arturas, rodydamas į Prozerį. - Tas žmogus nori nugriauti mano namą!

Fordas suglumęs žvilgtelėjo į jį ir paklausė:

- Na, juk jis gali tai padaryti ir be tavęs, ar ne?

- Bet aš nenoriu!

- A.

- Klausyk, Fordai, kas tau atsitiko? - paklausė Arturas.

- Nieko. Nieko neatsitiko. Gerai paklausyk: aš turiu pasakyti tau nepaprastai svarbų dalyką, nieko svarbesnio tu niekad nesi girdėjęs. Turiu pasakyti tuojau pat, ir turiu pasakyti "Arklio ir Arklininko" saliūno bare.

- Bet kodėl?

- Nes tau prireiks labai rimtai išgerti.

Fordas įdelbė žvilgsnį į Arturą, o Arturas apstulbo, pajutęs, kad jo valia pradeda silpti. Jis nesuprato, kad čia kaltas senasis gėrūnų žaidimas, kurį žaisti Fordas išmoko hipererdviniuose uostuose, aptarnaujančiuose Oriono Betos sistemos mandranito kasyklų zoną.

Šisai gana panašus į Žemėje vadinamą "indėniškomis imtynėmis" žaidimą, ir žaidžiamas taip:

Du varžovai susėda priešingose stalo pusėse, priešais kiekvieną pastatoma stiklinė.

Viduryje pastatomas butelis Žvangt Ūpo (kaip įmažinta toje senovinėje Oriono šachtininkų dainoje - "Ak, neduokit jau man to Seno Žvangt Ūpo/ Ne, nebesiūlykit man to Seno Žvangt Ūpo/ Man apsvaigs galva, imsiu paistyt aš, akys sukeps, numirsiu dar/ Gal įpiltumėt man dar nuodėmingojo Žvangt Ūpo?").

Tada abu varžovai sutelkia visą valios jėgą, nukreipia ją į butelį ir mėgina jį pakreipti bei supilti svaigalus į priešininko stik-

linę - tasai tuomet privalo ją išgerti.

Pastatomas naujas butelis. Žaidžiama dar kartą. Ir dar kartą. Jeigu jau pradėjai pralošinėti, veikiausiai pralošinėsi ir toliau, nes vienas iš Žvangt Ūpo poveikių - telepsichinių galių slopinimas.

Vos tik išgeriamas iš anksto sutartas kiekis, pralaimėjusysis privalo atlikti užduotį, kuri paprastai būna nešvankiai biologiška.

Fordas Prefektas paprastai pralošdavo.

Fordas spoksojo į Arturą, o tas pradėjo galvoti, kad turbūt galų gale iš tiesų norėtų nueiti į "Arklį ir Arklininką".

- Bet kaip mano namas?... - graudžiai paklausė jis.

Fordas nukreipė žvilgsnį į poną Prozerį, ir staiga jam šovė klastūniškas sumanymas.

- Jis nori nugriauti tavo namą?

- Taip, jis nori nutiesti...

- Bet negali, nes tu drybsai priešais buldozerį?

- Taip, ir...

Fordas pareiškė:

- Neabejoju, kad mums pavyks kaip nors susitvarkyti.

Paskui šūktelėjo:

- Gerbiamasis!

Ponas L.Prozeris (kuris ginčijosi su buldozerių vairuotojų atstovu dėl to, ar Arturas Dentas kelia pavojų psichinei aplinkinių sveikatai, ar ne, ir kiek jiems turėtų būti primokėta, jei taip) atsigręžė. Jis nustebo ir truputį sunerimo, pamatęs, kad Arturas jau ne vienas.

- Taip? Klausau? - šūktelėjo jis. - Gal ponas Dentas atgavo protą?

- Gal galėtume šiuo metu tarti, - sušuko Fordas, - kad neatgavo?

- Tai ką? - atsiduso ponas Prozeris.

- Ir gal galėtume taip pat tarti, - pasakė Fordas, - kad jis ketina čia pasilikti visą dieną?

- Na ir?

- Na, ir visi jūsų žmonės visą dieną taip ir stoviniuos čia nieko neveikdami?

- Gali būti, gali būti...

- Ką gi, jeigu jūs jau visvien nebesitikite nieko padaryti, jums tikriausiai nebūtina, kad jis iš tiesų visą laiką čia gulėtų, ar ne?

- Ką?
- Jums nereikia, - kantriai paaiškino Fordas, - kad jis iš tiesų būtų čia.
Ponas L.Prozeris pamąstė apie tai.
- Ką gi, ne, nelabai, - tarė jis, - iš tiesų nebūtina...
Prozeris sunerimo. Jam atrodė, kad kažkuris iš jų nusišneka.
Fordas pasakė:
- Taigi, jeigu jūs tiesiog pripažintumėte, kad jis vis dar čia - tuomet aš su juo galėčiau kokiam pusvalandžiui šoktelėti į aludę. Kaip jums atrodo?
Ponas Prozeris pagalvojo, kad tai atrodo visiškai pamišėliškai.
- Atrodo visiškai nekvailai, - raminančiu balsu prašneko jis, stebėdamasis, ką gi mėgina nuraminti.
- O jei vėliau pats panorėtumėte trumpam paspnikti ir išmesti burnelę, - pasakė Fordas, - atsilygindami mes mielai pabudėtume už jus.
- Labai, labai dėkoju, - pasakė ponas Prozeris, visiškai nebesusigaudydamas, kas čia dedasi, - labai jums dėkoju, taip, labai miela...
Jis susiraukė, paskui nusišypsojo, paskui pabandė padaryti ir viena, ir antra iškart - neįstengė, sugniaužė savo kailinę kepuraitę ir mėšlungiškai apsuko ją aplink pakaušį. Jis tegalėjo dėtis, esą štai laimėjo.
- Taigi,- tęsė Fordas Prefektas, - jeigu tik malonėtumėte ateiti čia ir atsigulti...
- Kaip? - pasakė ponas Prozeris.
- Ak, atleiskite, - pasakė Fordas, - aš tikriausiai nelabai suprantamai paaiškinau. Kažkas juk privalo gulėti priešais buldozerius, ar ne? Kitaip neliks žmogaus, trukdančio jiems įvažiuoti į pono Dento namą, juk taip?
- Kaip? - vėl paklausė ponas Prozeris.
- Viskas labai paprasta, - paaiškino Fordas, - mano klientas ponas Dentas sako, kad jis liausis gulėjęs štai šitame dumblyne su vienintele sąlyga: jo vietą privalote užimti jūs.
- Ką tu čia šneki? - prabilo Arturas, bet Fordas bakstelėjo jam batu, kad nutiltų.
- Jūs norite, kad aš, - pasakė Prozeris, pats sau dėstydamas šį netikėtą pasiūlymą, - eičiau ir atsigulčiau ten...
- Taip.
- Priešais buldozerį?
- Taip.

- Vietoje pono Dento.
- Taip.
- Į dumblą.
- Į, kaip pats sakote, dumblą.

Kai tik ponas Prozeris suvokė, jog vis dėlto jis nenuginčijamai pralaimėjo, jam tarsi kalnas nuo pečių nuslinko: jau panašiau į įprastą kasdieninį pasaulį. Jis atsiduso.

- O jūs, savo ruožtu, nusivesite poną Dentą į aludę?
- Teisingai, - atsakė Fordas, - visiškai teisingai.

Ponas L.Prozeris nervingai žengė kelis žingsnius pirmyn ir sustojo.

- Pažadate? - paklausė jis.
- Pažadu, - atsakė Fordas.

Jis atsisuko į Arturą ir tarė:

- Nagi, kelkis ir leisk žmogui atsigulti.

Arturas atsistojo, jausdamasis tarsi sapne.

Fordas linktelėjo Prozeriui, kuris liūdnai, nevikriai atsisėdo į dumblyną. Jam atrodė, kad visas jo gyvenimas - kažkoks sapnas; kartais jam parūpdavo, kieno gi tas sapnas ir ar jis patinka sapnuotojui. Dumblas aplipdė sėdynę, rankas, skverbėsi į batus.

Fordas griežtai pažvelgė į jį ir tarė:

- Ir jokių pasalūniškų pono Dento namo griovimų, kol jo nebus, aišku?
- Dargi tokia mintis, - suurzgė ponas Prozeris, - net nepradėjo svarstyti, - išsitiesdamas aukštielninkas tęsė jis, - apie menkiausią galimybę šmėkštelėti mano galvoje.

Jis pamatė einantį artyn buldozerių vairuotojų sąjungos atstovą ir padėjęs galvą užsimerkė. Bandė surikiuoti argumentus, galinčius padėti įrodyti, jog jis pats nekelia grėsmės psichinei sveikatai. Toli gražu nebuvo tuo tikras - galvą tarytum užtvindė triukšmas, arkliai, dūmai ir kraujo tvaikas. Šitaip atsitikdavo visuomet, kai ponas L.Prozeris jausdavosi nelaimingas arba apmulkintas, tik jis niekuomet neįstengė suprasti - kodėl. Kažkur aukštybėse, apie kurias mes nieko nežinome, galingasis chanas riaumodavo iš įtūžio, bet ponas Prozeris vien virpčiodavo ir šniurkščiodavo. Jis pajuto dilgčiojant akių vokus. Kvaišos valdininkai, pikti drybsantys dumblyne vyrai, neperprantami nepažįstamieji, dalinantys nesuprantamus, žeminančius nurodymus ir neaiški besijuokiančių iš jo paties raitelių armija galvoje - kokia diena!

Kokia diena. Fordas Prefektas žinojo: bus ar nebus nugriautas Arturo namas - dabar ne svarbiau už pernykštį sniegą.

Arturas vis dar baisiai nerimavo. Jis paklausė:

- Bet argi galime juo pasitikėti?

- Aš tai pasitikėčiau juo iki Žemės galo, - pasakė Fordas.

- O taip, - tarė Arturas, - ir kiek iki jo liko?

- Maždaug dvylika minučių, - pasakė Fordas. - Judinkis, man reikia išgerti.

ANTRAS SKYRIUS

Štai ką "Galaktikos Enciklopedija" gali pranešti apie alkoholį. Ji praneša, jog alkoholis - tai lakus bespalvis skystis, susidarantis cukrų fermentacijos metu, ir taip pat pažymi svaiginantį jo poveikį kai kurioms angliaorganinės gyvybės formoms.

"Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką" taip pat užsimena apie alkoholį. Čia teigiama, jog pats geriausias Visatoje gėrimas - tai Visagalaktinis Gargaliasprogdis.

Čia teigiama, kad kylantį išgėrus Visagalaktinio Gargaliasprogdžio pojūtį galima palyginti su tuo, ką pajunti, kai citrinos griežiniu, į kurį įvyniota didelė auksinė plyta, tau ištaškomos smegenys.

"Vadovas" taip pat pasakoja, kokiose planetose Visagalaktiniai Gargaliasprogdžiai sumaišomi geriausiai, kiek gali tikėtis sumokėsiąs už porciją, ir kokių vėliau padėsiančių tau pasveikti savanoriškų organizacijų esama.

"Vadovas" netgi pamoko, kaip galėtum susimaišyti kokteilį pats.

Paimk, moko jis, ano Seno Žvangt Ūpo vieno butelio syvus.

Įpilk vieną dalį vandens iš Santragino V jūrų - Ak, tasai Santragino jūrų vanduo, moko jis, Ak, tos Santragino žuvys!

Leisk mišinyje ištirpti trims kubeliams Arkturo Mega-džino (jis turi būti gerai suledėjęs, kitaip neliks aromato).

Perleisk per jį keturis litrus Falijos pelkių dujų burbulų - tenebūnie užmiršti visi laimingieji Klajūnai, kurie mirė iš palaimos Falijos Pelkynuose.

Sidabrinio šaukštelio kotu paskleisk porciją Ypatingojo Hipermėtinio ekstrakto, žadinančio prisiminimus apie visus tamsiųjų Neįprastųjų Zonų svaigiuosius kvapus - švelniai salstelėjusius ir mistiškus.

Įmesk Algolio Saulės Tigro dantį. Žvelk, kaip jis tirpsta, žarstydamas Algolio Saulių liepsnas į pačias taurės gelmes.

Įlašink zamparo.

Įdėk alyvuogę.

Gerk... bet... labai atsargiai...
"Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką" perkamas kur kas geriau nei "Galaktikos Enciklopedija".

- Šešias pintas karčiojo, - pasakė Fordas Prefektas "Arklio ir Arklininko" barmenui, - ir prašyčiau greičiau, netrukus pasaulio galas.

"Arklio ir Arklininko" barmenas nenusipelnė tokio elgesio - tai buvo garbus senyvas žmogus. Jis stumtelėjo aukštyn akinius ir mirksėdamas pažiūrėjo į Fordą Prefektą. Fordas Prefektas žvalgėsi pro langus, nekreipdamas į barmeną jokio dėmesio, todėl tas dabar pažiūrėjo į Arturą, kuris bejėgiškai skėstelėjo rankomis ir nieko nepasakė.

Tada barmenas tarė:

- Nejaugi, sere? Puikus oras tokiam įvykiui.

Jis pradėjo pilti alų į bokalus ir vėl pabandė užkalbinti svečius:

- Tikriausiai eisite pažiūrėti popietinių rungtynių?

Fordas atsigręžė.

- Ne, nėra prasmės, - atsakė jis ir vėl nusisuko į langą.

- Ką jūs sakote, sere, tai jūs manote, kad viskas ir taip nulemta? - paklausė barmenas. - "Arsenalas" būtinai prakiš?

- Ne, ne, - pasakė Fordas, - tiesiog netrukus pasaulio galas.

- Ak, taip, sere, jūs jau minėjote, - pasakė barmenas, šįkart pro akinių viršų žiūrėdamas į Arturą. - "Arsenalui" labai pasisekė, jeigu tai tiesa.

Nuoširdžiai nustebęs Fordas vėl atsigręžė. Susiraukė.

- Ne, vargu, - tarė jis.

Barmenas sunkiai atsiduso ir pasakė:

- Prašau, sere, šešios pintos.

Arturas blankiai šyptelėjo barmenui ir vėl skėstelėjo rankomis. Apsisukęs blankiai nusišypsojo kitiems aludės lankytojams - dėl visa ko, jei kartais kas būtų nugirdęs pokalbį.

Niekas nieko negirdėjo, ir anei vienas nesuprato, ko gi tas Arturas jiems šypsosi.

Sėdintis prie baro šalia Fordo žmogelis pažiūrėjo į du vyrus, pažiūrėjo į šešias pintas, žaibiškai atliko mintyse kelis aritmetinius veiksmus, gavo atsakymą, kuris jam patiko, ir kvailai, viltingai nusišiepė.

- Atstok, - pasakė Fordas, - čia mūsų, - ir pažiūrėjo į žmogelį tokiu žvilgsniu, koks galėtų priversti Algolio Saulės Tigrą paisyti

vien savų reikalų.

Fordas tėškė ant baro penkių svarų banknotą ir pasakė:

- Grąžos nereikia.

- Kaip, iš penkinės? Dėkoju jums, sere.

- Jums liko dešimt minučių pinigams išleisti.

Barmenas paprasčiausiai nusprendė paeiti kiek atokiau.

- Fordai, - paklausė Arturas, - ar tu galų gale malonėsi pasakyti, kas tau užėjo?

- Gerk, - atsakė Fordas, - tau reikia įveikti tris pintas.

- Tris pintas? - perklausė Arturas. - Priešpiečių metu?

Žmogelis greta Fordo išsišiepė ir džiugiai sulinksėjo. Fordas jo nepaisė. Jis tarė:

- Laikas - tai iliuzija. Priešpiečių metas - dviguba iliuzija.

- Baisiai išmintinga, - pareiškė Arturas, - turėtum nusiųsti tą mintį į "Skaitytojo Apžvalgą". Ten tokiems kaip tu skirtas atskiras puslapis.

- Gerk.

- Kodėl nei iš šio, nei iš to trys pintos?

- Kad atsipalaiduotų raumenys, tau to reikės.

- Kad atsipalaiduotų raumenys?

- Kad atsipalaiduotų raumenys.

Arturas smalsiai pažiūrėjo į savo alų.

- Ar aš šiandien kažką padariau ne taip, - parūpo jam, - ar pasaulis toks buvo visuomet, tik aš pernelyg įsigilinęs į save nepastebėjau?

- Gerai, - tarė Fordas, - pabandysiu paaiškinti. Kiek laiko mudu vienas kitą pažįstame?

- Kiek laiko? - Arturas susimąstė.

Paskui pasakė:

- Ee, kokius penketą metų, gal šešetą. Per tą laiką viskas atrodė lyg ir normalu.

- Gerai, - tarė Fordas, - kaip tau patiktų, jei aš pasakyčiau, kad visgi atvykau ne iš Gilfordo, bet iš nedidelės planetos, esančios taip maždaug Betelgeuzės kaimynystėje?

Arturas truktelėjo pečiais - atseit, taip sau.

- Nežinau, - pasakė jis, gurkštelėjęs alaus, - o ką? Tu manai, kad ketini pasakyti ką nors panašaus?

Fordas pasidavė. Šiuo metu tikrai neverta ginčytis - šiaip ar taip, čia pat pasaulio galas. Jis tiesiog pasakė:

- Išgerk viską.

Ir nepaprastai dalykiškai pridūrė:

- Netrukus pasaulio galas.

Arturas dar kartą blankiai nusišypsojo kitiems aludės lanky-

tojams. Kiti aludės lankytojai pažiūrėjo į jį raukydamiesi. Vienas žmogus mostu parodė, kad Arturas liautųsi jiems šypsojęsis ir žiūrėtų savų reikalų.

- Šiandien tikriausiai ketvirtadienis, - užsikniaubęs ant savo bokalo patyliukais burbtelėjo Arturas. - Niekuomet nesupratau, kam reikalingi tie ketvirtadieniai.

Trečias Skyrius

Šį ypatingą ketvirtadienį aukštai virš planetos paviršiaus pro jonosferą tyliai sklendė kažkoks dalykas; faktiškai - keli kažkokie dalykai, keli tuzinai didžiulių geltonų griozdiškų plokščiašonių kažkokių dalykų - milžiniškų nelyginant ministerijos pastatai, tylių tarsi paukščiai. Jie sklendė lengvai, juos maudė elektromagnetiniai žvaigždės Saulės spinduliai, jie neskubėjo, grupavosi, ruošėsi.

Planeta apačioje visiškai nepastebėjo jų pasirodymo - kol kas tai puikiai atitiko jų planus. Didieji geltonieji kažkokie dalykai nepastebėti praskriejo virš Ganhilo, neužfiksuoti praskrido virš Kanaveralo Iškyšulio, Vumera ir Džodrelo Krantas juos pražiopsojo - o gaila, juk ilgus metus dairėsi kaip tik tokios rūšies daiktų.

Vienintelė vieta, kur jie apskritai buvo pastebėti - tai mažas juodas aparatėlis, vadinamas Sub-Eta Sens-O-Matiku, kuris patyliukais sau mirkčiojo tamsoje, jaukiai prisiglaudęs odinėje kuprinėje, kurią Fordas paprastai nešiodavosi ant peties. Fordo Prefekto kuprinės turinys, tiesą sakant, buvo gana įdomus - bet kuriam jį išvydusiam Žemės fizikui akys ant kaktos iššoktų; kaip tik todėl Fordas visuomet slėpė šį turinį, įbrukęs viršuje porą nušiurusių scenarijų vaidinimams, kuriuos apsimesdavo repetuojąs. Be Sub-Eta Sens-O-Matiko ir scenarijų, ten dar buvo Elektroninis Nykštys - trumpas, drūtas juodas strypelis, glotnus ir dulsvas, kurio gale matėsi pora plokščių jungiklių ir skalių; dar ten buvo aparatas, kuris atrodė beveik visai kaip podidis elektroninis kalkuliatorius. Šisai turėjo apie šimtą mažutėlyčių plokščių mygtukų ir maždaug keturių kvadratinių colių dydžio displėjų, kuriame galėjo žaibiškai pasirodyti bet kuris iš milijono "puslapių". Aparatėlis atrodė beprotiškai sudėtingas - ir tai viena iš priežasčių, kurios paskatino ant glaudžiai aptempusio daiktą plastikinio dėklo įspausti dideles draugiškas raides: "NEPANIKUOK". Antroji priežastis tokia: iš tiesų šis aparatėlis - būtent jau minėtoji įžymiausioji iš vi-

sų kada nors Mažųjų Grigo Ratų didžiųjų leidybos korporacijų išleistų knygų, "Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką". O priežastis, dėl kurios "Vadovas" išleistas mikrosubmezonelektroninės plokštės pavidalu, štai kokia: jeigu jis būtų išleistas įprastinės knygos pavidalu - tarpžvaigždiniam turistui prireiktų keleto nepatogiai milžiniškų pastatų, kuriuose galėtumei knygą nešiotis.

Pačiame Fordo Prefekto kuprinės dugne glūdėjo keli šuntai, užrašų knygutė bei didelis "Markso ir Spenserio" rankšluostis.

"Keliautojo Kosmostopu Vadove Po Galaktiką" neužmiršta ir rankšluosčių tema.

Rankšluostis, teigiama čia, yra nepaprasčiausiai, neįtikėtiniausiai naudingas dalykas, kokį tik gali nešiotis tarpžvaigždinis turistas. Dalinai svarbi didžiulė praktinė rankšluosčio vertė - jūs galite apsigaubti juo, kad nesušaltumėte, lakstydami po žvarbiuosius Įkaušėlių Betos mėnulius; jūs galite jį pasitiesti, kai gulite spindinčiuose marmuro smėliu Santragino V paplūdimiuose ir kvėpuojate svaigiais jūros garais; jūs galite užsikloti juo, kai miegate Kakrafuno dykumoje po neapsakomai raudonai švytinčiomis žvaigždėmis; pasidaryti iš jo burę miniplaustui, kai plaukiate lėta, mieguista Naktinio Drugio upe; sudrėkinti ir panaudoti kaip ginklą kautynėse vienas prieš vieną; apsivynioti juo galvą, gelbėdamiesi nuo nuodingų smilkalų arba norėdami išvengti Rajūno Blakiaplepio Traalio Žvėries žvilgsnio (tasai kraupulingai bukas gyvulys įsivaizduoja, kad jei jūs nematote jo, tai ir jis nemato jūsų - kvailas nelyginant šluota, bet labai, labai rajus); galite mojuodamas rankšluosčiu paduoti nelaimės signalą, jeigu jus ištiko bėda, ir, suprantama, galite juo nusišluostyti, jei jis vis dar atrodo pakankamai švarus.

Žymiai svarbesnė milžiniška psichologinė rankšluosčio vertė. Dėl kažkokios priežasties pakrikėlis ("Pakrikėlis": ne kosmostopininkas), kuris aptinka, jog kosmostopininkas turi pasiėmęs savo rankšluostį, paprastai automatiškai nusprendžia, kad pastarasis taip pat turi dantų šepetuką, nosinę, muilo, skardinę sausainių, gertuvę, kompasą, žvaigždėlapį, virvelės kamuoliuką, uodus atbaidančio skysčio buteliuką, skėtį bei kaliošus, skafandrą ir t.t. Be to, tuomet pakrikėlis mielai skolina kosmostopininkui bet kurį šių, o taip pat tuziną nepaminėtų daiktų, kuriuos kosmostopininkas galėjo netyčia "pamesti". Pakrikėlis samprotauja šitaip: toks asmuo, kuris sugeba išmaišyti galaktiką skersai ir išilgai, apsieiti be patogumų, glaustis kur paklius, kautis su siaubingais pavojais, įveikti sunkumus ir vis dar žinoti, kur yra jo rankšluostis - tai, be abejo, asmuo, su kuriuo reikia skai-

tytis.

Iš čia kilo įprasta keliautojų kosmostopu slenge frazė: "Ei, šnioji aną siautėlį Fordą Prefektą? Čia tai šmaižiotojas, kuris tikrai žino, kur jo rankšluostis!" ("Šnioti": pažinti, suvokti, susitikti, lytiškai santykiauti; "Siautėlis": iš tiesų neprastas vyrukas; "Šmaižiotojas": iš tiesų nuostabiai nepaprastas vyrukas).

Jaukiai prisiglaudęs Fordo Prefekto kuprinėje ant rankšluosčio Sub-Eta Sens-O-Matikas pradėjo mirksėti tankiau. Aukštai viršum planetos paviršiaus didieji geltonieji kažkokie dalykai pradėjo rikiuotis į kovinę grandinę. Džodrelo Kranto observatorijoje kažkas nusprendė, kad metas maloniai atsipalaiduoti ir išgerti arbatos.

Staiga Fordas paklausė Arturo:

- Rankšluostį pasiėmei?

Mėginantis įveikti trečiąją pintą Arturas paskersakiavo į jį.

- Ką? Tai kad... ne. O reikėjo?

Jis prisivertė liautis stebėjusis - atrodė, iš stebėjimosi vis vien nebebus jokios naudos.

Fordas irzliai sucaksėjo liežuviu ir paragino:

- Baik gerti.

Tą akimirką lauke pasigirdęs griausmas nustelbė negarsų murmesį aludėje, muzikinio automato žvangesį, Fordo kaimyno žagsėjimą prie viskio, kurį Fordas žmogeliui galiausiai nupirko.

Arturas paspringo alumi ir pašoko ant kojų.

- Kas ten? - sukliko jis.

- Nesijaudink, - tarė Fordas, - jie dar nepradėjo.

- Dievui už tai dėkui, - aprimęs pasakė Arturas.

- Ten tikriausiai tik tavo namą griauna, - pasakė Fordas, išmaukęs paskutinę savo pintą.

- Ką? - suriko Arturas. Staiga Fordo kerai liovėsi veikę. Arturas it paklaikęs apsidairė aplink ir puolė prie lango.

- Dieve mano, tikrai! Jie griauna mano namą! Kokį velnią aš veikiu šitoje aludėje, Fordai?

- Dabartiniame etape tai vargu bau svarbu, - tarė Fordas, - tegu sau pasidžiaugia.

- Pasidžiaugia? - klyktelėjo Arturas. - Pasidžiaugia!

Jis skubiai dirstelėjo pro langą, norėdamas dar kartą pasitikrinti, ar abu kalba apie tą patį dalyką.

- Aš jiems pasidžiaugsiu! - užkaukė jis ir išlėkė iš aludės, niršiai mojuodamas tuščiu alaus bokalu. Tą popietę toje aludėje draugų jis anaiptol neįsigijo.

- Liaukitės, vandalai! Namų griovikai! - laidė gerklę Arturas.

- Jūs puskvaišiai vestgotai, liaukitės, ar girdit!

Fordui teko eiti paskui Arturą. Skubiai pasisukęs į barmeną, jis paprašė keturių pakelių žemės riešutų.

- Prašom, sere, - tarė barmenas, tėkštelėjęs pakelius ant baro, - dvidešimt aštuoni pensai, jei malonėsite.

Fordas išties malonėjo - jis davė barmenui dar vieną penkių svarų banknotą ir nepaėmė grąžos. Barmenas pažiūrėjo į pinigus, o paskui pažiūrėjo į Fordą. Staiga krūptelėjo: patyrė mirksnį tetrukusį jausmą, kurio nesuprato, nes niekas visoje Žemėje anksčiau nejautė nieko panašaus. Didžios įtampos akimirką kiekviena egzistuojanti gyvybės forma paskleidžia silpnutį pasąmonės signalą. Šis signalas paprasčiausiai parodo tikslų ir beveik tragišką atstumą, skiriantį būtybę nuo gimtosios vietos. Žemėje neįmanoma būti toliau nei šešiolika tūkstančių mylių nuo gimtosios vietos, o toks atstumas, tiesą sakant, nelabai didelis, todėl tokie signalai pernelyg nežymūs, ir niekas jų nepastebi. Fordas Prefektas šią akimirką patyrė didžią įtampą, o gimęs buvo netoli Betelgeuzės - už šešių šimtų šviesmečių nuo Žemės.

Šiurpaus, neįsivaizduojamo nuotolio jausmo priblokštas barmenas pajuto, kad svaigsta galva. Jis nesuprato, ką tai reiškia, bet pažvelgė į Fordą netikėtai pagarbiai, netgi baimingai.

- Jūs rimtai, sere? - paklausė jis tyliu balsu, kurio paveikta aludės publika nuščiuvo. - Jūs manote, kad tuoj pasaulio galas?

- Taip, - atsakė Fordas.

- Betgi - šią popietę?

Fordas jau spėjo atsipeikėti. Jis nusiteikė kuo įžūliausiai.

- Taip, - linksmai pasakė jis, - sakyčiau, ne vėliau nei po dviejų minučių.

Barmenas negalėjo patikėti savo pašnekovu - bet taip pat negalėjo nepatikėti ką tik patirtu pojūčiu. Jis paklausė:

- O ar mes galėtume kaip nors jį atitolinti?

- Ne, nieku būdu, - pasakė Fordas, brukdamasis į kišenę riešutus.

Kažkas nuščiuvusioje aludėje staiga kimiai nusijuokė, suvokęs, kaip kvailai visi atrodo.

Žmogelis, sėdintis greta Fordo, jau spėjo gerokai įkaušti. Jo žvilgsnis nuklysčiojo iki Fordo. Žmogelis pasakė:

- Aš maniau, kad kai ateina pasaulio galas, mes privalome atsigulti ir apsigaubti galvas popieriniais maišais, ar kaip ten.

- Jei norite - galite, - pasakė Fordas.

- Šito mus mokė armijoje, - pasakė žmogelis, ir jo akys pradėjo ilgą žygį atgal prie viskio.

- Ar tai padėtų? - paklausė barmenas.

- Ne, - draugiškai šypsodamasis atsakė Fordas. - Atleiskite, - tarė jis, - man jau metas.

Jis pamojavo ir išėjo.

Dar kurį laiką aludėje viešpatavo tyla, o paskui visus papiktino vėl kimiai nusijuokęs žmogus. Atsitemptai kartu merginai jis per pastarąją valandą spėjo siaubingai atsibosti, ir ji tikrai būtų nepaprastai apsidžiaugusi, žinodama, kad po kokios pusantros minutės tas papliauška staiga pavirs vandenilio, ozono ir anglies viendeginio dvelksmu. Tačiau tam mirksniui atėjus ji šito nepastebės, nes pati bus baisiai užsiėmusi garavimu.

Barmenas kostelėjo. Išgirdo nuosavą balsą sakant:

- Laukiu paskutinių užsakymų.

Didžiosios geltonosios mašinos pradėjo vis greičiau leistis žemyn.

Fordas žinojo, kad laivai atvyko. Tik ne tie, kurių laukė jis.

Bėgantis takeliu į kalvą Arturas jau beveik pasiekė namus. Jis nepastebėjo, kad oras staiga atšalo, nepastebėjo kilusio vėjo, nepastebėjo staiga nei iš šio, nei iš to prapliupusio lietaus. Jis nepastebėjo nieko, išskyrus vikšrinius buldozerius, rėpliojančius per sumaitoto jo namo liekanas.

- Jūs barbarai! - klykė jis. - Aš prisiteisiu iš tarybos viską iki paskutinio penso! Aš pareikalausiu jus pakarti, paskandinti ir ketvirčiuoti! Ir išplakti! Ir virinti, kol... kol... kol daugiau nebenorėsit!

Fordas vijosi Arturą greitai. Labai labai greitai.

- O paskui pradėsiu viską iš naujo! - klykė Arturas. - O kai baigsiu - surinksiu visus likusius gabaliukus ir šokinėsiu ant jų!

Arturas nepastebėjo, kad žmonės bėga iš buldozerių; nepastebėjo, kad ponas Prozeris spokso į dangų padėrusiomis akimis. O ponas Prozeris pastebėjo, kad debesis žviegdami perplėšė didžiuliai geltoni daiktai. Neįmanomai dideli geltoni daiktai.

- Ir aš šokinėsiu ant jų tol, - vis dar bėgdamas klykė Arturas, - kol man pūslės ant padų iškils, arba kol sugalvosiu ką nors dar bjauresnio, o paskui...

Arturas suklupo, išsitiesė kaip ilgas, persivertė ir pasijuto begulįs aukštielninkas. Galų gale jis pastebėjo, kad kažkas atsitiko. Jo smilius šovė aukštyn.

- O ten koks dar velnias? - isteriškai suspigo jis.

Tai, kas buvo ten, šiaušė padangėmis, siaubingai geltonavo, kėlė iškrypėlišką triukšmą, sudraskė dangų ir išniro pro skliautą, o likusi ore skylė susičiaupė su tokiu trenksmu, kuris, kad kokios, lengvai įkaltų ausis į kaukolę gal šešių pėdų gylin.

Iš paskos sekė dar vienas, kuris padarė lygiai tą patį, tik garsiau.

Sunku tiksliai pasakyti, ką tuo metu veikė žmonės ant Žemės paviršiaus, nes jie ir patys dorai nežinojo, ką veikia. Jų veikla nebuvo ypatingai prasminga: kas bėgo į pastatus, kas - iš pastatų, kas be garso klykė triukšme. Viso pasaulio gatvėse knibždėjo žmonės, griausmo užklupti automobiliai trankėsi vienas į kitą, o paskui ritosi per kalvas ir slėnius, dykumas ir vandenynus nelyginant potvynio banga, pasišovusi suvoluoti viską, ką tik užplūs.

Tik vienas vyriškis stovėjo ir žvelgė į dangų - stovėjo su siaubingu liūdesiu akyse ir guminiais kištukais ausyse. Jis puikiai žinojo, kas atsitiko - žinojo nuo pat tos akimirkos, kai nakties glūdumoje jį staiga pažadino pradėjęs mirksėti Sub-Eta Sens-O-Matikas, prisiglaudęs po pagalviu. Jis laukė signalo visus tuos ilgus metus, bet kai sėdėdamas savo mažo tamsaus kambarėlio vienumoje iššifravo signalą - širdį sugniaužė pasibaisėjimas, sustingdė baisus šaltis. Nejaugi iš visų Galaktikos būtybių, kurios galėtų pasirodyti ir pasveikinti Žemės planetą, galvojo jis, būtinai turėjo atsibelsti kaip tik vogonai.

Tačiau jis vis dėlto žinojo, ką reikia daryti. Vogonų laivynui bežviegiant oru aukštai virš galvos, Fordas atsidarė kuprinę. Išmetė "Juozapo Ir Nuostabaus Spalvoto Sapnų Apsiausto" egzempliorių, išmetė "Krikšto Kerų" egzempliorių: ten, kur keliauja, jų nebereikės. Viskas parengta, viskas paruošta.

Jis žino, kur jo rankšluostis.

Staiga Žemę užtvindė tyla. Kad kokios, dar bjauresnė už ką tik griaudėjusį triukšmą. Akimirką nieko neatsitiko.

Didžiuliai laivai nejudėdami kabojo danguje - virš kiekvienos žemiškos tautos. Kabojo danguje nejudėdami, didžiuliai, sunkūs, sustingę - it pasityčiojimas iš gamtos. Daugybė žmonių kvaište pakvaišo, mintyse ieškodami paaiškinimo tam, ką mato. Laivai kabojo danguje tiksliai taip, kaip nekabo plytos.

Ir vis dar nieko neatsitiko.

Paskui pasigirdo tylus kuždesys - netikėtas visuresančio kosminio balso kuždesys. Kiekvienas tiuneris pasaulyje, kiekvienas

radijo ar televizijos imtuvas, kiekvienas magnetofonas, kiekvienas radijo taškas, kiekvienas skambutis, kiekvienas radiotelefonas pasaulyje tyliai įsijungė.

Kiekviena konservų skardinė, kiekviena šiukšlių dėžė, kiekvienas automobilis, kiekviena vyno taurė, kiekvienas surūdijusio metalo lakštas tapo suaktyvintas ir virto tobulu garsiakalbiu.

Prieš išnykstant, Žemei dar teks iki soties prisivaišinti neprilygstamu garso perdavimu, didžiausia iš kada nors sukurtųjų viešojo transliavimo sistema. Bet skambės ne koncertas, ne muzika, ne fanfaros - tiesiog paprastas pranešimas.

- *Žemės gyventojai, prašau jūsų dėmesio,* - prabilo kažkoks balsas - ir garsas skambėjo nuostabiai. Neprilygstamas, tobulas kvadrofoninis skambesys galėjo pravirkdyti tvirčiausią žmogų - toks nežymus buvo iškraipymų lygis.

Balsas tęsė:

- *Čia kalba Protezingasis Vogonas Medūzius, Galaktikos Hipererdvinio Planavimo Tarybos atstovas. Kaip jūs, be abejo, žinote, Galaktikos pakraščių vystymo planai reikalauja nutiesti greitkelį per jūsų žvaigždės sistemą, ir, deja, jūsų planeta - viena iš tų, kurias numatyta sunaikinti. Šis procesas truks ne ilgiau nei porą jūsų žemiškųjų minučių. Dėkoju.*

Viešasis pranešimas baigėsi.

Žemės žmones apėmė aklas siaubas. Siaubas pamažu šliaužė per susirinkusias minias, tarytum magnetas, slenkantis po kartono lakštu, ant kurio pripilta metalo drožlių. Vėl suvešėjo panika - panika, verčianti bėgti; tačiau bėgti nebuvo kur.

Stebintys žmones vogonai vėl įjungė transliatorių. Nuskambėjo žodžiai:

- *Tik jau nereikia apsimetinėti nustebusiais. Visų planų brėžiniai bei naikintinų planetų sąrašai jau penkiasdešimt jūsiškų Žemės metų demonstruojami jūsų regiono planavimo skyriuje Kentauro Alfoje, taigi turėjote pakankamai laiko pateikti oficialų protestą, ir tikrai pernelyg vėlu pradėti kelti triukšmą dabar.*

Vėl nutilusio pranešimo aidas nusklendė virš Žemės. Didžiuliai laivai lėtai ir grakščiai apsisuko danguje. Kiekvieno apačioje prasivėrė liukas - juodos tuštumos kvadratas.

Dabar kažkas kažkur, matyt, spėjo stoti prie radijo siųstuvo, nustatyti bangų ilgį ir pasiųsti vogonams radiogramą, maldaujančią pasigailėti planetos. Radiogramos teksto niekas taip ir nesužinojo - išgirdo tik atsakymą. Vėl sugriaudėjo atgijusi viešosios transliacijos sistema. Pasipiktinęs balsas pareiškė:

- *Ką jūs norit pasakyti - niekada nebuvote Kentauro Alfoje? Viešpatėliau, žmonija, žinot ką, juk tai vos už keleto šviesme-*

čių. Apgailestauju, bet jeigu patys nesiteikiate pasidomėti vietiniais reikalais - tai jūsų bėdos.

Įjunkite naikinimo spindulius.

Iš liukų pasruvo šviesa.

- *Neįsivaizduoju,* - pasakė balsas, - *siaubingai abuoja apgailėtina planeta, neverta nė krislo užuojautos.*

Transliatorius išsijungė.

Suspengė siaubinga šiurpi tyla.

Suspengė siaubingas šiurpus triukšmas.

Suspengė siaubinga šiurpi tyla.

Statybinis Vogonų Laivynas nudreifavo tolyn į žvaigždėtą rašalo juodumo tuštumą.

Ketvirtas Skyrius

Toli toli, priešingame Galaktikos spiralės gale, už penkių šimtų tūkstančių šviesmečių nuo žvaigždės Saulės, Galaktikos Imperijos Administracijos Prezidentas Zafodas Biblbroksas skriejo Damograno jūromis - deltavaltis su joniniu varikliu žybčiojo ir blykčiojo Damograno saulėje.

Karštasis Damogranas; tolimasis Damogranas; Damogranas, apie kurį beveik niekas nėra girdėjęs.

Damogranas - slėpiningoji "Aukso Širdies" gimtinė.

Valtis lėkė vandenimis. Kol ji pasieks tikslą, praeis dar kuris laikas, nes Damogranas - baisiai nepatogiai sutvarkyta planeta. Ją sudaro vien podidės ir didelės dykos salos, kurias vieną nuo kitos skiria labai vaizdingi, tačiau apmaudžiai platūs vandenyno tarpai.

Valtis lėkė pirmyn.

Topografinio nepatogumo dėka Damograno planeta taip ir liko neapgyvendinta. Štai kodėl Galaktikos Imperijos Administracija "Aukso Širdies" projektui pasirinko Damograną - planetoje baisiai tuščia, o "Aukso Širdies" projektas baisiai slaptas.

Valtis zvimbė ir šuoliavo jūra - jūra, kuri plytėjo tarp didžiausių vienintelio visoje planetoje padoraus salyno salų. Zafodas Biblbroksas keliavo iš mažyčio kosmouosto Velykų saloje (šis pavadinimas - visiškai nereikšmingas sutapimas: galaktikalba "velykos" reiškia mažą butuką arba šviesiai rudą spalvą) į "Aukso Širdies" salą, kuri - dar vienas nereikšmingas sutapimas - vadinosi Prancūzija.

Vienas šalutinių "Aukso Širdies" konstravimo padarinių - tai ištisa eilė visiškai beprasmiškų sutapimų.

Bet tai, kad ši diena - projekto triumfo diena, didžioji paslapties atskleidimo diena, diena, kai "Aukso Širdis" pagaliau taps parodyta sužavėtai Galaktikai - taip pat taps ir didžiausios Zafodo Biblbrokso pergalės diena - jokiu būdu ne sutapimas. Kaip tik dėl šios dienos jis ir nusprendė balotiruotis į prezidentus; tasai sprendimas pritrenkė ir pribloškė visą Galaktikos Imperiją. Zafodas Biblbroksas? Prezidentas? Nejau tas pats Zafodas Biblbroksas? Nejau tikrai prezidentas? Daugumai piliečių šitai nenuginčijamai įrodė, kad visi tvariniai kaip vienas kvanktelėjo galutinai.

Zafodas nusišiepė ir pavarė valtį dar greičiau.

Zafodas Biblbroksas, nuotykių ieškotojas, ekshipis, plevėsa (sukčius? - visai galimas dalykas), užkietėjęs grafomanas, siaubingai nemalonus pašnekovas, dažnai laikomas visiškai išklydusiu į lankas.

Prezidentas?

Niekas nekvanktelėjo - bent ne ta prasme.

Galaktikos valdymo principą visoje Galaktikoje suprato vos šešetas asmenų, ir jie žinojo: jeigu jau Zafodas Biblbroksas apsiskelbė ketinąs tapti prezidentu - tai, šiaip ar taip, daugiau ar mažiau "įvykęs faktas": Zafodas - ideali marionetė*.

---

* "Prezidentas": pilnas titulas - Galaktikos Imperijos Administracijos Prezidentas. Termino "Imperija" neatsisakyta, nors dabar tai jau anachronizmas. Šiuo metu paskutinis dinastijos Imperatorius pusiau negyvas, ir taip yra jau daugybę šimtmečių. Paskutinę mirties komos akimirką jis buvo uždarytas stazės lauke, kur ir laikomas amžino nekintamumo būsenoje. Šiuo metu visi jo įpėdiniai jau seniai išmirę, o tai reiškia, kad valdžią paprastai ir veiksmingai, nesigriebdami jokių drastiškų priemonių, perėmė stovintieji laipteliu ar dviem žemiau, taigi dabar matome, kad valdymo funkcijos priklauso grupei, kuriai kadaise paprasčiausiai priklausė Imperatoriaus patarėjų pareigos - renkamų Atstovų asamblėja, vadovaujama pačios asamblėjos išsirinkto prezidento. Faktiškai šioje struktūroje jokios valdžios nerasi.Prezidentas - ypatingas, nepaprastai nominalus vadovas; jokios realios valdžios jis nė iš tolo neturi. Jį neabejotinai renka vyriausybė, tačiau jam būtinos ne vadovo, o subtilaus akižagos savybės. Dėl šios priežasties prezidentas - visuomet prieštaringa asmenybė, visuomet keliantis pasipiktinimą, tačiau patrauklus tipas. Jo darbas - ne valdyti, bet atitraukti dėmesį nuo valdančiųjų. Pagal šiuos kriterijus Zafodas Biblbroksas - vienas tinkamiausių prezidentų, kokius tik kada nors turėjo Galaktika; iš dešimties savojo prezidentavimo metų dvejus jis jau praleido kalėjime, nuteistas už sukčiavimą. Labai, labai nedaug žmonių suvokia, kad Prezidentas ir Vyriausybė iš esmės neturi jokios galios, o iš tų nedaugelio tik šešetas žino, kieno rankose sutelkta tikroji politinė valdžia. Dauguma piliečių nesigarsindami tiki, kad svarbiausių sprendimų darymo procesą valdo kompiuteris. Kvailiau klysti neįmanoma.

Tačiau jie niekaip neįstengė suprasti, kodėl taip daro Zafodas.

Jis atliko staigų viražą; į saulę švystelėjo putojančio vandens siena.

Šiandien toji diena; šiandien visi pamatys, ką sumanė Zafodas. Šiandien Zafodo Biblbrokso prezidentavimas įgaus prasmę. Be to, šiandien ir dušimtasis jo gimtadienis, tačiau tai - tiesiog dar vienas nereikšmingas sutapimas.

Varydamas valtį Damograno jūromis, Zafodas tyliai pats sau šypsojosi - kokia jaudinanti bus ši diena! Atsipalaidavo ir tingiai užmetė dvi rankas ant krėslo atlošo. Vairavo trečia, papildoma ranka, kurią neseniai prisimontavo, norėdamas geriau žaisti slidboksą.

- Ei, - suburkavo jis sau panosėje, - ir galvotas gi tu vaikinas, tikrai!

Tačiau įtempti nervai klykė šaižiau nei ultragarsinis švilpukas.

Prancūzijos sala buvo pusmėnulio pavidalo, dvidešimties mylių ilgumo, penkių mylių platumo per vidurį, smėlėta. Tiesą sakant, atrodė, jog ji sukurta ne kaip sala savaime, o tiesiog kaip vaizdinė priemonė, demonstruojanti didžiulio paplūdimio linkio grakštumą. Tokį įspūdį dar labiau sustiprino tai, kad vidinę pusmėnulio pakrantę sudarė beveik ištisinė skardinga uola. Nuo uolos keteros priešingo kranto linkui leidosi nuožulnus šlaitas.

Aukštai ant uolų laukė pasveikinimo komisija.

Ją sudarė beveik vien inžinieriai ir mokslininkai, sukūrę "Aukso Širdį" - daugiausia humanoidai, tačiau šen bei ten matėsi keletas reptiloidų atomininkų, du ar trys žalsvi silfiški maksimegalaktiečiai, vienas aštuonkojis fizstruktūrininkas ir vienas huluvu (*huluvu* - superišmintingas šešėlis pamėlęs). Visi, išskyrus huluvu, buvo pasidabinę prašmatniausiais daugiaspalviais paradiniais laborantų chalatais; huluvu šia proga laikinai susikristalizavo į laisvai stovinčią prizmę.

Visi virpėjo iš beveik nepakeliamo susijaudinimo. Kartu, bendromis pastangomis jie pasiekė ir įveikė tolimiausias fizikos dėsnių ribas, pakeitė nepakeičiamą materijos sandarą, išplėtė, iškreipė ir sulaužė galimumo bei negalimumo dėsnius - bet visvien neįsivaizdavo, kad galėtų būti kas nors labiau jaudinančio, negu

proga susitikti vyriškį su oranžine šerpe ant kaklo (oranžinė šerpė - tradicinis Galaktikos Prezidento atributas). Jiems gal net nerūpėtų, jeigu jie ir žinotų, kokia iš tiesų valdžia sutelkta Galaktikos Prezidento rankose: visiškai jokios. Tik šeši asmenys visoje Galaktikoje žino, kad Galaktikos Prezidento darbas - ne valdyti, o atitraukti dėmesį nuo valdančiųjų.

Zafodas Biblbroksas savo darbą dirbo stebėtinai puikiai.

Saulės ir meistriško buriavimo akinama minia aiktelėjo, kai aplenkęs ragą greitaeigis prezidentūros kateris įskriejo į įlanką. Jis tviskėjo ir žvilgėjo, plačiais staigiais halsais skriedamas jūros paviršiumi.

Iš tiesų deltavalčiai visai nereikėjo liesti vandens paviršiaus - ją laikė dulksva jonizuotų atomų pagalvė, - bet vien įspūdingumo dėlei valtis buvo aprūpinta siaurais stabilizatoriais, kuriuos galėjai nuleisti į vandenį. Jie raikė ir kėlė į orą šnypščiančio vandens užuolaidas, rėžė jūroje gilius randus, todėl lekiantis įlanka kateris vilko įkandin beprotiškai besiplaikstantį, kylantį ir krintantį putotą šleifą.

Zafodas mėgo daryti įspūdį: šitai jis mokėjo geriausiai.

Jis ūmai suktelėjo vairą, valtis it pašėlęs dalgis apsisuko prie pat kylančios iš vandens uolos, ir nukritusi grakščiai prigludo prie siūbuojančių bangų.

Zafodas per sekundę užbėgo ant denio ir mojuodamas nusišypsojo daugiau nei trims bilijonams žiūrovų. Tiesą sakant, čia trijų bilijonų nebuvo, bet jie stebėjo kiekvieną jo judesį mažos tri-M robokameros akimis - robotas nuolankiai sklandė ore netoliese. Tri-M žiūrovams nepaprastai patiko prezidento vaipymasis: tokia ir buvo jo paskirtis.

Zafodas vėl išsišiepė. Trys bilijonai šeši žiūrovai dar nežino, bet šiandien jis iškrės tokį pokštą, kokio nelaukė niekas.

Robokamera priartėjo, apėmė populiaresniąją iš dviejų prezidento galvų, ir tas vėl pamojavo. Jo išvaizda buvo beveik humanoidiška - jei nepaisysime papildomos galvos ir trečios rankos. Šviesūs, ištaršyti plaukai stirksojo į visas puses, o smakrai beveik visados būdavo neskusti.

Iki katerio atplūduriavo permatomas dvidešimties pėdų skersmens rutulys; rutulys sklandė ir siūbavo, žvilgėdamas akinančioje saulėje. Jo viduje pleveno plati pusapvalė sofa, aptraukta prabangia raudona oda; kuo smarkiau svyravo ir siūbavo rutulys, tuo nejudriau stūksojo sofa - stabili it nepajudinama uola. Vėlgi - visa tai padaryta daugiausia įspūdingumo dėlei.

Zafodas žengė kiaurai rutulio sienelės ir išsidrėbė ant sofos.

Dvi rankas užmetė už nugaros, o trečia nusivalė nuo kelio nesamas dulkes. Jo galvos šypsodamosi apsidairė, jis pakėlė kojas. Tuoj, pagalvojo jis, juk aš tuoj imsiu klykti.

Po rutuliu sukunkuliavo, suputojo ir subangavo vanduo. Pašokinėjęs ir pasiūbavęs ant bangų, burbulas pakilo į orą. Jis kopė aukštyn, švaistydamas į uolas šviesos dryžius. Jis tarsi iššautas lėkė aukštyn, iš po jo srūvantis vanduo tiško į likusią žemai, žemai apačioje jūrą.

Įsivaizduodamas, kaip pats atrodo, Zafodas šypsojosi.

Nepaprastai juokinga transporto priemonė - tačiau nepaprastai žavi.

Pakilęs iki skardžio viršūnės rutulys susiūbavo, palietė rampos aptvarą, nusileido ant nedidelės įdubusios platformos ir svyruodamas sustojo.

Aidint kurtinančioms ovacijoms, iš burbulo žengė Zafodas Biblbroksas; oranžinė jo šerpė liepsnojo priešais saulę.

Galaktikos Prezidentas atvyko.

Palaukė, kol nuščius plojimai, tada pakėlė ranką pasisveikindamas.

- Sveiki, - tarė jis.

Prisigretinęs vyriausybinis voras pamėgino įbrukti Zafodui į rankas parengtos prakalbos teksto nuorašą. Trečias-septintas originalo puslapiai šiuo metu ištižę plūduriavo Damograno jūroje už kokių penkių mylių nuo kranto. Pirmą-antrą puslapius išgelbėjo Damograno Gniužulašalmis erelis; šie puslapiai jau tapo inkorporuoti į išimtinai naujos formos lizdą, kurį išrado minėtasis erelis. Lizdas, pagamintas beveik vien iš papje-mašе, buvo toks tvirtas, jog prasikalęs ereliukas nieku būdu neįstengs jo prakiurdyti. Damograno Gniužulašalmis erelis jau girdėjo apie rūšių išlikimo teoriją, tačiau manė, jog atsargumo niekuomet nebus per daug.

Zafodas Biblbroksas neketino skaityti parengtosios prakalbos, todėl švelniai atstūmė voro kišamus lapus.

- Sveiki, - vėl pasakė jis.

Visi - ar bent beveik visi - šypsojosi jam. Jis pastebėjo minioje Trilijoną. Trilijona - mergina, kurią Zafodas neseniai pasigavo, inkognito apsilankęs vienoje planetoje, tiesiog dėl juoko. Mergina buvo liekna tamsaus gymio humanoidė ilgais banguotais juodais plaukais, putliomis lūpomis, keista riesta nosyte ir juokingai rudomis akimis. Savotiškai sumezgusi plaukus raudona skepeta, apsirengusi ilga klostėta šilko suknele, ji kažkuo priminė arabę. Aišku, netvirtiname, kad bent vienas iš susirinkusiųjų būtų bent viena ausimi girdėjęs apie arabus. Arabai visai neseniai liovėsi egzistavę, be to, net tuomet, kai dar egzistavo - gyveno už penkių

šimtų tūkstančių šviesmečių nuo Damograno. Trilijona niekuo ypatingu nepasižymėjo, ar bent taip tvirtino Zafodas. Ji tiesiog lydėdavo jį beveik visur ir sakydavo, ką apie jį galvoja.

- Sveika, širdele, - pasakė jai Zafodas.

Mergina pasiuntė jam šykščią skubotą šypseną ir nusisuko. Paskui grįžtelėjo ir nusišypsojo meiliau - bet dabar jis jau žiūrėjo į kitą pusę.

- Sveiki, - pasakė jis grupelei spaudos gyvių, kurie būriavosi netolimais, trokšdami, kad jis liautųsi kartojęs "sveiki" ir pradėtų prakalbą. Jiems Zafodas dovanojo ypatingą šypseną, nes žinojo, kad netrukus jie gaus velniškai sensacingą medžiagą.

Tačiau sekanti jo frazė laikraštininkų nepradžiugino. Vienas suirzęs atstovas nusprendė, kad Prezidentas aiškiai nenusiteikęs skaityti jam surašytos subtiliosios prakalbos, todėl spustelėjo paslėpto kišenėje distancinio valdymo aparatėlio jungiklį. Priešais kiek tolėliau išsipūtęs dangaus fone kupolas skilo perpus, prasižiojo ir pamažu susmego į žemę. Visi aiktelėjo, nors iš anksto puikiai žinojo, kad taip ir bus - juk viską įrenginėjo patys.

Po kupolu laukė didžiulis neuždengtas erdvėlaivis - šimto penkiasdešimties metrų ilgio, grakštaus sportbačio formos, tobulai baltas ir kraupulingai dailus. Jo gelmėse slypėjo nedidelė auksinė dėžutė, kurioje glūdėjo pats neįtikimiausias iš visų kada sukurtųjų mechanizmas - mechanizmas, kurio dėka šis laivas ir tapo Galaktikos istorijos unikumu, mechanizmas, kurio vardu ir pavadintas pats žvaigždėlaivis - Aukso Širdis.

- Oi, - pasakė "Aukso Širdžiai" Zafodas Biblbroksas. Nelabai tesugebėjo pasakyti ką daugiau.

Ir pakartojo dar kartą, nes žinojo, kad tai supykins žurnalistus:

- Oi.

Susirinkusiųjų veidai viltingai atsisuko į jį. Jis mirktelėjo Trilijonai, kuri kilstelėjo antakius ir pažvelgė į jį išplėstomis akimis. Ji žinojo, ką ketina pasakyti Zafodas, ir manė, jog jis - siaubingas pamaiva. Zafodas pasakė:

- Čia tai tikras stebuklas. Čia tai tikrai iš tiesų stebuklas. Čia toks nuostabus stebuklas, jog mielai jį pasivogčiau.

Nuostabi, visiškai atitinkanti standartus prezidentiška prakalba. Minia pritariančiai juokėsi, laikraštininkai džiugiai spūsčiojo savo Sub-Eta Žinio-Matikų mygtukėlius, o Prezidentas šypsojosi.

Besišypsant jo širdis sutvaksėjo nebepakeliamai, ir jis pačiupinėjo tyliai gulinčią kišenėje mažą Paraliž-O-Matinę bombą.

Galų gale jis nebeišlaikė. Pakėlė veidus dangop, stūgtelėjo mažorinėmis tercijomis it laukinis, tėškė bombą ant žemės ir nubėgo pro staiga sustingusių plačių šypsenų jūrą.

Penktas Skyrius

Protezingasis Vogonas Medūzius atrodė nepatraukliai - net kitiems vogonams. Išgaubta tarsi burbulas jo nosis kėpsojo aukštai virš mažos kiauliškos kaktos. Tamsiai žalia gumburiuota oda buvo pakankamai stora politiniams Vogonų Pilietinės Tarnybos žaidimams žaisti, ir žaisti gerai, be to, pakankamai nejautri, taigi įgalinanti neribotą laiką išgyventi tūkstančio pėdų gylio jūros gelmėse, nepatiriant jokios žalos.

Suprantama, tai nereiškia, kad jis mėgo plaukyti. Neleido beprotiškas tvarkaraštis. Vogonas buvo toks, koks buvo, nes kai jo protėviai prieš milijardus metų išsliaužė iš vangių pirmykščių Vogsferos jūrų ir pūškuodami, dūsuodami sudribo ant nepaliestų planetos pakrančių... kai pirmieji skaisčios, jaunos Vogsaulės spinduliai nutvieskė juos tą rytą - evoliucijos jėgos, sakytum, paprasčiausiai čia pat jų išsižadėjo, pasišlykštėjusios nusisuko ir nurašė vogonus kaip kokią apgailėtiną klaidą. Jie taip ir nebesivystė; jie apskritai neturėjo išgyventi.

Jų išgyvenimo faktas neabejotinai įrodo tam tikra prasme pagirtiną atkaklų, buką šitų sutvėrimų užsispyrimą. "Evoliucija?" - tarė sau jie, - "Kam jos reikia?"; ir ko jiems pašykštėjo gamta - be to jie paprasčiausiai apsiėjo tol, kol galiausiai išmoko taisyti rimtesnius anatominius nepatogumus chirurgijos pagalba.

Tuo tarpu Vogsferos planetoje gamtos jėgos plušo viršvalandžius, besistengdamos ištaisyti ankstesnę klaidą. Jos sukūrė žaižaruojančius safyrinius vikruolius krabus, kuriuos vogonai valgydavo, pradaužę kiautus geležinėmis kūlėmis; aukštus, didingus, kvapą gniaužiančius lieknumu ir išlakumu medžius, kuriuos vogonai kirsdavo ir jų malkose degindavo krabų mėsą; grakštuolius šilkakailius giliaakius gazeliškus sutvėrimus, kuriuos vogonai gaudydavo ir balnodavo. Transportas iš gazelių buvo prastas, nes jų nugarkauliai iškart perlūždavo - bet vogonai visvien ant jų sėdinėjo.

Šitaip Vogsferos planetoje slinko nelaimingi tūkstantmečiai; paskui vogonai netikėtai aptiko tarpžvaigždinio keliavimo principus. Per kelis trumpus vogmečius visi vogonai iki paskutinio per-

sikėlė į Megakraiko žvaigždyną - politinę Galaktikos bambą; dabar būtent jie ir sudaro galingąjį Galaktikos Administracijos stuburą. Jie mėgino mokytis, jie mėgino lavinti skonį bei manieras - tačiau šiuolaikinis vogonas beveik visais atžvilgiais maža kuo tesiskiria nuo primityviųjų savo protėvių. Iš gimtosios planetos vogonai kasmet įsiveža dvidešimt septynis tūkstančius žaižaruojančių safyrinių vikruolių krabų, ir prisigėrę kiaurą naktį linksminasi, daužydami juos į druzgus geležinėmis kūlėmis.

Protezingasis Vogonas Medūzius buvo gana tipiškas vogonas - tai yra, niekšingas iš esmės. Ir dar jis nemėgo kosmostopininkų.

Kažkur mažoje tamsioje kajutėje Protezingojo Vogono Medūziaus flagmano gelmėse nervingai sublyksėjo silpna degtuko liepsnelė. Degtuko savininkas nebuvo vogonas, bet puikiai pažinojo tuos sutvėrimus, tad nervinosi pagrįstai. Jo vardas buvo Fordas Prefektas*.

Fordas pasidairė po kajutę, bet beveik nieko nepamatė; mažytei liepsnelei plyksčiojant, šmėkščiojo ir šokčiojo keisti, siaubingi šešėliai, bet visur buvo tylu. Jis patyliukais sukuždėjo "Ačiū" dentrasiams. Dentrasiai - tai nežabotų smagurių gentis, palaidi, bet malonūs padarai, kuriuos vogonai neseniai pradėjo samdyti tolimųjų reisų laivų virėjais, griežtai reikalaudami pasižadėjimo nelįsti samdytojams į akis.

Dentrasiai mielai sutinka su šia išlyga, nes myli vogonų pinigus - vieną tvirčiausių kosminių valiutų, - bet negali pakęsti pa-

* Tikrąjį Fordo Prefekto vardą įmanoma ištarti vien senoviniu Betelgeuzės dialektu, faktiškai išnykusiu po Didžiosios Gal.Suirusio Hrungo Katastrofos /Žv./, įvykusios 03758 Metais, kuomet Betelgeuzėje VII tapo sunaikintos visos senosios Praksibetelio bendruomenės. Fordo tevas - vienintelis planetos gyventojas, nežuvęs Didžiosios Suirusio Hrungo Katastrofos metu; jį išgelbėjo neįtikėtinas sutapimas, kurio jis taip ir neįstengė suprantamai paaiškinti. Visą šį epizodą gaubia gili paslaptis: iš tikrųjų niekas niekur nežino, kas buvo tas Hrungas ir kodėl jam prireikė suirti būtent Betelgeuzėje VII. Didžiadvasiškai išsklaidęs jį apsupusius neišvengiamo įtarumo debesis, Fordo tėvas atvyko gyventi į Betelgeuzę V, kur tapo Fordo tėvu ir dėde kartu; žuvusiai savo rasei atminti jis pakrikštijo sūnų senoviniu praksibeteliškų vardu.
Kadangi Fordas taip ir neišmoko ištarti tikrojo savo vardo, jo tėvas galiausiai mirė iš gėdos; kai kuriose Galaktikos srityse ši liga vis dar neišgydoma. Mokykloje vaikai pravardžiuodavo Fordą Iksu - išvertus iš Betelgeuzės V kalbos, tai reikštų "berniuką, kuris nesugeba padoriai paaiškinti, kas yra Hrungas, anei kodėl jam prireikė suirti Betelgeuzėje VII".

čių vogonų. Vienintelė vogono atmaina, džiuginanti dentrasio akį - tai įtūžęs vogonas. Būtent šios kuklutės informacijos nuotrupos dėka Fordas Prefektas netapo vandenilio, ozono ir anglies viendeginio gūsiu.

Jis išgirdo negarsų dejavimą. Pasišvietęs degtuku, pamatė ant grindų nežymiai krutantį gremėzdišką pavidalą. Skubiai užpūtė degtuką, kyštelėjo ranką kišenėn, surado ko ieškojęs, išėmė, atplėšė, pakratė. Priklaupė ant grindų. Pavidalas vėl krustelėjo.

Fordas Prefektas tarė:

- Aš nupirkau truputį žemės riešutų.

Arturas Dentas krustelėjo, vėl sudejavo, pradėjo padrikai murmėti.

- Štai, pasivaišink, - paragino Fordas, dar kartą krestelėjęs pakelį. - Jei tau dar niekad neteko patirti materijos perkėlimo spindulio poveikio, tavo organizme tikriausiai sumažėjo druskų ir baltymų kiekis. Išgertasis alus turėjo truputį sušvelninti sukrėtimą.

- Hhrrr, - pasakė Arturas Dentas.

Paskui atsimerkė ir pareiškė:

- Čia tamsu.

- Taip, - pritarė Fordas Prefektas, - tamsu.

- Nėr šviesos, - pasakė Arturas Dentas, - tamsu, nėr šviesos.

Vienas žmogiškųjų bruožų, kurių Fordas taip ir neįstengė perprasti - tai įprotis nuolat pranešinėti bei kartoti akivaizdžių akivaizdžiausius dalykus, pavyzdžiui: “Graži diena”, arba “Jūs labai aukštas”, arba “Oi, mielasis, atrodo, tu įkritai į trisdešimties pėdų gylio šulinį, ar tau nieko neatsitiko?”. Kadaise Fordas susikūrė hipotezę, paaiškinančią tokį keistą elgesį. Jis samprotavo taip: jei žmogiškosios būtybės nemankštintų lūpų, tai tikriausiai užaktų jų burnos. Po kelių mėnesių stebėjimai bei apmąstymai privertė atsisakyti pirmosios hipotezės ir suformuluoti naują: jeigu jie nemankština lūpų - pradeda dirbti jų smegenys. Dar po kurio laiko Fordas atsisakė ir šios hipotezės - kaipo nepatogiai ciniškos - ir nusprendė, kad žmogiškosios būtybės visgi gana patrauklios; tačiau siaubinga gausybė dalykų, apie kuriuos jos nenutuokia, taip ir nesiliovė variusi jo iš proto.

- Tiesa, - nesiginčijo jis su Arturu, - nėr šviesos.

Suvertė Arturui į burną saują riešutų ir paklausė:

- Kaip jautiesi?

- Kaip karo akademija, - atsakė Arturas, - mano sudėtis nesiliauja kitusi.

Fordas bejėgiškai spoksojo į Arturą tamsoje.

- Jei paklausčiau tavęs, kur, velniai rautų, mes atsidūrėme, - silpnu balsu tarė Arturas, - ar paskui nesigailėčiau?

Fordas atsistojo.
- Mes saugūs, - tarė jis.
- Tai gerai, - pasakė Arturas.
- Mes esame mažoje kajutėje netoli laivo virtuvės, - paaiškino Fordas, - viename Statybinio Vogonų Laivyno erdvėlaivyje.
- A, - atsiliepė Arturas, - čia tikriausiai kažkokia retai vartojama žodžio "saugūs" prasmė, kurios anksčiau nežinojau.
Įsižiebęs dar vieną degtuką, Fordas pradėjo ieškoti šviesos jungiklio. Vėl sušmėkščiojo ir sulingavo siaubingi šešėliai. Vargais negalais atsistojęs Arturas baimingai susigūžė. Jam pasirodė, kad aplinkui susibūrė šlykštūs nesuprantami pavidalai, orą nuodijo priplėkę kvapai, kurie brovėsi į plaučius neprisistatydami, o žemas erzinantis ūžesys kliudė surikiuoti mintis.
- Kaip mes čia atsidūrėme? - šiurptelėjęs paklausė jis.
- Mus paėmė pavėžėti, - atsakė Fordas.
- Atsiprašau? - pasakė Arturas. - Ar tu mėgini mane įtikinti, atseit mes tiesiog atstatėme nykščius, o kažkoks žalias išverstakis pabaisa kyštelėjo galvą iš kabinos ir pasakė: "Sveiki, vaikinai, šokit vidun, galiu jus pamėtėti iki Beisingstoko aplinkkelio!"?
- Na, - pasakė Fordas, - nykštys - tai elektroninė sub-eta ryšio priemonė, aplinkkelis yra už šešeto šviesmečių, netoli Bernardo Žvaigždės, bet šiaip atspėjai daugiau mažiau teisingai.
- O išverstakis pabaisa?
- Jis žalias, teisybė.
- Puiku, - tarė Arturas, - kada aš galėsiu grįžti namo?
- Niekados, - pasakė Fordas Prefektas, galų gale suradęs jungiklį.
- Užsidenk akis, - pasakė jis, ir įjungė šviesą.
Nustebo net pats Fordas.
- Dieve gailestingas, - tarė Arturas, - tai mes tikrai skraidančios lėkštės viduje?

Protezingasis Vogonas Medūzius valkiojo nepatraukliai žalią savo kūną po valdymo kabiną. Po gyvenamų planetų sunaikinimo jis visuomet jausdavo neaiškų nerimą. Jis troško, kad kas nors ateitų pareikšti, jog šitaip daryti negražu - tuomet būtų galima aprėkti prikaišiotoją ir pasijusti geriau. Visu svoriu drėbėsi į kapitono krėslą, tikėdamasis, kad tas sulūš ir suteiks progą kaip reikiant įniršti, tačiau krėslas tik gailiai sugirgždėjo.
- Nešdinkis! - subliuvo kapitonas jaunam sargybiniui vogonui, tą akimirką įėjusiam į valdymo kabiną.

Sargybinis dingo it nupūstas ir pajuto didį palengvėjimą. Jis džiaugėsi, nes dabar pranešti ką tik gautą naujieną turės kas nors kitas. Toji naujiena - oficialus pranešimas - skelbė, kad kaip tik šią akimirką vyriausybinėje tyrimų bazėje Damograne atidengiamas nuostabus naujausios kartos erdvėlaivis, ir kad naujojo išradimo dėka visi hipererdviniai greitkeliai nuo šiol tampa nebereikalingi.

Prasivėrė kitos durys, bet šįkart vogonų kapitonas neberėkė, nes tos durys vedė į virtuvės patalpas, kuriose dentrasiai gamino jam maistą. Užkąsti visai, visiškai ne pro šalį.

Pro duris įliuoksėjo stambus gauruotas padaras, nešinas padėklu su priešpiečiais. Padaras šypsojosi nelyginant maniakas.

Protezingasis Vogonas Medūzius apsidžiaugė. Jis žinojo: kai dentrasis atrodo šitoks patenkintas - kažkur laive vyksta kažkas tokio, dėl ko bus galima iš tiesų siaubingai supykti.

Fordas su Arturu dairėsi išplėtę akis.

- Na, kaip tau patinka? - paklausė Fordas.

- Čia gana nešvaru, ar ne?

Fordas raukydamasis nužvelgė purvinus čiužinius, neplautus puodelius ir nenusakomus, dvokiančius neregėtų apatinių rūbų komponentus, išdraikytus ankštoje patalpoje.

- Na, supranti, čia darbinis laivas, - paaiškino Fordas, - čia dentrasių miegamasis.

- Maniau, tu sakei, kad jie vogonai, ar panašiai.

- Taip, - atsakė Fordas, - laivas priklauso vogonams, dentrasiai - virėjai; jie mus ir įsileido.

- Nieko nesuprantu, - pareiškė Arturas.

- Štai, užmesk akį, - pasakė Fordas.

Jis sėdėjo ant čiužinio ir rausėsi po savo kuprinę. Arturas nervingai pabaksnojo čiužinį, paskui atsisėdo; tiesą sakant, galėjo beveik ir nebijoti, nes visi Žvynašarvio Zetos pelkynuose išaugę čiužiniai prieš naudojant tikrai nuodugniai pribaigiami bei išdžiovinami. Labai nedaugelis jų tėra kada vėl atgiję.

Fordas padavė Arturui knygą.

- Kas čia? - paklausė Arturas.

- "Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką". Tai tokia elektroninė knyga. Ji tau papasakos viską, ką tik reikia žinoti apie bet ką. Tokia jos paskirtis.

Arturas neramiai pavartaliojo knygą rankose ir pasakė:

- Viršelis man patinka. "Nepanikuok" - tai pirmas naudingas

ar bent suprantamas patarimas, kokį išgirdau šiandien per visą dieną.

- Parodysiu, kaip veikia, - pasakė Fordas. Griebė knygą iš vis dar laikančio ją it kokį prieš dvi savaites padvėsusį vieversį Arturo rankų ir nutraukė dėklą.

- Paspaudi šitą mygtuką - žiūrėk, nušvinta ekranas, pasirodo turinys.

Maždaug trijų colių pločio ir keturių colių aukščio ekranas nušvito, jame pradėjo mirgėti rašmenys.

- Tau reikia žinoti apie vogonus, todėl aš surenku tą žodį, va šitaip, - Fordo pirštai bakstelėjo dar keletą mygtukų, - štai ir turim.

Ekrane sužibo žalios raidės: "Statybinis Vogonų Laivynas".

Fordas spustelėjo didelį raudoną klavišą po ekranu, ir ekranu nuvilnijo žodžiai. Tuo pat metu knyga pradėjo dar ir skaityti pastraipą negarsiu, ramiu, vienodu balsu. Štai ką pasakojo knyga:

"Statybinis Vogonų Laivynas. Štai ką patariame daryti, jeigu norite, kad vogonai jus pavėžėtų: meskite tai iš galvos. Vogonai - viena nesimpatiškiausių Galaktikoje rasių; jų nepavadintum apsigimusiais piktadariais, bet jie irzlūs, biurokratiški, grasūs ir bejausmiai. Net jei reikėtų gelbėti nuosavą senelę nuo Rajūno Blakiaplepio Traalio Žvėries - jie net piršto nepajudintų, iš pradžių negavę pasirašyto, išsiųsto trimis egzemplioriais, grąžinto, perpatikrinto, pamesto, atrasto, pateikto viešam svarstymui, vėl pamesto ir galiausiai trims mėnesiams užkasto į smulkias durpes bei perdirbto į prakuras įsakymo.

Jei norite, kad vogonas jus pavaišintų, jums belieka nebent įgrūsti pirštą jam į gerklę, o jei norite vogoną suerzinti - geriausia sušerti jo senelę Rajūnui Blakiaplepiui Traalio Žvėriui.

Nieku gyvu nesileiskite vogono terorizuojami eilėraščiais."

Arturas sumirksėjo.

- Kokia keista knyga. O tai kaip tuomet įsileido mus?

- Taigi, taigi, šitie duomenys jau pasenę, - atsakė Fordas, vėl įkišęs knygą į dėklą. - Aš renku medžiagą Naujam Pataisytam Leidimui, ir vienas iš įvestinų dalykų - tai pastraipa, skelbianti, jog dabar vogonai samdo virėjais dentrasius, o tai suteikia gana naudingą mums spragą.

Arturo veidu nuslinko skausminga išraiška. Jis paklausė:

- Bet kas tokie tie dentrasiai?

- Šaunūs vaikinai, - atsakė Fordas, - patys geriausi virėjai ir patys geriausi kokteilių plakėjai, o daugiau niekas jiems nerūpi nė per nago juodymą. Ir jie visada padeda pakeleiviams įsigauti į laivą - iš dalies todėl, kad mėgsta bendrauti, bet labiausiai todėl, kad

tai siutina vogonus. Ir būtent šitokius dalykus privalai žinoti, jei esi varganas kosmostopininkas, mėginantis pasigrožėti Visatos stebuklais už mažiau nei trisdešimt Altairo dolerių per dieną. Toks tatai mano darbas. Linksma, ar ne?

Arturas atrodė apgailėtinai.

- Nuostabu, - pasakė jis ir susiraukė, pažvelgęs į dar vieną čiužinį.

- Deja, Žemėje aš užtrukau kur kas ilgiau, negu ketinau, - pasakė Fordas, - atvykau savaitei, o įstrigau penkiolikai metų.

- Bet kaip tu iš viso sugebėjai atsibelsti į Žemę?

- Labai paprastai - su erzekliu.

- Erzekliu?

- Taip.

- Ee, kas tas...

- Erzeklis? Erzekliai - dažniausiai neturintys ką veikti turtingi vaikiščiai. Jie visur šmižinėja, dairydamiesi planetų, kurios dar neužmezgė tarpžvaigždinių kontaktų, ir jas zvimbina.

- Zvimbina? - Arturui pradėjo atrodyti, kad Fordui patinka iš jo tyčiotis.

- Taip, atsakė Fordas, - zvimbina. Jie susiranda kokią nuošalią vietovę, kur gyventojų labai nedaug, paskui nusileidžia tiesiai priešais kokį nieko neįtariantį bėdžių, kuriuo niekas niekad nė už ką nepatikės, ir ima priešais jį žirglioti pirmyn-atgal, pasipuošę galvas kvailomis antenomis ir sakydami “pypt pypt”. Tikrai vaikiškos išdaigos.

Fordas išsitiesė ant čiužinio aukštielninkas, pasikišo rankas po galva ir atrodė siutinančiai patenkintas savimi.

- Fordai, - neatstojo Arturas, - nežinau, gal toks klausimas ir kvailai skamba, bet ką čia veikiu aš?

- Turėtum suprasti, - pasakė Fordas, - aš išgelbėjau tave iš Žemės.

- O kas atsitiko Žemei?

- A. Ji sunaikinta.

- Nejaugi, - tyliai tarė Arturas.

- Taip. Ji tiesiog išgaravo kosmose.

- Klausyk, - pasakė Arturas, - mane tai truputį jaudina.

Fordas susiraukęs kažką mąstė - tarytum vartaliodamas galvoje neaiškią mintį.

- Taip. Šitai aš suprantu, - galiausiai tarė jis.

- Supranti! - suriko Arturas. - Supranti!

Fordas pašoko.

- Žiūrėk į knygą! - niršiai sušnypštė jis.

- Ką?

- "Nepanikuok!"
- Aš nepanikuoju!
- Ne - panikuoji.
- Gerai - panikuoju, o kas man belieka?
- Tiesiog keliauk su manimi ir linksminkis. Galaktikoje smagu. Tau reikės įsidėti į ausį štai šitą žuvį.
- Atsiprašau? - paklausė Arturas - jam pačiam atrodė, kad gana mandagiai.

Fordas laikė iškėlęs mažytį stiklinį indelį, kuriame aiškiai matėsi nedidukė geltona spurdanti žuvelė. Arturas sumirksėjo. Arturas troško, kad gretimais būtų kas nors paprasto, atpažįstamo, ko jis galėtų įsitverti. Jis būtų jautęsis saugiau, jeigu greta dentrasių apatinių drabužių, krūvos žvynašarviškų čiužinių bei vyruko iš Betelgauzės, tiesiančio jam mažą geltoną žuvį ir siūlančio įsidėti ją į ausį, matytųsi tegu ir nedidelis kukurūzų spragėsių pakelis. Bet spragėsių nesimatė, todėl Arturas nesijautė saugus.

Staiga iš kažkur - jis nesuprato iš kur - užgriuvo kurtinantis triukšmas. Arturas aiktelėjo iš siaubo: sprendžiant pagal garsus, kažkoks žmogus gynėsi nuo gaujos vilkų ir tuo pat metu mėgino skalautis gerklę.

- Tss! - tarė Fordas. - Paklausyk, tai gali būti svarbu.
- Sv... svarbu?
- Vogonų kapitonas per Kaukynę skaito pranešimą.
- Tu nori pasakyti, kad vogonai šitaip kalba?
- Klausyk!
- Bet aš nemoku vogonų kalbos.
- Ir nereikia. Tiesiog įsidėk į ausį šitą žuvį.

Fordas žaibišku judesiu pliaukštelėjo Arturui per ausį, ir tas pajuto staigų svaigulį - žuvis klausos kanalais nusirangė gilyn. Dusdamas iš siaubo, sekundę ar dvi krapštėsi ausį, bet netrukus pamažu apspango iš nustebimo. Arturas patyrė kažką panašaus į tą jausmą, kai žiūrėdamas į paveikslėlį, kuriame pavaizduoti du juodi profiliai, netikėtai pamatai baltos žvakidės atvaizdą. Arba kai gausybė įvairiaspalvių taškelių popieriaus lape staiga pavirsta skaitmeniu 6 - ir tai reiškia, kad akių gydytojas ketina nuplėšti nuo tavęs baisius pinigus už naujus akinius.

Arturas vis dar girdėjo stūgaujantį gargaliavimą - jis tai žinojo, - tik dabar tie garsai kažkodėl pasirodė panašūs į gryniausią, aiškiausią jo gimtąją kalbą.

Štai ką jis išgirdo...

ŠEŠTAS SKYRIUS

- *Vūūū vūūū hgrrl vūūū hgrrrl vūū vūūū vūūū hgrrrl vūūū hgrrrrl vūūū vūūū hgrrrl hgrrrl vūūū hgrrrl hgrrrl hgrrrl vūūū šlerrrp aaaargh* gerai leisti laiką. Kartoju. Kalba jūsų kapitonas, todėl meskit visus savo darbus ir įdėmiai klausykitės. Pirmiausia, mūsų aparatūra rodo, jog į laivą prasmuko pora kosmostopininkų. Sveiki, kad ir kur lindėtumėte. Aš tik noriu visiškai nedviprasmiškai pareikšti, kad jūs anaiptol nepageidaujami. Aš sunkiai dirbau, kol užsitarnavau savo postą, ir Statybinio Vogonų laivo kapitonu tapau ne tam, kad virsčiau paprasčiausiu vežiku, aptarnaujančiu nepageidaujančių mokėti už bilietą išsigimėlių krovinį. Aš jau išsiunčiau paieškos būrį, ir išmesiu jus iš laivo, kai tik būsite aptikti. Jeigu jums labai pasiseks - galbūt iš pradžių padeklamuosiu jums keletą savo eilėraščių.

Antra - mes rengiamės hipererdviniam šuoliui Bernardo Žvaigždės kryptimi. Atvykę septyniasdešimt dvi valandas užtruksime uoste - remontuosimės; per tą laiką joks įgulos narys neišeis iš laivo. Kartoju: visi leidimai apsilankyti planetoje atšaukiami. Mane ką tik apvylė meilė, todėl nematau, kodėl kas nors kitas turėtų gerai leisti laiką. Pranešimas baigtas.

Triukšmas nutilo.

Arturas baisiai nustebo, kai susivokė begulintis ant grindų, susirietęs į mažą kamuoliuką ir susiėmęs rankomis galvą. Jis blankiai šyptelėjo ir pasakė:

- Žavingas vyrukas. Norėčiau turėti dukrą, kad galėčiau uždrausti tekėti už tokio...

- Tau neprireiktų drausti, - pasakė Fordas, - jie patrauklūs lygiai tiek pat, kiek autoavarija. Ne, nesijudink, - pridūrė jis, pamatęs, kad Arturas pradeda tiestis, - geriau lik pasirengęs hipererdviniam šuoliui. Tai nemaloniai panašu į pagirias.

- Kuo gi taip nemalonios pagirios?

- Prašai stiklinės vandens.

Arturas kiek pamąstė apie tai.

- Fordai, - tarė jis.

- Taip?

- Ką ta žuvis veikia mano ausyje?

- Ji tau vertėjauja. Tai Babelio žuvis. Jei nori, susirask knygoje.

Jis švystelėjo Arturui "Keliautojo Kosmostopu Vadovą Po Galaktiką", o pats susirietė kaip vaisius gimdoje - pasirengė šuoliui.

Tą pačią akimirką Arturo smegenų dugnas iškrito.

Jo akys išsivertė išvirkščios. Jo pėdos pradėjo varvėti iš jo pakaušio.

Patalpa aplinkui jį išsilankstė, pradėjo suktis, pavirto nebūtimi, o jis pats liko beslystąs gilyn į nuosavą bambą.

Laivas lėkė hipererdve.

- *Babelio žuvis*, - lyg niekur nieko šnekėjo "Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką", - *yra maža, geltona, panaši į dėlę, ir veikiausiai pati keisčiausia Visatoje būtybė. Ji minta neuronine energija, pasisavinama ne iš nešiotojo, bet iš jį supančių asmenų. Iš šios neuroninės energijos ji absorbuoja visus nesąmoningus mentalinius dažnius, kuriuos paverčia savo penu. Po to išskiria į nešiotojo smegenis telepatinę matricą, sudarytą iš sąmoningų minties dažnių bei pasisavintų iš siuntėjo smegenų kalbos centro nervinių signalų junginio. Iš čia praktinė išvada: jeigu įsikišite į ausį Babelio žuvį - kaipmat pradėsite suprasti viską, kas sakoma bet kokia kalba. Frazės, kurias girdite - tai dešifruota neuroninė matrica, jūsiškės Babelio žuvies įvedama į jūsų smegenis.*

Štai jums vienas neįtikėtinai juokingas sutapimas: šitoks kraupulingai pravartus dalykas negalėjo išsivystyti be niekur nieko, atsitiktinai, todėl kai kurie mąstytojai čia įžvelgia nenuginčijamą ir lemiamą Dievo Neegzistavimo įrodymą.

Argumentuojama maždaug taip:

"Aš atsisakau įrodinėti, kad egzistuoju, sako Dievas, nes įrodinėti - vadinasi, neigti tikėjimą, o be tikėjimo Aš esu niekas."

"Bet, sako Žmogus, Babelio žuvis - baisi išdavikė, ar ne? Ji negalėjo išsivystyti atsitiktinai. Tai įrodo, kad tu egzistuoji, taigi, remiantis tavo paties žodžiais, iš to seka išvada, jog yra priešingai. QED."

"O viešpatie, sako Dievas, apie tai aš nepagalvojau."

Ir čia pat išgaruoja, virtęs logikos pliūpsniu.

"Et, čia buvo nesunku", sako Žmogus, o bisui pasišauna įrodyti, jog juoda - tai balta, ir tampa pervažiuotas artimiausioje "zebro" tipo gatvės perėjoje.

Dauguma teologų šaukia, esą šis argumentas išvalgyto kiaušinio lukšto nevertas - bet tai nesukliudė Oolonui Kolufidui susikalti turtelį, panaudojus minėtąjį argumentą kaipo pagrindinę labai perkamos knygos "Ką Gi, Čia Kaip Ir Galas Dievui" temą.

Tuo tarpu veiksmingai griaunanti bet kokius kalbinius barjerus tarp skirtingų rasių bei kultūrų nelaimingoji Babelio žuvis sukėlė daugiau ir kruvinesnių karų, negu bet kas kitas Visatos istorijoje.

Arturas tyliai sudejavo. Jis pasibaisėjo, aptikęs, kad šuolis per hipererdvę jo nepribaigė. Dabar jis jau už šešių šviesmečių nuo tos vietos, kurioje būtų Žemė, jeigu ji dar egzistuotų.

Žemė.

Jos vaizdiniai įkyriai plaukiojo šleikštulio apsėstomis Arturo smegenimis. Jo vaizduotė jokiu būdu neįstengė aprėpti suvokimo, kad Žemės visai nebeliko - šito tiesiog per daug. Jis mėgino jausmus, galvodamas, kad nebėra tėvų ir sesers. Jokio atsako. Jis prisiminė visus artimus žmones. Jokio atsako. Tada pagalvojo apie visiškai nepažįstamą žmogų, už kurio prieš dvi dienas stovėjo eilėje parduotuvėje - ir staiga nutvilkė skausmas: parduotuvės nebėra, eilių nebėra. Nebėra Nelsono Kolonos! Nebėra Nelsono Kolonos - ir nekils triukšmas, nes nebeliko kam triukšmauti. Nuo šiol Nelsono Kolona išliko tik Arturo galvoje. Anglija išliko tik jo galvoje - jo, įstrigusio čia, šitame priplėkusiame, dvokiančiame šarvuotame žvaigždėlaivyje. Arturą užplūdo klaustrofobijos banga.

Anglijos nebėra. Šitai jis įsisąmonino - kažkaip įsisąmonino. Pabandė iš naujo. Pagalvojo: nebėra Amerikos. Šito suvokti nepavyko. Jis nusprendė vėl pradėti nuo smulkesnių dalykų. Nebėra Niujorko. Jokio atsako. Arturas ir šiaip netikėjo, kad Niujorkas yra. Doleris, pagalvojo jis, smuko amžiams. Dabar jau kažkas virptelėjo. Visut visutėliai Bogarto filmai sunaikinti, pasakė jis sau - ir pasijuto žiauriai sukrėstas. Makdonaldai, pagalvojo jis. Daugiau niekada nebebus tokio dalyko, kaip Makdonaldo mėsainis.

Arturas apalpo. Kai po sekundėlės atsipeikėjo, pasijuto kūkčiojąs it našlaitis.

Jis pašoko kaip įgeltas.

- Fordai!

Fordas pažvelgė aukštyn iš kampo, kuriame atsisėdęs niūniavo panosėje. Jam, kosmoso klajokliui, pats keliavimo erdve procesas visuomet keldavo baisų nuobodulį.

- Ko? - paklausė jis.

- Jeigu tu renki medžiagą tai knygai ar kam, ir jeigu gyvenai Žemėje, tai turėjai rinkti duomenis apie ją.

- Ką gi, teisybė, man pavyko truputėlį praplėsti pradinį aprašymą.

- Nagi, parodyk, kas rašoma šiame leidime, man būtinai reikia pamatyti.

- Gerai, gerai! - Fordas vėl padavė knygą Arturui.

Arturas tvirtai ją sugniaužė, mėgindamas įveikti rankų virpulį. Surinko atitinkamo puslapio numerį. Ekranas blykstelėjo, sumirgėjo ir išskleidė spausdintą tekstą. Arturas spoksojo į jį.

- Čia nėra Žemės aprašymo! - subliuvo jis.

Fordas dirstelėjo per petį ir pasakė:

- Ne - yra. Va ten, pasižiūrėk, ekrano apačioje, kaip tik po "Žaidykle Pranašykle, trikrūte Erotikono VI kekše".

Arturas nusekė akimis Fordo pirštą ir pamatė, kur tas rodo. Akimirką vis dar nieko nesuprato, paskui staiga ko nepakvaišo iš įtūžio.

- Ką? *"Nekenksminga"?* Ir tai viskas? *"Nekenksminga"!* Vienas žodis!

Fordas gūžtelėjo pečiais ir pasakė:

- Ką gi, Galaktikoje yra šimtas milijardų žvaigždžių, o knygos mikroprocesorių talpumas ribotas, be to, suprantama, apie Žemę beveik niekas nežinojo.

- Nagi, dėl Dievo meilės, tikiuosi, kad tu sugebėjai ką nors pridurti.

- O, taip, man pavyko išsiųsti redaktoriui papildymą. Jam teliko jį kiek sutrumpinti - bet vis šiokia tokia pažanga.

- Ir kaip tas tekstas skamba dabar? - paklausė Arturas.

- "Beveik nekenksminga", - kostelėjęs iš sumišimo prisipažino Fordas.

- *"Beveik nekenksminga"!* - suriko Arturas.

- Koks ten triukšmas? - sušnypštė Fordas.

- Čia aš šaukiau, - riktelėjo Arturas.

- Ne! Nutilk! - paliepė Fordas. - Atrodo, pakliuvom į bėdą.

- A, jam atrodo, kad mes pakliuvom į bėdą!

Už durų neaiškiai girdėjosi trankūs žingsniai.

- Dentrasiai? - sušnibždėjo Arturas.

- Ne, ten batai plieniniais antgaliais.

Pasigirdo smarkus, garsus trankymas į duris.

- Tai kas ten? - paklausė Arturas.

- Ką gi, - atsakė Fordas, - geriausiu atveju vogonai tiesiog atėjo išmesti mūsų į kosmosą.

- O blogiausiu atveju?

- O blogiausiu atveju, - niūriai tarė Fordas, - pasirodys, kad kapitonas nejuokavo, kai grasino iš pradžių padeklamuosiąs mums keletą savo eilėraščių...

Septintas Skyrius

Kas nežino, jog vogonų poezija - trečia tarp prasčiausiųjų Visatoje. Beveik prasčiausią kuria ezgotai iš Rėklos. Jų Poezijos Meistrui Kriuksilui Bezdžiausiajam bedeklamuojant savo sukurtą poemą "Odė Mažam Žalio Glaisto Luiteliui, Kurį Radau Savo Pažastyje Vieną Vasarvidžio Rytą", ketvertas klausytojų mirė nuo vidinių kraujosruvų, o Vidurio Galaktikos Menų Tramdymo Tarybos Prezidentas išliko gyvas vien tik todėl, kad nusigraužė koją. Pranešama, jog Kriuksilą "nuvylė nedėkingi klausytojai", ir jis jau ketino atakuoti juos savuoju dvylikatomiu epu "Palaimingai Vonioj Kliuksinėju", tačiau jo nuosava storoji žarna, pasišovusi žūtbūt išgelbėti planetos gyvybę bei civilizaciją, šoko aukštyn, prasiveržė kiaurai stemplės ir pasmaugė poeto smegenis.

Užvis prasčiausia Visatoje poezija pražuvo kartu su savo kūrėja Paula Nense Girnapuse Dženings, Grinbridžo (Eseksas, Anglija) gyventoja, Žemės planetos sunaikinimo metu.

Protezingasis Vogonas Medūzius labai lėtai nusišypsojo. Ne tiek siekė padaryti įspūdį, kiek mėgino prisiminti raumenų judėjimo tvarką. Jis ką tik užbaigė siaubingai sveikatingą bliovimą ant belaisvių, todėl dabar jautėsi neblogai pailsėjęs ir pasirengęs pademonstruoti truputėlį patyčių.

Belaisviai sėdėjo ant Mėgavimosi Poezija kėdžių - pririšti. Vogonai neapsigaudinėja iliuzijomis apie tai, kaip paprastai vertinama jų kūryba. Kadaise, kietakaktiškai besistengdami tapti pripažintais viena deramai išsivysčiusių, kultūringų rasių, jie pamėgino, be kita ko, ir eiliuoti; dabar nesiliauna eiliavę vien iš kraugeriškumo.

Fordo Prefekto kaktą išmušęs šaltas prakaitas varvėjo įvestais į jo smilkinius elektrodais. Šie buvo prijungti prie įvairiafunkcinės elektroninės įrangos - vaizdinių intensifikatorių, ritminių moduliatorių, aliteracijos radikalizatorių ir palyginimų gausintuvų; visa tai suprojektuota specialiai tam, kad klausytojas suvoktų poeziją pilnutinai, kad neliktų neįvertintas net menkiausias poeto minčių atspalvis.

Arturas Dentas sėdėjo ir tirtėjo. Jis nenutuokė, kas jo laukia, tačiau - žinodamas, kad kol kas patirti įvykiai jokio malonumo ne-

suteikė - nesivylė pasikeitimų į gerąją pusę.

Vogonas pradėjo deklamuoti šleikštų nuosavos kūrybos perliuką.

- *Ak koktai kriuksbakteriški,* - pradėjo jis.

Fordo kūną sukratė traukuliai - tokiam siaubui net jis nebuvo pasirengęs.

- *... man tavo žiurkšlapiai/ Tarytum palšsparvės spuogkvėšusios gausai!*

- Aaaaaahhhrrrrhg! - neišlaikė Fordas Prefektas; galva, kurioje trankėsi skausmo griūtis, trūkčiojo. Jis lyg pro miglas matė dūstantį ir besitampantį ant gretimos kėdės Arturą. Sukando dantis.

- *Drumstintryšką apkrapinėk, meldžiu, dumble,* - negailestingai tęsė vogonas.

Šaižus, tolydžio stiprėjantis jo balsas pasidarė tiesiog siaubingai kurtinantis.

- *Ir klykratlankiu nešvankiabalioniui rangialenk/ Kitaip išplerpgirgžderiu spjaudkarpotu aš sprogplėšysiu tave, ir nemanyk, kad ne!*

- Nnnnnnnneeeeeeeeeeeeeeeeyyyy! - suriko Fordas Prefektas ir, gavęs į smilkinius aparatūros sustiprintą pilną baigiamosios eilutės iškrovą, paskutinįkart tįstelėjo visu kūnu. Paskui suglebo.

Arturo galva kadaravo.

- Nagi, žemiečiai, - užsniaukrojo vogonas (jis nežinojo, kad Fordas Prefektas, tiesą sakant, kilęs iš mažos planetos taip kažkur apie Betelgeuzę, o jei ir būtų žinojęs - visvien nepaisytų), - pateikiu jums nesudėtingą pasirinkimą! Arba dvėskite kosmoso tuštumoje, arba...

Jis kiek padelsė, norėdamas sustiprinti įspūdį.

- ... pasakykite man, kaip jums patiko mano eilėraštis!

Jis atsidrėbė į didžiulį gruoblėtą šikšnosparnio formos krėslą, neatitraukdamas akių nuo belaisvių. Vėl pademonstravo tą pačią šypseną.

Fordas šniokštuodamas gaudė kvapą. Perdžiūvusiu liežuviu persibraukė sukepusias lūpas ir sudejavo.

Arturas guviai prašneko:

- Tiesą sakant, man visai patiko.

Fordas atsigręžė išsižiojęs. Gal ir nenuostabu, kad tokia traktuotė paprasčiausiai nešovė jam į galvą.

Nustebęs vogonas kilstelėjo antakį (gana nebjauri grimasa, kadangi antakis veiksmingai pridengė nosį).

- Nagi, nagi, - beveik suglumęs sublerbė jis.

- O, taip, - tęsė Arturas, - man atrodo, kad kai kurie metafiziniai vaizdiniai iš tiesų nepaprastai įtaigūs.

Fordas taip ir liko bevėpsąs. Jis po truputį rikiavo mintis ir mėgino suvirškinti šitokią visiškai netikėtą gudrybę. Nejau iš tikrųjų įmanoma šitaip begėdiškai išsisukti?

- Taip, prašau tęsti, - paragino vogonas.

- Ak... ir, ee... dar įdomūs ritminiai planai, - toliau šnekėjo Arturas, - kurie tarytum paryškina tąjį... ee... ee...

Jis visai susipainiojo.

Fordas šoko į pagalbą - jis leptelėjo:

- Paryškina paslėptos metaforos siurrealizmą, skirtą... ee...

Fordas taip pat pasimetė, tačiau vėl atsigavo Arturas:

- Humanizmui...

- *Vogonizmui*, - sušnypštė jam Fordas.

- Ak, taip, atleiskite, vogonizmui, kylančiam iš jautrios poeto sielos, pabrėžti, - Arturas pasijuto išėjęs į finišo tiesiąją, - kuomet išradingai pasitelkiama eiliavimo sandara ir sublimuojamas šis, transcendentuojamas tas bei derinama su fundamentalia ano dichotomija, - jo balsas pergalingai garsėjo, - todėl klausytojas lieka patyręs gilų bei ryškų įsijautimą į... į... ee...

Kreščendo staiga lūžo.

Fordas šoko su mizerikordija.

- Į tai, ką bevaizduotų kūrinys! - suklykė jis; burnos krašteliu pridūrė: - Puikiai atlikta, Arturai, tu baisiai gudrus.

Vogonas įdėmiai žvelgė į belaisvius. Akimirką jo sudiržusi rasinė siela sugruzdo, bet jis pagalvojo - ne, vėlu, truputį per vėlu. Jo balsas įgavo nailoniniu šepečiu šukuojamos katės kailio traškesį.

- Vadinasi, judu norite pasakyti, jog aš rašau eiles, kadangi nepaisant savosios bjaurios, šiurkščios, beširdiškos išorės iš tiesų ilgiuosi meilės? - pasakė jis.

Kiek padelsęs pridūrė:

- Ar teisingai supratau?

Fordas nervingai sukikeno ir pasakė:

- Na, šitąjį, taip, argi, žinote, mums visiems, giliai širdyje, mmm...

Vogonas atsistojo.

- Ne, štai kas, jūs baisiai klystate, - pareiškė jis, - aš rašau eiles tiesiog norėdamas kaip pridera atpalaiduoti savąją bjaurią, šiurkščią, beširdišką išorę. Aš visvien išmesiu jus iš laivo. Sargybini! Nuvesk belaisvius prie trečiojo liuko ir išmesk juos lauk!

- Ką? - suriko Fordas.

Sargybinis - stambus jaunas vogonas - žengė pirmyn ir stambiomis gumbuotomis rankomis išrovė belaisvius iš kėdžių.

- Negalima mesti mūsų į kosmosą, - suklykė Fordas, - mes

mėginame rašyti knygą!

- Priešintis beprasmiška! - riaugtelėjo vogonas. Tai buvo pirmoji frazė, kurią jis išmoko, įstojęs į Vogonų Sargybos Korpusą.

Kapitonas nužvelgė grupę bešališkai susidomėjęs, paskui nusisuko.

Arturas apsidairė paklaikusiu žvilgsniu.

- Aš nenoriu mirti dabar! - užklykė jis. - Man vis dar skauda galvą! Aš nenoriu keliauti į dangų su galvasopiu - būsiu baisiai piktas ir negalėsiu pasimėgauti!

Sargybinis tvirtai sugniaužė abiejų sprandus ir pagarbiai linktelėjęs kapitono nugarai ištempė besimuistančius belaisvius iš vado kabinos. Plieninės durys užsivėrė, kapitonas vėl liko vienas. Jis tyliai niūniavo ir kažką mąstė, atsargiai sklaidydamas savo eilėraščių sąsiuvinį.

- Hmmm, - sumurmėjo jis, - "paryškina paslėptos metaforos siurrealizmą"...

Dar kiek pagalvojęs apie tai, užvertė sąsiuvinį ir niauriai nusišypsojęs tarė:

- Mirtis - pernelyg lengva jiems bausmė.

Ilgas plieninis koridorius aidėjo; dvejetas humanoidų negrabiai mėgino išsivaduoti iš kietai užspaudusių jų gerkles šiurkščių vogono pažastų.

- Nuostabu, - putojo Arturas, - iš tikrųjų žavinga. Paleisk mane, galvijau!

Sargybinis vogonas tempė juos toliau.

- Nesijaudink, - pasakė Fordas, - aš ką nors sugalvosiu.

Jo balsas skambėjo neįtikinančiai.

- Priešintis beprasmiška! - subliuvo sargybinis.

- Tik jau nekartok tokių dalykų, - sušvokštė Fordas, - kam gi pavyktų neprarasti pasitikėjimo savimi, kai tu kartoji tokius dalykus?

- Dieve mano, - sudejavo Arturas, - tu šneki apie pasitikėjimą, o net nepatyrei šiandien savos planetos sunaikinimo. Šįryt atsikėlęs ketinau maloniai praleisti dieną, pailsėti, truputį paskaityti, sušukuoti šunį... Dabar gal tik kokia ketvirta po pietų, o mane jau meta iš ateivių erdvėlaivio už šešių šviesmečių nuo rūkstančių Žemės liekanų!

Jis apsiputojo ir sugargė, nes vogonas sugniaužė jį stipriau.

- Gerai, - pasakė Fordas, - tik liaukis panikavęs!

- Kas čia žada panikuoti? - atkirto Arturas. - Čia dar tik pa-

prasčiausias kultūrinis šokas. Palauk, kol aš apsiprasiu su padėtimi ir pradėsiu orientuotis. Va tada tai imsiu panikuoti!

- Arturai, tu pradedi elgtis kaip koks isterikas. Užsičiaupk!

Fordas žūtbūtinai stengėsi sutelkti mintis, bet sukliudė vėl užrikęs sargybinis.

- Priešintis beprasmiška!

- Ei, pakeisk plokštelę, - pasakė Fordas. Pasuko galvą, vos neišsinarino sprando, bet pažvelgė tiesiai į savo varovo veidą. Jam dingtelėjo viena mintis.

- Ar tau tikrai patinka tokia tarnyba? - staiga paklausė jis.

Vogonas sustojo kaip įbestas; jo veidą pamažu nudažė begalinis bukumas.

- Patinka? - užgriaudėjo jis. - Ką nori tuo pasakyti?

- Aš noriu pasakyti, - pasakė Fordas, - kad negi šitai ir yra pilnavertis, patenkinantis tave gyvenimas? Trepsėti, rėkauti, mėtyti žmones iš erdvėlaivių...

Vogonas įsispoksojo į žemas plieno lubas, ir jo antakiai beveik susikryžiavo. Jo žandikaulis nukaro. Galiausiai jis tarė:

- Na, tarnyba nebloga...

- Kaipgi kitaip, - pritarė Fordas.

Arturas vargais negalais pasisuko ir pažiūrėjo į Fordą.

- Fordai, ką tu čia sugalvojai? - nustebęs sušnibždėjo jis.

- Et, tiesiog mėginu pasidomėti mane supančiu pasauliu, netrukdyk, - atsakė tas. - Taigi tarnyba gana gera? - vėl kreipėsi į vogoną.

Vogonas nuleido akis į Fordą, o tamsiose jo kaukolės gelmėse sušliurpseno vangios mintys.

- Taip, - tarė jis, - bet kad jau apie tai šnekamės - dauguma tiesioginių pareigų gana bjaurios. Neskaitant...

Jis dar kiek pagalvojo, o tuo tikslu vėl prireikė pažiūrėti į lubas.

- ... neskaitant progos parėkauti, o rėkauti man patinka.

Jis giliai įkvėpė ir užbaubė:

- Priešintis...

- Taip, taip, - skubiai įsiterpė Fordas, - tą tu puikiai sugebi, iškart matyti. Bet jeigu dauguma darbų bjaurūs, - pamažu, kad kiekvienas žodis pasiektų tikslą, kalbėjo jis, - tai kodėl tu juos dirbi? Kas tave verčia? Merginos? Oda? Machizmas? O gal tau tiesiog atrodo, kad susitaikymas su visu tuo beprasmišku nuobodulіu - tai įdomus iššūkis?

Arturas dirsčiojo nuo vieno į kitą nieko nesuprasdamas.

- Ee, - pasakė sargybinis, - ee... Ee... Nežinau. Manyčiau, aš kaip ir... darbą dirbu. Mano teta sakė, kad tarnyba žvaigždėlaivyje

atveria jaunam vogonui puikias perspektyvas - žinot, uniforma, kadaruojantis spindulinio paralyžuoklio dėklas, beprasmiškas nuobodulys...

- Na štai, Arturai, - prabilo Fordas, nelyginant lektorius, apibendrinantis pasisakymus, - o tau atrodo, kad tavo padėtis kebli.

Arturui iš tikrųjų taip atrodė. Neminint jau gimtąją planetą ištikusios nelaimės, sargybinis vogonas spėjo gerokai jį prismaugti, o ir šnekos apie išmetimą į atvirą kosmosą jam nelabai tepatiko.

- Pabandyk įsijausti į *jo* padėtį, - spyrėsi Fordas, - štai čia vargšas vaikinas, kurio gyvenimas - išvien trypinėti, mėtyti žmones iš laivų...

- Ir rėkauti, - pridūrė sargybinis.

- Ir rėkauti, be abejo, - šnekėjo Fordas, draugiškai ir maloningai plekšnodamas per spaudžiančią jo sprandą gumbuotą ranką, - o jis net nežino, kodėl taip daro!

Arturas sutiko, jog tai labai liūdna. Jis parodė pritariąs nežymiu silpnu linktelėjimu, nes kalbėti trūko kvapo. Iš apstulbinto sargybinio gelmių nugrumėjo dundesys:

- Ką gi. Kad jau šitaip dėstot, turbūt...

- Šaunuolis! - padrąsino Fordas.

- Bet gerai, - nesiliovė dundesys, - tai kokia gi alternatyva?

- Na, - linksmai, bet lėtai ištarė Fordas, - suprantama, liaukis taip daręs! Pasakyk visiems, - tęsė jis, - kad daugiau taip nebedarysi.

Jis jautė, kad reikėtų kažką pridurti, bet, atrodė, kol kas sargybinio galvai pakanka darbo svarstant tai, kas jau pasakyta.

- Ėėėėėhhhmmmmmmmmmmmmm, - pasakė sargybinis, - ėhm, žinote, man tai neatrodo taip jau nuostabu.

Fordas staiga pajuto, kad proga sprūsta iš rankų.

- Nagi, luktelk minutėlę, - prabilo jis, - čia, supranti, tik pradžia, viskas žymiai įdomiau, negu tau atrodo...

Bet tą akimirką sargybinis vėl suspaudė belaisvius ir patraukė kur traukęs - išmesti jų į šliuzą. Matėsi, kad jis labai susijaudinęs.

- Ne, manau, jeigu jums tas pats, - pasakė jis, - aš verčiau įkišiu judu į tą šliuzą, o paskui eisiu ir atliksiu dar kelis parėkavimus pagal tvarkaraštį.

Fordui Prefektui buvo anaiptol ne tas pats.

- Ei, palauk! Betgi paklausyk! - nebe taip lėtai, nebe taip linksmai pasakė jis.

- Harrrrhhhhnnnnn, - be jokios aiškios intonacijos pasakė Arturas.

- Kur tu taip skubi? - tęsė Fordas. - Aš tau dar nepapasakojau apie muzikos meną, nei apie... Hhhrrrrr!

- Priešintis beprasmiška! - subaubė sargybinis, paskui pridūrė: - Matai, jeigu aš ir toliau dirbsiu kaip dirbęs, galbūt mane paaukštins į Vyresniuosius Rėkaujančius Karininkus, o vakansijų nerėkaujantiems ir nekomanduojantiems pareigūnams paprastai negausu, todėl, manyčiau, pasiliksiu prie to, ką išmanau.

Dabar jie jau pasiekė šliuzą - didelį, apskritą, baisiai galingą ir sunkų plieninį liuką, įleistą į vidinį laivo šarvą. Sargybinis paspaudė jungiklį, ir liukas sklandžiai prasivėrė.

- Bet ačiū, kad pasidomėjote, - pasakė sargybinis vogonas, - o dabar viso.

Jis bloškė Fordą ir Arturą į nedidukę kamerą anapus liuko. Arturas gulėjo, gaudydamas kvapą. Fordas keturpėsčias nurėpliojo prie beužsidarančio liuko ir bergždžiai trenkė į jį petimi.

- Bet paklausyk, - rėkė jis sargybiniui, - dar liko baisybė dalykų, apie kuriuos tu net negirdėjai!... Ei, kaip tau šitas?

Iš nevilties jis ekspromtu griebėsi vienintelio žinomo kultūros trupinio - sudainavo pirmąjį Bethoveno Penktosios taktą.

- Ta ta ta - tam! Nejaugi tavęs tai visai nejaudina?

- Ne, - atsakė sargybinis, - teisybę sakant, ne. Bet papasakosiu apie tai savo tetai.

Jei jis ir kalbėjo dar ką nors - jiedu nebeišgirdo. Liukas sandariai užsispaudė, ir nebesigirdėjo nė garselio, neminint neaiškaus, tolimo laivo variklių ūžimo.

Jie buvo išsveistoje iki spindesio kokių šešių pėdų pločio ir dešimties pėdų ilgio cilindro formos kameroje.

Arturas vis dar susirietęs gulėjo ant grindų ten, kur nukrito. Į viršų nežiūrėjo. Tiesiog gulėjo ir gaudė kvapą.

- Dabar jau galas, ar ne?

- Taip, - pasakė Fordas, - galas.

- Na, ar sugalvojai ką? Maniau, sakei, kad ką nors sugalvosi. Gal tu ką nors sugalvojai, tik aš nepastebėjau.

- O taip, sugalvojau, - sušvokštė Fordas. Arturas viltingai pakėlė akis.

- Bet, deja, - tęsė Fordas, - tam kaip ir reikėtų būti kitoje šio hermetiško liuko pusėje.

Jis spyrė į liuką, pro kurį juos ką tik išgrūdo.

- Bet sumanymas buvo geras, juk taip?

- O, taip, tiesiog nuostabus.

- Na ir koks gi?

- Matai, smulkmenų aš nespėjau apgalvoti, o dabar turbūt nebeverta, kaip manai?

- Tai... ee, kas bus dabar? - paklausė Arturas.

- A, hm, na - netrukus automatiškai prasivers kitas liukas, o tada, manyčiau, mudu išlėksime į atvirą kosmosą ir uždusime. Jei giliai įkvėpsi oro, žinoma, galėsi ištverti trisdešimt sekundžių, ne daugiau, - pasakė Fordas.

Jis susidėjo rankas už nugaros, pakėlė antakius ir pradėjo niūniuoti senovinį Betelgeuzės kovos himną. Arturui staiga pasirodė, kad Fordas baisiai svetimas.

- Tad štai kaip, - pasakė Arturas, - mes mirsime.

- Taip, - pasakė Fordas, - tik... Ne! Minutėlę!

Jis staiga liuoktelėjo skersai kameros prie kažko, ko Arturas nematė, ir suriko:

- Koks čia jungiklis?

- Kas? Kur? - suspurdo Arturas.

- Ne, aš tik pajuokavau, - pasakė Fordas, - vis dėlto mes mirsime.

Jis vėl atsišliejo į sieną ir ėmė niūniuoti melodiją toliau nuo tos vietos, kur buvo sustojęs.

- Žinai, - tarė Arturas, - štai tokiais atvejais, kai aš uždarytas vogoniškame šliuze su žmogumi iš Betelgeuzės, ir žinau netrukus mirsiąs nuo deguonies trūkumo atvirame kosmose, aš nuoširdžiai gailiuosi, kad neklausiau, ką sakydavo mama, kai buvau mažas.

- Ir ką gi ji tau sakydavo?

- Nežinau. Aš nesiklausydavau.

- Ak. - Fordas niūniavo toliau.

- Siaubas, - pats sau murmėjo Arturas. - Nelsono Kolonos nebėra, makdonaldų nebėra, ir visa, kas beliko - tai aš ir žodžiai “Beveik nekenksminga”. O dar po kelių sekundžių beliks tik “Beveik nekenksminga”. O vakar atrodė, kad planeta klestėte klesti.

Sudūzgė motoras.

Tylus šnypštimas virto kurtinančiu vėjo riaumojimu: išorinis liukas prasivėrė į juodą tuštumą, prisagstytą mažyčių, neįmanomai ryškių šviesos taškelių. Fordas ir Arturas išlėkė į erdvę nelyginant kamščiai iš žaislinio šautuvėlio.

Aštuntas Skyrius

“Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką” - iš tiesų neįkainojama knyga. Ją daugybę metų sudarinėjo ir daugybę

kartų perdirbinėjo daugybė skirtingų redaktorių. Joje rasime nesuskaitomų keliautojų bei tyrinėtojų pateiktas žinias.

Įvadas prasideda taip:

"Kosmosas, - rašoma knygoje, - yra didelis. Tikrai didelis. Jūs tiesiog nepatikėsite, koks jis baisiai milžiniškai kraupulingai didelis. Tai yra, jums gali atrodyti, kad vaistinė gatvės gale labai toli, bet palyginus su kosmosu tai niekų niekai. Paklausykite..." - ir taip toliau.

(Po kurio laiko įmantrių plepalų beveik nebelieka, ir pradedama pasakoti apie tai, ką iš tikrųjų pravartu žinoti, tarkime, kad pasakiškai žavingą Betselamino planetą taip nusiaubė besikaupianti erozija, sukelta dešimties milijardų kasmet aplankančių planetą turistų, jog bet koks neto skirtumas tarp jūsų beviešint planetoje suvalgyto bei jūsų pašalinto svorio jums išvykstant pašalinamas iš gyvojo jūsų svorio chirurginiu būdu, todėl gyvybiškai svarbu kiekvienąkart apsilankius tualete gauti kvitą.)

Tačiau reikia pripažinti, kad susidūrę su milžiniškais tarpžvaigždiniais nuotoliais susvyruoja net tvirtesni nei atsakingasis už "Vadovo" įvadą protai. Kai kas pataria truputį pamąstyti apie žemės riešutą Redinge ir nedidelį graikišką riešutą Johanesburge, taip pat apie kitokias panašiai svaiginančias sąvokas.

O tiesa paprasta: tarpžvaigždinių atstumų į žmogiškąją vaizduotę nesugrūsi.

Net šviesa (kuri keliauja taip greitai, jog daugumai rasių prireikia tūkstantmečių, kol supranta, kad ji iš viso juda) ilgokai užtrunka tarpžvaigždinėse erdvėse. Reikia aštuonių minučių, kad žvaigždės Saulės šviesa pasiektų tą vietą, kur kitados būta Žemės, ir dar ketverto metų, kol ji atvyksta iki artimiausios dangiškosios Saulės kaimynės - Proksimos Alfos.

Kol šviesa pasiekia kitą Galaktikos galą, pavyzdžiui, kol ji pasiekia Damograną, praeina gerokai daugiau laiko - penki šimtai tūkstančių metų.

Rekordinis laikas, per kurį įmanoma įveikti tokį atstumą keliaujant kosmostopu - truputį mažiau nei penketas metų; bet šitaip lėkdamas ne ką įdomaus tepamatysi pakeliui.

"Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką" moko: jeigu labai giliai įkvėpsite ir sulaikysite kvapą - absoliučiame kosmoso vakuume galite išlikti gyvas maždaug trisdešimt sekundžių. Tačiau tuojau pat nurodoma: turint omenyje kraupulingą kosmoso dydį, tikimybė, kad per tas trisdešimt sekundžių jus išgelbės kitas laivas, lygi $1:2^{267709}$.

Per visiškai stulbinantį sutapimą kaip tik toks buvo ir telefono numeris viename Islingtono bute, kur Arturas kartą dalyva-

vo labai šauniame vakarėlyje ir susitiko labai mielą merginą, kurios apžavėti jam taip ir nepavyko - ją apžavėjo kažkoks nekviestas svečias.

Nors dabar nebeliko nei Žemės planetos, nei buto Islingtone, nei telefono - pasiguoskime, galvodami, jog visa tai kukliai įamžina faktas, kad dvidešimt devintąją sekundę Fordas su Arturu buvo išgelbėti.

DEVINTAS SKYRIUS

Kompiuteris neramiai sučirškė, pastebėjęs, kad šliuzas atsidarė ir užsidarė savaime, be jokios sąmoningos priežasties.

Tiesą sakant, taip atsitiko todėl, kad Sąmonė buvo išėjusi papietauti.

Galaktikoje ką tik prasivėrė plyšys. Jis žiojėjo lygiai nulinę sekundės dalį, buvo nulinės colio dalies pločio ir žvėriškos krūvos šviesmečių ilgio nuo galo iki galo.

Plyšiui užsiveriant, iš jo iškrito baisybė popierinių kepuraičių ir šventinių balionėlių, kurie išsisklaidė po Visatą. Iš jo iškrito ir žuvo - dalinai dėl deguonies stygiaus, dalinai iš nustebimo - septynetas trijų pėdų ūgio rinkos tyrinėtojų.

Taip pat iš jo iškrito du šimtai trisdešimt devyni tūkstančiai leistų apkeptų kiaušinių, kurie didžiule siūbuojančia kauge materializavosi bado ištiktame Pogrilo krašte Penselio sistemoje.

Visa pogrilų gentis buvo išmirusi badu, išskyrus vieną - paskutinį - vyriškį, kuris po kelių savaičių mirė apsinuodijęs cholesteroliu.

Nulinė sekundės dalis, kurią egzistavo plyšys, aidėjo per laiką pirmyn ir atgal ypatingai neįmanomu būdu. Kažkur baisiai tolimoje praeityje ji rimtai pažeidė nedidelę atsitiktinių atomų sankaupą, sklendusią sterilia kosmoso tuštuma, ir privertė juos susijungti į kuo nepaprasčiausiai neįtikėtinus modelius. Šie modeliai tuojau pat išmoko kopijuoti patys save ir pradėjo siaubti visas planetas, prie kurių tik atklysdavo. Štai taip Visatoje atsirado gyvybė.

Nirtulingos absurdo audros susisuko į penkis pašėlusius Įvykių Sūkurius ir išriaugėjo grindinį.

Ant grindinio, žiopčiodami nelyginant pusgyvės žuvys, gulėjo Fordas Prefektas ir Arturas Dentas.

- Štai, prašom, - sušvokštė Fordas, mėgindamas pirštais įsi-

rausti į švilpiantį skersai Trečiosios Neaiškumo Sferos grindinį, - sakiau, kad ką nors sugalvosiu.

- Ak, be abejo, - atsiliepė Arturas, - be abejo.

- Koks aš sumanus, - pasakė Fordas, - radau pralekiantį žvaigždėlaivį, kad mus išgelbėtų.

Po jais svaigiai išlinko tikroji Visata. Visos netikrosios tyliai plasnojo pro šalį nelyginant kalnų ožiai. Pirmykštė šviesa sprogo ir nutaškė erdvę-laiką panašiai kaip saldžios varškės dribsniai. Laikas pražydo, materija susitraukė į nieką. Kampe tyliai susiliejo didžiausias pirminis skaičius, paskui pasislėpė amžiams.

- Nesityčiok, - pasakė Arturas, - tikimybė, kad taip neatsitiks, buvo astronomiška.

- Neieškok kabliukų; sumanymas išdegė, - pasakė Fordas.

- Kokiame laive mes esame? - paklausė Arturas, kai po jais prasižiojo amžinybės griova.

- Nežinau, - atsakė Fordas, - aš dar neatsimerkiau.

- Aha, aš irgi ne, - pasakė Arturas.

Visata pašoko, sustingo, suvirpėjo ir išklypo į kelias netikėtas puses.

Arturas su Fordu atsimerkė ir gerokai nustebę apsidairė.

- Dieve mieliausias, - tarė Arturas, - čia viskas atrodo lygiai taip, kaip Sautendo paplūdimyje.

- Po velnių, džiugu tai girdėti, - pasakė Fordas.

- Kodėl?

- Nes jau galvojau, kad tikriausiai kraustausi iš proto.

- Gal ir taip. Gal tau tik pasirodė, kad aš taip sakiau.

Fordas pagalvojo. Paklausė:

- Tai sakei ar ne?

- Manau, kad sakiau, - atsakė Arturas.

- Žinai, gal mes abu iš proto kraustomės.

- Taip, - pasakė Arturas, - viską apsvarsčius, tik bepročiams galėtų atrodyti, kad čia Sautendas.

- Ką gi, tu manai, kad čia Sautendas?

- O taip.

- Ir aš taip manau.

- Vadinasi, mes tikrai išprotėjome.

- Tinkama diena išprotėti.

- Taip, - praeidamas pasakė maniakas.

- Kas čia buvo? - paklausė Arturas.

- Kas - ar tas vyrukas su penkiomis galvomis ir pilnu rūkytų silkių šeivamedžiu?

- Taip.

- Aš nežinau. Šiaip praeivis.

- A.

Jiedu sėdėjo ant grindinio ir truputį sunerimę žiūrėjo, kaip po smėlį sunkiai šokinėja milžiniški vaikai, o per dangų griausmingai lekia laukiniai arkliai, gabenantys į Abejotinus Plotus naują armuotų turėklų siuntą.

- Žinai ką, - negarsiai krenkštelėjęs prašneko Arturas, - jeigu čia Sautendas, tai jis kažkodėl labai keistai atrodo.

- Tu turi omenyje tai, kad jūra stūkso it nepajudinama uola, o pastatai nesiliauja bangavę? - pasakė Fordas. - Taip, man tai irgi pasirodė keista. Tiesą sakant, - tęsė jis, Sautendui su baisiu trenksmu skilus į šešias vienodas skiltis, kurios šokinėjo ir pašėliškai sukosi viena aplink kitą nepadoriai, palaidai išsidėsčiusios, - čia apskritai dedasi kažkokie labai keisti dalykai.

Vėją perskrodė laukinis pučiamųjų ir styginių kaukimas, iš kelio pliūpčiojo karštos spurgos po dešimt pensų už vieną, iš dangaus pasipylė baisingų žuvų liūtis, ir Arturas su Fordu nusprendė sprukti, kol nevėlu.

Jie brovėsi pro sunkaus garso sienas, archaiškos minties kalnus, niūrios muzikos slėnius, suplyšusių batų koncertus bei niekus tauškiančius šikšnosparnius, ir staiga išgirdo moterišką balsą.

Balsas skambėjo gana įtikėtinai, bet tepasakė tik tiek: "Vienas iš dviejų šimtatūkstantuoju laipsniu, kreivė krinta" - ir viskas.

Fordas šviesos spinduliu nušliuožė žemyn ir pradėjo sukiotis, ieškodamas, iš kur sklinda balsas, bet nepamatė nieko, kuo galėtų rimtai patikėti.

- Iš kur tas balsas? - suriko Arturas.

- Nežinau, - klykė Fordas, - nežinau! Tikriausiai kažkas nusakinėjo tikimybės laipsnį.

- Tikimybės? Ką tu nori pasakyti?

- Na, tikimybės, žinai - vienas iš dviejų, vienas iš trijų, keturi iš penkių. Ji sakė - vienas iš dviejų šimtatūkstantuoju laipsniu. Tai, kad žinotum, labai menka tikimybė.

Virš jų neperspėjusi apsivertė milijono galonų talpos statinė su plaktais kiaušiniais.

- Bet ką tai reiškia? - suriko Arturas.

- Kas, ar kiaušiniai?

- Ne - netikimybės laipsnis!

- Nežinau. Visai nežinau. Man rodos, kad mes esame kažkokiame erdvėlaivyje.

- Man belieka tikėtis, - pasakė Arturas, - kad čia ne pirmos klasės kajutė.

Erdvės-laiko audinyje ėmė pūstis burbulai. Didžiuliai šlykštūs burbulai.

- Aaaaauuuuhhhrrrrr, - pasakė Arturas, jausdamas, kaip jo kūnas minkštėja ir keistai lankstosi, - atrodo, Sautendas tirpsta... Žvaigždės sūkuriuoja... Dulkių rutulys... Srovė plukdo mano kojas į saulėlydį... Ir kairė ranka nukrito...

Jį pritrenkė siaubinga mintis. Jis pasakė:

- Ei, o kaip aš dabar užsivesiu savo skaitmeninį laikrodėlį?

Jis paklaikusiomis akimis pažvelgė į Fordą ir tarė:

- Fordai, tu virsti pingvinu. Liaukis.

Vėl pasigirdo balsas:

- Vienas iš dviejų septyniasdešimt penkių tūkstančių laipsniu, kreivė krinta.

Įtūžęs Fordas krypavo ratu po savo kūdrą.

- Ei, kas tu? - sukvaksėjo jis. - Kur tu? Kas čia darosi ir ar įmanoma kaip nors tai sustabdyti?

- Prašom nesijaudinti, - maloniai pasakė balsas - taip šnekėtų stiuardesė laineryje su vienu sparnu ir dviem varikliais, iš kurių vienas dega, - jūs visiškai saugūs.

- Bet aš ne apie tai klausiu! - nertėjo Fordas. - Man rūpi, kodėl dabar aš esu visiškai saugus pingvinas, o antai mano draugas baigia prarasti paskutines galūnes!

- Nieko, tvarka, aš jas vėl atgavau, - pasakė Arturas.

- Vienas iš dviejų penkiasdešimttūkstantuoju laipsniu, kreivė krinta, - pasakė balsas.

- Žinoma, - šnekėjo Arturas, - jos ilgesnės, negu aš įpratęs, bet...

- Argi tau neatrodo, - paukštiškai įtūžęs sukliegė Fordas, - kad turėtum mums šį tą paaiškinti?

Balsas kostelėjo. Į žydruosius tolius nudribčiojo milžiniškas pyragaitis su kremu.

- Sveiki atvykę, - tarė balsas, - į “Aukso Širdies” žvaigždėlaivį.

Balsas kalbėjo toliau. Jis sakė:

- Prašau neišsigąsti, kad ir ką bepamatytumėt ar beišgirstumėt savo aplinkoje. Jūs negalite nepatirti tam tikrų liguistų pirminių įspūdžių, kadangi buvote išgelbėti nuo neišvengiamos mirties, neįtikimumo lygiui esant vienas iš dviejų du šimtai septyniasdešimt šešių tūkstančių laipsniu - o gal ir daug aukštesniam. Dabar mes skriejame esant vienam iš dviejų dvidešimt penkių tūkstančių laipsniu, kreivė krinta, ir grįšime į normalią būseną, kai tik įsitikinsime, kas gi pagaliau normalu. Dėkoju. Vienas iš dviejų dvidešimttūkstantuoju laipsniu, kreivė krinta.

Balsas nutilo.

Fordas su Arturu atsidūrė mažoje, švytinčioje rausvoje kabi-

noje.

Fordas ko nepakvaišo iš džiaugsmo.

- Arturai! - prabilo jis. - Tai fantastiška! Mus išgelbėjo laivas, kurį varo Neriboto Neįtikimumo Energija! Tai neįtikėtina! Man jau teko girdėti tokių gandų! Jie visi buvo oficialiai paneigti, bet, matyt, pasisekė! Pagamintas Neįtikimumo Variklis! Arturai, tai... Arturai? Kas atsitiko?

Arturas, visu kūnu prisispaudęs prie kabinos durų, bandė išlaikyti jas uždarytas, bet durys išsiklaipė. Pro spragas skverbėsi mažytės gauruotos rankelės rašaluotais pirštais; beprotiškai tarškėjo plonyčiai balseliai.

Arturas pakėlė akis ir pasakė:

- Fordai! Ten už durų neįtikėtinas kiekis beždžionių, kurios nori mums papasakoti apie savo sukurtą scenarijų pagal "Hamletą".

Dešimtas Skyrius

Neriboto Neįtikimumo Energija - tai nuostabus naujas atradimas, kurio dėka milžiniškus nuotolius galima įveikti per nulinę sekundės dalį, išvengiant viso to ilgo ir nuobodaus klampojimo po hipererdvę.

Energija atrasta laimingo atsitiktinumo dėka, o paskui Galaktikos vyriausybės mokslinių tyrimų grupės Damograne išvystyta į valdomą varančiosios energijos atmainą.

Štai atradimo istorijos santrauka.

Visi, aišku, puikiai žino, kokiu principu generuojami nedideli riboto neįtikimumo kiekiai: Sukčiavaizduoklio 57 Sub-Mezoninių Smegenų loginės grandinės paprasčiausiai prijungiamos prie atominio vektorių brėžiklio, pamerkto į stipraus Brauno judėjimo sukėliklį (tarkime, puodelį gardžios karštos arbatos) - tokie generatoriai dažnai pasitelkiami vakarėliuose nuotaikos pagyvinimo sumetimais: visos apatinių šeimininkės drabužių molekulės priverčiamos vienu metu šoktelėti per pėdą kairėn, kas atitinka Neapibrėžtumo Teoriją.

Dauguma garbių fizikų tvirtina neketiną to pakęsti: dalinai todėl, kad panašūs dalykai - pasityčiojimas iš mokslo, bet daugiausia dėl to, kad jų niekas nekviečia į tokius vakarėlius.

Ir dar jie negalėjo pakęsti to, kad nuolat žlugdavo visi jų mėginimai sukonstruoti mašiną, generuojančią neriboto neįtikimumo

lauką, kuris galėtų nusviesti erdvėlaivį į stingdančias protą tolybes, iki atokiausių žvaigždžių; galų gale mokslininkai suirzę pareiškė, jog tokia mašina neįmanoma iš esmės.

Paskui vieną dieną kažkoks studentas, po ypatingai nenusisekusio pasilinksminimo paliktas sutvarkyti laboratorijos, pasijuto besamprotaująs taip:

Jeigu, mąstė jis sau, tokia mašina yra esminė neįmanomybė, tai ji logiškai turi būti baigtinė neįtikimybė. Vadinasi, norint tokią padaryti, tereikia tiksliai apskaičiuoti, kiek ji neįtikima, įvesti gautąjį skaičių į baigtinio neįtikimumo generatorių, duoti jam puodelį šviežios, labai karštos arbatos, ir... įjungti jį!

Studentas taip ir padarė, ir gerokai apstulbo, pamatęs, kad jam pavyko iš nieko išburti taip ilgai ieškotąjį Neriboto Neįtikimumo generatorių.

Jis apstulbo dar labiau, kai iškart po Galaktikos Instituto Prizo už Kraštutinį Protingumą įteikimo jį nulinčiavo įdūkusi garbių fizikų minia; šie galiausiai suprato, kad vienintelis dalykas, kurio jie iš tikrųjų negali pakęsti - tai išsišokėlis.

Vienuoliktas Skyrius

Atspari Neįtikimumui "Aukso Širdies" valdymo kabina iš pažiūros nė trupučio nesiskyrė nuo paprasčiausio erdvėlaivio valdymo kabinos, tiktai buvo visiškai švari, nes labai nauja. Nuo kai kurių krėslų dar nebuvo nuimti plastikiniai apvalkalai. Beveik visa nedidelio restorano dydžio stačiakampė patalpa buvo balta. Tiesą sakant, kabina nebuvo tikrai stačiakampė: dvi ilgos sienos vos pastebimai krypo lygiagrečiais lankais, ir visus kabinos kampus bei kampelius juosė jaudinančiai griozdiški karnizai. Teisybę pasakius, būtų buvę nepalyginamai paprasčiau ir žymiai praktiškiau sukonstruoti paprastą trimatį stačiakampį kambarį, bet tada būtų nusiminę projektuotojai. O šiaip kabina atrodė nuostabiai praktiška - virš stebėjimo ir valdymo sistemų skydų sienos nišoje rikiavosi dideli videoekranai, o ant sienos išgaubos - ilgos įmontuotų į ją kompiuterių eilės. Viename kampe sėdėjo susikūprinęs robotas; jo tviskanti poliruoto plieno galva liūdnai kadaravo tarp tviskančių poliruoto plieno kelių. Jis taip pat buvo naujutėlis, puikiai pagamintas ir nulakuotas, bet visvien kažkodėl atrodė, kad įvairios daugiau ar mažiau humanoidiško jo kūno dalys lyg ir nelabai darnios. Iš tiesų jos buvo suderintos tobulai, bet kažkas roboto po-

vyzoje vertė įtarti, jog galima buvo jį surinkti ir geriau.

Zafodas Biblbroksas nervingai žingsniavo po kabiną pirmyn ir atgal, čiupinėjo įvairiausias žvilgančios įrangos dalis ir kikeno iš susijaudinimo.

Trilijona sėdėjo palinkusi prie kažkokio aparato ir nuskaitinėjo duomenis. Jos balsas per Kaukynių sistemą aidėjo po visą laivą.

- *Vienas iš penkių, kreivė krinta,* - kalbėjo ji, - *vienas iš keturių, kreivė krinta... Vienas iš trijų... dviejų... vieno... Galimumo faktorius lygus vienetui... Pasiekėme normalumo būseną, kartoju, pasiekėme normalumo būseną.*

Ji išjungė mikrofoną, paskui šyptelėjo, vėl įjungė ir kalbėjo toliau:

- *Taigi visa, su kuo nesugebate susidoroti dabar - jūsų pačių bėdos. Prašau nesijaudinti. Netrukus atsiųsime jums palydovą.*

Pasipiktinęs Zafodas pratrūko:

- Kas jie tokie, Trilijona?

Trilijona apsisuko su visa kėde, atsigręžė į Zafodą ir gūžtelėjo pečiais.

- Tiesiog pora vyrukų, kuriuos mes, atrodo, išgriebėme iš atviro kosmoso, - pasakė ji, - sekcijoje ZZ9 Aibė Z Alfa.

- Aha, taip, tai baisiai miela, Trilijona, - pasiskundė Zafodas, - bet kaip tau atrodo, ar tai labai išmintinga, turint omenyje mūsų padėtį? Noriu pasakyti - štai mes sprunkame ir taip toliau, ir dabar mus tikriausiai jau vejasi pusė Galaktikos policininkų, o mes stabčiojame ir renkame pakeleivius. Gerai, dešimt iš dešimt už prašmatnumą, bet minus keli milijonai už praktinį protavimą, kaip?

Jis irzliai subarbeno pirštais į valdymo pultą. Trilijona ramiai nustūmė Zafodo plaštaką, kol jis dar nepabarbeno per kokį svarbų jungiklį. Kad ir kokie privalumai būdingi Zafodui - energingumas, bravūra, išdidumas, - apie techniką jis visai nieko neišmano ir lengviausiai gali susprogdinti visą laivą vienu prašmatniu judesiu. Trilijona jau senokai įtarė, kad svarbiausia pašėliškai sėkmingo Zafodo gyvenimo priežastis - tai, jog jis niekuomet iš tikrųjų nesuvokia savo veiksmų reikšmingumo. Ji kantriai paaiškino:

- Zafodai, jie plūduriavo atvirame kosmose be jokios apsaugos... Tu nenorėtum, kad jie mirtų - ar norėtum?

- Na, šitąjį... Ne. Ne mirtų kaip tokie, bet...

- Ne kaip tokie? Mirtų ne kaip tokie? Bet? - Trilijona pakreipė galvą į šoną.

- Na, gal vėliau juos būtų paėmęs kas nors kitas.

- Dar sekundė - ir jie būtų nebegyvi.

- Aha, tai jei tu būtum nepatingėjusi pamąstyti apie visa tai truputį ilgiau, viskas būtų išsisprendę savaime.

- Tu džiaugtumeisi, palikęs juos mirti?

- Na, pasakyčiau, ne džiaugčiausi kaip toks, bet...

- Kaip ten bebūtų, - vėl nusisukdama į valdymo pultą pasakė Trilijona, - tai ne aš juos įsileidau.

- Ką tu čia šneki? Tai kas tada juos įsileido?

- Pats laivas.

- A?

- Laivas. Pats, savaime.

- A?

- Kai veikė Neįtikimumo Variklis.

- Betgi tai neįmanoma.

- Įmanoma, Zafodai. Tik labai, labai neįtikėtina.

- Eee... Taip.

- Paklausyk, Zafodai, - pasakė ji, plekšnodama jam per petį, - nepergyvenk dėl tų pakeleivių. Man atrodo, kad jie tiesiog paprasčiausi keliauninkai. Aš tuo pasiųsiu robotą jų atvesti. Ei, Marvinai!

Tūnančio kampe roboto galva žaibiškai kilstelėjo, bet tuojau pat ėmė nežymiai klibėti. Jis vargais negalais atsistojo, tarytum būtų bent penkiais svarais sunkesnis, negu iš tikrųjų, ir ėmėsi, pašalinio stebėtojo akimis žiūrint, didvyriškų pastangų - ėjimo per kambarį. Sustojęs priešais Trilijoną, spoksojo, sakytum, kiaurai jos kairiojo peties.

- Manau, turėtumėte žinoti, kad aš jaučiuosi labai prislėgtas, - prabilo robotas. Jo balsas skambėjo dusliai ir nykiai.

- O Dieve, - burbtelėjo Zafodas ir dribo į krėslą.

- Ką gi, - guviu, užjaučiančiu balsu pasakė Trilijona, - štai gausi užsiėmimą, kuris padės užmiršti liūdnas mintis.

- Nepadės, - suzirzė Marvinas, - mano atmintis nepaprastai talpi.

- Marvinai! - perspėjo Trilijona.

- Gerai, - pasakė Marvinas, - ko pageidaujate?

- Nusileisk į antrą platformą ir atvesdink abu ateivius.

Pasitelkęs mikrosekundės pauzę ir tiksliai apskaičiuotą toną bei tembrą - nieko, už ką galėtum tikrai įsižeisti, - Marvinas įsigudrino išreikšti neišpasakytą panieką bei pasibaisėjimą visais žmogiškais padarais.

- Tik tiek? - paklausė jis.

- Taip, - tvirtai pareiškė Trilijona.

- Man tai nesuteiks malonumo, - pasakė Marvinas.

Zafodas pašoko nuo krėslo.

- Ji neprašo, kad tu patirtum malonumą, - riktelėjo jis, - tiesiog teikis vykdyti nurodymą, aišku?

- Gerai, - nelyginant didžiulis įskilęs varpas sugaudė Marvinas, - klausau.

- Puiku, - drėbė Zafodas, - didžiai... dėkui...

Marvinas pasisuko ir pažvelgė į Zafodą raudonais akių trikampiais, nukreiptais viršūnėmis žemyn.

- Aš tikriausiai negadinu jums nuotaikos, o gal gadinu? - graudžiai paklausė jis.

- Ne, ne, Marvinai, - sučiulbo Trilijona, - viskas puiku, tikrai...

- Nenorėčiau galvoti, kad aš gadinu jums nuotaiką.

- Ne, dėl to nesijaudink, - nenutilo čiulbesys, - tiesiog elkis kaip tau išeina, ir viskas bus puiku.

- Jūs tikrai žinote, kad nepykstate? - kamantinėjo robotas.

- Ne, ne, Marvinai, - čiulbėjo Trilijona, - viskas tiesiog puiku, tikrai... Tiesiog toks gyvenimas.

Marvinas blykstelėjo elektroniniu žvilgsniu.

- Gyvenimas, - tarė Marvinas, - nekalbėkit man apie gyvenimą.

Jis niūriai pasisuko ant kulnų ir išslimpino iš kabinos. Durys palaimingai suzvimbė, caktelėjo ir užsivėrė už jo.

- Nemanau, kad dar ilgai įstengčiau pakęsti tą robotą, Zafodai, - suurzgė Trilijona.

"Galaktikos Enciklopedija" robotą nusako kaip mechaninį įrenginį, kurio paskirtis - atlikti žmogaus darbą. Sirijaus Kibernetikos Korporacijos prekybos skyrius nusako robotą kaip "Plastikinį Jūsų Bičiulį, Su Kuriuo Nenuobodžiausite".

"Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką" nusako Sirijaus Kibernetikos Korporacijos prekybos skyrių kaip "pulką besmegenių menkystų, kurie bus pirmi pastatyti prie sienos, kai prasidės revoliucija", ir prideda prierašą, kurį galima suprasti maždaug taip: redakcija džiaugtųsi, sulaukusi bet kokio pretendento, pageidaujančio užimti robotikos korespondento postą.

Gana įdomu tai, kad išleistos po tūkstančio metų "Galaktikos Enciklopedijos" egzempliorius, kuriam pasisekė iškristi iš ateities pro laiko spragą, nusako Sirijaus Kibernetikos Korporacijos prekybos skyrių kaip "pulką besmegenių menkystų, kurie buvo pirmi pastatyti prie sienos, kai prasidėjo revoliucija".

Rausvoji kabina blykčiodama ištirpo, beždžionės nugrimzdo į geresnį matmenį. Fordas su Arturu susivokė esą laivo triumo prieigoje. Čia atrodė visai jauku.

- Man atrodo, kad šitas laivas naujutėlis, - pasakė Fordas.

- Iš kur tu žinai? - paklausė Arturas. - Gal turi kokį egzotišką prietaisą metalo amžiui nustatyti?

- Ne, tiesiog radau ant grindų besimėtant šitą reklaminę brošiūrą. Čia pilna tauškalų apie tai, kaip "Visata gali priklausyti jums". Aha! Žiūrėk - aš teisus.

Fordas bakstelėjo į vieną puslapį ir parodė Arturui.

- Čia rašoma: "Sensacingas naujas Neįtikimumo Fizikos pasiekimas. Kai tik energija laive pasiekia Neribotą Neįtikimumą, jis pralekia pro kiekvieną Visatos tašką. Tepavydi kitos rimtesnės vyriausybės." Oho, čia ir techninio aprašymo esama.

Fordas susijaudinęs naršė techninius laivo duomenis, kartkartėmis aikčiodamas iš nuostabos - per jo tremties metus astrotechnologija Galaktikoje neabejotinai žingtelėjo pirmyn.

Arturas kurį laiką klausėsi, bet neįstengė suprasti didžiosios daugumos Fordo žodžių, tad užsigalvojo apie šį bei tą, braukydamas pirštais nesuprantamos kompiuterio klaviatūros pakraštį, ištiesė ranką ir paspaudė viliojančiai didelį raudoną klavišą ant artimiausios skydo plokštės. Displėjuje sušvito žodžiai: "Prašome šito klavišo nebespaudinėti". Arturas pasipurtė.

- Klausyk, - šnekėjo vis dar besigilinantis į aprašymą Fordas, - jie siaubingai giria kibernetinę laivo įrangą. "Nauja Sirijaus Kibernetikos Korporacijos robotų bei kompiuterių karta su naujomis TŽI savybėmis"...

- TŽI savybės? - atsiliepė Arturas. - Kas tai per daiktas?

- A, čia rašoma - "Tikrai Žmogiškos Individualybės".

- Ak, - pasakė Arturas, - skamba siaubingai.

Balsas už jų prabilo:

- Taip ir yra.

Balsas buvo žemas, nusiminęs, jį lydėjo negarsus žvangčiojimas. Abu apsisuko it įgelti ir pamatė graudžiai susikūprinusį tarpduryje plieninį žmogų.

- Ką? - paklausė abu.

- Siaubinga, - tęsė Marvinas, - viskas. Absoliučiai siaubinga. Jau geriau net nekalbėti apie tai. Pažiūrėkit į tas duris.

Ir jis žengė pro jas. Robotui bemėgdžiojant reklaminės brošiūros stilių, įsijungė balso moduliatoriaus ironijos relės:

- "Visoms šio laivo durims būdingas linksmas ir giedras nusiteikimas. Jos laimingos, kai atsiveria priešais jus, jos patenkin-

tos, kai užsiveria vėl, žinodamos, kad gerai atliko darbą."

Durims užsidarant paaiškėjo, kad tai tikra teisybė.

- *Hammmmmmm ach!* - palaimingai atsidūsėjo durys.

Marvinas žvelgė į jas šaltos neapykantos kupinu žvilgsniu, o jo loginės grandinės čirpė iš pasibjaurėjimo ir gromuliavo mintį, ar durų atžvilgiu nesigriebus fizinio smurto. Įsiterpė kitos grandinės, sakančios - kam vargti? koks tikslas? nėra nieko, su kuo vertėtų prasidėti. Dar kitos grandinės pašaipiai analizavo molekulinius durų komponentus ir humanoidinių smegenų ląsteles. Trumpam bisui dar išmatavo deguonies sklaidos lygį kubiniame artimiausios erdvės parseke, o paskui vėl išsijungė iš nuobodulio. Apsigręžusio roboto kūną supurtė nevilties traukuliai.

- Eime, - sudūzgė jis, - man paliepta nuvesti jus į tiltelį. Štai aš - planetos talpumo smegenų savininkas, o jie sako man nuvesti jus į tiltelį. Ir šitoks darbas turėtų teikti *pasitenkinimą*? Tik jau ne man.

Jis nusisuko ir patraukė nekenčiamų durų linkui.

- Ee, atleiskite, - pasakė Fordas, eidamas įkandin, - kuriai vyriausybei priklauso šis laivas?

Marvinas jo nepaisė.

- Žiūrėkit į tas duris, - burbtelėjo jis, - jos vėl rengiasi atsidaryti. Jaučiu iš to nepakenčiamo pasipūtimo, kurį jos staiga pradėjo generuoti.

Meilikaujančiai inkščiodamos durys vėl prasivėrė, ir Marvinas ištrepsėjo.

- Eime, - paragino jis.

Kiti skubiai nusekė įkandin, o durys užsidarė, palaimingai pliaukšėdamos bei dūzgaudamos.

- Padėkokite Sirijaus Kibernetikos Korporacijos prekybos skyriui, - pasakė Marvinas ir nykiai nukėblino besidriekiančiu priešais žvilgančiu išlinkusiu koridoriumi. - "Gaminkite Robotus Su Tikrai Žmogiškomis Individualybėmis" - pasakė jie. Ir padarė bandomąjį modelį - mane. Aš - individualumo prototipas. Patys matote, ar ne?

Fordas su Arturu susinepatoginę išvebleno keletą ištiktukų.

- Negaliu pakęsti tų durų, - tęsė Marvinas, - bet gal aš kartais gadinu jums nuotaiką, juk ne?

Fordas vėl pradėjo:

- Kuriai vyriausybei...

- Jokiai vyriausybei jis nepriklauso, - atrėžė robotas, - jis vogtas.

- Vogtas?

- "Vogtas?", - pamėgdžiojo Marvinas.

- Kas jį pavogė? - paklausė Fordas.

- Zafodas Biblbroksas.

Su Fordo veidu pradėjo darytis keisti dalykai. Jame pasirodė mažiausiai penkių visiškai nepanašių, prieštaringų sukrėtimo ir nuostabos išraiškų jaukinys. Pakelta pusėj žingsnio kairė koja, rodėsi, nebeįstengia vėl atrasti grindų. Jis išsprogino akis į robotą, mėgindamas atpalaiduoti kelis strėlinius raumenis.

- *Zafodas Biblbroksas?* - sulemeno jis.

- Atsiprašau, gal aš kažką pasakiau neteisingai? - prabilo Marvinas, abejingai vilkdamasis tolyn. - Meldžiu atleisti už kvėpavimą, tik aš visvien nekvėpuoju, tai ir nežinau, kam vargstu kalbėdamas, o Dieve, kaip man liūdna. Štai dar vienos išpuikėlės durys. Gyvenimas! Nekalbėkit man apie gyvenimą.

- Niekas net neužsiminė apie jį, - irzliai suburbėjo Arturas. - Fordai, kas tau atsitiko?

Fordas spoksojo į jį padėrusiomis akimis.

- Ar tas robotas sakė "Zafodas Biblbroksas"? - paklausė jis.

Dvyliktas Skyrius

"Aukso Širdies" valdymo kabiną drebino trankios muzikos žvangesys - Zafodas Biblbroksas perjunginėjo sub-eta imtuvo diapazonus, ieškodamas žinių apie save. Valdyti tokį aparatą ne taip jau lengva. Ilgus metus imtuvai junginėti spaudant klavišus bei sukiojant rankenėles; vėliau, vykstant techninei pažangai, atsirado sensorinis valdymas - tereikėdavo paliesti skalę pirštais; dabar gana mostelėti ranka daugmaž aparato kryptimi ir tikėtis. Šitaip, aišku, sutaupoma baisybė raumenų energijos, tačiau tai reiškia, kad norėdamas klausytis vienos ir tos pačios programos privalai sėdėti siutinančiai ramiai.

Zafodas mostelėjo ranka - įsijungė dar kitas kanalas. Taip pat šleikšti muzika, tačiau šįkart ji sudarė žinių foną. Naujienų redaktoriai visuomet pluša iki devinto prakaito, derindami pranešimus prie muzikos ritmo.

"... ir naujausios žinios jūsų sub-eta bangomis, kurias visa Galaktika girdi visą parą, - kvaksėjo diktorius, - *ir mes širdingai sveikiname visas mąstančias gyvybės formas, kur jos bebūtų... ir visus kitus, kas mus girdi, svarbiausia, vaikinai, gerai įtrenkti. Ir, be abejo, šįvakar svarbiausia naujiena - sensacingoji naujojo bandomojo Neįtikimumo Energijos laivo vagystė, ku-*

rią įvykdė ne kas kitas, kaip Galaktikos Prezidentas Zafodas Biblbroksas... Ir visus domina vienintelis klausimas... Ar Didysis Z. galutinai kuoktelėjo? Biblbroksas, Visagalaktinio Gargaliasprogdžio išradėjas, buvęs sukčius, Žaidyklės Pranašyklės kartą apibūdintas kaip Šauniausias Paleistuvis nuo Didžiojo Trinkt laikų, ir neseniai septintą kartą vienbalsiai pripažintas Bjauriausiai Apsirengusia Mąstančia Būtybe Visatoje... Ką jis sugalvojo šįkart? Kreipiamės į jo asmeninį smegenų specialistą Replių Pusbamblį..."

Muzika kurį laiką sūkuriavo, paskui staiga pritilo. Įsibrovė kitas balsas, matyt, priklausantis Pusbambliui. Jis pasakė: *"Na, hinote, taz Zapodaz tieziog tokz vaikinaz?"* - ir nutilo, nes skersai kabinos jautrumo erdvės nuskriejo elektrinis pieštukas. Įniršęs Zafodas atsisuko į Trilijoną - pieštuką sviedė ji.

- Ei, - paklausė jis, - ko trukdai?

Trilijona baksnojo pirštu pilną skaičių ekraną.

- Man ką tik dingtelėjo mintis, - pasakė ji.

- Teip? Ir tokia puiki, kad vertėjo nutraukti pranešimą apie mane?

- Tu jau ir taip pakankamai prisiklausai apie save.

- Man gresia rimtas pavojus. Mes tai žinome.

- Gal galėtumei sekundėlei užmiršti savąjį ego? Tai svarbu.

- Jei čia kur nors yra kas nors svarbesnis už manąjį ego - aš noriu, kad jis nedelsiant būtų pagautas ir nušautas! - Zafodas vėl niršiai pažvelgė į Trilijoną, paskui nusijuokė.

- Paklausyk, - tarė ji, - mes paėmėme tuos porą vyrukų...

- Kokią porą vyrukų?

- Tą porą, kurią mes paėmėme.

- Ak, tiesa, - pasakė Zafodas, - šitą porą vyrukų.

- Mes juos aptikome sektoriuje ZZ9 Aibė Z Alfa.

- Tai kas? - pasakė Zafodas ir sumirksėjo.

Trilijona ramiai pasiteiravo:

- Ar tau tai nieko neprimena?

- Mmmm, - numykė Zafodas, - ZZ9 Aibė Z Alfa. ZZ9 Aibė Z Alfa?

- Nagi? - paragino Trilijona.

- Ėė... Ką reiškia ta "Z"? - paklausė Zafodas.

- Kuri "Z"?

- Bet kuri.

Bendraudama su Zafodu, Trilijona patyrė daugybę sunkumų, bet užvis sunkiausia buvo išmokti atskirti, kada jis apsimeta puskvailiu tiesiog norėdamas nuslopinti aplinkinių įtarumą, kada apsimeta puskvailiu tingėdamas galvoti ir norėdamas, kad už jį gal-

votų kiti, kada apsimeta siaubingu puskvailiu, norėdamas nuslėpti faktą, jog iš tiesų nesupranta, kas vyksta, ir kada jis tikrai yra gryniausias puskvailis. Zafodą gaubė nepaprastai protingo žmogaus šlovė, ir, be jokios abejonės, jis buvo nepaprastai protingas - bet ne nuolatos, o tai jį aiškiai neramino; iš čia ir apsimetinėjimas. Jam labiau patiko aplinkinių nuostaba, o ne panieka. Trilijonai šitai atrodė užvis kvailiausia, bet ji jau nebeturėjo jėgų dėl to ginčytis.

Ji atsiduso ir ėmė spaudyti mygtukus, kad ekrane pasirodytų žvaigždėlapis ir kad Zafodas suprastų - kad ir kokios būtų apsimestinio jo bukumo priežastys.

- Va, - parodė ji, - štai čia.

- Ei... Taip! - pasakė Zafodas.

- Na ir? - tarė ji.

- Na ir kas?

Pusė Trilijonos smegenų pradėjo klykti ant kitos pusės. Trilijona labai ramiai pratarė:

- Tai tas pats sektorius, kuriame tu pasigavai mane.

- Tik pamanyk, teisybė, - atsiliepė jis, - tai bent pokštas. Atrodo, įmaknojome tiesiai į Arklio Galvos Ūko vidurį. Kaip atsitiko, kad mes čia? Noriu pasakyti - tai juk niekur.

Nekreipdama dėmesio į Zafodo šnekas, Trilijona kantriai kalbėjo toliau:

- Neįtikimumo Variklis. Juk pats man aiškinai. Mes pralekiame pro kiekvieną Visatos tašką, pats žinai.

- Taip, bet juk čia žvėriškas sutapimas, argi ne?

- Taip.

- Tokioje vietoje - ir pakeleiviai? Kai galima rinktis iš visos Visatos? Tai jau per... Man reikia išsiaiškinti. Kompiuteri!

Sirijaus Kibernetikos gamybos Laivo Kompiuteris, kontroliuojantis ir valdantis kiekvieną laivo dalelę, įsijungė bendravimo režimu.

- Sveikučiai! - linksmai tarė jis, tuo pat metu spjaudamas plonytę teletaipo juostą - dėl visa ko. Juostoje buvo parašyta: "Sveikučiai!".

- O Dieve! - tarė Zafodas. Jis dar neilgai tedirbo su šiuo kompiuteriu, bet jau spėjo išsiugdyti neapykantą jam.

Kompiuteris šnekėjo toliau - įžūliai ir džiugiai, nelyginant dezinfekcinių priemonių pardavėjas.

- Noriu, kad žinotumėte: kokios bebūtų jūsų problemos - aš esu čia tam, kad padėčiau jas išspręsti.

- Gerai, gerai, - pasakė Zafodas, - žinai ką, man rodos, aš verčiau skaičiuosiu ant popieriaus.

- Kaipgi, - tarė kompiuteris, tuo pat metu varydamas į šiukšlių dėžę spausdintą tekstą, - suprantu. Jei tik jums prireiktų...

- Užsičiaupk! - pasakė Zafodas, čiupo pieštuką ir atsisėdo greta Trilijonos prie pulto.

- Klausau, klausau, - įsižeidusiu balsu tarė kompiuteris ir vėl išjungė savo garso kanalą.

Zafodas su Trilijona įniko į skaičius, kuriuos jiems tyliai blyksniavo Neįtikimumo trasos skleidimo diskas.

- Ar galima apskaičiuoti, - prašneko Zafodas, - koks išsigelbėjimo Neįtikimumo laipsnis jų atžvilgiu?

- Taip, jau konstatuota, - atsakė Trilijona, - vienas iš dviejų du šimtai septyniasdešimt šeši tūkstančiai septyni šimtai devintuoju laipsniu.

- Labai menka tikimybė. Tiems vyrukams nepaprastai pasisekė.

- Taip.

- Bet palyginus su tuo, ką jiedu veikė, kai laivas juos įsileido...

Trilijona spustelėjo dar kelis mygtukus. Ekrane sušvito "vienas-iš-dviejų-Begalybė-minus-vienas laipsniu" (iracionalus skaičius, turintis sutartinę prasmę vien Neįtikimumo Fizikoje).

- ... gal ir didoka, - švilptelėjęs užbaigė Zafodas.

- Taip, - sutiko Trilijona ir keistai pažvelgė į jį.

- Su tokiu Neįtikimumo smūgiu negalima nesiskaityti. Jeigu visa tai susumuosime, balanso grafoje turėtų pasirodyti kažkoks dailiai neįmanomas skaičius.

Zafodas paskubomis pakraigliojo keletą skaičių, užbraukė juos ir metė pieštuką šalin.

- Išprotėt galima, nesuskaičiuoju.

- Na ir?

Suirzęs Zafodas trinktelėjo viena savo kakta į kitą ir sugriežė dantimis.

- Gerai jau, - pasakė jis, - kompiuteri!

Balso kanalas kaipmat atgijo.

- O, sveikučiai, - pasakė jis (juosta vyniojosi, juosta vyniojosi), - aš tenoriu jūsų dieną nuskaidrinti, ir nuskaidrinti, ir nuskaidrinti...

- Kaipgi, puiku, užsičiaupk ir malonėk paskaičiuoti.

- Būtinai, - tarškėjo kompiuteris, - jums reikia įtikimumo prognozės, pagrįstos...

- Neįtikimumo duomenimis, teisingai.

- Tvarka, - tęsė kompiuteris, - štai įdomi pastabėlė. Ar žinote, kad daugumos žmonių gyvenimą valdo telefonų numeriai?

Skausminga grimasa iškreipė vieną, paskui antrą Zafodo veidą. Zafodas paklausė:

- Kuoktelėjai?

- Ne, bet suprasite, kai pasakysiu, kad...

Trilijona aiktelėjo. Ji puolė prie Neįtikimumo trasos displėjaus pulto.

- Telefono numeris? - paklausė ji. - Ar tas daiktas sakė *"telefono numeris"*?

Displėjuje įsižiebė skaitmenys.

Iš mandagumo patylėjęs, dabar kompiuteris kalbėjo toliau:

- Aš ir ketinau pasakyti, kad...

- Prašau nesivarginti, - pasakė Trilijona.

- Ei, ką tai reiškia? - pasakė Zafodas.

- Nežinau, - pasakė Trilijona, - bet tie ateiviai - jie keliauja čionai su tuo pasibaisėtinu robotu. Gal galėtume pagauti juos kokiomis stebėjimo kameromis?

Tryliktas Skyrius

Marvinas kėblino koridoriumi, nesiliaudamas aimanuoti:

- ... o paskui, beje, man dar siaubingai skauda visus kairiojo šono diodus...

- Nejaugi? - niūriai paklausė žingsniuojantis gretimais Arturas. - Iš tiesų?

- O taip, - atsakė Marvinas, - noriu pasakyti, prašiau, kad juos pakeistų, bet argi kas manęs klauso?

- Įsivaizduoju.

Nuo Fordo sklido negarsus švilpčiojimas ir niūniavimas. Fordas nesiliaudamas bambėjo sau po nosimi:

- Nagi, nagi, nagi... Zafodas Biblbroksas...

Staiga Marvinas sustojo ir pakėlė ranką.

- Tikriausiai žinote, kas dabar bus?

- Ne, o kas? - paklausė Arturas, kuris visai nenorėjo žinoti.

- Priėjome dar vienas duris.

Koridoriaus šone buvo slankiojančios durys. Marvinas įtariai šnairavo į jas.

- Tai kaip? - nekantriai paklausė Fordas. - Einam ar ne?

- "Einam ar ne?", - pamėgdžiojo Marvinas. - Taip. Čia įėjimas į valdymo kabiną. Man paliepta atvesti jus į tiltelį. Nenustebčiau, jei pasirodytų, jog šiandien mano intelektinėms galimybėms

sudėtingesnė užduotis nenumatyta.

Visa savo povyza rodydamas pasišlykštėjimą, jis pamažu, tarsi tykantis aukos medžiotojas, žengė prie durų. Staiga durys prasivėrė.

- *Ačiū,* - pasakė jos, - *už tai, kad suteikėte šitokią laimę paprastoms durims.*

Marvino krūtinės gelmėse sudžeržgė krumpliaračiai.

- Net juokinga, - gedulingu balsu tarė jis, - kaip tik tada, kai atrodo, kad gyvenimas nebegali pablogėti, jis staiga taip ir padaro.

Robotas nukėblino pro duris, palikęs Fordą su Arturu bespoksančius kits į kitą ir begūžčiojančius pečiais.

- Tikriausiai dabar jūs pageidautumėte pasišnekėti su ateiviais, - pasakė jis. - Ar norėtumėte, kad aš sėdėčiau kampe, kol surūdysiu, ar kad tiesiog subyrėčiau vietoje?

- Taip, pakviesk juos vidun, gerai, Marvinai? - pasigirdo kitas balsas.

Arturas pažvelgė į Fordą ir baisiai nustebo, pamatęs, kad tas juokiasi.

- Kas?...

- Šššššš, - pasakė Fordas, - įeikime.

Jis žengė pro duris į valdymo kabiną.

Arturas nervingai nusekė iš paskos ir dar labiau nustebo, pamatęs išsidrėbusį ant kėdės vyriškį, susikrovusį kojas ant valdymo pulto ir kaire ranka rakinėjantį dešiniosios galvos dantis. Dešinei galvai, rodos, terūpėjo vien tik šis procesas, tačiau kairioji šypsojosi plačia, atlaidžia, nerūpestinga šypsena. Jau balažin kelintą kartą Arturas nepatikėjo savo akimis. Kurį laiką jis taip ir stovėjo išsižiojęs.

Keistasis vyriškis tingiai pamojavo Fordui ir pasibaisėtinai maivydamasis nerūpestingai prašneko:

- Fordai, sveikas, kaip laikaisi? Džiaugiuosi, kad radai laiko užsukti.

Bet Fordas neketino apsikvailinti.

- Zafodai, - sumurkė jis, - kaip malonu tave matyti. Tu puikiai atrodai, ta trečioji ranka tau labai tinka. Gražų laivą pasivogei.

Arturui net akys ant kaktos išvirto.

- Tu nori pasakyti, kad pažįsti tą tipą? - nirtulingai grūmodamas pirštu paklausė jis.

- Pažįstu! - sušuko Fordas. - Jis...

Fordas užsikirto, nutarė, kad pristatinėti derėtų kita tvarka, ir

pasakė:

- Ak, Zafodai, čia mano draugas Arturas Dentas. Aš jį išgelbėjau, kai susprogo jo planeta.

- Ak, kaipgi, - pasakė Zafodas, - sveikas, Arturai, džiugu, kad tau pasisekė.

Dešinė jo galva abejingai atsisuko, pasakė "sveikas" ir grįžo prie dantų rakinėjimo.

Fordas kalbėjo toliau. Jis buvo besakąs:

- Ir, Arturai, čia mano antros eilės pusbrolis Zafodas Bibl...

- Mes pažįstami, - aštriai įsiterpė Arturas.

Kai važiuoji sau trečia kelio juosta, tingiai lenkdamas sunkesnes transporto priemones, ir esi labai patenkintas savimi, ir netyčia iš ketvirtos perjungi ne trečią, o pirmą pavarą, ir tavo mašinos variklis šlykščiai džergždamas ko neiššoka iš po gaubto - dažniausiai sutrinki beveik taip pat, kaip sutriko Fordas Prefektas, išgirdęs Arturo žodžius.

- Ee... kaip? - pasakė jis.

- Sakau, kad mes pažįstami.

Nevikriai šoktelėjęs iš nustebimo Zafodas skaudžiai įsidūrė danteną.

- Ei... Ee, iš tikrųjų? Ei... Ee...

Fordas atsisuko į Arturą, piktai žybčiodamas akimis. Dabar, vėl atsidūręs įprastoje aplinkoje, jis staiga pradėjo apgailestauti, kam užsikrovė ant sprando šitą neišmanėlį primityvą, kuris apie Galaktikos reikalus nutuokia ne daugiau, negu Ilforde išsiritęs mašalas apie gyvenimą Pekine.

- Ką tu čia paistai - "pažįstami"? - pasiteiravo jis. - Kad žinotum, čia Zafodas Biblbroksas iš Betelgeuzės V, o ne koks Martinas Smitas iš Kroidono.

- Man nesvarbu, - šaltai atkirto Arturas, - mes pažįstami, juk tiesa, Zafodai Biblbroksai - o gal turėčiau sakyti "Filai"?

- Ką! - suriko Fordas.

- Turėsite man priminti, - pasakė Zafodas, - aš siaubingai sunkiai įsimenu atmainas.

- Buvo vakarėlis, - nesiliovė Arturas.

- Tai, šitą, abejoju, - pasakė Zafodas.

- Arturai, ar tu kartą apsiraminsi! - pareikalavo Fordas.

Bet Arturas neketino leistis išmušamas iš vėžių.

- Vakarėlis. Prieš šešetą mėnesių. Žemėje... Anglijoje...

Prisiverstinai šypsodamasis, Zafodas pakratė galvas.

- Londone, - nesiliovė Arturas, - Islingtone.

- Ak, - kaltai krūptelėjęs tarė Zafodas, - anas vakarėlis...

Šito Fordui buvo jau per daug. Jis žvilgčiojo tai į Arturą, tai į Zafodą.

- Kaip? - kreipėsi jis į Zafodą. - Tik jau nesakyk, kad lankeisi ir toje apgailėtinoje planetėlėje. O gal lankeisi?

- Ne, suprantama, ne, - sukikeno Zafodas, - na, nebent tiesiog trumpam užšokau, žinai, taip pakeliui į kur nors...

- Bet aš ten kalėjau penkiolika metų!

- Na, aš juk to nežinojau, ar ne?

- Bet ką gi tu ten veikei?

- Supranti, tiesiog dairinėjausi.

- Jis nekviestas atsibruko į vakarėlį, - tirtėdamas iš pykčio pasakė Arturas, - į kaukių balių...

- Kitaip ir negalėjo būti, tiesa? - paklausė Fordas.

- Tame vakarėlyje, - atkakliai tęsė Arturas, - buvo mergina... Et, ką čia, taigi dabar jau nebesvarbu. Visvien viskas išlėkė velniop...

- Norėčiau, kad liautumeisi inkštęs dėl tos nelemtos planetos, - pasakė Fordas. - Kas gi buvo toji dama?

- A, tiesiog mergina. Et, ką jau čia, man nepavyko patraukti jos dėmesio. Visą vakarą bandžiau. Velniai rautų, ji - neprilygstama mergina. Graži, žavinga, pribloškiančiai protinga, galiausiai man pavyko ją nusičiupti, pradėjau užkalbinėti jai dantį - o čia įsibrauna tas tavo draugelis ir sako: "Ei, lėlyte, tas tipas tau dar neatsibodo? Kodėl verčiau nepasišnekėjus su manimi? Aš iš kitos planetos!" Daugiau jos nebemačiau.

- Zafodai?! - suriko Fordas.

- Taip, - tęsė Arturas, tūžmingai žvelgdamas į jį ir stengdamasis nesijausti kvailai, - jis teturėjo tik dvi rankas ir vieną galvą, ir pasivadino Filu, bet...

- Bet privalai pripažinti, kad jis tikrai pasirodė esąs iš kitos planetos, - kyštelėjusi galvą iš už valdymo prietaisų pasakė Trilijona. Nusišypsojusi Arturui malonia šypsena, kuri priplojo jį kaip tona plytų, vėl įsmeigė akis į laivo valdymo pultą.

Kelias sekundes viešpatavo tyla, paskui iš mišrainės Arturo smegenyse pradėjo formuotis žodžiai. Jis prabilo:

- Tricija Makmilan? Ką tu čia veiki?

- Tą patį, ką ir tu, - atsakė ji, - esu pakeleivė. Galų gale kuo dar užsiimti, turint matematikos ir astrofizikos mokslų diplomus? Reikėjo rinktis - arba čia, arba pirmadienį vėl į eilę prie vargšų kasos.

- Begalybė minus vienas, - sutarškėjo kompiuteris, - neįtikimumo apskaičiavimai atlikti.

Zafodas apsidairė, pažiūrėjo į Fordą, į Arturą, o paskui į Tri-

lijoną.

- Trilijona, - prabilo jis, - ar šitokie dalykai dėsis kiekvieną kartą, kai įjungsime Neįtikimumo variklį?

- Bijau, jog tai labai tikėtina, - atsakė ji.

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

"Aukso Širdis" tyliai sklendė per kosminę naktį; dabar veikė paprastas fotoninis variklis. Ketvertas laivo įgulos narių nerimavo, žinodami, kad juos suvedė ne jų pačių norai ar šiaip atsitiktinumas, bet kažkoks keistas fizikos iškrypimas - tarytum žmogiškuosius santykius įtakotų tie patys dėsniai, kurie valdo ryšius tarp atomų ir molekulių.

Stojus dirbtinei laivo nakčiai, visi su palengvėjimu išsiskirstė į savo kajutes ir pamėgino susigaudyti nuosavose mintyse.

Trilijona neįstengė užmigti. Ji sėdėjo ant lovos ir žiūrėjo į paskutinį ir vienintelį prisiminimą apie Žemę - dvi baltas peles, kurias Zafodas po ilgų ginčų leido gabentis kartu. Ji jau anksčiau žinojo, kad nebepamatys gimtosios planetos, bet ją neramino nemalonus jausmas, patirtas sužinojus apie planetos sunaikinimą. Viskas rodėsi tolima ir nerealu, ir Trilijonai nepavyko susikaupti, nesisekė svarstyti. Ji žiūrėjo, kaip pelės laksto po narvelį ir it pašėlusios sukasi mažyčiuose plastiko ratuose, kol tai užvaldė visą jos dėmesį. Staiga pasipurčiusi nuėjo atgal į tiltelį stebėti mažyčių mirgančių švieselių ir skaitmenų, žyminčių laivo kelią per tuštumą. Ji troško suprasti, apie ką gi stengiasi negalvoti.

Zafodas neįstengė užmigti. Jis taip pat troško suprasti, kas gi tas dalykas, apie kurį pats sau neleidžia galvoti. Nes kiek tik atmintis siekė - jį be paliovos kamavo keistas, įkyrus jausmas: atrodė, lyg viduje kažko trūktų. Dažniausiai Zafodui pavykdavo atsikratyti tokių minčių, liautis nerimavus, bet netikėtas, nepaaiškinamas Fordo Prefekto ir Arturo Dento atvykimas vėl jas sužadino. Sakytum, iš įvykių klostytųsi mozaika, kurios jis nesugeba pamatyti.

Fordas neįstengė užmigti. Jis pernelyg susijaudino, vėl pakilęs į kelią. Penkiolika įkalinimo metų baigėsi kaip tik tuomet, kai jis buvo beprarandąs paskutinę viltį. Kurį laiką pasibastyti su Zafodu turėtų būti baisiai linksma, tačiau atrodo, kad su antros eilės pusbroliu kažkas ne taip - tik neaišku, kas gi. Tiesiog neįtikėtina, kad jis tapo Galaktikos Prezidentu; o šio posto apleidimo būdas

dar keistesnis. O gal viskas rimčiau? Zafodo klausti neverta, jis, atrodo, į jokius savo veiksmus niekuomet nežiūri rimtai: nenusakomumą jis pavertė meno forma. Jis kaunasi su gyvenimu, pasitelkęs nepaprasto genialumo ir naivaus neišmanymo mišinį, ir dažnai sunku suprasti, kur genialumas, o kur naivumas.

Arturas miegojo: jis buvo siaubingai nuvargęs.

Kažkas pabarbeno į Zafodo kajutės duris. Durys atsidarė.

- Zafodai?...

- Aha?

Šviesos ovale stovėjo Trilijona.

- Atrodo, mes aptikome būtent tai, ko tu ieškai.

- Ei, tikrai?

Fordas liovėsi mėginęs užmigti. Kajutės kampe stovėjo nedidelis displėjus su klaviatūra. Prisėdęs prie jo, Fordas kurį laiką bandė sukurti "Vadovui" naują skyrių, apibūdinantį vogonus, bet neįstengdamas rasti pakankamai tulžingų žodžių metė šį darbą, apsisiautė chalatu ir patraukė pasivaikščioti į tiltelį.

Kai įėjo, nustebęs pamatė dvi susijaudinusias figūras, palinkusias prie stebėjimo prietaisų.

- Matai? Laivas netrukus įeis į orbitą, - šnekėjo Trilijona, - ten yra kažkokia planeta. Koordinatės tiksliai tokios, kaip sakei tu.

Išgirdęs triukšmą, Zafodas pakėlė akis ir sušnypštė:

- Fordai! Nagi, eikš čionai ir pažvelk į šitai.

Fordas priėjo ir pažiūrėjo. Ekrane mirgėjo simbolių eilė.

- Atpažįsti šias galaktines koordinates? - paklausė Zafodas.

- Ne.

- Paaiškinsiu. Kompiuteri!

- Labutis visiems! - nudžiugo kompiuteris. - Renkasi linksma draugija, ar ne?

- Užsičiaupk, - pasakė Zafodas, - ir įjunk monitorius.

Šviesa kabinoje prigeso. Linksmai nublykséję per pultą šviesos taškeliai atsispindėjo keturiose porose akių, įsmeigtų į išorinio stebėjimo monitorius.

Monitoriuose visiškai nieko nesimatė.

- Atpažįsti? - sušnibždėjo Zafodas.

Fordas susiraukė.

- Ee... ne, - pasakė jis.

- Ką tu matai?
- Nieko.
- Atpažįsti?
- Apie ką tu šneki?
- Mes Arklio Galvos ūke. Vientisame didžiuliame tamsiame debesyje.
- O aš turiu jį atpažinti, pažiūrėjęs į tuščią ekraną?
- Tamsaus ūko vidus - vienintelė vieta Galaktikoje, kur matai tuščią ekraną.
- Nuostabu.

Zafodas nusijuokė. Aiškiai matėsi, kad jis kažkodėl nepaprastai jaudinasi - beveik kaip vaikas.

- Ėhėhė, čia tai tikrai nuostabu, čia tai jau per daug!
- Ir kuo gi taip nuostabu įmaknoti į dulkių debesį? - pasiteiravo Fordas.
- Kaip tau atrodo, ką čia galima rasti? - nenurimo Zafodas.
- Nieko.
- Jokių žvaigždžių? Jokių planetų?
- Teisingai.
- Kompiuteri! - riktelėjo Zafodas. - Pasuk vaizdą trisdešimt aštuonių laipsnių kampu, tik neplepėdamas!

Akimirką atrodė, kad vaizdas nesikeičia; paskui didžiulio ekrano pakraštyje sutvisko šviesa. Per ekraną nušliaužė raudona nedidelės lėkštės didumo žvaigždė, netrukus įkandin jos nusekė kita - dvinarė sistema. Po to vaizdo kampą prariekė didžiulis pjautuvas - raudonas žioravimas, pereinantis į tirštą juodumą, naktinė planetos pusė.

- Aš ją radau! - rėkė Zafodas, tvatydamas per pultą. - Aš ją radau!

Fordas nustebęs sužiuro į ekraną.

- Kas ten? - paklausė jis.
- Ten, - pasakė Zafodas, - pati neįtikimiausia iš visų bet kada egzistavusių planetų.

Penkioliktas Skyrius

(Ištrauka iš "Keliautojo Kosmostopu Vadovo Po Galaktiką", psl. 634784, posk. 5a, str.: "Magratėja")

Seniai seniai, miglotose pranykusių amžių glūdumose, ankstyvosios Galaktinės Imperijos klestėjimo ir šlovės laikais,

gyvenimas buvo audringas, turtingas ir beveik neapmokestintas.

Galingi žvaigždėlaiviai vagojo erdves tarp egzotiškų saulių, ieškojo nuotykių ir lobių tolimiausiuose Galaktikos pakraščiuose. Tais laikais narsa buvo beribė, iššūkiai buvo įžūlūs, vyrai buvo tikri vyrai, moterys buvo tikros moterys, o maži gauruoti padarėliai iš Kentauro Alfos buvo tikri maži gauruoti padarėliai iš Kentauro Alfos. Niekas nebijojo susikauti su nepatirtais siaubais, ryžtis didvyriškiems žygdarbiams, įžūliai asmenuoti bendratis, kurių anksčiau neasmenavo joks žmogus - ir šitaip tvirtėjo Imperija.

Daugybė žmonių, suprantama, nepaprastai praturtėjo, bet tai buvo visiškai natūralu ir anaiptol negėdinga, kadangi niekas netapo tikru skurdžiumi - bent jau niekas, apie ką verta kalbėti. Ir patiems turtingiausiems, patiems dalingiausiems pirkliams gyvenimas neišvengiamai pradėjo atrodyti baisiai nuobodus ir prėskas, ir jie pradėjo vaizduotis, jog dėl to iš tiesų kalti jų kolonizuoti pasauliai: nė viena planeta nebuvo tikrai nepriekaištinga - arba vėlyvą popietę oras nebuvo visai toks, arba diena truko pusvalandžiu per ilgai, arba jūros rausvumui stigo paties būtiniausio atspalvio.

Šitaip tatai susidarė sąlygos suklestėti stulbinančiai naujai ypatingosios industrijos atmainai: prabangių planetų gaminimui pagal užsakymą. Šios industrijos lopšiu tapo Magratėjos planeta, kur hiperėrdvės inžinieriai siurbdavo materiją pro baltas kosmoso skyles ir formuodavo iš jos pasakiškas planetas - auksines planetas, platinines planetas, minkštas planetas su gausybe žemės drebėjimų; į jų gaminimą konstruktoriai širdį dėjo - planetos privalėjo atitikti reikliausius standartus, kurių, suprantama, turėjo teisę tikėtis turtingiausi Galaktikos asmenys.

Bet šis sumanymas pasirodė esąs toks sėkmingas, kad netrukus pati Magratėja tapo turtingiausia visų laikų planeta, o likusioji Galaktika nugrimzdo į baisiausią skurdą. Ir šitaip sistema žlugo, Imperija subyrėjo, o milijardą alkanų pasaulių apgaubė niūri tyla, kurią trikdė vien iki išnaktų besidarbuojančių prie įmantrių traktatėlių apie planuojamos politinės ekonomikos privalumus mokslinčių plunksnų krebždesys.

Pati Magratėja dingo, o atsiminimai apie ją netrukus virto miglotomis legendomis.

Šiais šviesuoliškais laikais, suprantama, joks žmogus netiki nė vienu tų legendų žodžiu.

Šešioliktas Skyrius

Arturą pažadino garsus kivirčas; jis nuėjo į valdymo kabiną. Fordas mosikavo rankomis ir kalbėjo:

- Tu pamišai, Zafodai. Magratėja - tai mitas, pasaka, tokias pasakas prieš miegą vaikams seka tėvai, kurie nori, kad užaugę vaikai taptų ekonomistais, tai...

- Ir tai planeta, aplink kurią mes skriejame, - nenusileido Zafodas.

- Klausyk, aš nežinau, aplink ką skrieji tu asmeniškai, - pasakė Fordas, - bet šitas laivas...

- Kompiuteri! - riktelėjo Zafodas.

- Ak, ne...

- Sveikučiai! Čia Edis, jūsų laivo kompiuteris, ir, vaikinai, mano savijauta kuo puikiausia, ir aš neabejoju, kad kaipmat ištaršysiu bet kokią programą, kokią bepanorėtumėt man pateikti.

Arturas klausiamai žvilgtelėjo į Trilijoną. Ji linktelėjo - įeik, bet tyliai.

- Kompiuteri, - pasakė Zafodas, - papasakok mums dar kartą, kokia dabartinė mūsų trajektorija.

- Grynas malonumas, drauguži, - sučiurleno tas, - šiuo metu mes skriejame trijų šimtų mylių aukščio orbita aplink legendinę Magratėjos planetą.

- Tai nieko neįrodo, - pareiškė Fordas, - aš tam kompiuteriui nepatikėčiau net savo svorio nustatyti.

- Kaipgi, galiu, - apsidžiaugė kompiuteris, perforuodamas tolydžio ilgėjančią juostą, - jei tik iš to bus naudos, galiu netgi apskaičiuoti tavo asmenybės problemas vienos dešimtmilijardinės dalies tikslumu.

Įsiterpė Trilijona.

- Zafodai, - tarė ji, - mes bet kurią minutę galime išlėkti į apšviestąją tos planetos pusę.

Ir pridūrė:

- Kad ir kokia ten būtų planeta.

- Ei, ką tu nori tuo pasakyti? Planeta ten, kur aš numačiau, argi ne?

- Taip, aš žinau, kad ten kažkokia planeta. Aš neketinu su niekuo ginčytis - tiesiog negalėčiau atskirti Magratėjos nuo bet kurio kito šalto akmens luito. Jei nori, tuoj išauš.

- Gerai, gerai, - burbtelėjo Zafodas, - gal bent akis pagany-

sime. Kompiuteri!

- Sveikučiai! Kuo galėčiau...

- Tiesiog užsičiaupk ir dar kartą parodyk mums planetą.

Ekranus vėl užpildė tamsi beformė masė - beslystanti apačioje planeta.

Kurį laiką visi žiūrėjo tylėdami, bet susijaudinęs Zafodas nenustygo.

- Dabar mes kertame nakties ribą, - pakuždomis tarė jis. Planeta sukosi toliau.

- Dabar planetos paviršius už trijų šimtų mylių po mumis, - toliau kalbėjo Zafodas. Jis mėgino prisiminti tą iškilmingumo pojūtį, derantį nepaprastai didingai, jo manymu, akimirkai. Magratėja! Fordo skeptiškumas kėlė apmaudą. Magratėja!

- Po kelių sekundžių, - tęsė jis, - turėtume išvysti... Štai!

Reginys bylojo pats už save. Net daug regėjęs žvaigždžių valkata negali nesuvirpėti, pamatęs iš kosmoso įspūdingą saulėtekio dramą, tačiau dvigubas saulėtekis - tai vienas Galaktikos stebuklų.

Neįžvelgiamą juodumą staiga pervėrė akinančiai ryškus spindulys. Jis lėtai kopė aukštyn ir plėtėsi į šalis, panašus į plonus pjautuvo ašmenis, o dvi po kelių sekundžių pasirodžiusios saulės - šviesos židiniai - nutvilkė liepsnomis juodą horizonto briauną. Karštos spalvingos strėlės varstė retą atmosferą apačioje.

- Rytmečio laužai! - tyliai pratarė Zafodas. - Saulės dvynės, Sulaijenis ir Ramas!...

- Ar kaip jos besivadintų, - ramiai pasakė Fordas.

- Sulaijenis ir Ramas! - nenusileido Zafodas.

Saulės žioravo kosmoso juodumoje, o valdymo kabinoje aidėjo žema, kraupi melodija: ironiškai niūniavo Marvinas, nes žmonės kėlė jam baisų pasišlykštėjimą.

Fordas neatitraukė akių nuo priešais šokančių šviesų, ir jo širdyje liepsnojo susižavėjimas - bet vien susižavėjimas regint naują planetą; Fordui patiko matyti ją tokią, kokia ji yra. Truputį erzino tai, kad Zafodas negalėjo neprikergti kokios absurdiškos fantazijos, norėdamas pajungti reginį sau. Visi jo tauškalai vaikiški. Argi negana matyti, kad sodas nuostabus - nejaugi būtina tikėti, jog jame dar ir fėjos slapstosi?

Arturui visi šitie ginčai apie Magratėją atrodė visiškai nesuprantami. Jis atsargiai prisigretino prie Trilijonos ir paklausė, kas čia dedasi.

- Aš žinau tik tiek, kiek pasakojo Zafodas, - pakuždomis atsakė ji, - atrodo, Magratėja - kažkokia gilios senovės legenda, kuria niekas rimčiau netiki. Maždaug kaip Atlantida Žemėje - tiktai

legendose pasakojama, kad Magratėjos gyventojai gamindavo planetas.

Arturas mirkčiodamas spoksojo į ekranus ir jautė, kad trūksta kažkokio svarbaus dalyko. Staiga suprato, kokio.

- Ar šitame erdvėlaivyje atsirastų bent gurkšnelis arbatos? - paklausė jis.

"Aukso Širdžiai" skriejant savo orbitiniu taku, apačioje driekėsi vis nauji planetos plotai. Dabar saulės pakilo aukštai į juodą dangų, aušros liepsnojimas baigėsi, o paprastoje dienos šviesoje planeta pasidarė blanki, atstumianti - pilka, dulsva, išskydusiais kontūrais. Atrodė, kad ji negyva ir šalta tarsi laidojimo rūsys. Retkarčiais horizonto toliuose šmėkštelėdavo teikiantys vilčių vaizdai - griovos, galbūt kalnai, gal netgi miestai - bet artėjant linijos išskysdavo, neatpažįstamai išblukdavo, ir nieko neatsitikdavo. Planetos paviršių nudildė laikas, ilgus šimtmečius šliaužęs per planetą lėtas troškaus oro judėjimas.

Ji aiškiai sena, labai sena.

Stebint apačioje slenkantį pilką kraštovaizdį, Fordą staiga apniko abejonės. Neramino laiko - jauste jautei jo alsavimą - didybė. Fordas kostelėjo.

- Ką gi, net tariant, jog tai...

- Neabejotinai, - pasakė Zafodas.

- Nieko panašaus, - tęsė Fordas, - ko, galų gale, tau čia reikia? Planetoje nieko nėra.

- Paviršiuje nėra, - pasakė Zafodas.

- Gerai jau, tarkime, kad ten kažko esama. Manyčiau, tu čia atsibeldei ne naudingųjų iškasenų žvalgyti. Ko to čia ieškai?

Viena iš Zafodo galvų nusisuko. Antroji grįžtelėjo, susidomėjusi, į ką taip žiūri pirmoji, bet toji nežiūrėjo į jokį konkretų dalyką.

- Šitąjį, - nerūpestingai tarė Zafodas, - iš dalies kaltas smalsumas. iš dalies - nuotykių troškimas, bet, man rodos, svarbiausia - šlovė ir pinigai...

Fordas skvarbiai žvilgtelėjo į jį. Kuo toliau, tuo labiau stiprėjo nuojauta, kad Zafodas nė iš tolo nenutuokia, ko gi čia atvyko.

- Žinot ką, man tos planetos išvaizda visai nepatinka, - šiurptelėjusi pasakė Trilijona.

- Et, nekreipk dėmesio, - tarė Zafodas, - planeta, susikrovusi kažkur savo gelmėse pusę ankstyvosios Galaktikos Imperijos turtų, gali sau leisti atrodyti senamadiškai.

Šūdas, pagalvojo Fordas. Net jei tartume, jog čia senovinės civilizacijos, iš kurios dabar beliko dulkės, lopšys, net jei tartume,

jog visi paistalai - tikriausia teisybė, visiškai neįtikėtina, kad nesuskaičiuojami lobiai, kurie kada nors galėjo būti ten sukaupti nesvarbu kokiu pavidalu, vis dar liktų kažko verti dabar. Fordas gūžtelėjo pečiais ir pasakė:

- Man atrodo, kad ten tiesiog negyva planeta.

- Šitas laukimas mane pribaigs, - irzliai tarė Arturas.

Stresai ir nervinė įtampa nūnai tapo rimtomis socialinėmis problemomis visose Galaktikos dalyse, tad būtent stengiantis neaitrinti skaudulio tolimesni faktai šiuo atskleidžiami iš anksto.

Aptariamoji planeta iš tiesų yra legendinė Magratėja.

Netrukus prasidėsiantis nepermaldaujamas senobinės automatinės gynybos sistemos raketų antskrydis baigsis tik trijų kavos puodelių sudužimu, pelių narvelio sulūžimu, mėlyne ant kažkieno peties bei nesavalaikiu vazos su petunijomis ir nekalto kašaloto sutvėrimu, o taip pat netikėta pastarųjų žūtimi.

Norėdami išlaikyti tam tikrą paslaptingumą, mes kol kas neatskleisime, kieno būtent petys nukentėjo nuo sutrenkimo. Šis faktas ramiausiai gali likti įtampos šaltiniu, kadangi jis visiškai nereikšmingas.

Septynioliktas Skyrius

Išaušus gana abejotinai dienai, iš vakar patirto sukrėtimo palikt skeveldrų pradėjo atgimti Arturo sąmonė. Arturas aptiko Nutri-Matinę mašiną, o šioji aprūpino jį plastiko puodeliu, pripiltu skysčio, kuris buvo beveik visiškai - tačiau ne visai - tiksliai nepanašus į arbatą. Aparatas veikė nepaprastai įdomiai. Paspaudus mygtuką "Gerti", jis atlikdavo žaibiškus, tačiau neišpasakytai išsamius subjekto organizmo medžiagų apykaitos tyrimus, o po to neuronų takais pasiųsdavo į subjekto smegenų skonio centrus vos pastebimą elektroninį signalą, kad paaiškėtų, kas turėtų nusiryti skaniai. Tačiau niekas taip ir neperprato, kodėl aparatas atlieka tyrimus, kadangi jis visuomet pateikdavo puodelį skysčio, kuris būdavo beveik visiškai - tačiau ne visai - tiksliai nepanašus į arbatą. Nutri-Matiką suprojektavo ir pagamino Sirijaus Kibernetikos Korporacija, kurios skundų departamentas šiuo metu užima visus didesnius pirmųjų trijų Sirijaus Tau žvaigždės sistemos planetų žemynus.

Arturas išgėrė skystį ir nutarė, kad tasai gaivina. Dar kartą dirstelėjo į monitorius ir pamatė pralekiant dar kelis šimtus nykios

pilkumos mylių. Staiga panūdo garsiai užduoti jį neraminusį klausimą.

- Ar čia nepavojinga? - pasakė jis.

- Magratėja mirė prieš penkis milijonus metų, - pasakė Zafodas, - aišku, kad ji nepavojinga. Dabar jau net šmėklos tikriausiai spėjo susitupėti ir prisiperėti vaikelių.

Ir tą pačią akimirką valdymo kabiną staiga sudrebino keistas, nepaaiškinamas triukšmas - garsas, primenantis tolimą fanfarų aidą, tuščias, spigus, bekūnis garsas. Jį lydėjo toks pats tuščias, spigus ir bekūnis balsas. Tasai balsas pasakė:

- *Sveikiname jus...*

- Kompiuteri! - suriko Zafodas.

- Sveikučiai!

- Kas, fotonai rautų, čia šneka?

- Et, tiesiog transliuojamas kažkoks penkių milijonų metų senumo įrašas.

- Kas toks? Įrašas?

- Cit, - pasakė Fordas, - jis dar nebaigė!

Senas, garbus, beveik kerintis balsas tačiaugi skambėjo neabejotinai grėsmingai. Jis kalbėjo toliau:

- *Šis pranešimas įrašytas, kadangi bijau, jog šiuo metu mes visi išvykę. Komercinė Magratėjos taryba dėkoja jums už tai, kad suteikėte mums garbę apsilankydami...*

("Senosios Magratėjos balsas!" - suriko Zafodas. "Gerai jau, gerai!" - atsakė Fordas.)

- *... bet apgailestauja*, - tęsė balsas, - *nes visa planeta laikinai uždaryta. Dėkojame jums. Jeigu malonėsite palikti savo pavardę bei planetos, kurioje galėtume jus rasti, adresą - teikitės kalbėti, kai išgirsite signalą.*

Sekė trumpas zvimbtelėjimas, paskui tyla.

- Jie nori mus išprašydinti, - nervingai tarė Trilijona, - ką darysime?

- Čia paprasčiausias įrašas, - pasakė Zafodas, - skrendame toliau. Supratai, kompiuteri?

- Supratau, - atsakė kompiuteris. Ir padidino laivo greitį.

Visi laukė.

Po sekundės ar dviejų vėl suskambo fanfaros, o paskui ir balsas.

- *Norėtume patikinti jus, kad vos atnaujinę gamybą, kuomet mūsų užsakovai vėl galės rinktis visa, kas tik bus geriausia tuometinėje geografijoje, pasiskelbsime visuose madingiausiuose žurnaluose bei spalvotuose prieduose*, - balsas ėmė skambėti grėsmingiau, - *o kol kas dėkojame mieliems užsakovams už susi-*

domėjimą ir paprašytume keliauti sau. Nedelsiant.

Arturas apžvelgė neramius bendrakeleivių veidus.

- Ką gi, manyčiau, verčiau jau gal nešdinamės? - pasiūlė jis.

- Šššš! - pasakė Zafodas. - Nėra jokio pagrindo nerimauti.

- Tai kodėl visi tokie įsitempę?

- Jiems paprasčiausiai įdomu! - suriko Zafodas. - Kompiuteri, pradėk leistis į atmosferą ir pasiruošk nutūpti.

Šįkart fanfaros skambėjo gana atsainiai, o balsas kalbėjo neabejotinai šaltai.

- *Mus nepaprastai džiugina,* - bylojo balsas, - *tai, kad jūsų susidomėjimas mūsų planeta neatslūgo, todėl norėtume patikinti, jog valdomos raketos, šiuo metu artėjančios prie jūsų laivo - dalis ypatingų paslaugų, teikiamų visiems atkakliausiems mūsų lankytojams, o pilnai apginkluotos branduolinės galvutės - tik, suprantama, mandagi smulkmena. Tikimės jūsų užsakymų kitame gyvenime... Dėkojame.*

Balsas staiga nutilo.

- Oi, - pasakė Trilijona.

- Ee... - pasakė Arturas.

- Nagi? - pasakė Fordas.

- Klausykit, - pasakė Zafodas, - ar vieną kartą įsikalsite sau į galvas? Čia tik įrašytas tekstas. Jam jau per milijoną metų. Mūsų tai neliečia, suprantat?

- O kaip, - ramiai tarė Trilijona, - raketos?

- Raketos? Nejuokinkit manęs.

Fordas plekštelėjo Zafodui per petį ir parodė į galinį ekraną. Toli už laivo atmosferą skrodė dvi kopiančios artyn ryškios sidabrinės strėlės. Staigus didinimo pakeitimas išvedė jas į ekrano centrą - dvi svariai tikroviškas raketas, griaudėjančias dangumi. Netikėtas reginys stulbino.

- Man atrodo, jie visai rimtai ketina pasistengti pataikyti į mus, - pasakė Fordas.

Zafodas spoksojo į raketas apstulbęs.

- Ėhė, tai bent! - pasakė jis. - Kažkas ten apačioje mėgina mus užmušti!

- Siaubas, - pasakė Arturas.

- Bet negi nesuprantate, ką tai reiškia?

- Taip. Mes visi mirsime.

- Teisingai, bet neminint to?

- Neminint to?!

- Tai reiškia, kad mes aptikome kažką svarbaus!

- Ar galėtume kuo greičiau jų atsikratyti?

Raketų atvaizdas ekrane didėjo kas sekundę. Dabar jos jau

atsigręžė tiesiai į taikinį, todėl matėsi tik kovinės galvutės - atsuktos į juos.

- Klausiu vien iš smalsumo, - pasakė Trilijona, - ką mes ketiname daryti?

- Tik jau nespirgėk, - pasakė Zafodas.

- Ir viskas? - suriko Arturas.

- Ne, mes taip pat imsimės... eee... atsakomųjų veiksmų, - atsakė Zafodas, ištiktas staigaus panikos priepuolio. - Kompiuteri, kokių atsakomųjų veiksmų mes galėtume imtis?

- Hm, bijau, bičiuliai, kad jokių, - atsakė kompiuteris.

- ... ar šiaip ko, - pasakė Zafodas, - eee, - pasakė Zafodas.

- Atrodo, kažkas blokuoja mano valdymo sistemas - iki smūgio liko keturiasdešimt penkios sekundės. Prašau vadinti mane Edžiu, jeigu tai padės jums atsipalaiduoti.

Zafodas pamėgino bėgti iškart keliomis vienodai lemtingomis kryptimis.

- Teisingai! - tarė jis. - Eee... Reikia persijungti į rankinį laivo valdymą.

- Tu sugebi jį vairuoti? - meiliai pasiteiravo Fordas.

- Ne, o tu?

- Ne.

- Trilijona, o tu?

- Ne.

- Puiku, - aprimęs tarė Zafodas, - vairuosime jį visi drauge.

- Ir aš nesugebu, - pasakė Arturas, pajutęs, kad atėjo metas apsispręsti.

- Pats atspėjau, - pasakė Zafodas. - Nagi, kompiuteri, noriu pilno rankinio valdymo. Nedelsiant!

- Prašom, - atsakė kompiuteris.

Kelios nedidelės paskirstymo plokštės valdymo skyde nuslydo į įsprūdą, ir iš po jų iššoko valdymo prietaisų grupės; ant keleivių pabiro suplėšyto polietileno skutų bei sprogusio celofano kamuoliukų lietus: šiais valdymo prietaisais anksčiau dar niekas nesinaudojo.

Zafodas niršiai vėpsojo į prietaisus.

- Nagi, Fordai, - pasakė jis, - visu greičiu atgal ir dešimt laipsnių į dešinę. Arba kaip pats išmanai.

- Sėkmės, bičiuliai, - sučiulbo kompiuteris, - iki smūgio liko trisdešimt sekundžių.

Fordas vienu šuoliu pripuolė prie skydo; iš bėdos pažįstami atrodė vos keli jungikliai, taigi tais jis ir suspragsėjo. Laivas sudrebėjo ir sužviegė - kreipiantieji reaktyviniai varikliai ėmė jį stumti į visas keturias puses vienu metu. Fordas paleido pusę ran-

kenėlių; tada laivas apsisuko staigiu lanku ir nušvilpė atgal - stačiai link atskriejančių raketų.

Iš sienų akimirksniu iššoko oro pagalviai - visi atsitrenkė į juos. Keletą sekundžių inercijos jėga laikė visus priplotus, gaudančius kvapą, negalinčius net krustelėti. Zafodas muistėsi ir spurdėjo it paklaikęs; galų gale jam pavyko kaip reikiant įspirti nedideliam svertui, kyšančiam iš valdymo pulto.

Svertas atšoko. Laivas staigiai pasisuko ir nukaukė aukštyn. Baisi jėga sviedė įgulą skersai kabinos. Fordo "Keliautojo Kosmostopu Vadovo Po Galaktiką" egzempliorius trenkėsi į kitą valdymo plokštės sekciją; bendros pasekmės buvo tokios, kad "Vadovas" pradėjo aiškinti visiems pageidaujantiems, kaip sėkmingiausiai kontrabanda išvežti iš Antareso antarietiškas parakaištines liaukas (persmeigta maža lazdele antarietiška parakaištinė liauka - šlykštus, tačiau baisiai populiarus kokteilių delikatesas, ir labai turtingi idiotai, norintys padaryti įspūdį kitiems labai turtingiems idiotams, dažnai moka už jį labai dideles pinigų sumas), o laivas staiga ėmė kristi žemyn tarsi akmuo.

Be abejo, maždaug apie tą laiką kažkuris įgulos narys ir įsigijo bjaurią mėlynę ant peties. Šitai būtina pabrėžti, kadangi, kaip jau minėjome, šiaip visi liks gyvi ir sveiki, o pražūtingosios branduolinės raketos galiausiai nepataikys į laivą. Įgulos saugumas garantuotas.

Kompiuteris pasakė:

- Iki smūgio liko dvidešimt sekundžių, bičiuliai...

- Tai įjunk gi vėl tuos prakeiktus variklius! - subaubė Zafodas.

- Ak, būtinai, bičiuli, - pasakė kompiuteris.

Švelniai užriaumojo atgiję varikliai, laivas sklandžiai išlygino trajektoriją ir vėl nulėkė link raketų.

Kompiuteris uždainavo.

- *Kai per audrą eini*, - sniaukrojančiu balsu inkštė jis, - *nenuleisk galvos...*

Zafodas klyktelėjo, kad kompiuteris užsičiauptų, bet jo balsą nustelbė žvangesys, kurį visi, savaime aišku, palaikė žūties pradžia.

- *Ir nesi... bijoki... tamsos!* - kaukė Edis.

Išlyginęs trajektoriją laivas, tiesą pasakius, išsilygino pilvu aukštyn, ir todėl dabar, kai visi gulėjo ant lubų, nė vienas jokiu būdu negalėjo pasiekti valdymo prietaisų.

- *Ten, kur baigiasi ji...* - jausmingai traukė Edis.

Dvi atgriaudėjančios prie laivo raketos išsiplėtė per visą ekraną.

- *... dangus sužėruos...*

Bet nepaprastai laimingo atsitiktinumo dėka jos nespėjo pilnutinai sukoreguoti kurso padrikai šokčiojančio laivo atžvilgiu, todėl pralėkė vos vos žemiau.

- *O jame vyturys užgiedos...* Pakoreguotas smūgis - po penkiolikos sekundžių, bičiuliai... *Prieš vėją žygiuok...*

Raketos žviegdamos apsigręžė ir vėl nėrė paskui laivą.

- Va kaip, - žiūrėdamas į jas pasakė Arturas, - dabar tai jau mes tikrų tikriausiai mirsim, ar ne?

- Norėčiau, kad liautumeisi tai kartojęs, - suriko Fordas.

- Betgi aš teisus, o gal ne?

- Taip.

- *Prieš lietų žygiuok,* - dainavo Edis.

Arturui dingtelėjo mintis. Jis vargais negalais atsistojo ir pasakė:

- Kodėl niekas neįjungia to, kaip ten jį, Neįtikimumo Variklio? Tą tikriausiai kaip nors pasiektume.

- Tu ką, išprotėjai? - pasakė Zafodas. - Deramai neužprogramavus galas žino kas gali atsitikti.

- Ar šiuo metu tai taip jau svarbu? - šūktelėjo Arturas.

- *Nors svajones ir blaško audra,* - dainavo Edis.

Arturas užsiropštė ant vienos stebėtinai griozdiškos karnizo atbrailos sienos linkio ir lubų sandūroje.

- *Žygiuok, žygiuok su viltim širdyje...*

- Ar kas nors žino, kodėl Arturui nepavyksta įjungti Neįtikimumo Variklio? - šaukė Trilijona.

- *Ir neliksi vienišas, ne...* Smūgis po penkių sekundžių, buvo neapsakomai malonu bendrauti su jumis, bičiuliai, laimink Dieve... *Nelik... si... vie... nišas... ne!*

- Sakau, - klyktelėjo Trilijona, - ar kas nors žino...

O paskui atsitiko veriančio smegenis triukšmo ir šviesos sprogimas.

Aštuonioliktas Skyrius

O paskui atsitiko, kad "Aukso Širdis" ramiausiai lėkė savo keliu su gana patraukliai pertvarkytu interjeru. Patalpa truputį padidėjo, sienas dabino švelnūs pasteliniai žalios ir mėlynos spalvos atspalviai. Viduryje stovėjo sraigtiniai laiptai, vedantys kaip ir į niekur, laiptus supo šakoti paparčiai ir geltonos gėlės, o greta jų apskritame akmeniniame cokolyje tūnojo pagrindinis kompiuterio terminalas. Sumaniai išdėstytų šviestuvų bei veidrodžių dėka jauteisi tarytum patekęs į oranžeriją, iš kurios matosi platus įmantriai išdailinto sodo sklypas. Oranžeriją juosė marmuriniai staleliai ant žavingai susivijusių suvirinto plieno kojų. Ilgiau pažiūrėjus į poliruotą marmurinį paviršių, išryškėdavo blankūs instrumentų kontūrai, o juos palietus instrumentai tučtuojau materializuodavosi po jūsų rankomis. Pažvelgus į veidrodžius tam tikrų kampu, paaiškėdavo, kad juose atsispindi visi reikalingi stebėjimo duomenys, nors anaiptol nebuvo aišku, nuo ko jie atsispindi. Iš tiesų viskas atrodė stulbinančiai gražiai.

Išsidrėbęs ant pinto krėslo Zafodas Biblbroksas paklausė:

- Kas, po velnių, atsitiko?

- Na, aš tiesiog sakiau, - tarė išsitiesęs prie nedidelio baseinėlio Arturas, - tas Neįtikimumo Variklio jungiklis va ten...

Jis mostelėjo į tą pusę, kur anksčiau būta jungiklio. Dabar ten stovėjo puodas, o jame augo gėlė.

- Bet kur mes? - prabilo Fordas, kuris sėdėjo ant sraigtinių laiptų, laikydamas rankoje puikiai atšaldytą Visagalaktinį Gargaliasprogdį.

- Lygiai ten, kur ir buvome, manyčiau, - pasakė Trilijona, o visi nesuskaitomi veidrodžiai parodė nykaus Magratėjos paviršiaus vaizdą, vis dar besidriekiantį apačioje.

Fordas taip ir pašoko.

- Tai kur tada dingo raketos?

Veidrodžiuose pasirodė naujas pritrenkiantis vaizdas.

- Atrodytų, - nepatikliai tarė Fordas, - kad jos virto vaza su petunijomis ir labai nustebusiu banginiu.

- Kuomet Neįtikimumo Faktorius, - įsiterpė Edis, kuris nė trupučio nepasikeitė, - buvo lygus vienam iš aštuonių milijonų septynių šimtų šešiasdešimt septynių tūkstančių šimto dvidešimt aštuonių.

Zafodas išvertė akis į Arturą.

- Tai tu, žemieti, sugalvojai? - pasiteiravo jis.

- Na, - pasakė Arturas, - aš tiktai...

- Žinai ką, tai buvo puikus sumanymas. Sekundei įjungti Neįtikimumo Variklį, iš anksto nesuaktyvinus apsauginių ekranų. Ei, vaikeli, tu juk išgelbėjai mūsų gyvybes, žinai?

- Ak, - atsakė Arturas, - na, tai tikrai nesvarbu...

- Tikrai? - tarė Zafodas. - Puiku, tai ir pamiršk. Gerai, kompiuteri, nutupdyk laivą.

- Bet...

- Pasakiau - pamiršk.

Dar vienas dalykas, apie kurį niekas nepagalvojo - tai faktas, kad priešingai bet kokiam įtikimumui kelių mylių aukštyje virš svetimos planetos atsidūrė staiga sutvertas kašalotas.

O kadangi tokia aplinka netinka gyventi banginiams - vos spėjęs apsiprasti su savo banginiškuoju tapatumu, šis nelaimingas, nekaltas sutvėrimas jau turėjo apsiprasti su tuo, kad daugiau nebeteks būti banginiu.

Štai nesutrumpintas jo minčių įrašas nuo tos akimirkos, kai prasidėjo banginio gyvenimas, iki tos akimirkos, kai jis baigėsi.

Banginis galvojo:

Ak... Kas čia atsitiko?

Ee, atleiskite, kas aš toks?

Ar girdite?

Kodėl aš čia? Koks mano gyvenimo tikslas?

Ką aš turiu omenyje, galvodamas, kas esu?

Nusiramink, nagi, valdykis... ak! Įdomus pojūtis - ką jis reikštų? Tarytum ir koks... žiovulio, kutulio pojūtis mano... mano... Ką gi, atrodo, turėčiau pradėti atradinėti daiktų pavadinimus, jeigu noriu ką nors pasiekti šiame - dėl aiškumo pavadinsiu tai pasauliu - taigi, mano, pavadinkime, skrandyje.

Gerai. Ooooo, kuo toliau, tuo stipriau! Ir - ei! - kaip suprasti tą švilpiantį, riaumojantį garsą, lekiantį pro tai, ką aš staiga sugalvojau pavadinti savo galva? Gal reikėtų jį pavadinti... Vėju! Ar geras pavadinimas? Tiks... Gal vėliau, kai sužinosiu, kam jis reikalingas, surasiu jam tinkamesnį vardą. Jis tikriausiai nepaprastai svarbus, nes be juokų atrodo, kad jo čia velniškai daug. Ei! O ten kas? Čia... Imkim ir pavadinkim tą daiktą uodega - taip, uodega. Ėhė! O juk aš galiu ja visai šauniai tvatyti, ar ne? Oho! Oho! Tai nepaprastai malonu! Neatrodo, kad iš to būtų kokios naudos, bet aš tikriausiai sužinosiu jos paskirtį vėliau. Nagi - ar man jau

pavyko susidaryti nors kokį suprantamą aplinkos įvaizdį?

Ne.

Na, nieko, ei, tai juk iš tiesų nuostabu - reikia tiek daug sužinoti, manęs laukia tiek naujovių - aš tiesiog svaigstu iš nekantrumo...

Betgi tas vėjas?

Dabar tai jau tikrai jo čia baisybė, nagi, ar ne?

Dar - oho! Ėhė! Koks ten dar daiktas, staiga pradėjęs artėti baisiu greičiu? Greitai, nepaprastai greitai? Toks didelis ir platus ir apvalus, jam reikia stambiai plačiai skambančio vardo, sakykim... Oo... Stambus... apvalus... Gruntas! Kaip tik! Labai geras vardas - gruntas!

Kažin, ar jis draugaus su manimi?

Staiga pasigirdo drėgnas bumbtelėjimas, o paskui beliko tyla.

Kad ir kaip atrodytų keista, vienintelė mintis, šmėkštelėjusi petunijų vazai bekrintant, buvo tokia: “Ak, ne, nejaugi vėl!” Daugybė žmonių įtaria, kad jei tiksliai žinotume, kodėl toji vaza su petunijomis taip pagalvojo - išmanytume apie Visatos prigimtį nepalyginamai daugiau, negu išmanome dabar.

Devynioliktas Skyrius

- Ar ir tą robotą vesimės? - paklausė Fordas, nedraugiškai žiūrėdamas į Marviną, kuris nerangiai susikūprinęs stovėjo po neaukšta palme.

Zafodas trumpam atitraukė akis nuo veidrodinių ekranų, rodančių panoraminį nykaus krašto, kur jau nusileido “Aukso Širdis”, vaizdą.

- A, Androidą Paranoidą, - pasakė jis, - tai-ip, vesimės.

- Bet kokia nauda iš roboto, apsėsto maniakinės depresijos?

- Jums atrodo, kad jūs nelaimingi, - prabilo Marvinas, tarsi kreipdamasis į šviežią karsto įnamį, - o ką darytumėt, jeigu patys būtumėt maniakinės depresijos kamuojami robotai? Ne, neatsaky-

kit, nesivarginkit - aš penkis tūkstančius kartų protingesnis už jus, bet net aš nežinau atsakymo. Man įsisopa galvą vien pamėginus nusileisti iki jūsų mąstymo lygio.

Trilijona išgriuvo pro savo kajutės duris.

- Mano baltosios pelės pabėgo! - pasakė ji.

Gilaus nerimo ir užuojautos išraiška nepasirodė nė viename Zafodo veide.

- Velniop tavo baltas peles, - atsakė jis.

Trilijona nuvėrė jį priekaištingu žvilgsniu ir vėl pranyko.

Tikriausiai jos žodžiai būtų sukėlę didesnį susirūpinimą, jeigu visi būtų žinoję, kad žmogiškos būtybės - tik trečia pagal protavimo lygį gyvybės forma Žemės planetoje, o ne (kaip paprastai galvodavo patys bešališkiausi stebėtojai) antra.

- Gerą dieną, berniukai.

Balsas atrodė pažįstamas, bet drauge keistai kitoks. Jame skambėjo matriarchatiškas sniaukrojimas. Jis apsireiškė, įgulai priėjus prie šliuzo liuko, turinčio išvesti į planetos paviršių.

Visi nustebę susižvalgė.

- Tai kompiuteris, - paaiškino Zafodas, - aš aptikau, kad jame numatyta pagalbininko kritiškos padėties atveju individualybė, ir pagalvojau, kad gal ji pasirodys pravartesnė.

- Taigi, jūsų laukia pirma diena nepažįstamos naujos planetos paviršiuje, - tęsė naujasis Edžio balsas, - todėl aš noriu, kad visi jaukiai ir šiltai apsitūlotumėte ir nežaistumėte su jokiais neklaužadomis išverstakiais siaubūnais.

Zafodas nekantriai pabarbeno į liuką.

- Atsiprašau, - pasakė jis, - pasirodo, mums geriau praverstų logaritminė liniuotė.

- Kaipgi! - riktelėjo kompiuteris. - Kas tai pasakė?

- Gal malonėtum atidaryti šliuzą, kompiuteri? - stengdamasis neįniršti tarė Zafodas.

- Tik po to, kai tas, kuris taip pasakė, prisipažins, - nenusileido kompiuteris, užblokuodamas kelias sinapses.

- O viešpatie, - sumurmėjo Fordas, atsišliejo į pertvarą ir pradėjo skaičiuoti iki dešimties. Jį baisiai neramino tai, kad mąstančios gyvybės formos vieną gražią dieną gali užmiršti, kaip tai daroma. Žmogiškosios būtybės tik skaičiuodamos tegali pademonstruoti savo nepriklausomybę nuo kompiuterių.

- Nagi! - griežtai tarė Edis.

Zafodas pradėjo:

- Kompiuteri...
- Aš laukiu, - nutraukė jį Edis. - Jeigu prireiks, galiu laukti visą dieną.
- Kompiuteri, - vėl pasakė Zafodas, neįstengdamas sugalvoti jokio subtilaus argumento kompiuteriui numaldyti ir nusprendęs, kad neverta varžytis su mašina ten, kur ji pranašesnė, - jei tu šią pat akimirką neatidarysi liuko, aš įsiveršiu tiesiai į centrinę tavo duomenų bazę ir perprogramuosiu tave labai dideliu kirviu, supratai?

Sukrėstas Edis nutilo ir susimąstė.

Fordas ramiai skaičiavo sau toliau. Tai beveik pats agresyviausias dalykas, kokį galima padaryti kompiuteriui - lygiai tas pat, kaip artintis prie žmogiškos būtybės, kartojant: *"Kraujas... Kraujas... Kraujas... Kraujas... Kraujas..."*

Pagaliau Edis tyliai prabilo:
- Matau, kad mūsų santykiai - kažkas tokio, ką dar teks tobulinti mums visiems.

Ir liukas atsivėrė.

Keliautojus nutvilkė ledinis vėjas; jie susiglaudė, kad būtų šilčiau, ir nuožulniu trapu žengė į bevaises Magratėjos dulkes.
- Visa tai baigsis ašaromis, aš žinau! - šūktelėjo pavymui Edis ir vėl uždarė liuką.

Po kelių sekundžių jis dar kartą atidarė ir uždarė liuką, paklusęs komandai, kuri užklupo jį visiškai netikėtai.

Dvidešimtas Skyrius

Penketas pavidalų pamažu slinko nykiais tyrais. Dalis peizažo buvo nuobodžiai pilka, dalis - nuobodžiai ruda, o likusieji plotai dar neįdomesni pažiūrėti. Kraštas priminė išdžiūvusią pelkę, kurioje nebeliko jokio augalėlio, užklotą maždaug colio storumo dulkių sluoksniu. Čia buvo labai šalta.

Aiškiai matėsi, kad Zafodas nepatenkintas. Jis pats vienas nusliūkino sau, ir netrukus dingo iš akių už neaukšto kauburio.

Vėjas badė Arturui akis ir ausis, gerklę žnaibė troškus, retas oras. Tačiau skaudžiausiai kankino mintys.
- Fantastiška, - pasakė jis, ir ausyse nemaloniai sutarškėjo nuosavas balsas. Retoje planetos atmosferoje garsas sklido nekaip.
- Turiu pasakyti - na ir skylė, - pasakė Fordas. - Kačių krai-

ke, ir tai būtų įdomiau.

Jis vis labiau irzo. Galaktikoje šitiek žvaigždžių sistemų, šitiek planetų - daugelis jų laukinės, egzotiškos, kunkuliuojančios gyvybe, - o jam po penkiolikos tremties metų būtinai reikėjo atsidurti šitokiame šiukšlyne! Net prekystalio su dešrelėmis nematyti. Jis pasilenkė ir pakėlė šaltos žemės grumstą, bet po juo nerado nieko, dėl ko vertėtų sukarti tūkstančių šviesmečių kelią.

- Ne, - nesutiko Arturas, - kaip tu nesupranti, aš juk pirmą kartą iš tikrųjų stoviu ant svetimos planetos paviršiaus... Ištisas naujas pasaulis!... Aišku, gaila, kad toks nuobodus.

Trilijona susigūžė, krūptelėjo ir susiraukė. Būtų galėjusi prisiekti, kad akies krašteliu pastebėjo nežymų, netikėtą judėjimą, bet kai pažvelgė į tą pusę, tepamatė gal už kokio šimto jardų pasilikusį laivą - nejudantį ir tylų.

Ji aprimo, kai po sekundėlės kitos visi pamatė stovintį ant kauburio ir mojantį prieiti Zafodą.

Zafodas atrodė susijaudinęs, tačiau reta atmosfera ir vėjas neleido išgirsti, ką jis sako.

Priartėjus prie grunto pakilumos pasirodė, jog ji apskrita - maždaug šimto penkiasdešimties jardų skersmens krateris. Išorinis kraterio šlaitas buvo apdrabstytas juodais ir raudonais luitais. Visi stabtelėjo apžiūrėti vieno gabalo. Gabalas buvo drėgnas. Gabalas buvo minkštas.

Jie staiga pasibaisėję suprato, kad čia šviežia banginiena.

Ant kraterio briaunos jų laukė Zafodas.

- Pažiūrėkite, - pasakė jis, rodydamas į daubą.

Centre dryksojo sprogęs vienišo kašaloto, kuris gyveno taip trumpai, kad nespėjo nusivilti likimu, lavonas. Tylą trikdė vien nevalingas gokčiojimas Trilijonos gerklėje.

- Manau, neverta bandyti jį palaidoti? - sumurmėjo Arturas - ir iškart pasigailėjo prasižiojęs.

- Eime, - pasakė Zafodas, ir vėl pradėjo leistis į kraterį.

- Kaip, į tą duobę? - paklausė siaubingai pasišlykštėjusi Trilijona.

- Aha, - atsakė Zafodas, - einam, turiu jums šį tą parodyti.

- Ir taip matom, - pareiškė Trilijona.

- Ne šitą, - pasakė Zafodas, - kitką. Nagi, judinkitės.

Visi dvejojo.

- Einam, einam, - spyrėsi Zafodas, - aš radau angą į vidų.

- Į vidų? - pasibaisėjo Arturas.

- Į planetos vidų! Požeminį tunelį. Nukritęs banginis pralaužė skliautą, turėsime įeiti pro ten. Ten, kur jau penkis milijonus metų nežengė žmogaus koja, į giliausias paties laiko gelmes...

Marvinas vėl pradėjo pašaipiai niūniuoti.

Zafodas vožtelėjo robotui, ir tas nutilo.

Krūpčiodami iš pasišlykštėjimo, visi nusekė paskui Zafodą žemyn į kraterį, iš visų jėgų stengdamiesi nežiūrėti į nelaimingąjį jo kūrėją.

- Gyvi padarai, - melancholiškai tarė Marvinas, - gali jais bjaurėtis, gali jų nepaisyti, bet neįmanoma jų mėgti.

Pro banginiui nukritus atsiradusią įgriuvą matėsi galerijų ir tunelių tinklas, bet praeiti kliudė betono ir armatūros liekanos. Zafodas buvo pradėjęs valytis kelią į vieną tunelį, bet Marvinas sugebėjo tai atlikti kur kas greičiau. Iš tamsių užkaborių tvokstelėjo priplėkęs oras, o kai Zafodas pašvietė žibintu - dulkėtoje prietemoje beveik nieko nesimatė. Jis pasakė:

- Pasak legendų, didžiąją gyvenimo dalį magratėjiečiai praleisdavo požemiuose.

- O kodėl? - paklausė Arturas. - Ar jie taip baisiai užteršė paviršių, o gal gyventojų buvo per daug?

- Ne, nemanau, - atsakė Zafodas, - man atrodo, paviršiuje jiems tiesiog nelabai patiko.

- Ar esi tikras, kad žinai, ką darai? - neramiai žvelgdama į tamsą pasiteiravo Trilijona. - Neužmiršk - kartą mus jau užpuolė.

- Klausyk, mažute, galiu patikinti, kad gyvų padarų skaičius šioje planetoje lygus nuliui, plius mes keturi, todėl negaiškime, pirmyn, į vidų. Hm, ei, žemieti...

- Arturas, - pasakė Arturas.

- Aha, gal galėtum, šitąjį, pasilikti su tuo robotu ir pasaugoti šitą tunelio galą, gerai?

- Pasaugoti? - paklausė Arturas. - Nuo ko? Ką tik sakei, kad čia nieko nėra.

- Tai, na, tiesiog kad ramiau būtų, sutarėm? - pasakė Zafodas.

- Kam? Jums ar man?

- Šaunuolis. Nagi, traukiam.

Zafodas prasispraudė į tunelį, įkandin nusekė Trilijona ir Fordas.

- Ką gi, tikiuosi, kad jūs visi labai pasigailėsite, - pasiskundė Arturas.

- Nesijaudink, - patikino Marvinas, - taip ir bus.

Įsižeidęs Arturas sutrepsėjo kojomis, paskui nutarė, kad banginio kapas - ne pati tinkamiausia vieta trypti iš pykčio.

Marvinas kurį laiką niauriai žiūrėjo į Arturą, paskui išsijungė.

Zafodas sparčiai žingsniavo tuneliu. Jis velniškai nerimavo, bet mėgino tai nuslėpti ryžtinga eigastimi. Jis sukinėjo prožektorių į visas puses. Tamsių plytelių sienos buvo šaltos paliesti, oras - troškus ir priplėkęs.

- Va, o ką aš jums sakiau? - pasakė jis. - Gyvenama planeta. Magratėja.

Ir ryžtingai nuskubėjo tolyn per grindų plyteles dengiantį purvą bei šlamštą.

Trilijona negalėjo nepalyginti tunelio su Londono metro - tik ten ne taip baisiai prišnerkšta.

Tarpais sienų plytelės užleisdavo vietą didžiulėms mozaikoms - nesudėtingiems kampuotiems ryškiaspalviams ornamentams. Trilijona sustojo prie vieno ornamento ir pradėjo jį tyrinėti, bet kokios nors prasmės aptikti nepavyko. Ji šūktelėjo Zafodui:

- Ei, ar tu bent iš tolo nutuoki, ką galėtų reikšti tie keisti simboliai?

- Man atrodo, tai tiesiog kažkokie keisti simboliai, - net neatsisukdamas atsakė Zafodas.

Trilijona gūžtelėjo pečiais ir nuskubėjo paskui jį.

Kartkartėmis tai kairėje, tai dešinėje pasitaikydavo durys, vedančios į nedideles patalpas, kuriose Fordas aptiko gausybę apleistos kompiuterinės įrangos. Jis nusitempė Zafodą į vieną kambarį pažiūrėti. Kartu įėjo Trilijona.

- Žiūrėk, - tarė Fordas, - tu manai, kad čia Magratėja...

- Aha, - atsakė Zafodas, be to, girdėjom tą balsą, teisingai?

- Gerai, aš patikėjau, kad čia Magratėja - bent kol kas. Bet tu dar nė žodeliu neprasitarei apie tai, kaip, Galaktika rautų, tu ją radai. Tikrai nepanašu, kad būtum paprasčiausiai susiieškojęs ją žvaigždėlapyje.

- Tyrimai. Valstybiniai archyvai. Samdyti sekliai. Pora taiklių spėjimų. Lengva.

- O paskui pavogei "Aukso Širdį", kad turėtum kuo skristi ieškoti Magratėjos?

- Aš pavogiau tą laivą, kad galėčiau ieškoti įvairiausių dalykų.

- Įvairiausių dalykų? - nustebo Fordas. - Pavyzdžiui, kokių?

- Nežinau.

- Ką?

- Aš pats nežinau, ko ieškau.

- Kodėl?

- Todėl... Todėl... Man atrodo, tikriausiai todėl, kad jei žinočiau - negalėčiau ieškoti.

- Tu ką, iš proto išsikraustei?

- Šitos galimybės aš dar neapsvarsčiau, - tyliai tarė Zafodas, - žinau pats apie save tik tiek, kiek įstengia išsiaiškinti mano protas dabartinėje būsenoje. O kaip tik dabartinė būsena yra prasta.

Visi ilgokai tylėjo; Fordas spoksojo į Zafodą, staiga nepaprastai sunerimęs.

Galiausiai Fordas prašneko:

- Klausyk, senasis drauguži, jei nori...

- Ne, palauk... Pasakysiu vieną dalyką, - pasakė Zafodas. - Aš daug ką darau nepagalvojęs. Man šauna mintis kažką padaryti - ir, oplia, kodėl ne, taip ir darau. Sumanau tapti Galaktikos Prezidentu - taip ir atsitinka, visai nesunku. Nusprendžiu pasivogti tą laivą. Nusprendžiu ieškoti Magratėjos - ir viskas susiklosto savaime. Taip, teisybė, aš apgalvoju, kaip galima tai padaryti geriausiai, bet pasiseka visada. Lyg turėtum Galaktikredito kortelę, kuri galioja, nors tu niekuomet niekam nesiunti čekių. Bet kada tik sustoju ir pradedu galvoti - kodėl norėjau kažką padaryti? kaip sugalvojau, kokiu būdu tai padaryti? - mane apima labai stiprus troškimas tuojau pat liautis galvojus. Lygiai kaip dabar. Man nepaprastai sunku kalbėti apie tai.

Zafodas užsikirto. Kurį laiką viešpatavo tyla. Paskui jis susiraukė ir prabilo:

- Šiąnakt vėl sunerimau dėl to. Dėl fakto, kad dalis mano smegenų, atrodo, veikia nepatenkinamai. Paskui man šovė į galvą, kad jeigu jau šitaip - tai gal kažkas kitas naudojasi mano protu ir peša iš jo geras mintis, neatsiklausdamas manęs. Suvedžiau abi mintis į vieną ir nusprendžiau, kad tikriausiai tas kažkas tyčia užblokavo dalį mano smegenų, ir būtent todėl aš negaliu ja naudotis. Pradėjau spėlioti, ar nepavyktų kaip nors patikrinti.

Nuėjau į laivo ligoninę ir prisijungiau prie encefalografo monitoriaus. Patikrinau abi savo galvas visais svarbiausiais būdais - atlikau visus testus, kuriais mane tikrino vyriausybinės medicinos pareigūnai, prieš oficialiai pripažindami, kad man galima patikėti Prezidento postą. Nieko neaptikau. Bent nieko netikėto. Testai paliudijo, kad esu protingas, lakios vaizduotės, neatsakingas, nepatikimas ekstravertas - nieko nenuspėjamo. Ir jokių kitų anomalijų. Todėl aš pradėjau išradinėti naujus testus - tiesiog kaip paklius. Nieko. Tada pamėginau sutapdinti vienos galvos testavimo rezultatus su kitos galvos testavimo rezultatais. Ir vėl nieko. Galų gale apkvaitau, nes nutariau, kad visa tai ne daugiau kaip paranojos

priepuolis. Bet prieš galutinai pasiduodamas dar paėmiau sutapdintąjį atvaizdą ir pažiūrėjau į jį pro žalią filtrą. Prisimeni - kai buvau mažas, aš visuomet prietaringai garbinau žalią spalvą? Vis norėjau tapti prekybinio laivo pilotu.

Fordas linktelėjo.

- Tada - kaipgi - pamačiau, - pasakė Zafodas, - aiškiai kaip dieną. Ištisa skiltis abiejų smegenų sandūroje sąveikauja vien tarpusavyje ir su niekuo daugiau aplinkui. Kažkoks niekšas pridegino visas sinapses ir elektroniškai pažeidė abi izoliuotas smegenėlių dalis.

Priblokštas Fordas tik akis išvertė. Trilijona išblyško.

- Kažkas šitaip tave sužalojo? - sukuždėjo Fordas.

- Aha.

- Bet ar tu bent nujauti kas? Arba kodėl?

- Kodėl? Aš galiu tik spėlioti. Užtat tikrai žinau, kas tasai niekšas.

- Žinai? Iš kur tu žinai?

- Nes pridegintose sinapsėse įlydyti inicialai. Jis juos ten paliko, kad aš pamatyčiau.

Pasibaisėjęs Fordas žvelgė į Zafodą, jausdamas, kaip ima šiurpti oda.

- Inicialai? Įdeginti tavo smegenyse?

- Aha.

- Na ir kokie gi tie inicialai, dėl Dievo meilės?

Zafodas kurį laiką žiūrėjo į Fordą tylėdamas. Paskui nusisuko.

- "Z.B.", - tyliai tarė jis.

Tą akimirką už jų žvangėdamas užsitrenkė plieninis skląstis, o į patalpą pradėjo tekėti dujos.

- Apie tai papasakosiu vėliau, - sušvokštė Zafodas, ir visi trys prarado sąmonę.

Dvidešimt Pirmas Skyrius

Arturas suirzęs slampinėjo Magratėjos paviršiumi.

Rūpestingasis Fordas paliko jam savąjį "Keliautojo Kosmostopu Vadovą Po Galaktiką", kad nereikėtų nuobodžiauti. Arturas spustelėjo kelis pirmus pasitaikiusius mygtukus.

"Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką" - labai

nenuosekliai sudaryta knyga, joje yra nemaža epizodų, kuriuos redaktoriai įtraukė vien todėl, kad tuomet jiems tai atrodė įdomu.

Vienas tokių epizodų (tas, kurį dabar netyčia aptiko Arturas) pasakoja, jei neklystame, apie tai, ką patyrė toksai Sukis Klydelis, romus jaunas Maksimegalono Universiteto studentas, kuris studijavo senovės filosofiją, transformacinę etiką bei istorinę bangų darnumo teorijos sampratą, ir pasiekė nepaprastai aukštų rezultatų, bet staiga, kiaurą naktį su Zafodu Biblbroksu gėręs Visagalaktinius Gargaliasprogdžius, ėmė vis labiau domėtis klausimu, kas gi atsitiko visiems šuntams, kuriuos jis nusipirko per keletą pastarųjų metų.

Prasidėjo ilgas kruopščių tyrinėjimų periodas, kurio metu studentas aplankė visus žymesnius prarastų šuntų centrus visoje Galaktikoje, ir galų gale paskelbė keistą teorijėlę, kuri tuo metu gerokai suaudrino viešąją vaizduotę. Kažkur kosmose, teigė studentas, tarp visų planetų, kuriose gyvena humanoidai, reptiloidai, žuvoidai, vaikščiojantys medžioidai bei superišmintingi šešėliai pamėlę, yra ir planeta, skirta išimtinai šuntiškoms gyvybės formoms. Ir kaip tik į šią planetą veržiasi visi neprižiūrimi šuntai: jie patyliukais pasprunka pro spragas erdvėje į pasaulį, kuriame, jų žiniomis, bus galima mėgautis nepakartojama šuntiška gyvensena, jausti labai šuntiškai orientuotas paskatas, ir apskritai patirti šuntišką gero gyvenimo atitikmenį.

Teorija yra teorija: viskas buvo puiku ir miela, kol Sukis Klydelis netikėtai pareiškė iš tiesų aptikęs tokią planetą ir kurį laiką ten dirbęs - vairavęs pigių žalių įtraukų šeimos limuziną; tuomet studentas buvo suimtas, uždarytas, parašė knygą, o galiausiai tapo ištremtas už mokesčių nemokėjimą - paprastai toks likimas laukia visų, kurie negali ištverti viešai neapsikvailinę.

Kai vieną dieną pagal tas kosmines koordinates, kurios, Klydelio tvirtinimu, žymėjo tą planetą, buvo pasiųsta ekspedicija - teaptiktas tik nedidelis asteroidas, kuriame gyveno vienišas senis, be paliovos tvirtinęs kad viskas netiesa; tačiau vėliau paaiškėjo, kad jis meluoja.

Šiaip ar taip, lieka neatsakyta į klausimus apie kasmet paslaptingai pervedamus į Klydelio sąskaitą Brentisvogeno banke 60000 Altairo dolerių, ir, suprantama, apie nepaprastai pelningą Zafodo Biblbrokso prekybą padėvėtais šuntais.

Perskaitęs epizodą, Arturas padėjo knygą.

Robotas vis dar sėdėjo kur sėdėjęs tarsi negyvas.

Arturas atsistojo ir užkopė į kraterio viršų. Apėjo aplinkui

kraterį. Pažiūrėjo į didingai besileidžiančias Magratėjos saules.

Vėl grįžo į kraterį. Pažadino robotą, nes jau geriau pasišnekėti su maniakinės depresijos kamuojamu robotu, negu visai su niekuo.

- Temsta, - pasakė jis, - pažiūrėk, robote, jau pasirodė žvaigždės.

Žiūrint iš tamsaus ūko vidurio matosi labai nedaug žvaigždžių, ir tos pačios labai neryškios - bet matosi.

Robotas klusniai pažvelgė į jas, paskui atgal į Arturą.

- Žinau, - pasakė jis, - siaubas, ar ne?

- Bet koks saulėlydis! Keisčiausiuose sapnuose nesu regėjęs nieko panašaus... Dvejetas saulių! Atrodo, lyg erdvėje tirptų ugniniai kalnai.

- Mačiau, - tarė Marvinas, - šlamštas.

- Ten, kur gyvenau aš, tebuvo tik viena saulė, - nesiliovė Arturas, - žinai, aš kilęs iš Žemės planetos.

- Žinau, - tarė Marvinas, - tu šneki apie tai be perstojo. Skamba siaubingai.

- Oi, ne, tai buvo nuostabi vieta.

- Ar ten buvo vandenynų?

- O taip, - atsidusęs pasakė Arturas, - didžiuliai, platūs, banguojantys mėlyni vandenynai...

- Negaliu pakęsti vandenynų, - pareiškė Marvinas.

- Pasakyk, - pasiteiravo Arturas, - ar tu gerai sutari su kitais robotais?

- Neapkenčiu jų, - atsakė Marvinas. - Kur tu eini?

Arturui jau buvo per daug. Jis vėl atsistojo ir pasakė:

- Manau, dar truputį pasivaikščiosiu.

- Negaliu priekaištauti, - pasakė Marvinas, ir per sekundę suskaičiavęs devyniasdešimt septynis tūkstančius milijonų avių užmigo.

Arturas padaužė rankomis sau per šonus, bandydamas priversti kraujotaką bent truputį smagiau dirbti jai priklausantį darbą. Ir vėl pradėjo ropštis kraterio šlaitu.

Kadangi atmosfera buvo tokia reta ir kadangi nebuvo mėnulio, naktis užslinko labai staigiai ir jau buvo baisiai tamsu. Todėl Arturas pastebėjo senį tik tada, kai atsitrenkė į jį.

Dvidešimt Antras Skyrius

Tasai stovėjo nugara į Arturą ir žiūrėjo, kaip horizonto juodumoje tirpsta paskutinieji šviesos blyksniai. Jis buvo aukštokas, pagyvenęs, vilkėjo vien ilgą pilką tuniką. Kai jis atsisuks, Arturas pamatys liesą ir taurų, išvargusį, tačiau malonų veidą - tokį veidą, kokiu taip ir norisi pasitikėti. Bet senis dar neatsisuko - net kai Arturas klyktelėjo iš nustebimo.

Pagaliau paskutiniai saulių spinduliai visiškai pradingo, ir senis atsigręžė. Ant jo veido iš kažkur krito šviesa, o kai Arturas apsidairė, ieškodamas tos šviesos šaltinio - pamatė už keleto jardų bestovint nedidukę keistą skraidyklę; Arturas pagalvojo, kad ten nedidelis sklandytuvas. Aparatas ir skleidė blankiąją šviesą.

Vyriškis pažvelgė į Arturą kažkaip liūdnai.

- Vizitui į mirusią mūsų planetą jūs pasirinkote šaltą naktį,- pasakė jis.

- Kas... kas jūs toks? - sumikčiojo Arturas.

Žmogus nusuko žvilgsnį. Jo veidu tarytum vėl nuslinko liūdesio šešėlis.

- Mano vardas nesvarbus, - pasakė jis.

Atrodė, senį kažkas neramina. Jis aiškiai nenorėjo leistis į pokalbį. Arturas visai sutriko.

- Aš... ee... Jūs mane išgąsdinot, - užsikirsdamas pasakė jis.

Vyriškis vėl pažiūrėjo į jį ir vos pastebimai kilstelėjo antakius.

- Hmmm? - tarė jis.

- Aš sakiau, kad jūs mane išgąsdinot.

- Nesibaiminkite - aš neketinu jūsų skriausti.

Arturas rūsčiai pažiūrėjo į senį ir pasakė:

- Bet jūs šaudėt į mus! Tos raketos ten...

Vyriškis įdėmiai apžiūrinėjo kraterio duobę. Neryškus Marvino akių švytėjimas metė blankius raudonus atšvaistus ant didžiulio banginio lavono.

Vyriškis negarsiai sukikeno.

- Automatinė apsauga, - pasakė jis ir tyliai atsiduso, - senoviniai kompiuteriai, išrikiuoti planetos gelmėse, skaičiuoja tamsius tūkstantmečius, ir amžiai sunkiai slegia dulkėtas jų duomenų bazes. Man atrodo, jie retkarčiais pašaudo vien dėl įvairumo.

Jis rimtai pažvelgė į Arturą ir tarė:

- Žinote, aš didelis mokslo gerbėjas.

- Ak... Ee, iš tiesų? - pasakė Arturas, kurį pradėjo trikdyti keista, maloni vyriškio elgsena.

- O, taip, - atsakė senis ir vėl paprasčiausiai liovėsi šnekėjęs.

- Ak, - pasakė Arturas, - eee...

Jį apėmė keistas jausmas - jautėsi lyg meilužis, kurį svetimavimo akto metu nustebina moteriškės vyras, kuris atklysta į kambarį, persimauna kelnes, mesteli kelis nereikšmingus sakinius apie orą ir vėl išeina sau.

- Atrodo, jūs nerimaujate, - mandagiai užjausdamas tarė senis.

- Ee, ne... O gal taip. Tiesą pasakius, suprantate, mes tikrai nesitikėjome ką nors sutiksią, štai kaip. Aš lyg ir galvojau, kad jūs visi išmirėte, ar kaip...

- Išmirėme? - pasakė senis. - Viešpatie pasigailėk, ne, mes tiktai miegojome.

- Miegojote? - nepatikliai paklausė Arturas.

- Taip, žinote, kol baigsis ekonominis nuosmukis, - atsakė senis, kuriam tarytum visiškai nerūpėjo, ar Arturas supranta bent žodį iš to, kas jam kalbama, ar ne.

Arturui vėl teko jį raginti.

- Koks ekonominis nuosmukis?

- Na, suprantate, prieš penkis milijonus metų Galaktikos ekonomika žlugo, ir turint omenyje, kad planetų gaminimas pagal užsakymą - gana brangus malonumas, suprantate...

Jis nutilo, pasižiūrėjo į Arturą ir rimtai pasiteiravo:

- Jūs žinote, kad mes gaminome planetas, ar ne?

- Na, taip, - atsakė Arturas, - aš maždaug taip ir supratau.

- Žavingas darbas, - tarė senis, ir jo akyse sužibo ilgesinga šviesa, - aš visados labiausiai mėgau projektuoti pakrantes. Kadaise patirdavau begalinį džiaugsmą, gamindamas fjordų įrantas... Et, kaip ten bebūtų, - tęsė jis, bandydamas prisiminti, apie ką šnekėjo, - paklausa smuko, todėl mes nusprendėme, kad bus žymiai ramiau, jei tiesiog pamiegosime, kol truks nuosmukis. Todėl užprogramavome kompiuterius, kad mus atgaivintų, kai krizė baigsis.

Vyriškis užgniaužė vos pastebimą žiovulį ir tęsė:

- Matote, kompiuteriai prijungti prie Galaktinės biržos kainų rodyklės, taigi mes visi turėtume būti prikelti, kai visi kiti bus tiek atgaivinę ekonomiką, kad įstengtų įpirkti gana nepigias mūsų paslaugas.

Arturą, ištikimą kairiosios pakraipos laikraščių skaitytoją, šitai giliai sukrėtė.

- Juk šitaip elgtis visai negražu, ar ne?

- Nejaugi? - romiai paklausė senis. - Atleiskite, aš truputį atsilikęs.

Jis parodė į kraterio gilumą ir tarė:

- Ar tas robotas jūsų?

- Ne, - pasigirdo iš kraterio spigus metalinis balsas, - aš pats savo.

- Jei galima vadinti jį robotu, - sumurmėjo Arturas. - Tai jau veikiau kažkokia elektroninė aikštijimosi mašina.

- Pasikvieskite jį, - tarė senis.

Arturas beveik nustebo, išgirdęs senio balse netikėtai suskambusią ryžtingumo gaidelę. Jis šūktelėjo Marvinui; tas užsirioglino šlaitu, kuo iškalbingiau vaidindamas apšlubusį, nors visai nebuvo apšlubęs.

- Geriau pagalvojus, - tarė senis, - palikite jį čia. Jūs privalote vykti su manimi. Prasideda reikšmingi įvykiai.

Senis grįžtelėjo savo laivo link; laivas - nors joks pastebimas signalas nebuvo duotas - dabar tyliai sklendė per tamsą artyn.

Arturas pažiūrėjo į Marviną - tas dabar ne ką prasčiau suvaidino vargingą apsisukimą ir vėl pradėjo sunkiai kėblinti atgal į kraterį, murmėdamas panosėje tylius prakeiksmus.

- Nagi, - šūktelėjo senis, - eime, kitaip pavėluosite.

- Pavėluosiu? - pasakė Arturas. - Kur?

- Kuo jūs vardu, žmogau?

- Dentas. Arturas Dentas, - atsakė Arturas.

- Pavėluosite, tai yra, tapsite velioniu Dentasarturasdentu, - griežtai pareiškė senis. - Čia, suprantama, toks grasinimas.

Nuvargusiose, senose jo akyse vėl sutvisko ryžtas.

- Aš pats niekuomet nemokėjau įtikinamai grasinti, bet esu girdėjęs, kad grasinimai kartais būna labai veiksmingi.

Arturas tik sumirksėjo.

- Kokia keista asmenybė, - sumurmėjo pats sau.

- Atleiskite? - tarė senis.

- Ak, nieko, atsiprašau, - visai sutrikęs pasakė Arturas. - Na, tai kur mes keliausime?

- Į mano oromobilį, - atsakė senis, rodydamas lipti į tyliai nusileidusią prie pat jų mažiną. - Mes leisimės į pačias planetos gelmes, kur kaip tik šią akimirką gaivinama senoji rasė, išmiegojusi penkis milijonus metų. Magratėja bunda.

Sėsdamasis greta senio, Arturas nevalingai krūptelėjo. Jį neramino įvykių keistumas, tylus staiga pakilusios aukštai į naktinį dangų skraidyklės plūduriavimas.

Jis pažiūrėjo į senį, kurio veidas bolavo blankioje mažyčių prietaisų skydo lempelių šviesoje.

- Atleiskite, - paklausė jis, - koks, tiesą sakant, jūsų vardas?
- Mano vardas? - prabilo senis, ir jo veide vėl šmėkštelėjo tas pats nenusakomas liūdesys. Senis patylėjo. Paskui pasakė: - Mano vardas... Personažas.

Arturas taip ir žagtelėjo.

- Atleiskite, nenugirdau? - suvebleno jis.
- Personažas, - ramiai pakartojo senis.
- Personažas?!

Senis niūriai pažiūrėjo į Arturą.

- Sakiau, kad vardas nesvarbus.

Oromobilis lėkė skradžiai nakties.

Dvidešimt Trečias Skyrius

Reikšmingas ir plačiai žinomas faktas: daiktai ne visada tokie, kokie atrodo. Pavyzdžiui, Žemės planetoje žmogus visuomet įsivaizdavo esąs protingesnis už delfinus, nes šitiek daug išrado - ratą, Niujorką, karus ir taip toliau; tuo tarpu delfinai tiek ir teveikė, kad tvarsėsi vandenyje ir linksminosi. Bet delfinai, priešingai, visuomet tikėjo esą žymiai pranašesni už žmogų - kaip tik dėl tų pačių priežasčių.

Kaip beatrodytų keista, delfinai iš anksto žinojo apie neišvengiamą Žemės planetos sunaikinimą, ir ne kartą mėgino perspėti žmoniją apie gresiantį pavojų; bet dauguma jų pranešimų buvo klaidingai palaikyti žaismingais bandymais stumdyti sviedinius bei švilpavimais, prašinėjant gardžių kąsnelių, taigi galų gale jie liovėsi mėginę ir prieš pat atvykstant vogonams paliko Žemę savais persikėlimo būdais.

Paskutinysis delfinų pranešimas buvo palaikytas nuostabiai įmantriu mėginimu atlikti dvigubą atbulinį saltomortale pro lanką, tuo pat metu švilpaujant "Jungtinių Valstijų Vėliavos" melodiją, tačiau iš tikrųjų žinia skambėjo taip: *"Sudie, ir ačiū už žuvis!"*

Faktiškai planetoje tik vienos rūšies gyvūnai išmintimi pranoko delfinus; ir jie didžiumą laiko praleisdavo psichotyrinėjimų laboratorijose, sukdami ratus bei atlikinėdami siaubingai puikius ir subtilius žmogaus tyrinėjimus. Tai, kad žmonija vėlgi visiškai neteisingai suprato tuos tarpusavio santykius, kuo tiksliausiai atitiko šių būtybių planus.

Dvidešimt Ketvirtas Skyrius

Oromobilis tyliai sklendė per šaltą tamsą - vienišas blankios šviesos blyksnis, visiškai apleistas Magratėjos nakties juodumoje. Jis lėkė greitai. Arturo bendrakeleivis atrodė paskendęs nuosavose mintyse, o kai Arturas dar porą kartų pamėgino jį prašnekinti - paprasčiausiai paklausdavo, ar Arturui patogu, paskui vėl nutildavo.

Arturas bandė nuspėti skridimo greitį, tačiau anapus iliuminatorių viešpatavo absoliuti tamsa, todėl nepavyko rasti jokio atskaitos taško. Skraidyklė lėkė taip švelniai ir sklandžiai, kad beveik galėjai patikėti, jog ji visai nejuda.

Paskui tolumoje pasirodė mažytis šviesos taškelis; per kelias sekundes jis padidėjo taip, kad Arturas, supratęs, kokiu neįtikėtinu greičiu jis artėja, pradėjo spėlioti, kas gi čia per laivas. Spoksojo įtempęs akis, bet neįžiūrėjo jokio aiškaus pavidalo; staiga išsigandęs aiktelėjo - skraidyklė netikėtai nėrė žemyn ir pasileido link šviesulio, tarsi ketindama jį taranuoti. Santykinis greitis atrodė siaubingas, ir Arturas nespėjo net padoriai įkvėpti - o viskas jau baigėsi. Paskui laivelis tarytum paskendo beprotiškoje sidabrinėje migloje. Vos nenusilauždamas sprando, Arturas atsigręžė atgal ir pamatė mažytę juodą dėmelę, greitai mažėjančią tolumoje; praėjo kelios sekundės, kol jis suprato, kas atsitiko.

Jie įlėkė į išraustą grunte tunelį. Milžiniškas greitis buvo jų laivo greitis šviesiosios dėmės - nejudančios angos žemėje, vartų į tunelį - atžvilgiu. Beprotiškas sidabrinis švytėjimas - tai žiedinė tunelio siena; o tuneliu jie lekia, atrodo, kelių šimtų mylių per valandą greičiu.

Pasibaisėjęs Arturas užsimerkė.

Praėjus ilgokam laikui (trukmės net nemėgino nustatyti) pajuto, kad greitis truputį sumažėjo, o dar po kurio laiko suvokė, kad laivas palaipsniui švelniai stoja.

Jis vėl atsimerkė. Jie vis dar buvo sidabriniame tunelyje - nardė nelyginant šaudyklė kažkuo panašiu į gausybės besikryžiuojančių viename taške koridorių rezginį. Galų gale sustojo nedidelėje apvalioje plieninėje kameroje. Čia baigėsi dar keletas tunelių, o tolimiausiame patalpos gale Arturas pamatė didžiulį blankios, erzinančios šviesos apskritimą. Šviesa erzino todėl, kad apgaudinėjo akis: buvo neįmanoma žmoniškai į ją įsižiūrėti anei atspėti, ar ji toli, ar arti. Arturas spėjo (visai neteisingai), jog ten veikiau-

siai ultravioletinė šviesa.

Personažas atsigręžė ir pažvelgė į Arturą rimtomis senomis akimis.

- Žemieti, - prabilo jis, - dabar mes esame pačiose Magratėjos gelmėse.

- Iš kur jūs žinote, kad aš žemietis? - pasiteiravo Arturas.

- Šie dalykai taps jums aiškūs, - švelniai ištarė senis, - ar bent, - pridūrė šiek tiek dvejojančiu balsu, - aiškesni nei šiuo metu.

Jis kalbėjo toliau:

- Turėčiau perspėti, kad patalpa, į kurią netrukus pateksime, yra, tiesą sakant, ne šioje planetoje. Ji truputį per... didelė. Netrukus mes žengsime pro vartus, vedančius į didoką hipererdvės plotą. Jums gal pasirodys nelabai smagu.

Arturas neramiai kažką suvebleno.

Personažas palietė mygtuką ir nelabai paguodžiančiai pridūrė:

- Aš tai tiesiog pakraupstu. Stipriai laikykitės.

Skraidyklė nėrė stačiai į šviesos ratą, ir staiga Arturas gana aiškiai suprato, kaip atrodo begalybė.

Iš tikrųjų ten buvo ne begalybė. Pati begalybė atrodo plokščia ir neįdomi. Žiūrėjimas į naktinį dangų - tai žiūrėjimas į begalybę: atstumas nesuvokiamas, taigi ir bereikšmis. Patalpa, kurioje išniro skraidyklė, anaiptol nebuvo begalinė - ji tiesiog buvo labai, labai didelė, tokia didelė, jog kėlė begalybės įspūdį žymiai sėkmingiau, negu pati begalybė.

Visi Arturo pojūčiai pakriko, kai lėkdamas milžinišku greičiu - jis žinojo, kad oromobilis skrieja nepaprastai greitai - laivas lėtai kopė aukštyn, o vartai, pro kuriuos įskrido, pasiliko toli užpakalyje ir pavirto neįžvelgiamu taškeliu žvilgančioje sienoje.

Siena.

Siena tyčiojosi iš vaizduotės - viliojo ją ir slėgė ją. Siena buvo tokia pribloškiančiai milžiniška ir nenusakoma, jog nepavyko įžiūrėti tolybėse nei jos viršaus, nei apačios, nei šonų. Jau vien svaigulio priepuolis galėjo žmogų pribaigti.

Atrodė - siena tobulai plokščia. Tik subtiliausi lazeriniai matavimo prietaisai galėjo parodyti, jog sienai svaigulingai kylant - iš pažiūros į begalybę, - tolstant bei plečiantis į abi puses, ji dar ir išlinksta. Už trisdešimties šviessekundžių ji vėl jungėsi pati su savimi. Kitaip tariant, siena sudarė vidinę tuščios sferos pusę - sferos skersmuo viršijo tris milijonus mylių; ir dar čia plieskė ne-

įtikėtina šviesa.

- Sveiki atvykę, - tarė Personažas, mažyčiam taškeliui - oromobiliui - triskart didesniu nei garso skrydis greičiu vos pastebimai šliaužiant kraupulinga erdve, - sveiki, - pasakė jis, - atvykę į mūsų gamybines patalpas.

Arturas dairėsi aplink, apimtas kažkokio nuostabaus siaubo. Toli toli priešakyje, nuotolyje, kurio jis negalėjo ne tik apskaičiuoti, bet net ir nuspėti, matėsi eilė keistų pastatų - trapių, permatomų metalo ir šviesos rutulių, kyburiuojančių erdvėje.

- Štai čia, - pasakė Personažas, - matote, mes dažniausiai ir gaminame planetas.

- Tai yra, - sunkiai rinkdamas žodžius prabilo Arturas, - tai yra, jūs vėl atnaujinote gamybą?

- Ne, dangūs aukščiausieji, ne, - sušuko senis, - Galaktika dar toli gražu nėra tokia turtinga, kad pajėgtų mus išlaikyti. Ne - mes pažadinti tam, kad atliktume vieną ypatingą, labai... labai neįprastų užsakovų iš kito matmens pavedimą. Jus tai turėtų sudominti... Štai ten, toli priekyje.

Arturas pažiūrėjo tenlink, kur rodė senio pirštas - ir pagaliau įžvelgė plūduriuojantį statinį. Teisybę pasakius, vienintelį iš daugybės statinių, prie kurio matėsi bent kokios veiklos požymiai - nors ir tuos tegalėjai pavadinti nesuvokiamu įspūdžiu, o ne kažkuo apčiuopiamu.

Šiaip ar taip, būtent tą akimirką statinį pervėrė ryškus blyksnis, kuris apšvietė sustingusius kontūrus, suformuotus tamsaus rutulio viduje. Šiuos kontūrus Arturas jau buvo matęs: grubūs, gruoblėti pavidalai atrodė pažįstami nelyginant žodžių - dalies jo sąmonės baldų - formos. Kelias sekundes jis priblokštas sėdėjo ir tylėjo - o galvoje sūkuriavo vaizdinių verpetas, ir tie vaizdiniai ieškojo savo vietos, prasmingos vietos.

Dalis Arturo smegenų sakė, kad jis puikiai supranta, į ką žiūri ir ką primena jo matomi pavidalai; tuo tarpu kita dalis visiškai pagrįstai atsisakė tiek pripažinti tą suvokimą, tiek imtis atsakomybės už bet kokį tolesnį galvojimą apie tai.

Vėl blykstelėjo šviesa - ir šįkart abejonių nebeliko.

Arturas sukuždėjo:

- Žemė...

- Na, teisybę sakant, čia antrasis modelis, - linksmai pasakė Personažas, - mes gaminame kopiją pagal pirminius brėžinius.

Kurį laiką tvyrojo tyla.

- Ar jūs mėginate man sakyti, - lėtai prabilo Arturas, stengdamasis valdytis, - kad tai jūs... tai jūs iš tiesų... pagaminote Žemę?

- O taip, - atsakė Personažas, - gal kada nors lankėtės... kaip ji ten... Atrodo, ta šalis vadinta Norvegija?

- Ne, - tarė Arturas, - ne, neteko.

- Gaila, - pasakė Personažas, - tai mano kūrinys. Žinote - už tą darbą aš laimėjau apdovanojimą. Žavingi raižyti krantai. Baisiai nusiminiau, kai išgirdau, kad visa tai sunaikinta.

- *Jūs* nusiminėte!

- Taip. Dar penketas minučių - ir viskas būtų buvę ne taip jau svarbu. Siaubingas nesusipratimas.

- A? - paklausė Arturas.

- Pelės tiesiog įtūžo.

- Kas įtūžo, pelės?

- O taip, - romiai atsakė senis.

- Taigi, kaipgi, manyčiau, taip pat įtūžo šunys, katės ir Australijos ančiasnapiai, bet...

- Ak, betgi, suprantate, ne jie mokėjo už planetą, juk tiesa?

- Žinot ką, - tarė Arturas, - ar kartais nebūtų paprasčiau, jeigu aš tiesiog pasiduočiau ir išprotėčiau iškart?

Kurį laiką skraidyklėje viešpatavo nemaloni tyla. Paskui senis pradėjo kantriai aiškinti.

- Žemieti, planetą, kurioje jūs gyvenote, užsakė, apmokėjo ir valdė pelės. Planeta sunaikinta, likus vos penketui minučių iki jai skirtos užduoties įvykdymo, todėl dabar mes turime pagaminti dar vieną.

Arturo sąmonę pasiekė tik vienas žodis.

- *Pelės?* - pasakė jis.

- Iš tiesų, žemieti.

- Klausykit, atleiskit - ar mes kalbame apie mažus plaukuotus padarėlius, kvaištelėjusius sūrio klausimu, kuriuos pamačiusios penktojo dešimtmečio filmų herojės lipa ant stalų ir klykia?

Personažas mandagiai kostelėjo ir tarė:

- Žemieti, jūsų kalbėseną kartais sunku suprasti. Neužmirškite - aš penkis milijonus metų miegojau čionai, Magratėjos planetos gelmėse, tad ne ką tenutuokiu apie tuos jūsų paminėtus penktojo dešimtmečio filmus. Suprantate, tie sutvėrimai, kuriuos jūs vadinate pelėmis, nėra visiškai tokie, kokie atrodo. Tai tik nepaprastai hiperišmintingų daugiadimensinių būtybių projekcija į mūsų matmenį. O visi tie sūriai bei cypčiojimai - paprasčiausia maskuotė.

Senis kiek patylėjo, paskui užjaučiamai susiraukė ir tęsė:

- Bijau, kad jie jus tyrinėjo.

Arturas sekundėlę pagalvojo apie tai, paskui jo veidas nušvito.

- Oi, ne, - pasakė jis, - dabar man jau aišku, koks čia nesusipratimas. Ne, klausykit, matot, štai kaip yra iš tikrųjų: tai mes juos tyrinėdavome. Juos dažnai naudodavo biheiviorizmo tyrinėtojai, na, ten Pavlovas ir panašiai. Tai va kaip būdavo: pelėms būdavo pateikiamos visokiausios užduotys, jos mokydavosi spaudyti skambučių jungiklius, bėgioti labirintais ir taip toliau - kad būtų galima ištirti visą mokymosi proceso prigimtį. Stebėdami jų elgseną, mes galėjome perprasti savo...

Arturo balsas nuslopo.

- Koks subtilumas! - tarė Personažas. - Neįmanoma nesižavėti.

- Ką? - pasakė Arturas.

- Kaip puikiai nuslėpta tikroji prigimtis, ir kaip puikiai manipuliuota jūsų mąstymu! Staiga nubėgti ne tuo labirinto takeliu, suėsti ne tą sūrio gabalėlį, netikėtai nugaišti nuo daugybinių auglių - kada viskas kruopščiai apskaičiuojama, bendras efektas milžiniškas.

Senis patylėjo, norėdamas sustiprinti įspūdį.

- Matote, žemieti, tai iš tiesų nepaprastai protingos, išmintingos daugiadimensinės būtybės. Jūsų planeta ir žmonės sudarė organinio kompiuterio, vykdančio tiriamąją dešimties milijonų metų trukmės programą, matricą... Žinote ką - papasakosiu jums viską. Tačiau tai užims šiek tiek laiko.

- Laiko, - suvebleno Arturas, - pastaruoju metu aš turiu daugiau negu reikia.

Dvidešimt Penktas Skyrius

Gyvenant, suprantama, kyla daugybė klausimų, ir vieni populiariausių jų tarpe yra šie: *Kodėl žmonės gimsta? Kodėl jie miršta? Kodėl jie linkę tokią didelę esančio tarp šių dviejų įvykių laiko dalį praleisti nešiodami skaitmeninius laikrodėlius?*

Prieš daugel, daugel milijonų metų hiperišmintingų daugiadimensinių būtybių (kurių išvaizda jų daugiamatėje visatoje nėra tokia jau ir nepanaši į mūsąją) rasei taip įkyrėjo nuolatiniai kivirčai dėl gyvenimo prasmės, kurie amžinai kliudydavo poilsiauti ir žaisti Opšriškąjį Ultra Kriketą (šio įdomaus žaidimo esmė - staiga be jokios aiškios priežasties trinktelėti bendrapiliečiui, o paskui paspruktі), jog jos nusprendė susėsti ir išspręsti tuos klausimus kartą visam laikui.

Ir šiuo tikslu pasigamino milžinišką superkompiuterį, kuris buvo toks nuostabiai išmintingas, jog dar nespėjus užpildyti duomenų bazės pareiškė: “Aš mąstau, vadinasi, aš esu!”, o paskui įsijautęs nustatė ryžių pudingo bei pajamų mokesčio egzistavimo formulę; pagaliau kažkas susiprotėjo jį išjungti.

Kompiuteris buvo nedidelio miestelio dydžio.

Pagrindinė jo klaviatūra buvo sumontuota tam tyčia suprojektuotame administraciniame kabinete, įtaisyta milžiniškame prašmatniausio ultraraudonmedžio, aptraukto prabangiausia ultraraudona oda, administraciniame stale. Tamsūs kilimai buvo neįkyriai prabangūs, egzotiški oranžeriniai augalai bei skoningai išgraviruoti svarbiausiųjų kompiuterio programuotųjų bei jų artimųjų portretai buvo gausiai išdėstyti kabinete, o pro didingus langus matėsi apsodinta medžiais viešoji aikštė.

Atvykę Didžiojo Įjungimo dieną du kukliai pasirėdę, nešini portfeliais programuotojai buvo kuo slapčiausiai nulydėti į kabinetą. Jie žinojo, jog šiandien jiems teks atstovauti visą rasę, visą jos didybę, bet elgėsi ramiai ir kukliai: pagarbiai susėdo už stalo, prasegė savo portfelius ir išsiėmė aptrauktas oda užrašų knygutes.

Jų vardai - Stropbukis ir Kvanklys.

Kelias akimirkas jiedu sėdėjo pagarbiai tylėdami, paskui ramiai susižvalgęs su Kvankliu Stropbukis pasilenkė į priekį ir palietė nedidelę juodą plokštę.

Vos girdimas dūzgimas pranešė, jog didysis kompiuteris dabar jau pilnutinai suaktyvintas. Po kurio laiko jis prabilo sodriu, aidžiu, žemu balsu.

Jis pasakė:

- Kokia gi toji didžioji užduotis, dėl kurios aš, Giliamintis, antrasis tarp didingiausiųjų Laiko ir Erdvės Visatoje kompiuterių, tapau pašauktas į gyvenimą?

Stropbukis ir Kvanklys nustebę susižvalgė.

Kvanklys pradėjo:

- Tavo užduotis, o Kompiuteri...

- Ne, minutėlę, čia kažkas ne taip, - sunerimo Stropbukis, - juk mes suprojektavome šį kompiuterį taip, kad jis būtų didingiausiasis iš didingiausiųjų, ir neketiname terliotis su prastesniu. Giliaminti, - kreipėsi jis į kompiuterį, - argi tu nesi toks, kokį tave projektavome - ne didingiausias, ne galingiausias visų laikų kompiuteris?

- Aš pasivadinau antruoju tarp didingiausiųjų, - progiesmiu tarė Giliamintis, - ir esu toks.

Dvejetas programuotojų vėl neramiai susižvalgė. Stropbukis kostelėjo ir pasakė:

- Čia tikriausiai kažkokia klaida. Argi tu, kompiuteri, nesi galingesnis už Maksimegalono Milijardį Gargantiusmegenį, galintį suskaičiuoti visus bet kokios žvaigždės atomus per milisekundę?

- Milijardis Gargantiusmegenis? - neslėpdamas paniekos pareiškė Giliamintis. - Neminėkit jo - tai paprasčiausi skaitliukai.

- Argi tu nesi, - palinko pirmyn susijaudinęs Kvanklys, - geresnis analitikas už Painingąjį Žvaigždžių Galvotoją iš Septintosios Šviesos ir Išradingumo Galaktikos, sugebantį apskaičiuoti kiekvienos smiltelės trajektoriją penkių savaičių trukmės smėlio pūgos Dengrabedo Betoje metu?

- Penkių savaičių trukmės smėlio pūga? - išdidžiai paklausė Giliamintis. - Jūs teiraujatės manęs, kuris apmąstė paties Didžiojo Sprogimo atomų vektorius? Nesityčiokite iš manęs tokiais kišeninio kalkuliatoriaus uždavinukais.

Abu programuotojai kurį laiką sėdėjo nejaukiai tylėdami. Paskui Stropbukis vėl palinko pirmyn.

- Bet argi tu nesi, - paklausė jis, - disputuotojas, apsukresnis už Ciceronikaus 12 Pranašiausiąjį Hipergumbį Visaregį Neutronų Tramdytoją - Stebuklingąjį ir Nenuilstantįjį?

- Pranašiausiasis Hipergumbis Visaregis Neutronų Tramdytojas, - urgzte išurgzdamas kiekvieną “r” pareiškė Giliamintis, - galėtų užkalbėti visas keturias Arkturo MegaAsilo kojas - bet po to vien aš sugebėčiau įtikinti MegaAsilą pasivaikščioti.

- Tai kame, - paklausė Kvanklys, - bėda?

- Jokios bėdos, - kerinčiai aidinčiu balsu pasakė Giliamintis. - Tiesiog aš - antras tarp galingiausiųjų Laiko ir Erdvės Visatos kompiuterių.

- Betgi antras, - nenurimo Stropbukis, - kodėl tu vis kartoji esąs antras? Juk tikriausiai turi omenyje ne Multikortikoidinį Įžvalgiatroną Titano Painiavinėtoją, juk ne? Ir ne Apmąstmatiką? Ir ne...

Kompiuterio skalėmis nublykčiojo paniekinančios švieselės.

- Aš net vieno minties vieneto neeikvočiau tokiems kibernetiniams neišmanėliams! - užgriaudėjo jis. - Aš kalbu ne apie ką kitą, tik apie kompiuterį, kuris užgims po manęs!

Kvanklys pradėjo prarasti kantrybę. Jis nustūmė savo užrašų knygutę šalin ir burbtelėjo:

- Man rodos, įsivėlėme į nepageidautinus pranašavimus.

- Jūs nieko neišmanote apie ateitį, - pareiškė Giliamintis, - tačiau aš, kurio grandinėse knibždėte knibžda minčių, galiu susekti begalines būsimos tikimybės delta sroves, ir todėl žinau, jog vieną dieną būtinai gims kompiuteris - aš nevertas net jo darbinių

matmenų apskaičiuoti, - bet suprojektuoti jį metui atėjus man skyrė lemtis.

Kvanklys sunkiai atsiduso ir dirstelėjo į Stropbukį.

- Ar galime pradėti klausti? - pasidomėjo jis.

Stropbukis mostelėjo lukteleti.

- Koks gi tasai kompiuteris, apie kurį tu kalbėjai? - paklausė jis.

- Šiuo metu aš apie jį daugiau nieko nebesakysiu, - atsakė Giliamintis. - Nagi, sakykite, ko dar norite iš manęs, idant galėčiau veikti. Kalbėkite.

Sutrikę programuotojai susižvalgė. Kvanklys susikaupė ir prabilo:

- O Giliaminti Kompiuteri, užduotis, kuriai atlikti mes tave sukūrėme, yra tokia. Mes norime, kad pasakytum mums...

Jis padelsė.

- ... Atsakymą!

- Atsakymą? - pasakė Giliamintis. - Kokį Atsakymą?

- Gyvenimo! - suspurdėjo Kvanklys.

- Visatos! - pasakė Stropbukis.

- Visa ko! - choru pasakė abu.

Giliamintis kiek pasvarstė. Galiausiai tarė:

- Painus klausimas.

- Bet tu gali rasti atsakymą?

Dar viena reikšminga pauzė.

- Taip, - pasakė Giliamintis, - galiu.

- Tai atsakymas yra? - dusdamas iš susijaudinimo tarė Kvanklys.

- Paprastas atsakymas? - pridūrė Stropbukis.

- Taip, - pasakė Giliamintis, - Gyvenimas, Visata ir Visa Kas. Atsakymas yra. Bet, - pridūrė jis, - man teks pagalvoti apie tai.

Iškilmingą nuotaiką išblaškė staiga kilęs šurmulys; durys triukšmingai atsilapojo, ir į kambarį įvirto du įniršę vyriškiai išblukusiomis mėlynomis togomis, persijuosę Tuščios Painiavos Universiteto juostomis; jie išsvaistė nevikriai mėginančius užkirsti kelią tarnautojus.

- Mes reikalaujame įsileidžiami! - suriko jaunesnysis, rėždamas alkūne į jaunos dailios sekretorės kaklą.

- Na jau ne! - rėkė senesnysis. - Jums nepavyks mūsų neįsileisti!

Jis išgrūdo lauk programuotojo asistentą.

- Mes reikalaujame, kad nedrįstumėte mūsų neįsileisti! - su-

baubė jaunesnysis, nors jau spėjo įsibrauti į kambarį, ir niekas nebemėgino jo sulaikyti.

- Kas jūs tokie? - paklausė Stropbukis, piktai pakildamas nuo kėdės. - Ko jums reikia?

- Aš esu Didžiasmailys! - paskelbė senesnysis.

- O aš reikalauju, kad aš Viskuotikis! - suriko jaunesnysis.

Didžiasmailys pasisuko į Viskuotikį ir piktai pamokė:

- Su tuo tvarka, šito tau nereikia reikalauti.

- Tvarka! - subliuvo Viskuotikis, trinktelėjęs per artimiausią stalą. - Aš esu Viskuotikis, ir tai ne reikalavimas - tai nenuginčijamas faktas! Mes ir reikalaujame nenuginčijamų faktų!

- Na jau ne! - irzliai šūktelėjo Didžiasmailys. - Kaip tik to mes visai nereikalaujame!

Nespėjęs net atsikvėpti, Viskuotikis suriko:

- Mes nereikalaujame nenuginčijamų faktų! Tai, ko mes reikalaujame - visiškas nenuginčijamų faktų nebuvimas! Aš reikalauju, kad galėčiau būti arba nebūti Viskuotikis!

- Bet kas, po velnių, jūs esate? - sušuko priblokštas Kvanklys.

- Mes, - paskelbė Didžiasmailys, - esame Filosofai.

- Nors galime ir nebūti, - pasakė Viskuotikis, perspėjančiai grūmodamas programuotojams pirštu.

- Ne, mes būtent *filosofai*, - spyrėsi Didžiasmailys, - mes be jokios abejonės atstovaujame čionai Suliedintąją Filosofų, Išminčių, Korifėjų bei kitų Mąstančių Asmenų Sąjungą, ir mes norime, kad šita mažina būtų išjungta, ir kad ji būtų išjungta *nedelsiant*!

- Kas jums nepatinka? - paklausė Stropbukis.

- Aš tau paaiškinsiu, kas mums nepatinka, prieteliau, - pasakė Didžiasmailys, - demarkacija, va kas mums nepatinka!

- Mes reikalaujame, - suklykė Viskuotikis, - kad demarkacija galėtų arba negalėtų mums nepatikti!

- Tegu tos jūsų mašinos toliau sau skaičiuoja, - pagrasino Didžiasmailys, - o jau amžinosiomis tiesomis pasirūpinsime mes, nuolankiai dėkojame. Jūs norite atstatydinti mus iš teisėtų mūsų pareigų, ar ne, prieteliau? Pagal Neginčijamos Tiesos Ieškojimo įstatymą tai visiškai neabejotinai neatimama nuolankių jūsų tarnų, dirbančių galvotojų prerogatyva. Pirma pasitaikiusi sumauta mašina ims ir iš tikrųjų atras Tiesą, o mes kaipmat liksim be darbo, ar ne? Noriu pasakyti, kam mums iki išnaktų sėdėti ir ginčytis, ar esama kokio dievo, ar ne, jei kitą rytą ta mašina paprasčiausiai tykšt ir paklos jo sumautą telefono numerį?

- Teisingai! - suriko Viskuotikis. - Mes reikalaujame griežtai apibrėžtų abejonės bei netikrumo sferų!

Netikėtai kambarį sudrebino griausmingas balsas.
- Gal ir aš galėčiau išsakyti savo nuomonę? - pasiteiravo Giliamintis.
- Mes streikuosime! - suklykė Viskuotikis.
- Teisingai! - pritarė Didžiasmailys. - Jums gresia visuotinis filosofų streikas!
Ūžesys kambaryje staiga sustiprėjo - keletas įmontuotų išdėstytose aplink kambarį solidžiai išraižytose bei nulakuotose garsaspintėse pagalbinių žemų dažnių garsiakalbių įsijungė ir pridėjo Giliaminčio balsui šiek tiek galingumo.
- Aš tenorėjau pasakyti, - užbaubė kompiuteris, - kad dabar mano grandinės užprogramuotos nebeišjungiamai, todėl privalo ieškoti atsakymo į Esminį Klausimą apie Gyvenimą, Visatą ir Visa Ką, - jis kiek patylėjo, paskui, įsitikinęs, kad dabar jau visi atkreipė į jį dėmesį, kiek tyliau tęsė, - bet kol įvykdysiu programą, praeis dar truputis laiko.
Kvanklys nekantriai žvilgtelėjo į laikrodėlį.
- Kiek? - paklausė jis.
- Septyni su puse milijono metų, - atsakė Giliamintis.
Stropbukis su Kvankliu tik sumirksėjo. Paskui abu drauge sušuko:
- Septyni su puse milijono metų?!...
- Taip, - iškilmingai pareiškė Giliamintis, - juk sakiau, kad man teks pagalvoti, ar ne? Ir man atrodo, kad šitokios programos vykdymas negali nesukelti milžiniško viešosios nuomonės susidomėjimo bet kokia filosofija apskritai. Kiekvienas kurs nuosavas hipotezes apie tai, kokį gi atsakymą aš pagaliau pateiksiu, ir kas, jei ne jūs patys, galėtų išspausti pelną tokioje žinių rinkoje? Jeigu tik jūs ir toliau pakankamai aršiai ginčysitės tarpusavyje, pilsite vieni ant kitų pamazgas populiariuose laikraščiuose, ir jeigu tik susirasite apsukrius agentus - visą gyvenimą galėsite vartytis kaip inkstai taukuose. Kaip jums tai patinka?
Abu filosofai vėpsojo į kompiuterį išsižioję.
- Velniausi velniai rautų, - prašneko Didžiasmailys, - štai šitai aš ir vadinu mąstymu. Ei Viskuotiki, kodėl mes patys niekuomet neišgalvojame ko nors panašaus?
- Nežinau, - baimingai sukuždėjo Viskuotikis, - musėt būk mūsų smegenys pernelyg tobulai išlavintos, Didžiasmaily.
Tai pasakę, jiedu apsisuko ant kulnų ir pro duris išėjo į tokį gyvenimą, kokio nesapnavo net drąsiausiuose sapnuose.

Dvidešimt Šeštas Skyrius

- Taip, iš tikrųjų pagirtina, - pasakė Arturas, kai Personažas supažindino jį su svarbesniaisiais šios istorijos punktais, - bet aš nesuprantu, kuo gi čia dėta Žemė, pelės ir panašiai.

- Tu, žemieti, išgirdai tik pirmą pasakojimo pusę, - atsakė senis, - o jei pageidauji sužinoti, kas atsitiko praėjus septyniems su puse milijono metų - didžiąją Atsakymo dieną - leisk pakviesti tave į mano laboratoriją, kur Sens-O-Juostos įrašų padedamas galėsi pats patirti tuos įvykius. Tai yra, nebent labiau norėtum truputį pasivaikščioti Naujosios Žemės paviršiumi. Bijau, ji dar nebaigta - mes kol kas net nebaigėme įkasinėti į plutą dirbtinių dinozaurų griaučių, paskui dar liko pakloti Trečiojo ir Ketvirtojo Kainozojaus eros periodų sluoksnius, paskui...

- Ne, ačiū, - pasakė Arturas, - tai nebūtų visai tas pats.

- Ne, - pritarė Personažas, - nebūtų.

Jis apgręžė oromobilį ir vėl nuskriejo beprotiškosios sienos linkui.

Dvidešimt Septintas Skyrius

Personažo laboratorijoje viešpatavo siaubinga netvarka - nelyginant viešojoje bibliotekoje po sprogimo. Įžengus vidun, senis susiraukė.

- Siaubinga nesėkmė, - pasakė jis, - perdegė kažkurio pagalbinio kompiuterio diodas. Kai bandėme atgaivinti valytojus, paaiškėjo, kad jie jau beveik trisdešimt tūkstančių metų nebegyvi. Kas gi kūnus išneš - štai ką norėčiau žinoti. Klausyk, gal atsisėstum štai ten ir leistumeisi prijungiamas?

Jis pasiuntė Arturą prie kėdės, kuri atrodė taip, lyg būtų padaryta iš stegozauro šonkaulių.

- Ji padaryta iš stegozauro šonkaulių, - paaiškino senis, negrabiai tempdamas iš po nestabilių popieriaus kaugių ir braižyklinių kažkokius laidus.

- Še, - pasakė jis, - turėk, - ir padavė Arturui porą neizoliuotų laido galų.

Vos tik Arturas juos paėmė, kiaurai jo praskrido paukštis.

Jis kabojo ore ir visiškai nematė pats savęs. Apačioje plytėjo graži miesto aikštė, apsodinta medžiais, o aplinkui ją kiek tik akis užmatė driekėsi balti betoniniai pastatai - grakštūs, erdvūs, tiktai kiek apšiurę; dauguma buvo aptrupėję ir dėmėti nuo lietaus. Tačiau šiandien švietė saulė, medžių šakose plazdėjo gaivus vėjelis, o keistą įspūdį - tarytum visi pastatai tyliai ūžautų - kėlė tikriausiai tai, kad aikštėje ir visose aplinkinėse gatvėse grūdosi džiūgaujantys, susijaudinę žmonės. Kažkur grojo orkestras, vėjyje plaikstėsi ryškiaspalvės vėliavos - ore sklandė karnavalo nuotaika.

Kybantis virš viso to Arturas pasijuto nepaprastai vienišas - nei kūno, nei nieko, vien vardas beliko; bet jam nespėjus apmąstyti to klausimo, nuskardėjęs per aikštę balsas paprašė visų dėmesio.

Žmogus, stovintis ant spalvingos pakylos priešais pastatą, kuris neabejotinai buvo svarbiausias aikštėje, kreipėsi į minią pro Kaukynę.

- O žmonės, laukiantieji Giliaminčio paunksmėje! - sušuko jis. - Garbingieji Viskuotikio ir Didžiasmailio, Įžymiausiųjų ir Iš Tiesų Įdomiausiųjų Mokslo Vyrų, kokius tik kada regėjo Visata, palikuonys!... Laukimo Laikas baigėsi!

Minia suriaumojo iš džiaugsmo. Orą raižė vėliavos, gairelės ir spigus švilpesys. Siauresnės gatvės atrodė kaip kokie šimtakojai, apvirtę aukštielninki ir paklaikėliškai mosikuojantys kojomis ore.

- Septynis su puse milijono metų mūsų rasė laukė šios Didžiosios, Viltingosios, Mokslingosios Dienos! - šaukė džiūgautojų vadas. - Atsakymo Diena išaušo!

Ekstazės apimta minia pratrūko valiuoti.

- Jau niekados, - plyšojo kalbėtojas, - jau niekados mes neatsibusime rytą galvodami: kas aš esu? koks mano gyvenimo tikslas? ar iš tikrųjų, kosmiškai šnekant, taip jau svarbu - kelsiuosi aš ir eisiu į darbą ar nesikelsiu ir neisiu? Nes šiandien mes galų gale kartą ir visam laikui sužinosime paprastą atsakymą į visus tuos įkyrius klausimėlius apie Gyvenimą, Visatą ir Visa Ką!

Minia vėl suriaumojo, o Arturas pasijuto besklendžiąs oru link vieno didžiulių įspūdingų antro aukšto langų, esančių pastate už pakylos, nuo kurios kalbėtojas bylojo į susirinkusiuosius.

Belekiant stačiai į langą, jį apėmė trumpa panika, tačiau po sekundės kitos ji praėjo; Arturas suvokė kiaurai perskrodęs storą stiklą, nors visai jo nepalietė.

Niekas iš esančiųjų patalpoje nepasipiktino tokiu neįprastu svečiu, tačiau vargu ar vertėjo stebėtis - juk Arturo čia ir nebuvo.

Jis pradėjo suprasti, jog visi patiriami įspūdžiai - tiesiog įrašas, projektuojamas į šalmą šešiagyslio septyniasdešimties milimetrų laido pagalba.

Kambarys atrodė beveik taip, kaip buvo nupasakojęs Personažas. Septynis su puse milijono metų jis buvo rūpestingai prižiūrimas, nuolat - kas šimtmetį ar panašiai - valomas. Ultraraudonmedžio stalo kampai jau spėjo truputį apdilti, kilimas - truputį pablukti, tačiau didysis kompiuterio terminalas ant aptraukto oda stalo prakilniai švytėjo - skaistus, tarytum tik vakar sumontuotas. Du žmonės griežto kirpimo apdarais sėdėjo priešais terminalą ir laukė.

- Laikas beveik atėjo, - tarė vienas, o Arturas nustebo, pamatęs staiga susikondensavusį tiesiog ore prie pat šnekančiojo pakarpos žodį. Žodis - "LUNAKVIKAS" - porą kartų blykstelėjo, paskui vėl išnyko. Arturui dar nespėjus susigaudyti, prabilo antrasis žmogus, ir virš jo pakarpos sušvito žodis "CHRLIŪLYS".

- Septyniasdešimt penkių tūkstančių kartų gelmėje mūsų protėviai įjungė šią programą, - pasakė antrasis žmogus, - ir per visą tą laiką mes būsime pirmieji, kurie išgirsime kompiuterio žodžius.

- Net šiurpu, Chrliūly, - pritarė pirmasis žmogus, o Arturas netikėtai suvokė stebįs įrašą su subtitrais.

- Mes esame tie, kurie išgirs, - tarė Chrliūlys, - atsakymą į didįjį klausimą apie Gyvenimą!...

- Visatą! - pasakė Lunakvikas.

- Ir Visa Ką!...

- Tsss, - nežymiai mostelėjęs pasakė Lunakvikas, - atrodo, Giliamintis ruošiasi kalbėti!

Kurį laiką tvyrojo viltinga tyla; palaipsniui įsijunginėjo pulto skalės. Tiriamai pablykčiojusios švieselės netrukus sutvisko rimtai, dalykiškai. Kalbos kanalas negarsiai suūžė žemu tonu.

- Labą rytą, - galų gale pasakė Giliamintis.

- Ee... Labą rytą, Giliaminti, - nervingai prašneko Lunakvikas. - Ar tu parengei... eee, tai yra...

- Atsakymą jums? - didingai pertarė Giliamintis. - Taip, parengiau.

Abu vyriškiai net virpėjo iš nekantrumo. Jų laukta neveltui.

- Tad atsakymas iš tiesų yra? - atsiduso Chrliūlys.

- Atsakymas iš tiesų yra, - patvirtino Giliamintis.

- Į Visa Ką? Į didįjį klausimą apie Gyvenimą, Visatą ir Visa Ką?

- Taip.

Abu vyrai šiai akimirkai ruošėsi visą gyvenimą, rengėsi nuo

mažų dienų, vos gimę buvo išrinkti atsakymo liudytojais, bet visvien pajuto, jog dūsta ir nenustygsta it maži vaikai.

- Ir tu pasirengęs pranešti jį mums? - spirgėjo Lunakvikas.

- Pasirengęs.

- Dabar?

- Dabar, - atsakė Giliamintis.

Abudu apsilaižė perdžiūvusias lūpas.

- Tik nemanau, - pridūrė Giliamintis, - kad jis jums patiks.

- Nesvarbu! - pasakė Chrliūlys. - Mes privalome jį išgirsti! Tuojau pat!

- Tuojau pat? - pasiteiravo Giliamintis.

- Taip! Tuojau pat...

- Gerai, - atsakė kompiuteris, ir vėl nutilo. Abu vyriškiai virte virė. Įtampa tapo nebepakeliama.

- Jums tikrai nepatiks, - pastebėjo Giliamintis.

- Pasakyk mums!

- Gerai, - tarė Giliamintis. - Atsakymas į Didįjį Klausimą...

- Taip!...

- Yra, - pasakė Giliamintis - ir nutilo.

- Taip!!!

- Yra...

- Taip!!!...?

- Keturiasdešimt du, - be galo didingai ir ramiai tarė Giliamintis.

Dvidešimt Aštuntas Skyrius

Ilgai, labai ilgai niekas neprabilo.

Akies krašteliu Chrliūlys matė jūrą nekantraujančių, laukiančių veidų - ten, už lango, aikštėje.

- Mus nulinčiuos, tiesa? - sušnibždėjo jis.

- Jums pavesta pavojinga užduotis, - švelniai tarė Giliamintis.

- Keturiasdešimt du! - suklykė Lunakvikas. - Ir tai viskas, ką tu gali pateikti po septynis su puse milijono metų trukusio darbo?

- Aš patikrinau labai nuodugniai, - pasakė kompiuteris, - ir atsakymas visiškai neabejotinai toks. Man atrodo, jūsų bėda - jei jau šnekėsim visai atvirai - štai kokia: jūs, teisybę pasakius, niekuomet nežinojote, kaip skamba pats klausimas.

- Betgi tai Didysis Klausimas! Svarbiausiasis Klausimas

apie Gyvenimą, Visatą ir Visa Ką! - sustūgo Lunakvikas.

- Taip, - pasakė Giliamintis nepykstančio ant kvailių išminčiaus balsu, - bet kaip jis iš tikrųjų skamba?

Žmonės nustėrę dėbsojo į kompiuterį, paskui susižvalgė tarpusavyje; įsivyravo mirtina tyla.

- Betgi, supranti, tai tiesiog Visa Kas... Visa Kas... - suveb-leno Chrliūlys.

- Būtent! - pareiškė Giliamintis. - Tad jeigu jau žinote, kaip iš tikrųjų skamba klausimas, turite suprasti, ką reiškia atsakymas.

- O siaube, - sumurmėjo Chrliūlys, nusviedė šalin užrašų knygutę ir nusibraukė ašarėlę.

- Na, gerai jau, gerai, - pasakė Lunakvikas, - ar negalėtumei, meldžiamasis, pasakyti, kaip skamba klausimas?

- Didysis Klausimas?

- Taip!

- Apie Gyvenimą, Visatą ir Visa Ką?

- Taip!

Giliamintis kurį laiką pamąstė. Paskui tarė:

- Painus klausimas.

- Bet tu gali jį suformuluoti? - suriko Lunakvikas.

Giliamintis dar kurį - ilgą - laiką pamąstė. Galų gale tvirtai pareiškė:

- Ne.

Abu vyrai beviltiškai susmuko ant kėdžių.

- Bet pasakysiu, kas galėtų, - tarė Giliamintis.

Abudu staiga pakėlė galvas.

- Kas?

- Pasakyk!

Staiga Arturas pajuto, kad ima šiauštis jo, tiesą sakant, neegzistuojantys plaukai: jis jautė, kad lėtai, bet nenumaldomai slenka pirmyn, pulto linkui; tačiau nusprendė, jog čia vien dariusio įrašą operatoriaus triukas.

- Aš kalbu ne apie ką kitą, tik apie kompiuterį, kuris ateis po manęs, - progiesmiu prabilo Giliamintis, į kurio balsą vėl grįžo įprastinės pompastiškos gaidelės, - kompiuterį, kurio net darbinių matmenų apskaičiuoti nesu vertas - o tačiau jį jums suprojektuosiu. Kompiuterį, kuris gali apskaičiuoti Klausimą Svarbiausiajam Atsakymui, kompiuterį, kurio sudėtingumas toksai beribis ir subtilus, jog pati organinė gyvybė taps jo darbinės matricos dalimi. Ir jūs patys persikūnysite ir įeisite į to kompiuterio vidų valdyti jo programos, kuri bus vykdoma dešimt milijonų metų. Ir taip pat aš suteiksiu jam vardą. Ir jis vadinsis... Žemė!

Chrliūlys dėbsojo į Giliamintį.

- Koks nuobodus vardas, - pasakė jis, ir išilgai jo kūno numirgėjo plačios juostos.

Lunakviką taip pat staiga suraikė siaubingi iš niekur atsiradę randai. Kompiuterio klaviatūra išblanko ir suskilo, sienos sumirgėjo ir sutrupėjo, ir visas kambarys nugarmėjo aukštyn į nuosavas lubas...

Priešais Arturą stovėjo Personažas, laikydamas abu laidus.

- Įrašo pabaiga, - paaiškino jis.

Dvidešimt Devintas Skyrius

- Zafodai! Pabusk!
- Mmmmmhhhrrrkkąąą?
- Ei, nekvailiok, budinkis.
- Klausykit, netrukdykit man užsiimti tuo, ką geriausiai moku, aha? - suburbėjo Zafodas ir apsivertęs ant kito šono vėl užmigo.
- Ar nori, kad tau įspirčiau? - paklausė Fordas.
- O tai suteiks tau nepaprastą malonumą? - mieguistai pasiteiravo Zafodas.
- Ne.
- Anei man. Tai kam spardytis? Liaukis mane tuzakojęs! - Zafodas susirietė.
- Jis gavo dvigubą dujų porciją, - pasakė Trilijona, žiūrėdama į Zafodą iš viršaus, - nes turi dvi nosis.
- Ir liaukitės tarškėję, - pasakė Zafodas, - jau ir taip neįmanoma miegoti. Kas atsitiko grindims? Jos labai šaltos ir kietos.
- Jos auksinės, - tarė Fordas.

Neįtikėtinu balerinos šuoliu pakilęs Zafodas įsmeigė erelišką žvilgsnį į horizontą - nes tobulai lygus ir kietas auksinis grindinys driekėsi į visas puses iki pat horizonto. Žvilgėjo kaip... Neįmanoma nupasakoti, kaip jis žvilgėjo, nes niekas visoje Visatoje nežvilga lygiai taip, kaip grynas auksas.

- Kas visa tai čia sudėjo? - išsproginęs akis klyktelėjo Zafodas.
- Neįsijausk, - pasakė Fordas, - čia tik katalogas.

- Kas toks?

- Katalogas, - paaiškino Trilijona, - iliuzija.

- Kaip jūs galit taip kalbėti? - suriko Zafodas, parkritęs ant kelių ir gręždamas grindinį akimis. Jis jį baksnojo ir braižė. Grindinys buvo labai sunkus ir vos pastebimai linko - nagas palikdavo jame žymę. Jis buvo labai geltonas ir labai spindintis, o kai Zafodas kvėptelėjo - kvapo garai padengė paviršių kaip tik ta nepakartojama, ypatinga miglele, kokia kvėpavimas padengia gryną auksą.

- Mes su Trilijona atsigavome truputį anksčiau, - pasakė Fordas. - Mudu tol rėkėme ir klykėme, kol kažkas atėjo, o paskui nesiliovėme rėkę ir klykę, kol jie įkišo mus į katalogą, kad turėtume ką veikti, kol šeimininkai sugalvos, ką su mumis daryti. Čia Sens-O-Juosta.

Zafodas apmaudžiai dėbtelėjo į Fordą.

- Sušiktas gyvenimas, - pasakė jis. - Jūs pažadinote mane iš neprilygstamo sapno, kad parodytumėte svetimą sapną.

Jis įsižeidęs atsisėdo.

- Kokie dar ten slėniai? - paklausė jis.

- Firmos ženklas, - atsakė Fordas, - mes tikrinome.

- Nežadinom tavęs anksčiau, - pasakė Trilijona. - Paskutinę planetą dengė žuvų sluoksnis, siekiantis kelius.

- Žuvų?

- Kai kuriems žmonėms patinka keisčiausi dalykai.

- O prieš tai, - šnekėjo Fordas, - buvo platininė planeta. Nuobodoka. Tačiau pagalvojome, kad šitą tu norėtum pamatyti.

Kur bepažvelgtum - visur išvien tviskėjo žvilgančios jūros.

- Labai gražu, - irzliai pasakė Zafodas.

Danguje pasirodė milžiniškas katalogo numeris. Jis blykstelėjo ir pasikeitė, o apsižvalgius paaiškėjo, kad pasikeitė ir kraštovaizdis.

Visi vienu balsu aiktelėjo.

- Oi!

Jūra buvo purpurinė. Paplūdimys, kuriame jie atsidūrė - išvien mažyčiai geltoni ir žali akmenėliai. Raudonviršūniai kalnai tolumoje atrodė švelnūs ir garbanoti. Netoliese po gofruotu rausvai violetiniu skėčiu su sidabriniais kutais stovėjo gryno sidabro paplūdimio stalelis.

Katalogo numerį danguje pakeitė milžiniškas užrašas. Jis skelbė: *"Koks bebūtų jūsų skonis - Magratėja gali jus užganėdinti. Mes nesame išpuikę."*

Iš dangaus parašiutais nusileido penki šimtai nuogut nuogutėlių moterų.

Po akimirkos viskas išnyko, ir trijulė atsidūrė pavasario pievoje, pilnoje karvių.

- Ūūū! - sudejavo Zafodas. - Mano smegenys!

- Norėtum pašnekėti apie jas? - paklausė Fordas.

- Taip, kodėl ne? - pasakė Zafodas; visi trys susėdo ir liovėsi kreipę dėmesį į aplinkui kylančius ir nykstančius reginius.

- Aš galvoju taip, - pasakė Zafodas, - kad ir kas bebūtų ištikę mano smegenis - tai mano paties darbas. Ir aš viską padariau taip, kad šito neaptiktų valdininkai, tiriantys sąmonę. Net aš pats neturėjau nieko apie tai žinoti. Gana beprotiška, ką?

Kiti du linktelėjo - teisingai.

- Tai va, aš ir galvoju: kas čia per paslaptis, kad negaliu niekam išsiduoti ją žinąs - ir ne tik Galaktikos Vyriausybei, bet net sau pačiam? O atsakymas štai koks: nežinau. Tikriausiai. Bet sudėjau šį ir tą, todėl galiu pradėti spėlioti. Kada aš nusprendžiau balotiruotis į prezidentus? Netrukus po to, kai mirė Prezidentas Jodenas Vranksas. Tu pameni Jodeną, Fordai?

- Aha, - pasakė Fordas, - tai tas vyrukas, su kuriuo susipažinome dar vaikiščiai, Arkturo kapitonas. Liuks vyras. Jis mums davė kriauklių, kai tu įsilaužei į jo megakrūvį. Sakė, kad tu - pats nuostabiausias vaikas, kokį tik jis tėra regėjęs.

- Ką jūs čia paistote? - pasidomėjo Trilijona.

- Et, seni prisiminimai, - pasakė Fordas, - dar iš mūsų vaikystės Betelgeuzėje laikų. Arkturo megakrūviai paprastai gabendavo stambius krovinius iš Galaktikos centro į pakraščius ir atvirkščiai. Betelgeuzės žvalgai ieškodavo rinkų, o arkturiečiai tiekdavo prekes. Baisybę nemalonumų pridarydavo kosminiai piratai - paskui, po Dordelijų karų, jų nebeliko, - todėl megakrūvius tekdavo aprūpinti pačiais fantastiškiausiais apsaugos skydais, kokius tik žinojo Galaktikos mokslas. Tie laivai atrodydavo tiesiog pabaisiškai - žiauriai dideli. Įėję į planetos orbitą, užtemdydavo saulę.

Vieną gražią dieną mūsų vaikelis Zafodas nutarė užpulti tokį laivą. Vaikiščias, teturintis triturbinę jachtą. Et, kvailystės - pamišusi beždžionė, ir ta protingesnė. Aš nusprendžiau pasivažinėti kartu, nes buvau susilažinęs iš labai rimtų pinigų, kad jis to nepadarys, ir nenorėjau, kad jis grįžtų su suklastotais įrodymais. Ir kas gi atsitinka? Mudu sėdam į Zafodo triturbinę, kurią jis permakalavo į kažkokį visai neregėtą daiktą, per kelias savaites sukariame tris parsekus, įsiveržiame į megakrūvį - iki šiol nesuprantu kaip, - mojuodami žaisliniais pistoletais nužygiuojame į tiltelį ir pareikalaujame kriauklių. Nieko nesąmoningesnio nesu girdėjęs. Pralošiau visų metų kišenpinigius. Ir dėl ko? Dėl kriauklių.

- Kapitonas Jodenas Vranksas, nepaprastai šaunus vyrukas,

- pasakė Zafodas, - davė mums pavalgyti, atsigerti - o jau produktai surinkti iš pačių neįmanomiausių Galaktikos kampelių, - ir mes linksminomės kaip niekad gyvenime. Paskui jis teleportavo mus atgal. Į griežčiausiai saugojamą valstybinio Betelgeuzės kalėjimo sparną. Jis buvo nuostabus vyrukas. Vėliau tapo Galaktikos Prezidentu.

Zafodas nutilo.

Dabar juos supantį reginį siautė migla. Aplinkui sūkuriavo tamsaus rūko tumulai, prieblandoje šmėkščiojo neaiškūs drambloti pavidalai. Orą kartkarčiais perskrosdavo iliuzinių padarų, žudančių kitus iliuzinius padarus, riksmai. Matyt, gana gausi publika mėgsta tokius dalykus, jeigu jau apsimoka juos gaminti.

- Fordai, - tyliai tarė Zafodas.

- Aha?

- Prieš pat mirdamas Jodenas mane aplankė.

- Ką? Tu niekad man nesakei.

- Ne.

- Ką jis kalbėjo? Dėl ko jis atvyko pas tave?

- Jis man papasakojo apie "Aukso Širdį". Tai jis sumanė, kad turėčiau ją pavogti.

- *Jis* sumanė?

- Aha, - atsakė Zafodas, - o pavogti įmanoma vieninteliu būdu: dalyvaujant atidengimo iškilmėse.

Fordas akimirką vėpsojo į Zafodą išsižiojęs, paskui pratrūko kvatotis.

- Nejau bandai mane įtikinti, - pasakė jis, - kad susigalvojai tapti Galaktikos Prezidentu vien tam, kad pavogtum tą laivą?

- Būtent, - pasakė Zafodas su šypsena, už kokią dauguma asmenų taptų įkalinti kambariuose minkštai apmuštomis sienomis.

- Bet kodėl? - klausė Fordas. - Kodėl šitaip svarbu jį turėti?

- Nežinau, - atsakė Zafodas, - man rodos, jei būčiau sąmoningai suvokęs tą svarbą ir kam man jo reikia - tikrinant sąmonę viskas būtų išaiškėję. ir aš nieku gyvu nebūčiau prasmukęs. Tikriausiai Jodenas apsakė man gausybę dalykų, kurių vis dar neprisimenu.

- Tad tu manai, kad ėmei ir išnarstei nuosavas smegenis vien todėl, kad su tavimi pasišnekėjo Jodenas?

- Jis buvo neprilygstamas įtikinėtojas.

- Aha - bet, Zafodai, bičiuli senasis, tau, kad žinotum, būtina saugotis.

Zafodas skėstelėjo rankomis.

- Noriu pasakyti - ar bent iš tolo nutuoki, ką visa tai reiškia? - paklausė Fordas.

Zafodas įniko galvoti apie tai; atrodė, kad jis dvejoja.

- Ne, - galų gale pasakė jis, - neatrodo, kad patikėčiau sau nors menkiausią savo paslaptį. Visgi, - dar kiek pasvarstęs pridūrė jis, - niekaip nesuprantu. Pats tai nepasitikėčiau savimi daugiau nei triumo žiurke.

Netrukus iš po jų išslydo paskutinė kataloginė planeta, ir vėl įsiviešpatavo realus pasaulis.

Jie sėdėjo išmuštame pliušu laukiamajame, kur buvo pilna stiklinių stalelių ir premijuotų maketų.

Priešais juos stovėjo aukštas magratėjietis.

- Pelės dabar jus priims, - pasakė jis.

Trisdešimtas Skyrius

- Štai ir visa istorija, - tarė Personažas, negrabiai ir atsainiai mėgindamas bent truputį aptvarkyti siaubingai užšnerkštą laboratoriją. Paėmė popiergalį nuo krūvos viršaus, bet neįstengė sugalvoti, kur čia jį padėjus, todėl vėl padėjo ant tos pačios krūvos; toji negaišuodama nugriuvo.

- Giliamintis suprojektavo Žemę, mes ją pagaminome, o jūs joje gyvenote.

- O vogonai prisistatė ir sunaikino ją, likus penkioms minutėms iki programos užbaigimo, - ne be kartėlio pridūrė Arturas.

- Taip, - atsakė senis ir nutilo, bejėgiškai dairydamasis po kambarį. - Dešimt milijonų metų planavimo ir darbo šuniui ant uodegos. Dešimt milijonų metų, žemieti... Ar tu bent įsivaizduoji tokį laiko tarpą? Per tokį laiką iš vienišo kirminėlio galėjo išaugti galaktinė civilizacija. Viskas pražuvo.

Jis nutilo. Paskui pridūrė:

- Biurokratija - kitaip nepavadinsi.

- Žinai, - susimąstęs tarė Arturas, - visa tai daug ką paaiškina. Visą gyvenimą mane persekiojo keistas, nepaaiškinamas jausmas - tarytum pasaulyje kažkas vyktų, kažkas svarbaus, netgi lemtingo - tik niekas nenorėjo paaiškinti, kas.

- Ne, - pasakė senis, - tai tik visai normali paranoja. Ja serga visi Visatos gyventojai.

- Visi? - paklausė Arturas. - Na, jei tai jaučia visi - tikriausiai tai kažką reiškia! Galbūt kažkur už mums pažįstamos Visatos ribų...

- Galbūt. Argi tai svarbu? - pasakė Personažas, Arturui dar nespėjus kaip reikiant įsijausti. - Gal aš senas ir pavargęs, - tęsė

jis, - bet visuomet galvoju, kad galimybė suprasti, kas gi iš tikrųjų vyksta, yra tokia absurdiškai menka, jog vienintelė išeitis - tai pasakyti: velniop prasmingumą. Ir tiesiog dirbti savo darbą. Kad ir aš: aš projektuoju pakrantes. Gavau apdovanojimą už Norvegiją.

Jis pasirausė šlamšto krūvoje ir ištraukė didelį, skaidrų luitą, kuriame buvo įlydytas jo vardas ir Norvegijos maketas.

- Ir kur ta prasmė? - pasiteiravo jis. - Bent man nepavyko jos įžvelgti. Visą gyvenimą dariau fjordus. Vieną akimirką jie tapo madingi, ir aš gavau pagrindinį prizą.

Pasukinėjo maketą rankose, gūžtelėjo pečiais ir abejingai sviedė šalin - bet ne taip abejingai, kad tas nenukristų į nekietą vietą.

- O šitoje antrojoje Žemėje man paskirta Afrika, ir, suprantama, aš būtinai papuošiu ją fjordais, nes taip jau yra, kad jie man patinka, ir nesu pernelyg senamadiškas, todėl manau, jog jie suteiks kontinentui žavingą barokišką nuotaiką. O čia man šneka, kad fjordai nelabai tinka ekvatoriui! Ekvatoriui!

Jis nelinksmai nusijuokė.

- Kas man rūpi? Mokslas, aišku, įkopė į stebuklingas aukštumas, bet aš mieliau būsiu laimingas, negu teisus.

- O tu laimingas?

- Ne. Čia, aišku, ir yra visa bėda.

- Gaila, - užjausdamas tarė Arturas, - šiaipjau atrodė, kad toks gyvenimas įdomus.

Kažkur ant sienos sumirksėjo maža balta lemputė.

- Eime, - pasakė Personažas, - tau paskirtas pasimatymas su pelėmis. Tavo atvykimas į mūsų planetą sukėlė nemažą šurmulį. Šis įvykis, kiek žinau, jau apskelbtas trečiu pagal neįtikimumą Visatos istorijoje.

- O du pirmieji?

- Et, veikiausiai vien sutapimai, - nerūpestingai numojo Personažas.

Jis jau laukė Arturo, atidaręs duris.

Arturas dar kartą apsidairė aplinkui, paskui nužvelgė pats save - savo prakaituotus, sumurkšlintus drabužius, kuriais apsirengęs ketvirtadienio rytą gulėjo dumble.

- Atrodo, mano gyvensena siaubingai pakrikusi, - burbtelėjo jis panosėje.

- Atsiprašau? - švelniai tarė senis.

- Et, nesvarbu, - pasakė Arturas, - aš tik juokauju.

Trisdešimt Pirmas Skyrius

Kiekvienas, be abejo, žino, kokios pražūtingos yra neapgalvotos šnekos, tačiau visas problemos rimtumas ne visuomet suvokiamas.

Pavyzdžiui, kaip tik tą akimirką, kai Arturas pasakė - "Atrodo, mano gyvensena siaubingai pakrikusi", erdvės-laiko audinio kontinuume prasivėrė nenormali spraga, pro kurią jo žodžiai iškrito į tolimą praeitį, už beveik begalinių kosmoso plotų, tolimoje galaktikoje, kur keisti ir karingi padarai buvo visai pasirengę siaubingam tarpžvaigždiniam mūšiui.

Dviejų susipriešinusių armijų vadai paskutinį kartą derėjosi.

Konferencijų stalą apgaubė šiurpi tyla, kai pasidabinęs siuvinėtomis deimantais kovinėmis glaudėmis Vl'gargų karvedys šaltu žvilgsniu nudelbė G'Gagnėkų vadą, tupintį priešais žalių saldžiakvapių garų debesyje, ir, žinodamas, kad milijonai lieknų ir siaubingai ginkluotų tarpžvaigždinių kreiserių pasirengę sėti elektrinę mirtį, vos tik jis palieps, pareikalavo, kad šlykštusis sutvėrimas atšauktų žodžius, pasakytus apie jo motiną.

Sutvėrimas šleikščiai kunkuliuojančiuose garuose sujudėjo - ir kaip tik tą akimirką per konferencijų stalą nuriedėjo žodžiai: "Atrodo, mano gyvensena siaubingai pakrikusi".

Nelaimė - Vl'gargų kalba tai buvo pats baisiausias įžeidimas, kokį tik įmanoma įsivaizduoti, ir jis šaukėsi ne ko kito, kaip tik siaubingo karo, truksiančio šimtmečius.

Tiesa, praėjus kuriam laikui - po to, kai per kelis tūkstantmečius kariautojai sunaikino beveik visą savo galaktiką, - išaiškėjo, jog padaryta baisinga klaida, taigi abu koviniai laivynai atidėjo keletą likusių nesutarimų ir suvienytomis jėgomis užpuolė mūsų Galaktiką, iš kurios - įrodyta neabejotinai - ir atskriejo užgaulioji pastaba.

Dar kelis tūkstančius metų galingieji laivai riaumojo per tuščias kosmoso platybes, ir pagaliau kaukdami užgriuvo pirmą pasitaikiusią planetą - atsitiktinai tai buvo Žemė, - kur per pasibaisėtiną matmenų apskaičiavimo netikslumą visą kovinį laivyną netyčia prarijo mažas šunelis.

Sudėtingųjų priežasčių ir pasekmių santykių Visatos istorijoje tyrinėtojai tvirtina, kad tokie dalykai atsitinka nuolat - tačiau mes esame bejėgiai užkirsti jiems kelią.

Sakoma:
"Toks jau gyvenimas".

Po neilgos kelionės skraidykle Arturas ir senasis magratėjietis atsidūrė priešais duris. Jiedu išlipo iš oromobilio ir žengė pro duris į prieškambarį, pilną stiklinių staliukų bei premijuotų maketų. Virš durų kitame kambario gale beveik tą pačią akimirką plykstelėjo švieselė, ir jie įėjo.

- Arturai! Tu sveikas! - šūktelėjo kažkoks balsas.

- Tikrai? - gąstelėjęs pasakė Arturas. - Tai gerai.

Šviesa buvo blanki, todėl jis ne iš karto pamatė, kad už stalo, dailiai apkrauto egzotiškais patiekalais, nematytais saldumynais bei neregėtais vaisiais, sėdi Fordas, Trilijona ir Zafodas. Visi šveitė, net ausys linko.

- Kaip jūs čia patekot? - pasiteiravo Arturas.

- Na, - pasakė Zafodas, dorodamas didžiulį kepsnį, - va štai mūsų šeimininkai apsvaigino mus dujomis, praplovė mums smegenis, ir apskritai keistai elgėsi, o dabar, norėdami atsiprašyti, pavaišino mus visai neblogais pietumis. Še, - tarė jis, išlupęs iš dubens gabalą bjauriai dvokiančios mėsos, - pasivaišink muštiniu iš Vegos raganosienos. Jis labai skanus, jei mėgsti tokius patiekalus.

- Šeimininkai? - paklausė Arturas. - Kokie šeimininkai? Aš nematau jokių...

Plonas balselis cyptelėjo:

- Kviečiame pasivaišinti, žemiškasis sutvėrime.

Arturas apsidairė ir staiga suklykė.

- Brrr! - pasakė jis. - Ant stalo pelės!

Įsiviešpatavo nemaloni tyla; visi priekaištingai sužiuro į Arturą.

Pats Arturas neatplėšdamas akių spoksojo į dvi baltas peles, įsitaisiusias ant stalo kažkokiose lyg ir viskio taurėse. Pajutęs tylą apsidairė.

- Ak! - staiga susivokęs tarė jis. - Ak, atleiskite, aš nespėjau dorai pasirengti...

- Leiskite supažindinti, - pasakė Trilijona. - Arturai, čia peliukas Bendžis.

- Sveikutis, - pasakė viena pelė. Palietė ūseliais kažką, kas tikriausiai buvo sensorinis pultas, įmontuotas panašiame į taurę viskiui daikte, ir taurė slinktelėjo pirmyn.

- O čia peliukas Frenkis.

- Malonu su jumis susipažinti, - tarė antroji pelė, ir padarė tą

patį.

Arturas taip ir išsižiojo.

- Bet ar čia ne...

- Taip, - patvirtino Trilijona, - čia pelės, kurias aš atsigabenau iš Žemės.

Ji pažiūrėjo Arturui į akis, ir jam pasirodė, kad Trilijonos žvilgsnis vos pastebimai sutrikęs ir nusiminęs.

- Gal galėtumėt man paduoti tą dubenį su Arkturo MegaAsilo maltinukais? - paklausė ji.

Personažas mandagiai kostelėjo ir tarė:

- Hmm, atleiskite...

- Taip, ačiū, Personaže, - griežtai pasakė peliukas Bendžis, - jūs galite eiti.

- Kaip? A... Ee, klausau, - pasakė kiek sutrikęs senis, - jau einu - tai ir padirbėsiu dar šiek tiek prie savo fjordų.

- Ak, beje, teisybę sakant, šito nebeprireiks, - pasakė peliukas Frenkis, - atrodo, gana įtikėtina, kad naujoji Žemė mums jau nebereikalinga.

Peliukas pavartaliojo nedidukes rausvas akis.

- Nebereikalinga, nes mes aptikome planetos gyventoją, kuris ten buvo, iki jos sunaikinimo belikus trims sekundėms.

- Ką?! - pasibaisėjęs suriko Personažas. - Tik jau ne šitai! Aš paruošiau tūkstantį ledkalnių, kurie netrukus nušliauš per Afriką!

- Na, gal galėtum kiek paatostogauti ir paslidinėti, prieš juos išmontuodamas, - rūgščiai pasakė Frenkis.

- Paslidinėti! Paatostogauti! - suriko senis. - Nuolankiai dėkoju! Ką gi, žemieti, - pasakė jis Arturui, - linkiu susidoroti su gyvensena.

Sausai linktelėjęs visiems kitiems, apsisuko ir nusiminęs išėjo iš kambario.

Arturas žiūrėjo pavymui, nesumodamas, ką čia bepasakius.

- Dabar, - tarė peliukas Bendžis, - už reikalų.

Fordas ir Zafodas susidaužė taurėmis, sakydami:

- Už reikalus!

- Atleiskite? - pasakė Bendžis.

Fordas apsidairė.

- Atsiprašau - man pasirodė, kad jūs siūlote tostą, - pasakė jis.

Abi pelės nekantriai sukrebždėjo stikliniuose savo važiuokliuose. Pagaliau nusiramino; tada Bendžis slystelėjo pirmyn ir kreipėsi į Arturą.

- Taigi, žemiškasis padare, - tarė jis, - padėtis maždaug tokia. Mes, kaip žinai, daugiau ar mažiau valdėme tavo planetą per pas-

taruosius dešimt milijonų metų, nes norėjome atrasti tą nelemtąjį dalyką, vadinamą Esminiu Klausimu.

- Kodėl? - dygiai paklausė Arturas.

- Ne - apie šitą mes jau galvojome, - įsiterpė Frenkis, - bet jis nepritinka prie atsakymo. "Kodėl?" - "Keturiasdešimt du"... Pats matai - netinka.

- Ne, - pasakė Arturas, - aš norėjau paklausti, kodėl taip ilgai vargote?

- A, suprantu, - pasakė Frenkis. - Ką gi, galiausiai tiesiog iš įpročio, manyčiau - jeigu jau visai atvirai. Bet štai kame - daugiau ar mažiau - esmė: mums iki ausų įkyrėjo visas tas dalykas, o perspektyva vėl pradėti darbą nuo pradžios vien per tuos žirneliuotus vogonus, kaip mane gyvą, tiesiog vemti verčia, supranti, ką noriu pasakyti? Visiško atsitiktinumo - laimingo! - dėka mudu su Bendžiu baigėme vykdyti mums skirtą užduotį, ir, gavę trumpas atostogas, išvykome iš planetos, o paskui sumaniai parsiradome į Magratėją, maloniai padedant tavo draugams.

- Magratėja - tai vartai į mūsų matmenį, - įsiterpė Bendžis.

- O tada,- tęsė peliškasis jo bendradarbis, - gavome nepaprastai pelningą pasiūlymą dalyvauti 5M plepalyno pramoginėje laidoje nuosavo matmens pasaulyje, ir anaiptol neketiname jo atsisakyti.

- Aš tai neatsisakyčiau, o tu kaip, Fordai? - guviai įsikišo Zafodas.

- O, taip, - pasakė Fordas, - griebčiau visom keturiom.

Arturas dirstelėjo į juos, spėliodamas, ką visa tai reiškia.

- Bet, matai, mes privalome pateikti rezultatą, - pasakė Frenkis, - tai yra, idealiu atveju mums visvien reikalingas Esminis Klausimas vienokiu ar kitokiu pavidalu.

Zafodas palinko arčiau Arturo.

- Supranti, - tarė jis, - jeigu jie išsidrėbs ten studijoje baisiai atsipalaidavę ir, žinai, tiesiog užsimins žinantys Atsakymą apie Gyvenimą, Visatą ir Visa Ką, o paskui po kurio laiko turės pripažinti, jog faktiškai tai "keturiasdešimt su" - laida veikiausiai išeis trumpoka. Nebus, supranti, tęsinio.

- Mums reikia kažko, kas skambėtų įtikinamai, - pasakė Bendžis.

- Kažko, kas įtikinamai skambėtų? - suriko Arturas. - Esminio Klausimo, kuris įtikinamai skambėtų?! Porai pelių?!!

Pelės pasišiaušė.

- Kaipgi, teisybė, taip idealizmui, taip grynųjų tyrimų didingumui, taip tiesos visais jos pavidalais ieškojimui - bet galų gale ateina laikas, kai, bijau, pradedi įtarti, kad jeigu ir yra kokia ne-

ginčijama tiesa - tai ji tokia: visą begalinę daugiamatę Visatą beveik neabejotinai tvarko gauja maniakų. Ir jei jau tenka rinktis tarp galimybės sugaišti dar dešimt milijonų metų tam, kad tai aptiktum, ir, kita vertus, galimybės paprasčiausiai susišluoti pinigėlius ir pasprukti - tai aš už sportą, - pasakė Frenkis.

Arturas beviltiškai pradėjo:

- Bet...

- Ei, žemieti, kaip tu nesupranti, - įsiterpė Zafodas, - tu esi tos kompiuterinės matricos paskutinės laidos gaminys, ar ne, ir buvai ten iki pat akimirkos, kai tavo planeta išlėkė velniop, gal ne?

- Eee...

- Vadinasi, tavo smegenys - neatskiriama to kompiuterio programos priešpaskutinio kontūro dalis, - paaiškino Fordas - jam pačiam atrodė, kad labai suprantamai.

- Teisingai? - pasakė Zafodas.

- Tai jau, - nepatikliai tarė Arturas. Jam neatrodė, kad jis kada būtų jautęsis neatskiriama nesvarbu ko dalimi. Jis visuomet galvojo, jog tai - viena iš jo nelaimių.

- Kitaip tariant, - pasakė Bendžis, vairuodamas savo keistąją mažutę transporto priemonę stačiai link Arturo, - yra gana nemaža tikimybė, kad klausimo sandara užkoduota tavo smegenų sandaroje - todėl mes norime iš tavęs nusipirkti...

- Ką - klausimą? - nesuprato Arturas.

- Taip, - pasakė Fordas ir Trilijona.

- Už didžiulius pinigus, - pasakė Zafodas.

- Ne, ne, - pasakė Frenkis, - smegenis norim nusipirkti, smegenis!

- Ką!

- Na, kas gi jų pasiges? - pasiteiravo Bendžis.

- Aš galvojau, kad jūs tiesiog nuskaitysite jo smegenų sroves elektroniškai, - užprotestavo Fordas.

- O taip, - pasakė Frenkis, - bet pirmiausia turime jas išimti. Jas reikia parengti.

- Apdoroti, - pasakė Bendžis.

- Susmulkinti.

- Dėkoju, - suriko Arturas, iš siaubo apvertė kėdę ir ėmė atatupstas trauktis nuo stalo.

- Jas visuomet galima pakeisti, - supratingai tarė Bendžis, - jeigu jau manai, kad tai svarbu.

- Taip, elektroninėmis smegenimis, - pasakė Frenkis. - Pakaks paprasčiausių.

- Paprasčiausių! - suaimanavo Arturas.

- Aha, - staiga klastingai nusivaipė Zafodas, - tereikės užprogramuoti jas sakyti - “Ką?”, ir “Aš nesuprantu”, ir “Kur ta arbata?” - ir nieks nepastebės skirtumo.

- Ką? - suriko Arturas, vis dar traukdamasis atbulas.

- Argi neaišku? - pasakė Zafodas ir sustūgo, nes tą akimirką Trilijona jam kažką padarė.

- Aš pastebėsiu skirtumą, - pareiškė Arturas.

- Ne, nepastebėsi, - pasakė peliukas Frenkis, - būsi užprogramuotas nepastebėti.

Fordas patraukė prie durų, sakydamas:

- Štai kas, atleiskit, pelės mieliausios, man atrodo, kad nesusitarsim.

- O man veikiau atrodo, kad teks susitarti, - vienu balsu pareiškė abi pelės, ir iš jų cypčiojančių balselių kaipmat išgaravo visas žavumas. Abi taurės-skraidyklės spigiai, gailiai žvygtelėjo, pakilo nuo stalo ir nuskriejo prie Arturo, kuris atbulas įsispraudė į kampą, visiškai nebeįstengdamas nei priešintis, nei galvoti.

Trilijona it paklaikusi griebė jį už rankos ir mėgino nutempti prie durų, kurias iš visų jėgų stengėsi atidaryti Fordas su Zafodu, bet Arturas buvo sustabarėjęs - jį, matyt, užhipnotizavo sklendžiantys artyn graužikai.

Trilijona užriko ant jo, bet jis tik spoksojo.

Dar kartą vožtelėję, Fordas ir Zafodas įveikė duris. Kitoje pusėje laukė grupelė gana bjaurių asmenų, kuriuos galėjai palaikyti nebent Magratėjos banditais. Ne tik jie patys atrodė šlykščiai - jų gabenama medicininė įranga taip pat toli gražu nekėlė susižavėjimo. Jie puolė.

Taigi - Arturo laukė galvos operacija, Trilijona neįstengė jam padėti, o prie Fordo ir Zafodo artėjo keletas žymiai stambesnių ir kur kas geriau ginkluotų galvažudžių.

Kaip beverstum - iš tikrųjų nepaprasta laimė, kad tuo metu pratrūko kurtinančiai žviegti visos planetos sirenos.

Trisdešimt Antras Skyrius

- *Pavojus! Pavojus!* - staugė klaksonai visoje Magratėjoje. - *Į planetą nusileido priešų laivas. Ginkluoti įsibrovėliai sekcijoje 8A. Gynybos postai, gynybos postai!*

Dvejetas pelių irzliai uostinėjo pažirusias ant grindų stiklinių savo skraidyklių šukes.

- Prakeikimas, - suburbėjo peliukas Frenkis, - šitiek triukšmo dėl poros svarų žemietiškų smegenų.

Jis šmirinėjo pirmyn ir atgal, rausvos akutės žaibavo, dailus baltas kailiukas pasišiaušė nuo statinių krūvių.

- Vienintelis dalykas, kurio dabar galime griebtis, - pritūpęs ir mąsliai glostydamasis ūsus prabilo Bendžis, - tai pamėginti suklastoti klausimą, išgalvoti tokį, kuris skambėtų įtikinamai.

- Sunku, - pasakė Frenkis; pagalvojo. - O jeigu "Kas yra geltonas ir pavojingas?"?

Bendžis kiek pasvarstė ir pasakė:

- Ne, negerai. Netinka prie atsakymo.

Abu patylėjo dar kelias sekundes.

- Gerai, - prabilo Bendžis, - "Kiek išeis, jeigu padauginsi šešis iš septynių?"

- Ne, ne, pernelyg tiesmukiška, pernelyg faktiška, - pasakė Frenkis, - nesukels karšto susidomėjimo.

Jie vėl susimąstė.

Paskui Frenkis tarė:

- Štai, sugalvojau. "Kiek kelių privalo nueiti žmogus?"

- A! - pasakė Bendžis. - Aha, štai čia jau iš tikrųjų panašiau.

Jis keliskart raiškiai pakartojo frazę. Paskui pasakė:

- Taip, nuostabu! Skamba labai reikšmingai, tačiau neprimeta jokios konkrečios prasmės. "Kiek kelių privalo nueiti žmogus? - Keturiasdešimt du!" - nuostabu. Nuostabu, ant šito jie užkibs. Frenki, vaikuti, mes išgelbėti!

Iš to džiaugsmo jiedu energingai sušoko suktinį.

Netoliese ant grindų gulėjo keli gana šlykštūs žmonės, gavę per galvas keliais sunkiais premijuotais maketais.

Už pusmylio koridoriumi dundėjo ketvertas pavidalų, beieškančių išėjimo. Pavidalai išlėkė į erdvią kompiuterių salę. Apsidairė paklaikusiomis akimis.

- Kaip tau atrodo, Zafodai, kurlink bėgam? - paklausė Fordas.

- Spėtinai - sakyčiau, ten, - atsiliepė Zafodas, bėgdamas į dešinę tarp kompiuterių eilės ir sienos. Kai kiti pasileido pavymui, Zafodas sustojo kaip įbestas - per kelis colius priešais jį oru nuspragsėjo Pribaigeklio energijos žaibas, kuris išlydė nedidelę gretimos sienos dalį.

Pasigirdo megafono sustiprintas balsas:

- Gerai, Biblbroksai, nejudėk. To apsuptas.

- Faraonai! - sušnypštė Zafodas ir apsisuko tarsi įgeltas. - Gal dabar tu norėtum pabandyti paspėlioti, Fordai?

- Gerai - štai ten, - pasakė Fordas; ketveriukė nubėgo praėji-

mu tarp dviejų kompiuterių eilių.

Praėjimo gale išdygo skafandruota, šarvuota figūra, mojuojanti grėsmingu Pribaigekliu. Figūra sušuko:

- Mes nenorim tavęs nušauti, Biblbroksai!

- Labai džiaugiuosi! - riktelėjo Zafodas ir nėrė į platų tarpą tarp dviejų duomenų apdorojimo blokų.

Kiti pasuko įkandin.

- Jų ten dvejetas, - pasakė Trilijona, - pakliuvome į spąstus.

Visi įsispraudė į kamputį tarp didelės kompiuterio duomenų saugyklos ir sienos.

Užkandę kvapą laukė.

Staiga oras įkaito nuo energijos žaibų - abu policininkai kartu pradėjo šaudyti.

- Ei, jie šaudo į mus, - pasakė susirietęs į kamuoliuką Arturas, - aš maniau - jie sakė, kad nenori taip daryti.

- Aha, ir man taip pasirodė, - sutiko Fordas.

Zafodas surizikavo kyštelėti vieną galvą iš užuoglaudos.

- Ei, - šūktelėjo jis, - aš galvojau - jūs sakėt, kad nenorit mūsų nušauti! - ir vėl nėrė atgal.

Jie laukė.

Po kurio laiko nuaidėjo balsas:

- Nelengva būti policininku!

- Ką jis pasakė? - nustebęs sušnibždėjo Fordas.

- Jis pasakė, kad nelengva būti policininku.

- Bet juk tai, be abejo, jo asmeninis reikalas, ar ne?

Fordas riktelėjo:

- Ei, paklausykit! Mums jau ir taip pakanka nemalonumų per tą jūsų šaudymą, tai jei galėtumėt nesukti mums galvos dar ir jūsų nemalonumais, manau, visiems būtų lengviau!

Dar truputėlis tylos - ir vėl užgriaudėjo garsiakalbis.

- Žinai ką, vaikine, - šnekėjo balsas per garsiakalbį, - jūs susidūrėte ne su kokiais bukais vien tik pyškint mokančiais silpnapročiais žemakakčiais mažomis kiauliškomis akutėmis, net pašnekėt nesugebančiais; mes - pora inteligentiškų, jautrių vyrukų, ir jūs tikriausiai mielai pasilinksmintumėte su mumis vakarėlyje! Aš nevaikštau šaudydamas į žmones nė už ką, ir paskui nesigiriu tuo prišnerkštuose kosmoso bastūnų baruose kaip kiti policininkai. Aš vaikštau šaudydamas į žmones nė už ką, o paskui valandų valandas sielojuosi, pasakodamas apie tai savo merginai!

- O aš rašau romanus! - įsitraukė į pokalbį kitas policininkas. - Tik kol kas dar nė vienas neišspausdintas, užtat turiu perspėti - mano nuotaika kuo *bjaurrrrrriausia*!

Fordo akys ko neišlėkė iš akiduobių. Jis pasiteiravo:

- Kas tie vyrukai?

- Nežinau, - atsakė Zafodas, - atrodo, man labiau patiko, kai jie šaudė.

- Tai ar jūs išeisit patys, - vėl suriko kažkuris policininkas, - ar lauksit, kol mes jus išrūkysime?

- O kaip jums labiau patiktų? - šūktelėjo Fordas.

Po milisekundės oras aplink juos vėl pradėjo kaisti - Pribaigeklių žaibai vienas paskui kitą plieskė į dengiančių bėglius kompiuterių eilę.

Pragariškas apšaudymas tęsėsi keletą sekundžių.

Kai liovėsi, kelias sekundes buvo beveik tylu, tik slopo aidai.

- Jūs dar ten? - šūktelėjo vienas policininkas.

- Taip, - atsiliepė jie.

- Mums tai visai nepatiko, - šūktelėjo kitas policininkas.

- Patys matėm, - riktelėjo Fordas.

- Nagi, paklausyk, Biblbroksai, tik pasistenk gerai klausytis!

- Kodėl? - šūktelėjo Zafodas.

- Todėl, - rėkė policininkas, - kad išgirsi labai protingus, gana įdomius ir jautrius žodžius! Tai va: arba jūs visi negaišuodami pasiduodate ir leidžiatės truputį apkumščiuojami - bet, suprantama, nelabai stipriai, nes mes esame griežti nebūtino smurto priešininkai, - arba mes susprogdinam visą šitą planetą, o gal dar ir vieną ar dvi kitas, kurias pastebėjom pakeliui!

- Betgi tai beprotiška! - suriko Trilijona. - Jūs to nepadarysite!

- Dar ir kaip! - šūktelėjo policininkas. - Ar ne? - paklausė jis antrojo.

- Būtinai, mes privalome, kokios gali būti kalbos, - atsiliepė antrasis.

- Bet kodėl? - pasiteiravo Trilijona.

- Todėl, kad yra darbų, kuriuos privalai atlikti net tuo atveju, kai esi išsilavinęs liberalių pažiūrų policininkas, puikiai išmanantis apie jautrumą ir visa kita!

- O aš štai netikiu tais vyrukais, ir viskas, - sumurmėjo Fordas, kratydamas galvą.

Vienas policininkas šūktelėjo kitam:

- Gal dar truputį į juos pašaudytume?

- Gerai, kodėl ne.

Abu vėl paleido iškrovų papliūpą.

Karštis ir triukšmas pasidarė nebeįmanomi. Kompiuterių blokas pradėjo lėtai irti. Beveik visas jo priekis ištirpo, ir link susigūžusių bėglių nuvingiavo tiršti išlydyto metalo upeliukai. Ketvertas spraudėsi tolyn ir laukė galo.

Trisdešimt Trčias Skyrius

Bet galas taip ir neatėjo - bent kol kas.

Kanonada visai netikėtai nutrūko, o staiga užslinkusią tylą paryškino pora kimių gargtelėjimų ir būptelėjimų.

Visi keturi spoksojo viens į kitą.

- Kas atsitiko? - paklausė Arturas.

- Jie liovėsi, - patraukęs pečiais pasakė Zafodas.

- Kodėl?

- Nežinau, gal norėtum nueiti pas juos pasiklausti?

- Ne.

Jie palaukė.

- Ei? - riktelėjo Fordas.

Jokio atsakymo.

- Keista.

- Turbūt tai spąstai.

- Jie ne tokie gudrūs.

- O kas ten bumbsėjo?

- Nežinau.

Jie palaukė dar kelias sekundes.

- Gerai, - tarė Fordas, - einu apsidairyti.

Jis apžvelgė visus kitus.

- Argi nė vienas nepasakys - *"Ne, tik ne tu, leisk, verčiau aš eisiu!"*?

Visi papurtė galvas.

- Nieko nepadarysi, - pasakė Fordas ir atsistojo.

Akimirką nieko neatsitiko.

Paskui, praėjus sekundei kitai, vėl nieko neatsitiko. Fordas mėgino ką nors įžiūrėti pro virstančius iš degančio kompiuterio tirštus dūmus.

Atsargiai žengė iš užuoglaudos.

Vis dar nieko neatsitiko.

Už dvidešimties jardų pro dūmus neryškiai matėsi skafandruotas vieno policininko pavidalas. Policininkas nejudėdamas dryksojo ant grindų. Kitoje pusėje, irgi už dvidešimties jardų, gulėjo jo porininkas. Daugiau nieko niekur nesimatė.

Fordui šitai pasirodė neišpasakytai keista.

Jis lėtai, nervingai artinosi prie pirmojo policininko. Einant

artyn kūno, tas gulėjo guodžiančiai nejudėdamas - guodžiančiai nejudėjo ir toliau, Fordui priėjus visai prie pat jo ir primynus koja Pribaigeklį, vis dar styrantį suglebusioje rankoje.

Fordas pasilenkė ir ištraukė ginklą, nesutikdamas jokio pasipriešinimo.

Policininkas buvo visai neabejotinai negyvas.

Skubota apžiūra parodė, kad čia Blagulono Kapos gyventojas - kvėpuojanti metanu gyvybės forma, kurią retoje Magratėjos deguonies atmosferoje nuo žūties saugojo skafandras.

Atrodo, kažkodėl sprogo mažytis gyvybės palaikymo sistemos kompiuterėlis, įmontuotas kuprinėje.

Fordas jį pakrapštinėjo, nepaprastai stebėdamasis. Tokie miniatiūriniai skafandrų kompiuteriai visiškai priklauso nuo pagrindinio kompiuterio, esančio laive, su kuriuo juos jungia tiesioginis sub-eta ryšys. Tokia sistema nepažeidžiama jokiomis aplinkybėmis, išskyrus visišką grįžtamojo ryšio nutrūkimą, o tai - negirdėtas dalykas.

Fordas nuskubėjo prie kito bežadžio kūno. Jis pamatė, kad ir čia atsitiko visiškai toks pats neįmanomas dalykas - veikiausiai tuo pačiu metu.

Jis pakvietė kitus pasižiūrėti. Jie priėjo, nustebo kaip ir jis, bet jo susidomėjimui nepritarė.

- Nešdinamės iš šitos skylės, - pasakė Zafodas. - Jei tai, ko aš atseit ieškau, čia ir būtų - man to nebereikia.

Jis griebė antrąjį Pribaigeklį, susprogdino niekuo dėtą apskaitos kompiuterį ir išpuolė į koridorių; kiti nubėgo pavymui. Zafodas vos neištaškė velniop skraidyklės, laukiančios jų už keleto jardų.

Skraidyklėje nieko nebuvo, bet Arturas atpažino, kad ji priklauso Personažui.

Prie netvarkingos valdymo plokštės krašto buvo prismeigtas raštelis. Jame nupiešta strėlė rodė į vieną jungiklį.

Užrašas skelbė: "*Turbūt geriausia būtų spausti šitą klavišą*".

Trisdešimt Ketvirtas Skyrius

Skraidyklė nešė juos gerokai viršijančiais 17R greičiais kiaurai plieninių tunelių, vedančių į siaubingąjį planetos paviršių, kurį

dabar slėgė dar vieno rūškano ryto prieblanda. Viską stingdė pamėkliška pilka šviesa.

R - tai greičio matas, nusakantis padorų keliavimo tempą, suderinamą su sveikata, psichine gerove bei ne didesniu nei, tarkime, penkių minučių pavėlavimu. Taigi, suprantama, šis dydis beveik be galo kinta priklausomai nuo sąlygų, kadangi pirmieji du faktoriai nepastovūs ne tik absoliutaus greičio atžvilgiu, tačiau dar ir trečiojo faktoriaus suvokimo atžvilgiu. Šios lygties nepaisymas gali baigtis geroku sukrėtimu, opomis ir netgi mirtimi.

17R nėra pastovus greitis, bet jis, be abejo, pernelyg jau didelis.

Skraidyklė skrodė orą 17R ir didesniu greičiu, nuleido keleivius greta "Aukso Širdies", nelyginant išdžiūvęs kaulas styrančios virš sustingusio grunto, paskui veržliai nušvilpė atgal, į tą pusę, iš kur atskridusi - matyt, turėjo kokių nors svarbių savų reikalų.

Ketveriukė stovėjo, tirtėjo ir žiūrėjo į laivą.

Greta jo stovėjo kitas laivas.

Tai buvo Blagulono Kapos policijos kreiseris, panašus į nusipenėjusį murzinai žalios spalvos ryklį ir nuraizgytas juodomis trafaretinėmis raidėmis, kurių dydis bei nedraugiškumas įvairavo. Raidės informavo kiekvieną, kas nepatingės jas perskaityti, apie tai, iš kur laivas, kokiame policijos padalinyje jis užregistruotas, ir kur reikia pajungti maitinimą.

Kreiseris atrodė kažkoks nenatūraliai tamsus ir tylus - netgi kaip laivas, kurio dviejų narių įgula tą akimirką gulėjo uždususi pilnoje dūmų patalpoje keleto mylių gylyje. Tai vienas tų keistų dalykų, kurių neįmanoma paaiškinti ar nupasakoti - bet kai laivas visiškai negyvas, tai matosi.

Fordas pajuto, kad laivas negyvas, ir pagalvojo, jog tai baisiai paslaptinga - atrodo, nei iš šio, nei iš to žuvo kreiseris ir dvejetas policininkų. Fordo patirtis sakė, kad Visatoje tokių dalykų paprasčiausiai nebūna.

Kiti trys taip pat pajuto nuostabą, bet dar labiau jautė stiprų šaltį, todėl ištikti aštraus nesmalsumo priepuolio nuskubėjo į "Aukso Širdį".

Fordas pasiliko ir patraukė apžiūrėti Blagulono laivo. Beeidamas vos nepargriuvo, užkliuvęs už nejudrios plieninės figūros, gulinčios šaltose dulkėse veidu žemyn.

- Marvinai! - sušuko jis. - Ką čia veiki?

Pasigirdo duslus zirzimas:

- Prašau, nemanykite, kad privalote kreipti į mane bent menkiausią dėmesį.

- Bet kaip tu jautiesi, metalinis žmogau? - paklausė Fordas.

- Baisiai prislėgtas.

- Kas atsitiko?

- Nežinau, - atsakė Marvinas, - aš ten nebuvau.

- Kodėl, - tarė Fordas, pritūpęs greta ir šiurptelėjęs, - tu guli dulkėse kniūbsčias?

- Šitaip labai patogu sielvartauti, - pasakė Marvinas, - neapsimesk, kad nori su manimi pasišnekėti, aš žinau, kad neapkenti manęs.

- Nieko panašaus.

- Ne - tu neapkenti manęs, visi manęs nekenčia. Tokia jau Visatos prigimtis. Tik pradedu su kuo nors kalbėtis - ir jis pradeda manęs neapkęsti. Net robotai manęs nekenčia. Jeigu tu tiesiog nekreiptum į mane dėmesio, manau, kad tikriausiai eičiau sau.

Jis staiga pašoko ir stovėjo, ryžtingai žvelgdamas į kitą pusę.

- Tas laivas manęs nekentė, - nusiminęs tarė jis, rodydamas policijos kreiserį.

- Tas laivas? - staiga susijaudino Fordas. - Kas jam atsitiko? Ar tu žinai?

- Jis manęs nekentė, nes aš kalbėjausi su juo.

- *Kalbėjaisi* su juo?! - sušuko Fordas. - Ką tu nori pasakyti? Kaip tu su juo kalbėjaisi?

- Paprasčiausiai. Man pasidarė labai nuobodu ir liūdna, todėl nuėjau ir prisijungiau prie išorinio jo kompiuterio lizdo. Aš ilgai kalbėjau su kompiuteriu, išdėsčiau jam savo požiūrį į Visatą.

- Ir kas atsitiko? - nenurimo Fordas.

- Jis nusižudė, - pasakė Marvinas ir nuslimpino atgal prie "Aukso Širdies".

Trisdešimt Penktas Skyrius

Tą naktį, "Aukso Širdžiai" nešdinantis kuo toliau nuo Arklio Galvos ūko, Zafodas drybsojo valdymo kabinoje po nedidele palme, mėgindamas numalšinti sumaištį savo smegenyse milžiniškomis Visagalaktinio Gargaliasprogdžio porcijomis; Fordas su Trilijona sėdėjo kamputyje ir aptarinėjo gyvenimą bei su juo susijusius klausimus; o Arturas įsikraustė į lovą, norėdamas paskaitinėti

Fordo “Keliautojo Kosmostopu Vadovą Po Galaktiką”. Kadangi teks čia gyventi, samprotavo jis, tai vertėtų pradėti kaupti žinias.

Jis aptiko tą pastraipą.

Štai tokią:

Kiekvienos žymesnės Galaktinės Civilizacijos Istorija paprastai praeina tris atskiras, skirtingas fazes, būtent: Išgyvenimo, Klausinėjimo ir Įmantrumo, kitaip dar vadinamas Kaip, Kodėl ir Kur fazėmis.

Pavyzdžiui, pirmąją fazę apibūdina klausimas “Kaip čia pavalgius?”, antrąją - klausimas “Kodėl mes valgome?”, o trečiąją - klausimas “Kur pietausime?”.

Toliau Arturas nebeskaitė, nes suzvimbė atgijęs vidaus ryšio garsiakalbis.

- Ei, žemieti? Tu alkanas, vaikuti? - pasiteiravo Zafodo balsas.

- Ee, šitąjį, taip, sakyčiau, truputį praalkau, - atsakė Arturas.

- Puiku, mažyli, nenukabink nosies, - pasakė Zafodas, - užsuksime ko nors sukrimsti į Restoraną Visatos Gale.

SUDIE, IR AČIŪ UŽ ŽUVIS

Prologas

Toli toli, nemadingiausiojo Vakarinės Galaktikos Vijos galo užkampyje, kurio nerasite jokiame žvaigždėlapyje, yra maža nereikšminga geltona saulė.

Aplinkui šiąją maždaug devyniasdešimt dviejų milijonų mylių atstumu skrieja visiškai neverta dėmesio mažytė žalia planeta, kurios gyventojai, kilę iš beždžionių, yra tokie stebėtinai primityvūs, jog vis dar įsivaizduoja, esą skaitmeniniai laikrodėliai - baisiai gudrus išradimas.

Šią planetą kamuoja - ar veikiau kamavo - štai koks galvosūkis: dauguma jos gyventojų didžiumą laiko jaučiasi nelaimingi. Siūlyta daugybė šio galvosūkio sprendimo būdų, tačiau beveik kiekvienu atveju dažniausiai nagrinėtas nedidelių žalių popieriaus gabalėlių judėjimas - ir tai keista, nes apskritai nelaimingi jausdavosi ne tie mažieji žalieji popieriaus gabalėliai.

Žodžiu, galvosūkis liko neišspręstas; daugybė žmonių tūžo, beveik visi sielvartavo - netgi tie, kurie turėjo skaitmeninius laikrodėlius.

Ne vienas vis tvirčiau tikėjo, kad visi baisiai apsiriko, iš viso išlipdami iš medžių. O kai kurie tvirtino, jog net medžiai - netikęs ėjimas: geriausia būtų buvę apskritai neišlįsti iš vandenyno.

O paskui vieną ketvirtadienį, praėjus beveik dviems tūkstančiams metų nuo tos dienos, kai vienas žmogus buvo prikaltas prie medžio, nes šnekėjo, kaip šaunu būtų dėl įvairumo neskriausti kitų žmonių, mergina, sėdėjusi nuošaliame mažos Rikmensvorto kavinės kamputyje, staiga atspėjo, kas visą tą laiką kriko, ir galiausiai suvokė, kaip galima paversti pasaulį

gera ir laiminga vieta. Šįkart sprendimas teisingas, turėtų pasisekti, ir nebereikėtų nieko prie nieko kalti.

Deja, mergina nespėjo net nubėgti iki telefono ir kam nors papasakoti apie tai - užgriuvo siaubinga, kvaila katastrofa, todėl sumanymas pražuvo amžinai.

Štai pasakojimas apie tą merginą.

Pirmas Skyrius

Tą vakarą sutemo anksti - visai įprastas dalykas tokiu metų laiku. Buvo šalta ir vėjuota - įprastas dalykas.

Pradėjo lyti - nepaprastai įprastas dalykas.

Nusileido erdvėlaivis - o tai jau neįprasta.

Netoliese nebuvo nieko, kas jį pamatytų, išskyrus keletą pribloškiančiai bukų keturkojų, kurie nė iš tolo nenutuokė, ką su tuo daiktu daryti, nei ar derėtų ką nors su juo daryti, ar suėsti, ar dar kaip. Todėl jie padarė tą patį, ką darytų su bet kuo, tai yra, spruko šalin ir pabandė pasislėpti vienas po kitu - nesėkmingai kaip paprastai.

Laivas leidosi iš debesų, sakytum, palaikomas vienut vieno šviesos spindulio.

Iš atokiau būtumėt gal net nepastebėję, trukdė žaibai ir audros debesys, bet iš arti erdvėlaivis atrodė keistai gražus - pilkas grakščių linijų laivas, gana nedidelis.

Suprantama, žmogus nelabai teįsivaizduoji, kokio didumo bei pavidalo turėtų pasirodyti esančios nežemiškos būtybės, bet jeigu pripažintumėt, kad naujausios ataskaitos apie Galaktikos Vidaus Gyventojų Surašymą duomenys bent iš bėdos tiksliai atspindi statistinį vidurkį - tikriausiai įtartumėt, jog tokiame laive gali tilpti maždaug šeši asmenys; ir nesuklystumėt.

Šitiek tikriausiai jau ir patys atspėjote. Gyventojų Surašymo Ataskaita, kaip dauguma panašių apžvalgų, kainavo baisią krūvą pinigų ir niekam nepranešė nieko, ko visi ir šiaip nežinotų - nebent kad kiekvienutėlis Galaktikos gyventojas turi po 2,4 kojos ir laiko po hieną. Kadangi čia aiškiai neteisybė, galų gale teko išmesti į šiukšlyną visą ataskaitą.

Tyliai slystantį žemyn lietuje laivą blankios nusileidimo

švieselės, sakytum, apjuosė skoningomis vaivorykštėmis. Artėjant prie žemės, labai negarsus dūzgesys palaipsniui stiprėjo, sodrėjo, ir šešių pėdų aukštyje pavirto galingu tvinkčiojimu.

Galiausiai laivas nusileido ir nutilo.

Atsidarė liukas. Išsilankstė neilgos kopėtėlės.

Angoje sužibo šviesa - skaisti šviesa, pasruvusi į naktį; viduje sušmėkščiojo šešėliai.

Šviesoje sušmėžavo aukštas pavidalas, apsidairė, krūptelėjo ir nuskubėjo laipteliais žemyn, nešdamasis po pažasčia didelį krepšį pirkiniams.

Pasisuko ir trumpai, staigiai mostelėjo kažkam pasilikusiam laivo viduje. Pavidalo plaukais jau sruvo lietus.

- Ačiū, - šūktelėjo jis, - labai jums...

Balsą nustelbė kurtinantis perkūnijos trenksmas. Žmogus baimingai dirstelėjo aukštyn, paskui tarsi staiga kažką prisiminęs pradėjo skubiai raustis po didžiulį plastikinį krepšį pirkiniams, kurio dugne - paaiškėjo tik dabar - žiojėjo skylė.

Dideli rašmenys ant krepšio šono bylojo (kiekvienam, kas sugeba iššifruoti kentauriškąjį raidyną): "NEAPMUITINAMAS MEGAPREKYBOS CENTRAS, BRASTOS UOSTAS, KENTAURO ALFA. BŪK KAIP DVIDEŠIMT PIRMASIS DRAMBLYS SU ĮKAITINTA VERTE KOSMOBARŽOJE!".

- Palaukit! - riktelėjo žmogus, mosuodamas laivo pusėn.

Jau pradėję lankstytis atgal į liuką laipteliai sustojo, išsilankstė vėl ir įleido jį vidun.

Po kelių sekundžių pavidalas išniro antrą kartą, nusitvėręs suglamžytą, nušiurusį rankšluostį, kurį įbruko į krepšį.

Dar kartą pamojavo, pasikišo krepšį po pažasčia ir bėgte pasileido slėptis po medžiais; likęs už nugaros erdvėlaivis jau pradėjo kilti.

Skersai viso dangaus tvykstelėjo žaibas; žmogus stabtelėjo, paskui nuskubėjo tolyn, jau nebesislėpdamas po medžiais, o lenkdamas juos plačiu lankstu. Jis sparčiai judėjo gruntu, dažnokai paslysdamas, gūždamasis nuo lietaus, kuris dabar pylė vis atkakliau, tarsi kieno traukiamas iš dangaus.

Kojos taškė dumblą. Virš kalvų grumėjo griaustinis. Žmogus visai be reikalo nusišluostė šlapią veidą ir nuklupčiojo pirmyn.

Vėl šviesos.

Šį kartą nebe žaibai, o labiau išsklaidytos, blankesnės šviesos, pamažu išnirusios viršum horizonto ir vėl pradingusios.

Pamatęs jas, žmogus vėl stabtelėjo, paskui dvigubai spartesniu žingsniu nuskubėjo tiesiai link to horizonto taško, kuriame jos buvo sušvitusios.

O šlaitas dabar darėsi vis statesnis, kilo aukštyn, ir dar už dviejų ar trijų šimtų jardų galiausiai baigėsi kliūtimi. Žmogus stabtelėjo, apžiūrėjo užtvarą, paskui permetė per ją savo krepšį ir persiropštė pats.

Vos spėjus nusileisti ant žemės kitoje pusėje, iš lietaus atūžė automobilis, žibintų šviesomis rėždamas vandens sieną. Automobiliui lekiant artyn, žmogus prisispaudė prie užtvaros. Glotni, pilka, aptaki, neaukšta lašo formos mašina atrodė tarsi išniręs virš bangų nedidelis banginis - ir lėkė siaubingu greičiu. Žmogus tarsi gindamasis pakėlė rankas, bet jį kliudė tik kliokteléjusi banga, o pats automobilis prašvilpė pro šalį ir ištirpo naktyje.

Mašiną trumpai apšvietė dar vienas perkirtusio dangų žaibo blyksnis, kurio dėka permirkęs nelaimėlis šalikelėje prieš mašinai pradingstant spėjo pamatyti nedidelį užrašą ant užpakalinio stiklo. Žmogus aiškiai apstulbo, perskaitęs: “Kitas mano automobilis irgi Porše!”.

Antras Skyrius

Robas MakKena buvo apgailėtinas netikša - ir pats tai žinojo, nes taip metų metus tvirtino gausybė žmonių, o nesutikti su jais jis neturėjo jokio pagrindo, nebent vieną, akivaizdžią priežastį - jam patiko nesutikti su žmonėmis, ypač su tais, kurie jam nepatiko, o nepatiko, gerai pagalvojus, visi.

Jis sunkiai atsiduso ir perjungė pavarą.

Įkalnė darėsi vis statesnė, o sunkvežimis buvo prikrautas daniškų termostatinių reguliatorių radiatoriams.

Nepasakytum, kad Robas jau gimė su polinkiu rūgti, bent jis pats tikėjosi, kad ne. Tiesiog jį baigė papjauti lietus - amžinai tas lietus.

Dabar lijo - tiesiog dėl įvairumo.

Labai savotiškas lietus, kaip tik toks, koks Robui ypatingai nepatiko, ypač vairuojant. Robas net žinojo jo numerį. Septynioliktojo tipo lietus.

Robas kažkur skaitė, kad eskimai turi per du šimtus žodžių sniegui apibūdinti; be tų žodžių jų pašnekesiai veikiausiai

pasidarytų labai nuobodūs. Taigi, jie skiria smulkų sniegą ir tirštą sniegą, lengvą sniegą ir sunkų sniegą, šlapią sniegą, trapų sniegą, sniegą, bloškiamą vėjo gūsių, sniegą, supustytą į pusnis, sniegą, kaimyno batų išdrabstytą po visas dailias, švarias jūsų iglu grindis, žiemos sniegus, pavasario sniegus, sniegus, kuriuos prisimenate nuo vaikystės ir kurie būdavę nepalyginamai geresni už tuos visus naujoviškus sniegus, birų sniegą, minkštą sniegą, kalvų sniegą, slėnių sniegą, sniegą, kuris krenta iš ryto, sniegą, kuris krenta vakare, sniegą, kuris nelauktai netikėtai iškrenta kaip tik tada, kai susiruošiate pažvejoti, ir sniegą, kurį - nepaisant viso vargo, kurį padėjote juos bemokydamas - apšlapino šunys.

Savo mažojoje knygelėje Robas MakKena turėjo susirašęs du šimtus trisdešimt vieną skirtingą lietaus tipą, ir visi tie tipai jam nepatiko.

Jis vėl perjungė pavarą, variklio apsukos padidėjo. Sunkvežimis nepiktai niurzgėjo apie visus tuos daniškus termostatinius radiatorių reguliatorius, kuriuos jam tenka vežti.

Vakar po pietų išvažiavęs iš Danijos, Robas jau spėjo susidurti su šiais tipais: trisdešimt trečiuoju (smulki, įkyri dulksna, nuo kurios keliai pasidaro slidūs), trisdešimt devintuoju (stambūs lašai), keturiasdešimt septintuoju - penkiasdešimt pirmuoju imtinai (statmena smulki purkšna, pereinanti į įžambų druoksmą, pereinantį į vidutinio stiprumo dulksną, kuri vėliau sustiprėja), aštuoniasdešimt septintuoju ir aštuoniasdešimt aštuntuoju (du nežymiai besiskiriantys smarkios statmenos liūties porūšiai), šimtuoju (ūmios poaudrinės liūtys, šaltos), visais audros tipais nuo šimtas devyniasdešimt antrojo iki du šimtai tryliktojo iškart, šimtas dvidešimt trečiuoju, šimtas dvidešimt ketvirtuoju, šimtas dvidešimt šeštuoju, šimtas dvidešimt septintuoju (nestiprūs ir vidutinio stiprumo šalti šuorai, vienodai ir sinkopuotai barbenantys į kabiną lašai), vienuoliktuoju (vėsus krapnojimas); dabar prasidėjo užvis nemėgstamiausias - septynioliktasis.

Septynioliktojo tipo lietus - tai drumzlinos čiurkšlės, čiurškiančios į priekinį stiklą taip smarkiai, kad beveik nėra skirtumo, ar valytuvai įjungti, ar išjungti.

Robas patikrino šią hipotezę - trumpam išjungė valytuvus; bet įsitikino, kad visgi matomumas gerokai pablogėjo. Tik kad nepagerėjo ir tada, kai vėl juos įjungė.

Teisybę pasakius, vieno valytuvo šepetėlis pradėjo plazdenti.

Čiūkšt čiūkšt čiūkšt pliaukšt, čiūkšt čiūkšt pliaukšt, čiūkšt čiūkšt pliaukšt, čiūkšt pliaukšt, čiūkšt pliaukšt, pliaukšt, plerrkšt grrrykšt.

Robas apdaužė vairą, apspardė grindis, trankė magnetofoną tol, kol tas staiga pragydo Bario Manilovo balsu, trankė tol, kol vėl nutilo, ir keikėsi, ir keikėsi, ir keikėsi, ir keikėsi, ir keikėsi.

Kaip tik tą akimirką, kai Robo įtūžis įsikunkuliavo kaip reikiant, žibintų apšviestas pakelėje sudūlavo vos įžiūrimas pro čiurkšles pavidalas.

Sušniuręs, murkšlinas žmogelis, keistai apsirengęs, šlapesnis už ūdrą skalbimo mašinoje - ir iškėlęs nykštį.

"Vargšas apgailėtinas iškrypėlis" - pagalvojo sau Robas MakKena, suvokęs, kad mato asmenį, kuris turi rimtesnį pagrindą jaustis nuskriaustas, negu jis pats, - "tikriausiai sustiręs iki pat kaulų. Kvaila valkiotis ir stabdinėti mašinas šitokią bjaurią naktį. Gali tikėtis nebent sušlapsiąs, permirksiąs ir liksiąs aptaškytas pravažiuojančių sunkvežimių."

Jis niūriai palingavo galva, dar kartą sunkiai atsidūsėjo, suktelėjo vairą ir tykštelėjo gerą kliuksnį vandens tiesiai ant balsuotojo.

- Matai, ką turiu omenyje? - pats sau tarė jis, visu greičiu skrosdamas klaną. - Kelyje pasitaiko tikrų galvijų.

Po poros sekundžių užpakalinio vaizdo veidrodėlyje matėsi tik išskydęs permerkto šalikelės balsuotojo atspindys.

Kurį laiką Robas džiaugėsi. Dar po kurio laiko pradėjo irzti, kam džiaugiasi. Paskui apsidžiaugė dėl to, kad irzta, nes džiaugiasi, ir patenkintas nuvažiavo toliau į naktį.

Tai nors padėjo užmiršti, kad sunkvežimį galų gale aplenkė "Porše", kuriam Robas uoliai kliudė važiuoti pastarąsias dvidešimt mylių.

O bevažiuojant tolyn lietaus debesys slinko dangumi iš paskos, nes Robas MakKena - nors pats to nežinojo - buvo Lietaus Dievas. Robas težinojo tik tiek: darbo dienos niūrios, o išeiginės kaip viena pasibjaurėtinos. Debesys težinojo tik tiek: jie myli Robą ir nori būti netoli jo, globoti jį ir laistyti jį.

Trečias Skyrius

Kitus du sunkvežimius vairavo ne Lietaus Dievai, bet ir jie pasielgė lygiai taip pat.

Žmogelis kėblino, ar veikiau taškėsi pirmyn, kol įkalnė

baigėsi, o klastingosios balos liko už nugaros. Po kurio laiko lietus pradėjo rimti, iš už debesų trumpam dirstelėjo mėnulis.

Pro šalį pravažiavo "Reno"; vairuotojas įnirtingai ir nesuprantamai mosikavo kėblinančiam pavidalui, rodydamas, jog šiaip kuo mieliausiai pavėžėtų, tik šįkart negali, kadangi važiuoja ne į tą pusę, į kurią reikia eiti pavidalui, nesvarbu kokia bebūtų toji pusė, ir neabejoja, kad pavidalas supras. Mosikavimą užbaigė linksmu nykščio kilstelėjimu, tarsi norėdamas pasakyti, kad viliasi, jog pavidalui iš tikrųjų linksma būti sušalusiam ir beveik mirtinai peršlapusiam, ir kad kitą kartą mielai paveš.

Pavidalas kėblino toliau. Pravažiavo "Fiatas", kuris pasielgė lygiai taip pat, kaip ir "Reno".

Kita kelio puse pravažiuojantis limuzinas pamirksėjo pamažu klumpinančiam pavidalui šviesomis, nors taip ir liko neaišku, ar mirksėjimą suprasti kaip "Sveikas!", ar "Atleisk, mes važiuojam ne į tą pusę", ar "Ei, žiūrėkit, kažkas mirksta po lietumi, na ir mulkis!". Žalias užrašas priekinio stiklo viršuje skelbė, jog žinią - kokia ji bebūtų - perduoda Stivas ir Kerola.

Liūtis spėjo neabejotinai apslopti, ir griaustinis - kiek jo dar liko - dabar niurnėjo virš tolimų kalvų nelyginant žmogus, sakantis - "... ir dar vienas dalykas...", nors jau prieš dvidešimt minučių prisipažino pralaimėjęs ginčą.

Oras pasidarė skaidresnis, naktis žvarbesnė. Garsas sklido gana gerai. Netrukus nelaimingas keleivis visas tirtėdamas pasiekė sankryžą, kur šalutinis kelias suko į kairę. Prieš posūkį stovėjo kelio ženklas; žmogelis staiga nubėgo prie jo ir įniko karštligiškai, smalsiai apžiūrinėti; atšoko tik tada, kai netikėtai praūžė dar vienas automobilis.

Ir dar vienas.

Pirmasis prašvilpė lyg pro tuščią vietą, antrasis beprasmiškai pamirksėjo. Pravažiavo "Fordas Kortina", staiga sustojo.

Susverdėjęs iš nustebimo žmogelis prispaudė savo krepšį prie krūtinės ir nuskubėjo automobilio link, bet paskutinę akimirką "Kortina" ūžtelėjo iš klano ir gana juokingai pasvirusi ant šono nulėkė plentu.

Žmogelis sulėtino žingsnį, sustojo ir pasiliko bestovįs - sutrikęs, nusiminęs.

Taip jau išėjo, kad kitą dieną "Kortinos" vairuotojas atsigulė į ligoninę operuotis apendicito, tiktai per gana juokingą nesusipratimą apsirikęs chirurgas pašalino jam koją, ir, nespėjus skirti naujos datos apendektomijai, apendicitas komplikavosi, virto įdomiai rimtu peritonitu, ir teisingumas tam tikra prasme

nugalėjo.

Keleivis kėblino tolyn.

Greta jo sustojo "SAABas".

Langelis nusileido, draugiškas balsas pasiteiravo:

- Ar iš toli einate?

Keleivis atsigręžė balso pusėn. Sustojo, suspaudė durelių rankeną.

Keleivis, automobilis ir jo durelių rankena - visi buvo planetoje, vadinamoje Žeme, pasaulyje, kuris "Keliautojo Kosmostopu Vadove Po Galaktiką" nusakomas viso labo dviem žodžiais: *"Beveik nekenksminga"*.

Vyrukas, parašęs šį apibūdinimą, vadinosi Fordas Prefektas, ir kaip tik šią akimirką viešėjo anaiptol ne nekenksmingoje planetoje, sėdėjo anaiptol ne nekenksmingame bare ir šaukte šaukėsi nemalonumų.

Ketvirtas Skyrius

Ar čia kaltas girtumas, ar koks negalavimas, ar savižudiškas pamišimas - atsitiktinis stebėtojas nesusigaudytų; beje, "Senojo Rausvojo Šuns"[1] bare, esančiame skurdžiame pietiniame Heno Doldo miesto pakraštyje, atsitiktinių stebėtojų, teisybę pasakius, nebūna, nes ši vieta ne tokia, į kokią galėtum užklysti atsitiktinai, jeigu nori likti gyvas. Jeigu čia ir pasitaiko kokių stebėtojų - tie stebėtojai nuožmūs, akyli, ginkluoti iki dantų, o kai jie pastebi kažką, kas jiems nepatinka, tvinksėjimas galvose priverčia juos elgtis pamišėliškai.

Smuklėje ką tik įsiviešpatavo bjauri tyla - tokia tyla, kokia kiltų belaukiant branduolinės krizės.

Net koktusis paukštis, tupintis ant skersinio virš baro, liovėsi klykavęs vietinių samdomų žudikų pavardes ir adresus (šią paslaugą jis teikdavo nemokamai).

Visos akys žvelgė į Fordą Prefektą. Kai kurios styrojo ant stiebelių.

Šiandien Fordas pasirinko labai savotišką beprotiško žaidimo su mirtimi būdą, tai yra - pabandė apmokėti išgertuvių sąskaitą, prilygstančią nedideliam gynybiniam biudžetui, Amerikos

Ekspreso kortele, kuri nepripažįstama niekur žinomoje Visatoje.

- Ko tu pergyveni, - džiugiu balsu paklausė jis, - gal dėl galiojimo datos? Argi jūs, vyručiai, čia niekad negirdėjot apie Naująjį Reliatyvumą? Yra ištisa nauja fizikos sritis, kuri dorojasi su panašiais dalykais. Laiko išplėtimo efektai, temporinė relastatika...

- Galiojimo data mūsų nejaudina, - tarė vyriškis, kuriam Fordas dėstė šias pastabas - pavojingas barmenas pavojingame mieste. Jo balsas - žemas, švelnus murkimas - priminė švelnų murkimą, pasigirstantį atsiveriant siloso bokštui. Plaštaka, panaši į skerdienos gabalą, švelniai plekštelėjo per baro paviršių; tas nežymiai įdubo.

- Ką gi, tada viskas gerai, - pasakė Fordas, užsimesdamas savo kuprinę ir ruošdamasis eiti.

Barbenantis pirštas išsitiesė ir lengvai palietė Fordo Prefekto petį. Tas pirštas sukliudė išeiti.

Nors pirštas laikėsi prie panašios į trinką plaštakos, o plaštaka laikėsi prie panašaus į vėzdą dilbio - pats dilbis nesilaikė prie nieko, nebent perkeltine prasme prie baro, kurį dilbis laikė namais ir kuriam jautė nuožmią šunišką ištikimybę. Kadaise dilbis priklausė ankstesniam baro savininkui, kuris, gulėdamas mirties patale, netikėtai paaukojo savo ranką medicinos mokslui. Medicinos mokslo atstovai nusprendė, kad rankos išvaizda jiems nepatinka, todėl grąžino ją atgal į "Senojo Rausvojo Šuns" barą.

Naujasis barmenas netikėjo nei antgamtiškais reiškiniais, nei bildukais, nei dar kokiais panašiais niekais - jis paprasčiausiai iš pirmo žvilgsnio įvertino naudingą pagalbininką. Ranka įsitaisė ant baro. Ji priiminėjo užsakymus, ji pilstė gėrimus, ji žudikiškai susidorodavo su lankytojais, kurie elgdavosi taip, tarsi norėtų būti nužudyti. Fordas Prefektas sėdėjo nekrustelėdamas.

- Galiojimo data mūsų nejaudina, - pakartojo barmenas, įsitikinęs, kad dabar Fordas Prefektas klausosi iš tikrųjų kuo įdėmiausiai, - mus jaudina šitas plastmasės gabalas apskritai.

- Koks? - paklausė iš pažiūros šiek tiek suglumęs Fordas.

- Šitas, - pasakė barmenas, atkišęs kortelę tarsi kokią žuviūkštę, kurios siela prieš trejetą savaičių išplasnojo į Amžinosios Žuvų Palaimos Kraštus. - Mes tokių nepriimam.

Fordas gal akimirką pasvarstė, ar neužsiminus apie tai, kad jokios kitos mokėjimo priemonės čia neturi, bet nusprendė kol kas nepasiduoti. Bekūnė plaštaka dabar švelniai, bet tvirtai laikė jo petį smiliumi ir nykščiu.

- Bet jūs nesuprantate, - tarė Fordas; šiek tiek suglumusi

išraiška jo veide pamažu noko, virsdama baisiu nustebimu,- čia Amerikos Ekspreso kortelė. Žmonija dar neišgalvojo geresnio sąskaitų apmokėjimo būdo. Nejaugi neskaitote reklaminių lankstinukų?

Linksmas Fordo balso skambėjimas pradėjo dirginti barmeno klausą. Skambėjo taip, lyg vienos niūresniųjų karinio rekviem temų atlikimo metu kažkas įkyriai liurlintų lūpine armonikėle.

Kažkuris Fordo peties kaulas pradėjo griežti į kažkurį kitą jo peties kaulą tokiu būdu, kuris leido įtarti, jog sukelti skausmą plaštaka išmoko iš nepaprastai įgudusio chiropraktiko. Fordas vylėsi, kad pavyks sutvarkyti šį reikalą plaštakai dar nepradėjus brūžinti jo peties kaulu į kokios nors kitos jo kūno dalies kaulus. Laimė, ranka spaudė ne tą petį, ant kurio kabojo Fordo kuprinė.

Barmenas stumtelėjo kortelę Fordui skersai baro.

- Mes niekada, - tramdydamas įniršį tarė jis, - nesame girdėję apie tokį dalyką.

Ne taip jau ir nuostabu.

Tą kortelę Fordas įsigijo tik rimtos kompiuterio klaidos dėka, besibaigiant penkiolika metų trukusiai viešnagei Žemės planetoje. Amerikos Ekspreso kompanijai ta klaida visu rimtumu atsirūgo labai greitai, o tolydžio griežtesnius bei kupinus panikos skolų apmokėjimo skyriaus užklausimus nutildė tik netikėtas visos planetos sunaikinimas, vogonų įvykdytas hipererdvinio greitkelio tiesimo dingstimi.

Fordas taip ir neišmetė tos kortelės, kadangi nutarė, jog naudinga nešiotis tam tikrą niekur nepripažįstamą valiutą.

Jis tarė:

- Skolon? Aaahhhrrrrr...

“Senojo Rausvojo Šuns” bare šiedu žodžiai paprastai linkę poruotis.

- Aš maniau, - sušvokštė Fordas, - kad čia atseit aukščiausios klasės įstaiga...

Jis apmetė akimis margą rinkinį, sudarytą iš galvažudžių, sąvadautojų ir garso įrašų firmų atstovų, besislapstančių blankios šviesos klanelių, marginančių tamsybes patalpos gilumoje, pakraščiais. Visi kaip vienas ryžtingai žiūrėjo kur tik nori, tik ne į Fordą, įnikę uoliai tęsti kiek anksčiau nutrūkusius pokalbius apie žudynes, narkotikų tiekimo bei muzikos įrašų platinimo sandėrius. Žinodami, kas dabar nutiks, jie nenorėjo žiūrėti, kad kartais neužmirštų savo gėrimų.

- Tu tuoj mirsi, vaikeli, - tyliai sumurmėjo Fordui Prefektui barmenas; faktai liudijo, kad jis teisus.

Seniau bare kabėjo vienas tų skelbimų, kuriuose rašoma: "Prašome neprašyti išgerti skolon, nes smūgis į dantis dažnai įžeidžia"; bet visiško tikslumo sumetimais užrašas buvo pakeistas į "Prašome neprašyti išgerti skolon, nes nuožmus paukštis, išdreskiantis jums gerklę tuo metu, kai bekūnė ranka tranko jūsų galva per barą, dažnai įžeidžia". Tačiau šitaip pataisytas skelbimas virto neįskaitoma makalyne, o ir skambėjo kur kas prasčiau, todėl buvo visai nukabintas. Nutarta, kad žinia pasklis savaime; taip ir atsitiko.

- Duok, dirstelėsiu į tą sąskaitą dar kartelį, - paprašė Fordas.

Pakėlė sąskaitą ir mąsliai įsistebeilijo į ją, sekamas grėsmingai žvelgiančio barmeno ir lygiai taip pat grėsmingai žvelgiančio paukščio, kuris šiuo metu raižė nagais gilias vagas baro paviršiuje.

Sąrašas buvo gana netrumpas.

Skaičius jo apačioje atrodė panašus į tuos gamyklinius numerius, kuriuos randate apatinėje buitinių aparatų pusėje ir kurie visada suryja baisybę laiko, kol perrašote juos į garantinį kvitą. Šiaip ar taip, bare Fordas prasėdėjo visą dieną, išgėrė labai daug skysčių su burbuliukais, užsakė siaubingai daug kokteilių visiems tiems sąvadautojams, galvažudžiams ir garso įrašų firmų atstovams, kurie staiga susigriebė neprisimenantys, kas jis toks.

Fordas gana negarsiai krenkštelėjo ir apsitapšnojo kišenes. Jose - pats žinojo - nieko nebuvo.

Jis švelniai, bet tvirtai uždėjo kairiąją plaštaką ant praskleistos kuprinės. Bekūnė ranka vėl suspaudė dešinįjį jo petį.

- Matai, - pasakė barmenas, kurio veidas priešais Fordo veidą kažkaip nešvankiai persikreipė,- aš turiu galvoti apie gerą vardą. Tu tai supranti, ar ne?

Na, pakaks, pamanė sau Fordas. Daugiau nieko nebepadarysi. Jis laikėsi taisyklių, jis sąžiningai mėgino apmokėti sąskaitą, jo bandymas buvo atstumtas. Dabar gresia pavojus jo gyvybei.

- Ką gi, - negarsiai tarė Fordas, - jeigu jau kalbame apie gerą vardą...

Jis netikėtai žaibišku judesiu atlapojo kuprinę ir tėškė ant stalo savąjį "Keliautojo Kosmostopu Vadovo Po Galaktiką" egzempliorių bei tarnybinį pažymėjimą, liudijantį, jog Fordas - duomenų "Vadovui" rinkėjas, kuriam griežtai draudžiama elgtis taip, kaip jis pasielgė dabar.

- Norėtum įrašomas?

Persikreipęs barmeno veidas sustingo. Paukščio nagai įstrigo nebaigę vagos. Plaštaka pamažu atleido pirštus.

- Šito, - vos girdimai sušnibždėjo barmenas sausomis lūpomis, - pakaks su kaupu, gerbiamasis.

Penktas Skyrius

"Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką" - galingas leidinys. Iš tikrųjų jo įtakingumas toks didžiulis, kad norint išvengti piktnaudžiavimo redkolegijai teko nustatyti griežtas taisykles. Todėl nė vienam duomenų rinkėjui neleidžiama priimti jokių paslaugų, nuolaidų arba privilegijų, kad ir kokios jos būtų, mainais į leidybines paslaugas, nebent:

a) jie sąžiningai stengėsi užmokėti už paslaugą įprastiniu būdu;

b) priešingu atveju kyla pavojus jų gyvybei; arba

c) jiems labai jau norisi.

Kadangi pasinaudojus trečiuoju punktu tekdavo dalintis pelnu su redaktoriumi, tai Fordas visuomet mieliau tepdavosi rankas dviem pirmaisiais.

Jis išėjo laukan ir guviai nužingsniavo gatve.

Oras buvo troškus, bet Fordui patiko - juk čia troškus miesto centro oras, kupinas jaudinančiai nemalonių kvapų, pavojingos muzikos garsų ir ataidinčio iš tolumos triukšmo, keliamo kariaujančių tarpusavyje policijos genčių.

Jis nešėsi savo kuprinę pasisiūbuodamas, kad galėtų gerai siūbtelėti bet kam, kas pabandys ją pasisavinti neatsiklausęs. Kuprinėje buvo visa Fordo Prefekto manta, šiuo metu negausi.

Gatve net pasviręs nužviegė limuzinas; jis išvinguriavo tarp degančių šiukšlių krūvų ir pabaidė seną nešulinį gyvulį, kuris kvykdamas nuklypavo automobiliui iš kelio, atsitrenkė į žolelių gyduolių parduotuvės vitriną, įjungė kurtinančią signalizaciją, numaknojo į gatvės galą, o paskui apsimetė nugriuvęs nuo laiptelių priešais nedidelę itališką užkandinę, kur - žinojo - bus nufotografuotas ir pašertas.

Fordas žingsniavo į šiaurę. Pagalvojo, kad tikriausiai traukia į kosmouostą, bet panašiai jau galvojo kažkada anksčiau. Žinojo

einąs ta miesto dalimi, kurioje žmonių ketinimai dažnai gana netikėtai pasikeičia.

Balsas iš tarpdurio tarė:

- Gal norėtum pasilinksminti?

- Kiek suprantu, - atsakė Fordas, - jau linksminuosi. Dėkui.

- Ar tu turtingas? - pasiteiravo balsas.

Tai Fordą prajuokino.

Jis apsigręžė, plačiai išskėtė rankas ir paklausė:

- Ar aš *atrodau* turtingas?

- Nežinau, - pasakė mergina. - Gal taip, gal ne. Gal tu praturtėsi. Turtingus žmones aš aptarnauju tikrai nepakartojamai...

- Ak, tikrai, - smalsiai, bet atsargiai tarė Fordas, - ir kaip gi?

- Aš jiems paaiškinu, kad nieko blogo, jei esi turtingas.

Iš viršutinio lango pasigirdo šūvių papliūpa, bet nušautas buvo tik bosistas, nes tris kartus iš eilės neteisingai sugrojo kvadratą - o bosistai Heno Doldo mieste kainuoja po pusę skatiko.

Fordas sustojo ir prisimerkęs pažiūrėjo į tamsų tarpdurį.

- Kaip, kaip? - paklausė jis.

Mergina nusijuokė ir žingtelėjo iš prieblandos. Ji buvo aukšta ir laikėsi oriai, bet droviai; tokia laikysena byloja apie tikrą meistriškumą, jei tik sugebi ją suvaidinti.

- Tai meistriškiausia mano arija, - pasakė ji. - Turiu socialinės ekonomikos magistrės diplomą ir moku kalbėti labai įtikinančiai. Žmonėms nepaprastai patinka. Ypač šiame mieste.

- Viešpatie aukštielninkas, - tarė Fordas Prefektas; šį ypatingą betelgeuzišką pasakymą jis pasitelkdavo tuomet, kai žinodavo, kad reikia kažką pasakyti, bet nežinodavo, ką tokio.

Jis atsisėdo ant laiptelio, išsiėmė iš kuprinės Senojo Žvangt Ūpo butelį ir rankšluostį. Atkimšo butelį, apšluostė gurklelį rankšluosčiu - šio veiksmo pasekmės išėjo priešingos, negu ketinta, kadangi Senasis Žvangt Ūpas akimirksniu pribaigė milijonus mikrobų, kurie pamažu vystė gana sudėtingą ir išsilavinusią civilizaciją kvapnesniuosiuose Fordo rankšluosčio plotuose.

Fordas gurkštelėjo pats, paskui paklausė:

- Norėtum gurkšnelio?

Mergina gūžtelėjo pečiais ir paėmė atkištą butelį.

Kurį laiką abu sėdėjo, tykiai klausydamiesi stūgaujančių gretimame kvartale apsauginės signalizacijos sirenų.

- Teisybę pasakius, - prašneko Fordas, - man priklauso nemaži pinigai, tai jei man kada nors pavyks juos atsiimti, gal tada

galėčiau užeiti ir pabendrauti su tavimi?

- O kaipgi, aš būsiu čia, - atsakė mergina. Ir kiek gi reiškia "nemaži"?

- Atlyginimas už penkiolikos metų darbą.

- O tas darbas?

- Parašiau du žodžius.

- Prasmek, - tarė mergina. - Katras surijo šitiek laiko?

- Pirmasis. Kai tik atradau tą - antrasis vieną dieną po priešpiečių paprasčiausiai prisistatė pats.

Pro aukštai viršuje esantį langą išgriuvo didžiulis elektroninių mušamųjų rinkinys, ištiško į gabalėlius ant grindinio priešais juodu.

Netrukus paaiškėjo, kad dalį apsauginės signalizacijos sirenų gretimame kvartale tyčia įjungė viena policininkų gentis, sumaniusi įvilioti į pasalą kitą. Sulėkę į rajoną automobiliai su klykiančiais garsiakalbiais terado vien šaudančius į juos sraigtasparnius, kurie griaudėdami atlėkė padangėmis tarp milžiniškų miesto centro dangoraižių.

- Iš teisybės, - paaiškino Fordas, kurį triukšmas privertė rėkti, - tai ne visai taip. Aš prirašiau tiek ir tiek, bet redaktoriai iškarpė.

Jis vėl išsiėmė iš kuprinės savąjį "Vadovo" egzempliorių.

- Ta planeta buvo sunaikinta, - riktelėjo jis, - tikrai prasmingas darbas, ką? Tačiau jie visvien turės man užmokėti.

- Tu dirbi tam daiktui? - užklykė mergina.

- Aha.

- Kietas.

- Norėtum pamatyti, ko prirašiau, - šaukė jis, - kol dar neištrinta? Apie naujausius pataisymus per tinklą turėtų būti paskelbta šįvakar. Kažkas tikriausiai sužinojo, kad planeta, kurioje aš praleidau penkiolika metų, seniai sunaikinta. Keliuose pastaruosiuose pataisytuose leidimuose apie tai neužsimenama, bet neįmanoma amžinai nekreipti dėmesio į tokį dalyką.

- Darosi nebeįmanoma kalbėtis, ar ne?

- Ką?

Mergina skėstelėjo rankomis ir parodė į viršų.

Dabar virš galvų kybojo sraigtasparnis, iš pažiūros įsitraukęs į nelabai rimtą susišaudymą su gauja viršutiniame aukšte. Iš pastato virto dūmai. Po langu kadaravo garso inžinierius, laikydamasis palangės pirštų galais, o kažkoks įsiutęs gitaristas daužė per tuos pirštus degančia gitara. Sraigtasparnis pyškino į visus.

- Gal eitume kur kitur?

Abu patraukė gatve tolyn nuo triukšmo. Susidūrė su gatvės teatro trupe, kuri bandė suvaidinti jiems trumpą pjesę apie miesto centro problemas, bet paskui pasidavė ir pasislėpė mažojoje užkandinėje, į kurią neseniai užsuko anas nešulinis gyvulys.

Fordas visą laiką baksnojo "Vadovo" klaviatūrą. Jiedu su mergina nėrė į kažkokį skersgatvį. Duomenims pradėjus slinkti "Vadovo" displėjumi, Fordas prisėdo ant šiukšlių dėžės.

Jis susirado reikiamą skirsnį.

"Žemė: Beveik nekenksminga."

Ekrane vos ne akimirksniu sumirguliavo gausybė nurodymų vartotojui.

- Jau tuoj, - pasakė Fordas.

Nurodymai nurodė:

"Malonėkite palaukti. Sub-Eta Tinklu siunčiami naujausieji pakeitimai. Šis skirsnis peržiūrimas. Sistema neveiks dešimt sekundžių."

Skersgatviu prašliaužė plieno pilkumo limuzinas, sustojo gale.

- Ei, paklausyk, - pasakė mergina, - jeigu tau užmokės - susiieškok mane. Aš turiu duoną pelnytis, o ten yra žmonių, kuriems manęs reikia. Turiu eiti.

Numojusi ranka į nelabai aiškius Fordo prieštaravimus, ji paliko jį besėdintį ant šiukšlių dėžės ir liūdnai besiruošiantį stebėti, kaip didžiulę jo gyvenimo triūso dalį elektronai išnešios po eterį.

Triukšmas gretimoje gatvėje truputėlį aptilo. Policininkų kautynės pasistūmėjo į kitus miesto kvartalus, keli išlikę gyvi roko grupės nariai susitarė pripažinti muzikinius nesutarimus ir toliau siekti šlovės pavieniui, gatvės teatro aktoriai traukė iš itališkos užkandinės kartu su nešuliniu gyvuliu, žadėdami nusivesti jį į vieną tokį barą, kur su juo bus elgiamasi bent kiek pagarbiau, o dar truputį toliau prie šaligatvio tyliai stovėjo plieno pilkumo limuzinas.

Mergina nuskubėjo link jo.

Pasilikusio tamsiame skersgatvyje Fordo Prefekto veidą skalavo mirguliuojantis žalsvas švytėjimas, o jo akys pamažu plėtėsi iš nustebimo.

Nes ten, kur jis tikėjosi nerasiąs nieko - tik ištrintą, panaikintą skirsnį, - ten kažkodėl liejosi nenutrūkstantis duomenų srautas: tekstas, brėžiniai, skaičiai, vaizdai, besikeičiantys aprašymai apie mūšą Australijos paplūdimiuose, jogurtą Graikijos salose, restoranus, kurių patartina vengti Los Andžele, valiutinius sandėrius, kurių patartina vengti Stambule, klimatą, kurio

patartina vengti Londone, barus, į kuriuos patartina užsukti visur. Puslapių puslapiai duomenų. Viskas čia, viskas, ką jis buvo parašęs.

Neįstengdamas susigaudyti, vis baisiau raukydamasis, Fordas žiūrinėjo tai pradinius, tai galinius puslapius, šen bei ten stabtelėdamas perskaityti kokios nors pastraipos.

"Patarimai besilankantiesiems Niujorke:

Nusileiskite bet kur. Centriniame Parke - bet kur. Niekam tai nerūpės, teisybę pasakius, niekas net nepastebės.

Išgyvenimas: Negaišuodami įsidarbinkite taksistu. Taksisto darbas - didelėmis geltonomis mašinomis, vadinamomis taksi, vežioti žmones ten, kur jie nori važiuoti. Nepergyvenkite, jeigu nežinote, kaip veikia mašina, o patys nemokate tenykštės kalbos, nemokate orientuotis vietovėje ar net iš viso nieko neišmanote, o ant jūsų galvos styro ilgos žalios antenos. Patikėkite: tai geriausias būdas nekristi į akis.

Jeigu jūsų kūnas iš tikrųjų klaikus - pabandykite jį už pinigus rodyti žmonėms gatvėse.

Amfibinės gyvybės formos iš bet kurio Pamazgingės, Nuodainės arba Šleikštalijos sistemų pasaulio ypatingai pamėgs Rytų Upę, kurioje, pasak gandų, žavingųjų, teikiančių gyvybę maisto medžiagų esama daugiau, negu puikiausiose, nuodingiausiose gliaumėse, kokias tik įmanoma pagaminti laboratorijoje.

Pramogos: jų visų net išvardinti neįmanoma. Neįmanoma pasilinksminti šauniau, neišdeginant elektra nuosavo malonumo centro..."

Fordas spustelėjo mygtuką, ties kuriuo pamatė užrašą "Užbaigimo Režimui Pasirengta", pakeitusį dabar jau senamadišką "Informacijos Pabaiga", kuris jau seniai išstūmė pasibaisėtinai senovišką "Išjungti".

Toji planeta sunaikinta, jis pats matė, nuosavomis dviem akimis matė, o tikriau - apakintas pragariško šviesos ir oro sprogimo - nuosavomis dviem pėdomis jautė, kaip sugriebta galingų energijos bangų, plūstančių iš šleikščiųjų geltonųjų vogonų laivų, spurdanti, staugianti žemė pradėjo trankyti jį tarsi kūjis. O paskui, galų gale, jau praėjus penkioms sekundėms po tos akimirkos, kurią Fordas palaikė paskutine įmanoma akimirka, jis pajuto švelnų, sūpuojantį dematerializacijos šleikštulį, ir juodu su Arturu Dentu nuspinduliavo kiaurai atmosferos nelyginant kokia

sporto žinių laida.

Jis tikrai neapsiriko, jis negalėjo apsirikti. Žemė neabejotinai sunaikinta. Neabejotinai, neabejotinai. Išgarinta į erdves.

O visgi čia - Fordas vėl įsijungė "Vadovą" - jo paties parašytas skirsnis apie tai, nuo ko derėtų pradėti linksmybes Baurnmute, Dorsete, Anglijoje; šiuo skirsniu jis visuomet didžiavosi kaipo vienu įmantriausių prasimanymų, kokius tik kada teko sukurti. Jis dar kartą viską perskaitė ir neapsakomai nustebęs pakratė galvą.

Staiga Fordas suprato, koks šitos mįslės įminimas, o įminimas toks: dedasi kažkas labai keisto; o jeigu dedasi kažkas labai keisto, pagalvojo Fordas, tai aš irgi noriu dalyvauti!

Jis įkišo "Vadovą" atgal kuprinėn ir nuskubėjo į gatvę.

Vėl leidosi į šiaurę, praėjo pro stovintį prie šaligatvio plieno pilkumo limuziną, ir pro artimiausias dureles išgirdo švelnų balsą šnekant:

- Viskas gerai, branguti, viskas tikrai gerai, tau reikia išmokti dėl to nepergyventi. Pažiūrėk, kokia visos ekonomikos sandara...

Fordas nusišaipė, apėjo lankstu kitą kvartalą, kuris jau skendo liepsnose, aptiko policijos sraigtasparnį, kuris stovėjo gatvėje niekieno neprižiūrimas, įsilaužė į vidų, prisisegė saugos diržu, suraitė špygą ir nemokšiškai švystelėjo mašiną į padanges.

Siaubingai nukrypuliavo aukštyn panašių į skardžius miesto sienų tarpekliais, o kai tie pagaliau liko apačioje - nugriaudėjo per juodai raudoną dūmų apklotą, amžinai gaubiantį šitą miestą.

Po dešimties minučių Fordas Prefektas nuleido trūkčiojantį, staugiantį visomis sirenomis, greitašaude savo patranka kaip paklius pyškinantį į debesis sraigtasparnį žemyn tarp pakrovimo bokštelių bei nusileidimo šviesų Heno Doldo kosmouoste, kur mašina prisiglaudė nelyginant milžiniškas, persigandęs ir labai triukšmingas uodas.

Kadangi malūnsparnis liko palyginti sveikas, Fordui pavyko jį išmainyti - gauti už jį pirmos klasės bilietą į artimiausio reiso laivą, išskrendantį iš sistemos, ir Fordas įsitaisė viename milžiniškų, geidulingų, glamonėjančių kūną krėslų.

Laivui tyliai blykčiojant skersai beprotiškų atviro kosmoso tolių, o patarnautojams kaip reikiant įsijautus į ekstravagantiškų savo pareigų vykdymą, Fordas pamanė, kad bus linksma.

- Taip, malonėkite, - atsakydavo jis palydovams, vos tik kuris pričiuoždavo pasiūlyti jam nesvarbu ko.

Iš naujo skaitinėdamas paslaptingai sugrįžusį Žemės planetos aprašymą, Fordas šypsojosi iš keisto, maniakiško džiaugsmo. Dabar jis turi labai nemažą nebaigtą darbą, kuriuo galės

pasirūpinti, ir baisiai džiaugiasi, kad gyvenimas netikėtai padovanojo rimtą tikslą, kurio galima siekti.

Staiga jam dingtelėjo pasidomėti, kur dabar Arturas Dentas, ir ar jis žino.

Arturas Dentas buvo už vieno tūkstančio keturių šimtų trisdešimt septynių šviesmečių "SAABe" ir nesitvėrė savo kailyje.

Už jo ant galinės sėdynės sėdėjo mergina, kurią jis išvydo lipdamas vidun, ir čia pat trinktelėjo kakta į dureles. Jis nežinojo, ar tik dėl to, kad čia pirmoji jo paties padermės moteriškos lyties būtybė, pamatyta po ilgų metų, ar dar kaip, bet pasijuto tiesiog apstulbintas jos... jos... Nesąmonės - pasakė jis pats sau. Raminkis, pasakė jis pats sau. Tavo būsena, pačiu griežčiausiu vidiniu balsu, kokį tik pavyko išspausti, toliau dėstė jis pats sau, nėra nei normali, nei racionali. Tu ką tik lėkei kosmostopu daugiau nei šimtą tūkstančių šviesmečių skersai Galaktikos, tu esi labai pavargęs, truputį sutrikęs ir nepaprastai pažeidžiamas. Atsipalaiduok, nepanikuok, susitelk ir giliai kvėpuok.

Jis persisuko, dirstelėjo atgal ir vėl paklausė:

- Ar jūs *neabejojate*, kad jai nieko blogo?

Arturas žinojo tik tiek: ši mergina jam tokia graži, kad net širdis spurda; daugiau beveik nieko nepastebėjo - nei koks jos ūgis, nei koks jos amžius, nei koks būtent jos plaukų atspalvis. Ir negalėjo paprašyti, kad pati mergina ką nors pasakytų apie save, kadangi - deja - ji buvo visiškai be sąmonės.

- Ji tiesiog apsvaigusi, - neatitraukdamas akių nuo bėgančio plento tarė jos brolis ir gūžtelėjo pečiais.

- O tai nieko, ar ne? - sunerimęs paklausė Arturas.

- Man nekliudo, - atsakė vairuotojas.

- Ak, - pasakė Arturas. - Mmm, - dar truputį pagalvojęs pridūrė jis.

Kol kas pokalbis klostėsi stulbinančiai nevykusiai.

Po skubotų įžanginių pasisveikinimų bei prisistatymų Arturas ir Raselas (nuostabiosios merginos brolis vadinosi Raselas; Arturo vaizduotėje tas vardas visuomet siejosi su kresnais šviesiaūsiais vyrais, kurie džiovinasi plaukus fenu ir dėl menkiausio nieko puola dėvėti aksominius smokingus bei klostytus žabo, o paskui juos tenka jėga tramdyti, kad nekomentuotų biliardo varžybų) netrukus suprato, kad jiedu vienas kitam visiškai nepatinka.

Raselas buvo kresnas vyras. Jo ūsai buvo šviesūs. Jo plaukai buvo ploni ir išdžiovinti fenu. Nors derėjo pripažinti - tik Arturui visai neatrodė, kad tai būtina, nebent protinės mankštos dėlei, - kad jis, Arturas, pats atrodė gana niauriai. Žmogus negali nukeliauti šimto tūkstančių šviesmečių, daugiausia svetimo bagažo skyriuose, nepatirdamas šiokio tokio dvasinio išsekimo, o Arturas išseko kaip reikiant.

- Ji ne narkomanė, - staiga prašneko Raselas, tarsi neabejotų, kad kažkas kitas šiame automobilyje gali toks būti, - jai suleista raminančių.

- Betgi tai baisu, - pasakė Arturas ir vėl persisuko, norėdamas pažiūrėti į merginą.

Mergina lyg ir nežymiai krustelėjo, jos galva palinko į šoną, nusviro ant peties. Tamsūs plaukai užkrito ant veido ir jį paslėpė.

- Kas jai atsitiko, ar ji susirgo?

- Ne, - tarė Raselas, - ji tik visiška pamišėlė.

- Ką? - pasibaisėjęs pasakė Arturas.

- Kuoktelėjus, visus varžtelius pasėjus. Vežu ją atgal į ligoninę, pasakysiu daktarams, tegu pabando dar kartelį. Jie ją išleido, nors ji vis dar manėsi esanti ežys.

- *Ežys?*

Raselas nirtulingai supypčiojo automobiliui, kuris iššoko iš už posūkio priešais juos, lėkdamas vos ne šia kelio puse, ir privertė staigiai sukteleti. Pyktis, sakytum, pataisė Raselo nuotaiką.

- Na, gal ir ne ežys, - vėl aprimęs pasakė jis, - nors tikriausiai būtų žymiai lengviau susitvarkyti, jeigu ji manytų taip. Jeigu žmogus galvoja, kad jis ežys, sakykim, paprasčiausiai duodi jam veidrodį, kelias ežių nuotraukas, ir paliepi pačiam susigaudyti, ir sugrįžti tada, kai pasijus geriau. Su tuo, mažų mažiausia, medicinos mokslas gali susidoroti, štai kur esmė. Tiktai Fenei, berods, šito nepakanka.

- Fenei?

- Žinai, ką jai padovanojau per Kalėdas?

- Na, ne.

- Bleko "Medicinos Žodyną".

- Graži dovana.

- Aš irgi taip pagalvojau. Tūkstančiai ligų, visos surašytos abėcėlės tvarka.

- Sakėt, kad jos vardas Fenė?

- Aha. Išsirink, pasakiau aš. Bet ką, kas čia įrašyta, galima sutvarkyti. Galima prirašyti tinkamus vaistus. Bet ne - jai būtinai

reikia pasigauti kažką nežmoniško. Tiesiog gyvenimo apsunkinimui. Ji taip darė, žinotum, jau mokykloje.

- Iš tikrųjų?

- Iš tikrųjų. Bežaisdama ledo ritulį pargriuvo ir susilaužė kaulą, apie kurį niekas niekad nebuvo net girdėjęs.

- Suprantu, kaip erzina tokie dalykai, - dvejodamas pasakė Arturas Dentas.

Jis gerokai nusivylė, sužinojęs, kad merginos vardas Fenė. Labai kvailas, slegiantis vardas, tokį veikiausiai pasirinktų nedaili netekėjusi teta, jeigu jai pristigtų lėšų deramai aprūpinti Fenelos vardui.

- Nesakau, kad jos neužjausčiau, - kalbėjo toliau Raselas, - bet mane tai tikrai pradėjo šiek tiek erzinti. Ji šlubavo kelis mėnesius.

Jis sulėtino greitį.

- Tau čia išlipti, ar ne?

- Oi, ne, - atsakė Arturas, - dar už penkių mylių. Jeigu galima.

- Tvarka, - truputį patylėjęs, kad Arturas suprastų, jog negalima, tarė Raselas, paskui vėl padidino greitį.

Teisybę pasakius, Arturui reikėjo čia išlipti, bet jis negalėjo pasišalinti, kol nesužinojo šiek tiek daugiau apie tą merginą, kuri net akių nepramerkusi kažkodėl šitaip užvaldė jo sąmonę. Galės išlipti toliau arba dar kiek toliau.

Iš ten galės sugrįžti į kaimelį, kuriame kadaise gyveno, nors pats nedrįso vaizduotis, ką ten ras. Pro šalį tamsoje tarsi pamėklės šmėkščiojo pažįstami ribženkliai, žadindami šiurpuliukus, kokius gali sukelti tik labai, labai paprasti dalykai, kai juos išvysti ten, kur tavo protas nėra jiems pasirengęs, ir nepažįstamoje šviesoje.

Matuojant Arturo asmeniniu laiko matu, kiek jis pats įstengė apskaičiuoti gyvendamas - kaip jau susiklostė - pagal nežemišką tolimų saulių sukimąsi, nuo išvykimo praėjo aštuonetas metų, bet kiek laiko praslinko čia, jis negalėjo net spėlioti. Teisybę pasakius, kad ir kas čia būtų atsitikę - iškamuota Arturo sąmonė neįstengė to suvokti, nes šios planetos, gimtosios planetos, turėtų nebebūti.

Prieš aštuonetą metų, per priešpiečius, šią planetą susprogdino, visiškai sunaikino milžiniški geltoni vogonų laivai, kurie kybojo priešpiečių meto danguje taip, tarsi traukos dėsnis reikštų ne daugiau nei kokia vietinė taisyklė, o jo pažeidimas - ne daugiau nei paprasčiausias draudžiančio stovėti ženklo nepaisymas.

- Iliuzijos, - tarė Raselas.
- Ką? - staiga nutrūkus minčių gijai pašoko Arturas.
- Ji sako, kad ją apsėdo keistos iliuzijos, tarytum gyventų tikrame pasaulyje. Nieko nepadeda aiškinimai, kad ji tikrai gyvena tikrame pasaulyje, nes ji tiesiog atkerta - kaip tik dėl to tos iliuzijos tokios keistos. Nežinau, kaip tau, bet man panašūs pašnekesiai atrodo gana varginantys. Duot jai tablečių ir nešdintis išgert alaus - va koks mano sprendimas. Noriu pasakyti - kiekvieno kantrybė su dugnu, ar ne taip?

Arturas susiraukė - jau ne pirmą kartą.
- Na...
- Ir dar visi tie sapnai, tie košmarai. Ir daktarai, užsivedę apie keistus šuoliukus jos neurodiagramose.
- Šuoliukus?
- Šitas, - tarė Fenė.

Arturas ir įgeltas apsisuko atgal ir įsistebeilijo į staiga atsimerkusias, bet visiškai bereikšmes merginos akis. Kad ir į ką ji bežiūrėjo - tas kažkas buvo ne mašinoje. Jos blakstienos suplazdeno, jos galva kartelį trūktelėjo, o paskui ji vėl ramiai miegojo.
- Ką ji pasakė? - susijaudinęs paklausė Arturas.
- Ji pasakė "šitas".
- Šitas kas?
- Šitas kas? O ką, po galais, aš žinau? Šitas ežys, tas kaminas, anas don Alfonso pincetas. Ji visiška beprotė, atrodo, jau užsiminiau apie tai.
- Neatrodo, kad jums labai jau rūpėtų.

Arturas pabandė ištarti tuos žodžius kiek įmanoma dalykiškiau, bet jam, atrodo, nepavyko.
- Klausyk, valkata...
- Gerai, aš atsiprašau. Čia ne mano reikalas. Aš nenorėjau šitaip kalbėti, - pasakė Arturas. - Aš suprantu, kad jums labai rūpi, aiškiai matosi, - pridūrė - pamelavo - jis. - Aš suprantu, kad jums reikia kažkaip tvarkytis. Turėsite man atleisti. Aš ką tik pakeleivingomis atkakau iš kito Arklio Galvos ūko galo.

Jis įnirtingai spoksojo pro langą.

Arturą pribloškė tai, kad iš visų jausmų, besipešančių dėl vietos galvoje šią sugrįžimo į, jo manymu, visiems laikams nugrimzdusius užmarštin namus naktį, pats galingiausias pasirodė pamišimas dėl šios keistos merginos, apie kurią teaišku tiek, kad ji pasakė "šitas", ir kad panašaus brolio Arturas net vogonui

nelinkėtų.

- Taigi - eee - kokie tie šuoliukai - šuoliukai, kuriuos paminėjote, - kiek įstengdamas greičiau nutarė tęsti jis.

- Klausyk, čia mano sesuo. Aš net nežinau, kodėl šnekuosi su tavimi apie...

- Gerai, atsiprašau. Gal verčiau išleiskite mane. Čia jau...

Tą pačią akimirką, kai Arturas pasiprašė išlaipinamas, išlipti pasidarė nebeįmanoma, nes aplenkusi automobilį liūtis staiga prapliupo vėl. Dangų perrėžė žaibas, ir kažkas, sakytum, kliostelėjo iš aukštybių kažką labai panašaus į Atlanto vandenyną, košiamą per rėtį.

Kelias sekundes Raselas uoliai keikėsi ir vairavo, o dangus vemte vėmė. Vairuotojas išliejo pyktį staigiai padidindamas greitį ir aplenkdamas sunkvežimį su užrašu "MakKena: Vežame Krovinius Bet Kokiu Oru". Lietui slopstant, įtampa slūgo.

- Prasidėjo nuo viso to triukšmo dėl CŽV agento, kurį rado rezervuare, kai visus apniko tos haliucinacijos ir panašiai, prisimeni?

Arturas akimirką pasvarstė, gal dar kartą paminėjus, kad jis ką tik parlėkė kosmostopu iš kitos Arklio Galvos ūko pusės, ir dėl šios bei dėl įvairių kitų panašių bei stulbinančių priežasčių nelabai teišmano nesenus įvykius, bet nusprendė, kad taip tikriausiai tik sukeltų dar didesnę painiavą.

- Ne, - tarė jis.

- Kaip tik tada ji ir kuoktelėjo. Sėdėjo kažkokioje kavinėje, kažkur Rikmensvorte. Nežinau, ko jai ten prireikė, bet kaip tik ten ji ir kuoktelėjo. Atrodo, ji atsistojo, ramiausiai pasiskelbė patyrusi kažkokį nepaprastą praregėjimą ar kažkaip panašiai, truputį pasvirduliavo, iš pažiūros kiek sutriko, ir galų gale klykdama susmuko tarsi leista kiaušinienė.

Arturas krūptelėjo.

- Man labai gaila, kad taip atsitiko, - nelabai nuoširdžiu balsu pasakė jis.

Raselas kažką niurgztelėjo.

- Tai ką, - bandydamas gelbėti padėtį paklausė Arturas, - tas CŽV agentas veikė tame rezervuare?

- Plūduriavo, negi neaišku. Jis buvo negyvas.

- Bet kaip...

- Liaukis, pats prisimeni visus tuos niekus. Haliucinacijas. Visi kalbėjo, kad kalta CŽV - darė cheminio ginklo bandymus, ar dar kaip. Kažkokia kvaišų teorija, atseit, užuot užpuolus valstybę,

daug pigiau ir veiksmingiau būtų priversti visus *galvoti*, kad jie užpulti.

Arturas gana ramiu balsu paklausė:

- Kaip būtent atrodė tos haliucinacijos?...

- Ką tu nori pasakyti - kaip atrodė haliucinacijos? Aš kalbu apie visą tą beprotyną su didžiaisiais geltonaisiais laivais, visi eina iš proto ir sako - tuoj mirsim, o paskui pliūpt - viskas pranyko, nes baigėsi narkotikų veikimas. CŽV viską neigė, o tai reiškia, kad tikriausiai viskas tiesa.

Arturo galva truputėlį svaigtelėjo. Jo ranka, besigraibanti ko įsitverti, kažką sugriebė ir tvirtai sugniaužė. Jo burna neplačiai žiojosi ir čiaupėsi, žiojosi ir čiaupėsi, tarsi Arturas labai norėtų kažką pasakyti, bet neišsprūdo nė garselis.

- Šiaip ar taip, - tęsė Raselas, - kad ir koks bebuvo tas narkotikas - iš Fenės jis, rodos, taip greitai neišgaravo. Aš kaip reikiant pasinešiau paduoti ieškinį prieš CŽV, bet vienas mano draugas teisininkas pasakė, kad tai būtų tas pat, kaip bandyti įsilaužti į beprotnamį apsiginklavus bananu, todėl...

Jis gūžtelėjo pečiais.

Arturas cyptelėjo:

- Vogonai... tie geltoni laivai... *išnyko?*

- O ką, kaipgi kitaip, jie buvo haliucinacijos, - atsakė Raselas ir keistai pažiūrėjo į Arturą. - Tu nori pasakyti, kad nieko neprisimeni? Dangau aukščiausias - kur tu buvai?

Šitas klausimas - Arturo atveju - pasirodė toks stulbinančiai taiklus, kad priblokštas Arturas vos pro stiklą neiššoko.

- Jėzau! - suklykė Raselas, iš visų jėgų stengdamasis suvaldyti automobilį, kuris staiga užsimanė pačiužinėti. Išlupo mašiną iš priešpriešiais važiuojančio sunkvežimio kelio, staigiai pasuko į žolėtą šalikelę. Automobilis sudrebėjo, sustojo, mergina iš galo atsitrenkė į Raselo atlošą ir nepatogiai susmuko.

Pasibaisėjęs Arturas apsigręžė.

- Ar ji sveika? - leptelėjo jis.

Raselas piktai persibraukė delnais savuosius išdžiovintus fenu plaukus. Pasitampė šviesius ūsus. Atsisuko į Arturą.

- Gal malonėtumei, - tarė jis, - paleisti tą rankinį stabdį?

ŠEŠTAS SKYRIUS

Nuo čia iki kaimelio ketvertas mylių pėsčiomis, dar mylia iki posūkio, iki kurio pavėžėti bjaurūsis Raselas dabar žvėriškai atsisakė, o nuo ten dar trys mylios vingiuojančiu kaimo keliuku.

"SAABas" nužiebė į naktį. Arturas žiūrėjo į nuvažiuojantį automobilį apstulbęs nelyginant žmogus, kuris štai jau penketą metų manėsi esąs aklas, bet staiga aptiko paprasčiausiai dėvėjęs per didelę skrybėlę.

Jis smarkiai krestelėjo galvą, vildamasis, kad gal šitaip pavyks išjudinti kažkokį užstrigusį faktą, kuris kris savo vieton ir grąžins prasmę šiaip visiškai susimakalavusiai Visatai, bet kadangi tas užstrigęs faktas - jeigu tokio išvis būta - griežtai atsisakė paklusti, Arturas vėl leidosi į kelią, vildamasis, kad geras, energingas pasivaikščiojimas, o gal net kelios geros, skausmingos nuospaudos padės patikėti jei ne nuosavo proto sveikumu, tai, mažų mažiausia, nuosavu egzistavimu.

Jis atvyko dešimtą trisdešimt; šį faktą sužinojo pažvelgęs pro aprūkusį, suodiną "Arklio ir Arklininko" aludės langą; aludėje nuo senų senovės kabėjo senas, apdaužytas Gineso laikrodis, papuoštas paveikslėliu, vaizduojančiu strutį, kurio gurklyje gana juokingai įstrigo pintos talpos bokalas.

Kaip tik šioje aludėje Arturas ir sėdėjo tą nelemtą priešpiečių valandą, kada buvo sunaikintas iš pradžių jo namas, o paskui ir visas pasaulis, o gal veikiau pasirodė, kad sunaikintas - ne, velniai rautų, *buvo* sunaikintas, nes jeigu ne - tai kur, po velniausių velnių, pats Arturas *buvo* pastaruosius aštuonerius metus, ir kaip jis ten pateko, jeigu ne vienu tų didžiųjų geltonųjų vogoniškųjų laivų, kuriuos bjaurusis Raselas kaip tik pavadino paprasčiausia narkotikų sukelta haliucinacija, bet visgi jeigu viskas *buvo* sunaikinta - tai ant ko Arturas šiuo metu stovi?...

Arturas trenkė per įsilėkusių minčių stabdžius, nes tokios mintys negalėjo nuvesti niekur kitur, tik ten, kur jau nuvedė pastaruosius dvidešimt kartų apmąstinėjant šitą klausimą.

Arturas pradėjo iš naujo.

Kaip tik šioje aludėje jis ir sėdėjo tą nelemtą priešpiečių valandą, kada atsitiko kažkas, ką jis pabandys suvirškinti vėliau, ir...

Visvien jokios prasmės.

Jis pradėjo iš naujo.

Kaip tik šioje aludėje jis ir...

Šičia aludė.

Aludėse pardavinėjami gėrimai, o jam neabejotinai vertėtų išgerti.

Įsitikinęs, kad surizgusių minčių veikla galiausiai atvedė iki šiokios tokios išvados, ir ta išvada jį patenkina, nors ir nėra tokia, kokios jis ieškojo, Arturas žengė durų linkui.

Ir sustojo.

Iš už neaukštos užtvarėlės išbėgo mažas, juodas, pasišiaušęs terjeras, o kai aiškiai pamatė Arturą - pradėjo urgzti.

Betgi Arturas pažinojo tą šunį, ir pažinojo gerai. Šuo priklausė jo draugui, reklamos srities darbuotojui, ir vadinosi Drimba-Nieko-Nežinau Nenuostabusis Šuo, nes styrantys ant jo galvos šeriai priminė žmonėms Jungtinių Amerikos Valstijų Prezidentą; šuo taip pat pažinojo Arturą, ar bent turėjo pažinoti. Kvailas tas šuo, bet, mažų mažiausia, privalėtų sugebėti atpažinti Arturą, užuot čia stovėjęs pašiaušta ketera, tarsi priešais save regėtų patį siaubingiausią vaiduoklį, koks tik kada buvo įsibrovęs į minkštaprotišką šunėko gyvenimą.

Tai paskatino Arturą grįžti ir dar kartą gerai pažiūrėti į langą - šįkart dairantis ne dūstančio stručio, bet nuosavo atspindžio.

Pirmą kartą išvydus save netikėtai pažįstamoje aplinkoje teko pripažinti, kad šuo teisus.

Arturas atrodė labai panašus į daiktą, kokį ūkininkas panaudotų paukščiams baidyti; galėjai neabejoti, kad jei šitaip atrodydamas įžengtum aludėn - sukeltum nedraugišką subruzdimą; be to - dar blogiau - tuo metu aludėje būtinai sėdėtų bent keli pažįstami žmonės, ir visi kaip vienas pasineštų užbombarduoti klausimais, kuriuos aptarinėti Arturas kol kas nelabai pasirengęs.

Kad ir Vilas Smitersas, Drimbos-Nieko-Nežinau Nenuostabiojo Šuns savininkas, kurio gyvulys toks bukas, kad net pats Vilas jį kartą pavarė iš vieno savųjų reklaminių klipų už nesugebėjimą susigaudyti, kuris šunų pašaras privalėjo Nenuostabiajam labiausiai patikti, nors mėsa visuose kituose dubenėliuose buvo gausiai apšlakstyta benzinu.

Vilas būtinai bus čia. Čia jo šuo, čia jo automobilis - pilkas

"Porše 928S" su užrašu ant galinio stiklo, skelbiančiu: "Kitas mano automobilis irgi Porše". Trauk jį velniai.

Vilas Smitersas, kaip ir dauguma pernelyg dosniai apmokamų ir pernelyg nesąžiningų nenaudėlių reklamos srities darbuotojų, kuriuos pažinojo Arturas, iš principo keisdavo automobilį kiekvieną rugpjūtį, kad galėtų visiems pasakoti, atseit, taip daryti verčiąs jo apskaitininkas, nors iš tikrųjų tas apskaitininkas apsiputojęs stengdavosi Vilą perkalbėti - taigi ir visi tie alimentai, kuriuos reikia mokėti, ir taip toliau... O čia tas pats automobilis, kurį Arturas prisimena iš anksčiau. Numerio ženklas atitiko metus.

Turint omenyje, kad dabar žiema, ir kad įvykis, pridaręs Arturui šitiek nemalonumų prieš jo asmeninius aštuonetą metų, įvyko rugsėjo pradžioje - čia galėjo praeiti ne daugiau nei šeši ar septyni mėnesiai.

Akimirką Arturas stovėjo baisiai ramiai, nepaisydamas šokinėjančio ir skalijančio ant jo Drimbos-Nieko-Nežinau. Arturą netikėtai pribloškė suvokimas, kurio jau nebeišėjo kratytis, o būtent: dabar jis svetimas nuosavame pasaulyje. Niekas net ir baisiausiai stengdamasis neįstengs netgi *sugebėti* patikėti Arturo istorija. Ji ne tik skamba visiškai pakvaišėliškai; jai griežtai prieštarauja patys paprasčiausi faktai, badantys akis.

Ar čia *tikrai* Žemė? Ar liko bent mažiausia tikimybė, kad jis padarė kažkokią neįmanomą klaidą?

Aludė prieš akis pažįstama nepakeliamai, iki smulkmenėlės - kiekviena plyta, kiekvienas atsilaupiusių dažų lopelis; o viduje, kuždėjo nuojauta, tvyro pažįstama tvanki, triukšminga šiluma, matosi neapkaltos sijos, neautentiški špižiniai pažibinčiai, baras lipnus nuo alaus, į kurį pažįstami žmonės dažnai įmerkia alkūnes, o viršum baro kartoninės merginos, kurių krūtinės visos nukabinėtos žemės riešutų pakeliais. Visa tai - Arturo namai, Arturo pasaulis.

Jis netgi pažįsta šitą nelemtą šunį.

- Ei, Nieko-Nežinau!

Vilo Smiterso balso skambesys reiškė, kad reikia negaišuojant apsispręsti, ką daryti. Jeigu Arturas pasiliks čia - taps aptiktas, ir prasidės tikras cirkas. Jeigu pasislėps - tik atitolins tą akimirką, o jau ir dabar žiauriai šalta.

Apsisprendimą palengvino tai, kad čia Vilas. Nepasakytum, kad Arturui jis nepatiko kaip toks - Vilas buvo tikras linksmuolis. Tiesiog tas jo linksmumas baisiai įkyrėdavo, kadangi Vilas - tikras reklamos srities darbuotojas - amžinai norėdavo, kad visi žinotų,

kaip jam linksma ir kur jis pirko savo švarką.
Prisiminęs visa tai, Arturas pasislėpė už dengto sunkvežimio.
- Ei, Nieko-Nežinau, kas atsitiko?
Durys atsidarė, išėjo Vilas, apsirengęs odine lakūno striuke, kurią jo draugužis iš Eismo Tyrimų Laboratorijos suvažinėjo automobiliu, tyčia piprašytas Vilo, užsimaniusio, kad striukė atrodytų apsitrynusi. Nieko-Nežinau suskalijo iš džiaugsmo; sulaukęs geistojo dėmesio, šunėkas kuo mieliausiai pamiršo Arturą.
Su Vilu išėjo keletas draugų, o tie mėgo pažaisti su šunimi vieną žaidimą.
- Komunistai! - suriko šuniui visi choru. - Komunistai, komunistai, komunistai!!!
Šunėkas tiesiog paklaiko belodamas, šokinėjo aukštyn ir žemyn, skalijo iš visos mažos savo širdelės, apsvaigęs nuo palaimingo įtūžio priepuolio. Visi kvatojosi, džiaugsmingais šūksniais skatino šunį, paskui po truputį išsiskirstė į visokiausius automobilius ir išnyko naktyje.
Ką gi, vienas dalykas dabar jau aiškus, galvojo užsiglaudęs už dengto sunkvežimio Arturas. Čia visai neabejotinai ta planeta, kurią aš prisimenu.

Septintas Skyrius

Jo namas vis dar stovėjo kur stovėjęs.
Kaip ar kodėl - Arturas nė iš tolo nenumanė, bet nusprendė nueiti ir užmesti akį, o kol suvaikščios - gal aludė ištuštės tiek, kad jis galės įeiti vidun ir paprašyti lovos nakčiai, visi kiti jau bus išėję, o štai ir namas.
Arturas atsirakino duris raktu, kurį laikė sode po akmenine varle - paskubomis, nes, kaip bebūtų keista, skambėjo telefonas.
Visą kelią nuo gatvės Arturas neaiškiai girdėjo skambant, o kai suprato, iš kur sklinda tas garsas - pasileido bėgte.
Duris atidaryti teko per jėgą, nes ant kilimėlio susikaupė stulbinanti pašto makulatūros kaugė. Durys užstrigo, spaudžiamos - Arturas išsiaiškino vėliau - keturiolikos adresuotų asmeniškai jam visiškai vienodų kvietimų įsigyti kreditinę kortelę, kokią jis

jau turėjo, septyniolikos visiškai vienodų grasinančių pranešimų apie kreditinės kortelės, kokios niekada neturėjo, sąskaitų neapmokėjimą, trisdešimt trijų visiškai vienodų laiškų, skelbiančių, jog Arturas išskirtinai pasirinktas kaipo nepaprasto skonio bei išrankumo žmogus, kuris žino, ko nori ir kur eina sudėtingame ir vežliame nūdienos pasaulyje, ir dėl to turėtų nusipirkti kažkokią bjaurią piniginę, o taip pat vieno negyvo raino kačiuko.

Prasibrukęs pro santykinai siaurą spragą, kurią pavyko išsikovoti, Arturas persiropštė per šūsnį lankstinukų, siūlančių vyną, kurio nė už ką neatsisakytų joks išrankus žinovas, paslydo ant krūvos kvietimų atostogauti paplūdimių vilose, tamsiais laiptais apgraibomis užlipo į miegamąjį ir pasiekė telefoną kaip tik tada, kai tas liovėsi skambėjęs.

Uždusęs Arturas susmuko ant šaltos, atsiduodančios pelėsiais lovos ir kelias minutes stengėsi sukliudyti pasauliui suktis aplinkui jo galvą taip, kaip anam aiškiai norėjosi.

Kai prisidžiaugęs pasisukinėjimu pasaulis truputį apsiramino, Arturas ištiesė ranką prie naktinės lempelės, nesitikėdamas, kad ta įsijungs. Jo nuostabai, lempelė įsižiebė. Tai sudirgino Arturo loginį mąstymą. Kadangi elektros tiekėjai būtinai išjungdavo elektrą kiekvieną kartą, kai Arturas apmokėdavo sąskaitą, atrodė tiesiog logiška, kad nesusimokėjus turėtų neišjungti. Matyt, siųsdamas jiems pinigus paprasčiausiai patrauki į save dėmesį.

Kambarys atrodė daugmaž toks, kokį Arturas ir paliko - šleikščiai netvarkingas, nors netvarką šiek tiek slėpė storas dulkių sluoksnis. Atverstos knygos ir žurnalai jaukiai glaudėsi tarp suverstų į krūvas rankšluosčių. Puskojinių pusporės ilsėjosi pusiau išgertuose kavos puodeliuose. Tai, kas liko iš kadaise pusiau suvalgyto sumuštinio, dabar pusiau pavirto kažkuo, ko Arturas nelabai norėjo matyti. Kad jus visus perkūnas trenktų, pats sau pagalvojo jis, tada tikriausiai vėl iš naujo prasidėtų gyvybės evoliucija.

Tik vienas dalykas kambaryje atrodė kažkaip ne taip.

Minutėlę kitą Arturas nepastebėjo, koks gi čia vienas daiktas ne taip atrodo, nes daiktą taip pat dengė pasibjaurėtinas dulkių sluoksnis. Paskui Arturo akys užkliuvo už to daikto ir sustojo.

Daiktas stovėjo šalia seno, apdaužyto televizoriaus, kuris rodė tik Atvirojo Universiteto mokslines laidas, nes pabandęs rodyti ką nors labiau jaudinančio tiesiog sugestų.

Tas daiktas - dėžė.

Arturas pasirėmė alkūnėmis ir įsistebeilijo į ją.

Pilka dėžė, kažkaip blankiai žvilganti. Kubo pavidalo dėžė, truputėlį daugiau nei pėdos skersmens. Perrišta vienut viena pilka juostele, viršuje sumegzta į dailų kaspinėlį.

Arturas atsistojo, priėjo, stebėdamasis palietė daiktą. Kad ir kas bebūtų viduje - tas kažkas aiškiai suvyniotas kaip dovana, dailiai ir skoningai, tik ir laukia Arturo išvyniojamas.

Arturas atsargiai pakėlė dėžę ir nusinešė ant lovos. Nubraukė nuo viršaus dulkes, atmezgė kaspinėlį. Dėžės viršus - dangtis įkištu į dėžės šoną užlenkimu.

Arturas pakėlė dangtį ir pažiūrėjo vidun. Viduje glūdėjo stiklinis rutulys, gaubiamas plono, minkšto pilko popieriaus. Arturas atsargiai ištraukė rutulį. Čia visai ne rutulys, jo dugnas - tikriau, susiprotėjo Arturas, kai apvertė daiktą, viršus - kiauras ir su stora briauna. Čia vaza. Akvariumas žuvytėms.

Padarytas iš paties nuostabiausio stiklo, tobulai skaidrus akvariumas vis dėlto švytėjo nepaprasta sidabrine pilkšvuma, tarsi būtų išlietas su krištolo ir žėručio priedais.

Arturas pamažu sukiojo indą rankose. Gražesnio dirbinio tikriausiai dar niekur nebuvo regėjęs, bet jautėsi baisiai apstulbęs. Dirstelėjo dėžės vidun, bet nepamatė nieko, išskyrus vyniojamąjį popierių. Dėžės išorėje irgi nieko.

Jis vėl ėmė sukioti indą. Nuostabus daiktas. Tobulas daiktas. Bet tik akvariumas.

Arturas kaukštelėjo per akvariumą nykščio nagu; pasigirdo sodrus, nuostabus skambėjimas, kuris tiesiog neįtikėtinai ilgai nenutilo, o kai galų gale nuslopo - atrodė, tarsi būtų ne nutilęs, bet nusklendęs tolyn į kitus pasaulius, tarsi į sapnus jūros gelmėse.

Užkerėtas Arturas dar kartą apsuko indą, ir šįkart dulkėtos naktinės lempelės šviesa krito ant jo kitokiu kampu - akvariumo paviršiuje sužvilgėjo kažkokie plonyčiai įbrėžimai. Arturas pakėlė indą, pakreipė priešais šviesą, ir staiga aiškiai išvydo meistriškai išgraviruotų stikle žodžių šešėlius.

Ten buvo parašyta:

“Sudie, ir Ačiū...”

Ir viskas. Arturas pamirksėjo, bet nieko nesuprato.

Ištisas penkias minutes vis sukiojo ir sukiojo daiktą, kraipė priešais šviesą taip ir anaip, spragčiojo, norėdamas išgirsti hipnotizuojantį skambesį, ir mintijo apie neaiškiųjų raidžių prasmę, bet jokios rasti neįstengė. Galų gale atsistojo, iš čiaupo pripylė į akvariumą vandens ir pastatė atgal ant stalo greta televizoriaus. Iškratė iš ausies mažąją Babelio žuvį, bespurdančią įmetė į akvariumą. Jos jam daugiau nebereikės, nebent žiūrint

užsienietiškus filmus.

Sugrįžo prie lovos, atsigulė ir išjungė šviesą.

Gulėjo tyliai ir ramiai. Siurbė gaubiančią jį tamsą, pamažu atpalaidavo kūną nuo kojų iki galvos, apramino ir suvienodino kvėpavimą, palaipsniui išvarė iš galvos visas mintis, užmerkė akis - ir jokiais būdais nesugebėjo užmigti.

Naktis buvo nerami, darganota. Patys lietaus debesys jau nuslinko tolyn; šiuo metu jiems parūpo nedidelė kavinukė tuoj už Bournmuto, bet vis dar sunerimęs dangus, kuriuo jie praskriejo, dabar nutaisė drėgnai surūgusią miną, tarytum nežinodamas, ko besigriebti, jeigu prikibs dar kas nors.

Mėnulio nuotaika pažliugo. Jis atrodė tarsi popieriaus gumulas užpakalinėje ką tik ištrauktų iš skalbimo mašinos džinsų kišenėje - vien laikas bei lyginimas bepadėtų susigaudyti, ar čia senas pirkinių sąrašas, ar penkių svarų banknotas.

Vėjas kiek pašvytravo, tarsi bebandančio nuspręsti, kokia šįvakar nuotaika, arklio uodega, o kažkur kabantis varpas išmušė vidurnaktį.

Girgždėdamas prasivėrė stoglangis.

Prasivėrė nenoriai, teko jį šiek tiek patampyti ir paįtikinėti - rėmai buvo papuvę, o vyrius kažkuriuo jų gyvavimo metu kažkas gal ir prasmingai uždažė; bet galų gale stoglangis prasivėrė.

Stoglangį parėmė iš kažkur ištrauktas ramstis, ir į siaurą griovą tarp dviejų priešpriešinių stogo šlaitų išsiropštė kažkoks pavidalas.

Pavidalas atsistojo ir tylėdamas sužiuro į dangų.

Niekas jokiu būdu nebūtų atpažinęs, kad čia tas pats klaikiai atrodantis pavidalas, kuris kiek daugiau nei prieš valandą it pamišęs atlėkė į kaimelį. Nebeliko murkšlinų, nuskurusių skarmalų, išmurzintų šimto planetų dumblais, apdrabstytų konservuoto maisto likučiais šimtuose suodinų kosmouostų, nebeliko susitaršiusių gaurų, nebeliko ilgos susiraizgiusios barzdos, klestinčios ekostruktūros anei nieko.

Kaliausė pavirto Arturu Dentu, apsigerbusiu kasdieninėmis velvetinėmis kelnėmis ir storu megztiniu. Plaukai apkirpti ir ištrinkti, smakras švariai nuskustas. Tik akys vis dar sakė, kad jam norėtųsi paprašyti Visatos liautis darius jam tai, ką ji sau manosi daranti.

Šitos akys buvo jau ne tokios, kokiomis Arturas žiūrėjo į šią

nepamirštamą aplinką pastarąjį kartą; ir smegenys, suvokiančios akių perduodamus vaizdus, buvo jau ne tos smegenys. Jokie chirurgai čia niekuo dėti - viską pakeitė nesiliaujantys patirties smūgiai.

Šią akimirką naktis Arturui atrodė panaši į gyvą padarą, tamsi Žemė aplink jį - į būtybę, kurion suleistos jo šaknys.

Jis tarsi virpčiojimus tolimiausiose nervų skaidulose juto nematomos upės tekėjimą, neįžiūrimų kalvų bangavimą, kiek įpiečiau apsistojusių sunkių lietaus debesų susigrūdimą.

Taip pat pajuto buvimo medžiu džiugesį - čia jau kažkas visai netikėta. Arturas žinojo, kad malonu kojų pirštais įsirausti į gruntą, bet niekad anksčiau nesuvokė, kad tai gali būti šitaip malonu. Jis pajuto beveik nepadoraus pasitenkinimo bangą, atplūstančią nuo pat Naujojo Miško. Šią vasarą, pagalvojo jis, reikės išmėginti, kaip atrodo, kai užsiaugini lapus.

Iš kitos pusės atsklido skraidančios lėkštės išgąsdintos avies pojūčiai, bet jie iš esmės nesiskyrė nuo bet kokio kito dalyko išgąsdintos avies pojūčių, nes tokie jau padarai tos avys - kelionės per gyvenimą metu išmoksta labai nedaug, ir baidosi ryte pamatytos tekančios saulės, ir apstulbsta nuo visos tos žalumos laukuose.

Arturas nustebo, suvokęs, jog jaučia, kaip avys pasibaidė saulės šį rytą, ir vakar rytą, kaip išsigando medžių guotelio užvakar. Galėjo grįžti tolimesnėn ir tolimesnėn praeitin, bet pasidarė nuobodu, nes visa ta praeitis - išvien avys, besibaidančios to, kas jas jau pabaidė anksčiau.

Jis metė avis ir mieguistais, tolydžio platėjančiais raibuliais paskleidė sąmonę išorėn. Ji pajuto kitas sąmones - šimtus, tūkstančius, visą raizgalynę sąmonių, vienas mieguistas, kitas miegančias, dar kitas baisiai įaudrintas, vieną įskilusią.

Vieną įskilusią.

Prasklendė pro šalį, paskui pabandė surasti vėl, bet niekaip neįstengė, lygiai kaip anos kortelės su obuolio piešiniu atminties lavinimo pratybose. Pajuto skausmingą susijaudinimą, nes nujautė, kieno ta sąmonė, ar bent žinojo norintis, kad taip būtų, o kai jau žinome, ko būtent mums norėtųsi - nuojauta tampa labai naudingu įnagiu, padedančiu įsitikinti, kad taip ir yra.

Nuojauta kuždėjo, kad čia Fenė, ir kad jis nori ją surasti - bet negali. Jis pernelyg atkakliai stengėsi; pajuto, kad ima prarasti keistąjį naująjį gebėjimą, todėl liovėsi ieškojęs ir vėl leido sąmonei klajoti nevaržomai.

Ir vėl pajuto tą įskilimą.

Ir vėl neįstengė jo surasti. Šį kartą, nepaisant pačių uoliausių nuojautos įtikinėjimų, Arturas abejojo, ar čia Fenė - o gal šįkart pasitaikė kitoks įskilimas. Savotiškas nerišlumas panašus, bet skilimo pojūtis daug bendresnis, gilesnis - ne pavienė sąmonė, gal net visiškai ne sąmonė. Ne tokia.

Jis leido savo sąmonei - raibuliuojančiai, besisunkiančiai, grimztančiai - lėtai ir plačiai susigerti į Žemę.

Jis keliavo Žemės dienomis, plūduriavo kartu su nesuskaičiuojamų jos tvinksnių srautais, varvėjo jos gyvenimo voratinkliais, tvino su jos potvyniais, siūbavo nuo jos sunkumo. Įskilimas vis sugrįždavo, sukeldamas buką, neaiškų, tolimą skausmą.

O dabar skrenda šviesos laukais; ta šviesa - tai laikas, jos bangos - tai bepraeinančios dienos. Įskilimas, kurį pajuto - antrasis įskilimas - laukia tolumoje, priešakyje, anapus laukų, ne storesnis už plaukelį, nudriektą skersai mieguisto Žemės dienų peizažo.

Ir staiga Arturas atsidūrė virš jo.

Apsvaigęs persisvėrė per kraštą, o sapnų laukai po juo prasmego pragarmėn, pavirto stulbinančia praraja į nieką, jis pašėliškai daužėsi, bandė sugriebti tuščią vietą, spurdėjo siaubingoje erdvėje, sukosi, krito.

Kitapus švarplėtos prarajos būta kito krašto, kito laiko, senesnio pasaulio, neatskelto, bet vargu ar prijungto: dvi Žemės. Arturas atsipeikėjo.

Vėsus vėjelis nudžiovino prakaitą, išmušusį iškaitusią kaktą. Košmaras išseko; Arturas ir pats jautėsi išsekęs. Pečiai sugniužo. Jis atsargiai pasitrynė akis pirštų galiukais. Galų gale pasijuto mieguistas, o taip pat labai pavargęs. Ką reiškia tas košmaras, ir ar iš viso ką nors reiškia - pagalvos iš ryto; nes dabar eis į lovą ir miegos. Nuosava lova, nuosavas miegas.

Tolumoje įžiūrėjo savo namą ir nustebo - kodėl tas toks keistas. Dunksančio mėnulio šviesoje pastato kontūrai atrodė kažkokie nuobodūs, kampuoti. Arturas apsidairė aplinkui ir pastebėjo esąs maždaug aštuoniolika colių viršum vieno kaimyno rožių krūmų. Džonas Einsvortas. Jo rožių krūmai rūpestingai prižiūrėti, apgenėti dar iš rudens, priraišioti prie kuolelių ir apkabinėti etiketėmis; Arturas nustebo - ką gi jis virš jų veikia? Nesuprato, kas laiko jį ore, o kai aptiko, kad niekas nelaiko jo ore - gremėzdiškai nudribo ant rožyno.

Sunkiai pasikėlė, nusivalė žemes ir vos primindamas nikstelėtą pėdą nuklibikščiavo namo. Nusirengė ir griuvo į lovą.

Bemiegant vėl suskambo telefonas. Skambėjo ištisas penkiolika minučių, privertė Arturą porą kartų apsiversti. Tačiau niekaip o niekaip neįstengė jo prižadinti.

Aštuntas Skyrius

Arturas pakirdo jausdamasis nuostabiai, tiesiog pasakiškai, žvalus, nesitveriantis džiaugsmu, kad grįžo namo, kupinas jėgų, beveik visai nenusivylęs, nors ir pataikė į vasario vidurį.

Vos ne valso žingsniu nuskriejo iki šaldytuvo, rado jame mažiausiai tris gauruotus daiktus, pasidėjo juos ant lėkštės ir dvi minutes atidžiai stebėjo. Kadangi per tą laiką daiktai net nebandė krutėti, Arturas pavadino juos pusryčiais ir suvalgė. Produktai bendromis jėgomis užmušė labai užkrečiamą kosminę ligą, kurią prieš keletą dienų Arturas nieko neįtardamas pasigavo Flargatono Dujų Pelkėse; jeigu ne pusryčiai - ta liga būtų išpjovusi pusę Vakarų Pusrutulio gyventojų, kitą pusę apakinusi, o visus likusius pavertusi pamišėliais ir sterilizavusi - tad šičia Žemei pasisekė.

Arturas jautėsi stiprus, Arturas jautėsi sveikas. Nusitvėrė kastuvą, energingai iškuopė susikaupusį paštą, o paskui palaidojo kačiuką.

Kaip tik bebaigiant darbą suskambo telefonas, bet Arturas nekreipė dėmesio - norėjo pagerbti kapelį tylos minute. Kad ir kas beskambintų - jeigu svarbu, paskambins dar kartą.

Nusitrepsėjęs nuo batų žemes grįžo į vidų.

Makulatūros šūsnyse pasitaikė ir vienas kitas reikšmingas laiškas - keli tarybos atsiųsti trejeto metų senumo raštai, susiję su planuojamu Arturo namo nugriovimu, dar keli laiškai, siūlantys dalyvauti viešojoje apklausoje dėl greitkelių tinklo šiame rajone apskritai; taip pat senas laiškas nuo aktyvios ekologinio Žaliųjų judėjimo grupės, kurią Arturas retkarčiais sušelpdavo, prašantis paremti laikomų nelaisvėje delfinų ir orkų išlaisvinimo projektą, be to, dar keli atvirukai nuo draugų, miglotai nusiskundžiančių, kad pastaruoju metu Arturas nerodo jokių gyvybės ženklų.

Šituos Arturas surinko į krūvelę ir sudėjo į kartoninį aplanką, ant kurio užrašė: "Atliktini Darbai". O kadangi tą rytą jautė tokį

jėgų bei veiklumo antplūdį, tai netgi prirašė žodį "Skubiai!".

Iš įsigyto Brastos Uosto Mega-Turguje plastikinio krepšio išsiėmė savo rankšluostį ir dar keletą smulkmenų. Užrašo ant krepšio - šmaikštaus ir įmantraus kentauriško kalambūro - niekas niekaip neįstengtų išversti į jokią kitą kalbą, todėl jis visiškai netinkamas nesvarbu kokio kosmouosto neapmuitinamų prekių parduotuvei. Be to, krepšyje žiojėjo skylė, todėl Arturas jį išmetė.

Staiga nuvėrė skausmas - Arturas susigriebė, kad mažajame erdvėlaivyje, kuris pargabeno jį į Žemę ir netgi maloniai pasuko iš kelio nuleisti pakeleivio prie pat reikiamos autostrados, iš krepšio tikriausiai iškrito dar kai kas. Arturas prarado savąjį aptrintą, apzulintą kosmoso platybėse daiktą, padėjusį ieškotis kelio neįtikėtinose kosmoso dykumose ir jas įveikti. Jis pametė "Keliautojo Kosmostopu Vadovą Po Galaktiką".

Ką gi, paaiškino jis pats sau, šį kartą man jo tikrai nebeprireiks.

Reikėjo šen bei ten paskambinti.

Arturas jau nusprendė, kaip susidoroti su gausybe prieštaringumų, susikaupusių bekeliaujant į namus, būtent - nutarė paprasčiausiai apsimesti, esą nieko tokio visai nebuvo.

Paskambino į BiBiSi ir pasiprašė sujungiamas su savojo skyriaus vadovu.

- Ak, sveiki, čia Arturas Dentas. Klausykite, atsiprašau, kad nesirodžiau šešetą mėnesių, bet aš buvau išprotėjęs.

- Ak, niekai, niekai. Maždaug panašiai ir pagalvojau. Čia taip nuolat atsitinka. Ar greitai galime tikėtis jus pamatyti?

- Kada ežiai pradeda migti žiemos miegu?

- Atrodo, taip apie pavasarį.

- Prisistatysiu netrukus po to.

- Puiku, puiku.

Arturas pervertė geltonuosius puslapius ir sudarė trumpą vertų dėmesio numerių sąrašėlį.

- Ak, sveiki, ar čia "Senųjų Guobų" ligoninė? Taip, aš tik paskambinau, tikėdamasis šnektelėti su Fenela... ee... Fenela... Viešpatėliau, koks aš kvailas, netrukus nuosavą pavardę užmiršiu... ee, Fenela... na, argi ne juokinga? Jūsų pacientė, tamsiaplaukė mergina, atvežta vakar naktį...

- Bijau, kad čia nesigydo jokia pacientė, vardu Fenela.

- Ak, tikrai? Norėjau pasakyti - Fiona, tikrai, mes ją vadiname tiesiog Fen...

- Atleiskite, viso gero.

Taukšt.

Šešetas maždaug tokių pasišnekėjimų pradėjo gadinti energingą, paslankią, pakilią Arturo nuotaiką, todėl jis nusprendė, kad kol dar geras ūpas neišgaravo galutinai - reikėtų nusinešti jį aludėn ir truputį pasipuikuoti.

Jis jau spėjo sugalvoti, kaip galima vienu ypu puikiai paaiškinti kiekvieną nepaaiškinamą savo keistenybę, todėl atidarydamas šitaip vakar jį išgąsdinusias duris švilpiniavo.

- Arturai!!!!

Arturas džiugiai išsišiepė, pamatęs, kaip išsprogo akys, spoksančios į jį iš visų aludės kampelių, ir pradėjo visiems pasakoti, kaip šauniai praleido laiką Kalifornijos pietuose.

Devintas Skyrius

Jis padėkojo už dar vieną bokalą ir gurkštelėjo alaus.

- Suprantama, aš dar turėjau ir asmeninį alchemiką.

- Turėjai ką?

Arturas pradėjo nusišnekėti, ir pats tai suprato. Geriausiojo karčiojo perteklius - toks dalykas, su kuriuo patartina elgtis atsargiai, bet jo poveikis pasižymi pirmiausia tuo, kad žmogus liaujiesi elgęsis atsargiai, todėl ta akimirka, kada Arturui derėjo nutilti ir nieko nebeaiškinti, virto akimirka, kada jį kaip tik ir ištiko išradingumo priepuolis.

- O, taip, - šypsodamasis džiugia mulkio šypsena patvirtino jis, - kaip tik dėl to ir praradau tiek svorio.

- Ką? - pasakė klausytojai.

- O, taip, - pakartojo Arturas, - tie kaliforniečiai vėl atrado alchemiją, o, taip.

Arturas vėl nusišypsojo.

- Tiktai, - pasakė jis, - žymiai naudingesniu pavidalu, negu tas, kuriuo, - jis susimąstęs patylėjo, kol galvoje susirikiavo truputėlis gramatikos, - kuriuo ją paprastai vartodavo senovės žmonės. Ar bent, - pridūrė jis, - nesugebėjo jos vartoti. Žinot, jie nemokėjo dorai jos pritaikyti. Nostradamus ir panašiai. Jiems neišdegė.

- Nostradamus? - tarė vienas klausytojų.

- Aš nemaniau, kad jis buvo alchemikas, - tarė kitas.

- Aš maniau, - tarė trečias, - kad jis buvo aiškiaregys.

- Jis persikvalifikavo į aiškiaregius, - paaiškino Arturas klausytojams, vietomis pradedantiems siūbuoti ir blankti, - nes buvo toks nevykęs alchemikas. Patys turėtumėt žinoti.

Jis vėl gurkštelėjo alaus. Nieko panašaus nebuvo ragavęs aštuonetą metų. Jis ragavo ir ragavo.

- Ką bendra turi alchemija, - paklausė kažkuris klausytojas, - ir svorio netekimas?

- Džiaugiuosi, kad paklausėte, - pasakė Arturas, - labai džiaugiuosi. O dabar visiems paaiškinsiu, koks ryšys yra tarp, - jis patylėjo, - tarp tų dviejų dalykų. Tų dalykų, kuriuos minėjote. Aš jums paaiškinsiu.

Jis nutilo ir pabandė surikiuoti mintis. Jautėsi tarsi stebėdamas naftos tankerius, besisukinėjančius po Lamanšo sąsiaurį.

- Jie atrado, kaip paversti kūno riebalų perteklių auksu, - netikėtai nustojusiu pintis liežuviu pasakė jis.

- Tu juokauji.

- O taip, - tarė jis, - ne, - pasitaisė jis, - iš tikrųjų.

Arturas apžvelgė abejojančiąją klausytojų dalį; abejojo visi, todėl kol apžvelgė kaip reikiant - šiek tiek užtruko.

- Ar kada *buvot* Kalifornijoje? - rūsčiai pasiteiravo jis. - Ar *žinot*, ką jie ten sugeba padaryti?

Trejetas klausytojų pareiškė, kad buvo, ir kad Arturas tauškia niekus.

- Jūs nieko nematėt, - spyrėsi Arturas. - O, taip, - pridūrė jis, nes kažkas pasisiūlė nupirkti dar po bokalą visiems.

- Įrodymas, - tarė jis, bedęs pirštu į save ir pramovęs daugiau nei dvejetu colių, - priešais jūsų akis. Keturiolika valandų transo būsenoje, - pasakė jis, - cisternoje. Transo būsenoje. Aš buvau cisternoje. Manau, - mąsliai patylėjęs tarė jis, - apie tai jau sakiau.

Arturas kantriai laukė, kol naujieji bokalai bus tvarkingai išdalinti. Mintyse sudėliojo tolesnę savo pasakojimo dalį - kažką apie tai, kad cisterną būtina orientuoti išilgai linijos, nuo Šiaurės žvaigždės nuleistos statmenai pagrindinei tiesei, nubrėžtai tarp Marso ir Veneros; jau ruošėsi bandyti viską išdėstyti, bet nusprendė, kad geriau nereikia.

- Ilgą laiką, - persigalvojęs tarė jis, - cisternoje. Transo būsenoje.

Jis nuožmiai apžvelgė klausytojus, norėdamas įsitikinti, kad visi klausosi įdėmiai.

Nutarė tęsti.

- Kur aš sustojau? - paklausė jis.
- Transo būsenoje, - tarė vienas.
- Cisternoje, - tarė kitas.
- Ak, tiesa, - tarė Arturas, - dėkoju. Ir pamažu, - atkakliai varėsi pirmyn jis, - pamažu, pamažu pamažu visas jūsų kūno riebalų perteklius... pavirsta...
Jis reikšmingai patylėjo.
- ... pao... podo... pododnei...
Jis stabtelėjo atsikvėpti.
- ... poodiniu auksu, kurį tada galima pašalinti chirurginiu būdu. Išsiropšti iš tos cisternos velniškai sunku. Ką tu sakei?
- Aš tik sukosėjau.
- Atrodo, tu manimi netiki.
- Aš kosėjau.
- Ji kosėjo, - žemu dundesiu patvirtino nemaža klausytojų dalis.
- O, taip, - pasakė Arturas, - tiek to. O paskui įplaukas pasidalini, - jis vėl patylėjo, norėdamas paskaičiuoti, - viens prie vieno su alchemiku. Baisybė pinigų!
Jis siūbuodamas apžvelgė klausytojus, ir negalėjo nepastebėti sujauktuose veiduose nepatiklumo šešėlio.
Šitai Arturą labai užgavo.
- Kaip kitaip, - rūsčiai paklausė jis, - būčiau įstengęs susimokėti už veido pasendinimą?
Draugiškos rankos pradėjo gabenti jį namo.
- Klausykit, - spyrėsi jis, pajutęs šaltą vasario vėjo dvelksmą, glostantį veidą, - šiuo metu Kalifornijoje klaikiai madinga išsigyvenusi išvaizda. Privalai atrodyti taip, tarsi būtum matęs Galaktiką. Norėjau pasakyti, gyvenimą. Privalai atrodyti taip, tarsi gyvenimo matęs. Šitai aš ir užsisakiau. Pasendinti veidą. Pridėkit man aštuonetą metelių, pasakiau. Tikiuosi, kad trisdešimtmečio išvaizda nebegrįš į madą, kitaip būsiu veltui iššvaistęs baisybę pinigų.
Arturas trumpam aptilo, tuo tarpu draugiškosios rankos toliau gabeno jį takeliu, vedančiu prie jo namo.
- Parsiradau vakar, - suvapėjo jis, - esu labai labai labai laimingas, kad grįžau į namus. Arba į kažkokią labai panašią vietą...
- Nuovargis po ilgo skrydžio, - sumurmėjo kažkuris draugas, - tolima kelionė iš Kalifornijos. Tikrai apneša smegenis kokiai porai dienų.
- Nemanau, kad jis ten iš viso buvo, - sumurmėjo kitas. -

Įdomu, kur jis bastėsi. Ir kas jam atsitiko.

Šiek tiek numigęs, Arturas atsikėlė ir ėmė kvanklinėti po namus. Jautėsi svaigtelėjęs ir truputį nusiminęs, vis dar pasimetęs po kelionės. Spėliojo, kaip reikės susirasti Fenę.

Sėdėjo ir žiūrėjo į akvariumą. Vėl spragtelėjo per stiklą, ir indas - nors ir pilnas vandens, kuriame gana nelinksmai teliuškenosi ratu nedidukė geltona Babelio žuvis - vėl paskleidė savąjį sodrų, aidų skambesį, tokį pat aiškų ir kerintį, kaip pirmiau.

Kažkas nori man padėkoti, pats sau pagalvojo Arturas. Įdomu - kas ir už ką.

Dešimtas Skyrius

- Po trečiojo pyptelėjimo bus pirma... trisdešimt dvi... ir dvidešimt sekundžių.

- Pypt... pypt... pypt...

Fordas Prefektas nuslopino piktdžiugišką kikenimą, suvokė, kad visai neprivalo jo slopinti, ir garsiai, piktai nusikvatojo.

Jis įvedė ateinantį Sub-Eta Tinklu signalą į nuostabią, nepaprastai patikimą sistemą, ir kabinoje stebėtinai aiškiai suskambo keistas, gana iškilmingas monotoniškas balsas:

- Po trečiojo pyptelėjimo bus pirma... trisdešimt dvi... ir trisdešimt sekundžių.

- Pypt... pypt... pypt...

Jis truputėlį sustiprino garsą, atidžiai stebėdamas laivo kompiuterio displėjuje besikeičiančias skaičių eilutes. Turint omenyje, kiek laiko prireiks jo sumanymui, energijos suvartojimo klausimas pasidaro labai reikšmingas. Fordas nenorėjo apsisunkinti sąžinės, tapdamas žudiku.

- Po trečiojo pyptelėjimo bus pirma... trisdešimt dvi... ir keturiasdešimt sekundžių.

- Pypt... pypt... pypt...

Jis pradėjo tikrinti mažąjį laivelį. Nuėjo į trumpo koridoriaus galą.

- Po trečiojo pyptelėjimo...

Kyštelėjo galvą į mažą, labai patogų, žvilgantį plieninį

vonios kambarį.

- ... bus...

Čia garsas puikus.

Dirstelėjo į mažutėlį miegamąjį.

- ... pirma... trisdešimt dvi...

Čia garsas duslokas. Ant vieno garsiakalbio užmestas rankšluostis. Fordas nukabino rankšluostį.

- ... ir penkiasdešimt sekundžių.

Puiku.

Patikrino prigrūstą triumą; čia garso kokybė jį tiesiog nuvylė. Čia iš viso painiojasi per daug dėžių su visokiu šlamštu. Išlaužęs valdymo pulto užraktą, paspaudė avarinio krovinio išmetimo mygtuką. Pats nesuprato, kodėl apie tai nepagalvojo anksčiau. Netrukus šniokštimas ir dundėjimas nutilo. Po trumpos pertraukėlės vėl pasigirdo tylus šnypštimas.

Nutilo.

Fordas palaukė, kol užsidegs žalia švieselė, o tada vėl pravėrė duris į jau ištuštėjusį triumą.

- ... pirma... trisdešimt trys... ir penkiasdešimt sekundžių.

Labai gražu.

Tada jis nuėjo ir paskutinį kartą rūpestingai patikrino avarinio gyvybės palaikymo kabiną; jam ypatingai norėjosi, kad gerai girdėtųsi kaip tik čia.

- Po trečiojo pyptelėjimo bus pirma... trisdešimt keturios... lygiai.

Jis krūptelėjo, pro storai apšarmojusį dangtį žiūrėdamas į neaiškų pavidalą viduje. Vieną dieną - galas žino kada - miegantysis prabus, o kai prabus, tai sužinos, kiek laiko. Nepasakytum, kad tiksliai vietos laiku, tas tiesa, bet bala nematė.

Fordas patikrino ir perpatikrino kompiuterio parodymus viršum ledinės lovos, pritamsino šviesas, paskui patikrino dar kartą.

- Po trečiojo pyptelėjimo bus...

Pirštų galais ištykino pro duris ir sugrįžo į valdymo kabiną.

- ... pirma... trisdešimt keturios... ir dvidešimt sekundžių.

Balsas skambėjo taip aiškiai, tarsi Fordas girdėtų jį Londone esančio telefono ragelyje, tik jis ne Londone - anaiptol.

Kiek paspoksojo į rašalo juodumo naktį. Tviskančio sausainio trupinio didumo žvaigždė, kuri matėsi tolumoje, buvo Zondostrina, arba - kaip ji vadinama pasaulyje, iš kurio atsklinda tas gana iškilmingas monotoniškas balsas - Plejadžių Zeta.

Ryškus oranžinis lankas, užimantis daugiau nei pusę

apžvelgiamo ploto - tai milžiniška dujinė planeta, Sesefrų Magna, kurioje švartuojasi kariniai ksaksizų laivai, o bepradedantis kilti virš jos horizonto mažas, vėsus mėlynas mėnulis - Ipanas.

- Po trečiojo pyptelėjimo bus...

Dvidešimt minučių Fordas sėdėjo, paprasčiausiai stebėdamas, kaip mažėja tarpas tarp laivo ir Ipano; tuo tarpu laivo kompiuteris karšė ir kočiojo skaičius, turinčius lankstu priartinti laivą prie mažojo mėnulio, uždaryti žiedą ir palikti laivą amžina orbita skriejantį ten, kur jo niekas nepamatys.

- ... pirma... penkiasdešimt devynios...

Iš pradžių Fordas ketino nuslopinti visus išorinius ir laivo siunčiamus signalus, padaryti laivą kiek tik įmanoma nematomesnį, nebent žiūrėtum tiesiai į jį, bet paskui sumanė šį tą malonesnio. Dabar iš laivo sklis vienut vienas nenutrūkstantis spindulys, plonas it pieštukas, grąžinantis gaunamąjį tikslaus laiko pranešimą į tą planetą, iš kurios tas pranešimas ir atskriejo; lėkdamas šviesos greičiu, signalas jos nepasieks dar keturis šimtus metų, bet kai jau pasieks - tai veikiausiai sukels neblogą sąmyšį.

- Pypt... pypt... pypt...

Fordas sukrizeno.

Nelabai malonu galvoti apie save kaip apie asmenį, kuris kikena arba krizena, bet teko pripažinti, kad jis vos ne be perstojo kikena ir krizena štai jau gerokai daugiau nei pusvalandį.

- Po trečiojo pyptelėjimo...

Dabar laivas beveik nepriekaištingai gulė į amžiną orbitą aplinkui mažai žinomą ir niekada nelankomą mėnulį. Beveik nepriekaištingai.

Liko tik vienas dalykas. Fordas dar kartą peržiūrėjo kompiuterinį laivo mažosios Gelbėjim-O-Kapsulės paleidimo schemą, veiksmų, atoveiksmių ir tangentinių jėgų apskaičiavimus - visą matematinę judėjimo poeziją - ir pamatė, kad tai gerai.

Prieš išvykdamas išjungė šviesas.

Išzvimbęs iš laivo ir pradėjęs trijų dienų kelionę į Sesefrono Uosto orbitinę kosminę stotį, mažasis gelbėjimo laivelis kelias sekundes lėkė raitas ant ilgo, plono tarsi pieštukas spindulio, bepradedančio kur kas ilgesnę kelionę.

- Po trečiojo pyptelėjimo bus... dvi... trylika... ir penkiasdešimt sekundžių.

Fordas kikeno ir krizeno. Būtų kvatojęsis visu balsu, bet nepakako vietos.

- Pypt... pypt... pypt.

Vienuoliktas Skyrius

- O jau labiausiai nekenčiu balandžio liūčių.

Kad ir kaip išsisukinėjančiai kriuktelėjo Arturas - vyriškis atrodė pasiryžęs su juo pasišnekėti. Arturas pasvarstė, ar nereikėtų atsistoti ir persėsti prie kito stalelio, bet visoje savitarnos valgykloje nė vieno laisvo nesimatė. Jis įniko įnirtingai maišyti kavą.

- Nelemtos balandžio liūtys. Nekenčiu, nekenčiu, nekenčiu.

Arturas susiraukęs spoksojo pro langą. Virš plento mirguliavo smulki, saulėta dulksna. Jis sugrįžo jau prieš du mėnesius. Sugrįžti į senojo gyvenimo vėžes pasirodė juokingai lengva. Žmonių - taip pat ir jo paties - atmintis tokia trumpa. Aštuonetą metų trukusios pamišėliškos klajonės po Galaktiką dabar rodėsi panašios ne tiek į negerą sapną, kiek į persirašytą televizijos filmą, šiuo metu laikomą tolimiausioje spintos lentynoje ir niekad neperžiūrimą.

Tačiau vienas dalykas dar nepraėjo - sugrįžimo džiaugsmas. Dabar, kai Žemės atmosfera susiskliautė virš Arturo galvos visam laikui (jis klydo), viskas čia teikė jam nepaprastą malonumą. Žiūrėdamas į kibirkščiuojančius tarsi sidabras lietaus lašus jis pajuto, kad negali neprieštarauti.

- Na, o man patinka, - staiga prašneko jis, - ir priežastys akivaizdžios. Lašai lengvi ir gaivinantys. Kibirkščiuoja ir taiso nuotaiką.

Vyriškis pašaipiai prunkštelėjo.

- Šitaip visi sako, - tarė jis, grėsmingai dilbakiuodamas iš savo vietos kampe.

Vyriškis buvo sunkvežimio vairuotojas. Arturas tai žinojo, nes pirmiau tas prisistatė visai neužkabintas:

- Aš sunkvežimio vairuotojas. Nekenčiu vairuoti, kai lyja. Tikras pasityčiojimas, ar ne? Sušiktas pasityčiojimas.

Jeigu šioje pastaboje ir glūdėjo koks nors galimas tęsinys, Arturas nesugebėjo tokio įžvelgti, todėl tiesiog negarsiai krunkštelėjo - mandagiai, bet ne skatinančiai.

Bet vyriškis nesileido atbaidomas tada, nepabūgo ir dabar.

- Visi tik ir šneka apie nelemtas balandžio liūtis, - pasakė jis, - tokias sušiktai malonias, tokias sušiktai gaivias - tokį sušiktai žavingą orą.

Jis palinko pirmyn ir perkreipė veidą taip, tarsi ketintų pasakyti kažką negirdėto apie vyriausybę.

- Štai ką aš norėčiau žinoti, - pasakė jis, - jeigu tas oras žada būti toks jau geras, *kodėl*, - jis beveik spjaudėsi, - jis negali būti geras be sušikto lietaus?

Arturas pasidavė. Jis nusprendė palikti savo kavą - per karšta, kad išgertum vienu mauku, ir per bjauri, kai ataušta.

- Ką gi, jums laikas, - pasakė jis, bet atsistojo pats. - Viso.

Arturas stabtelėjo prie atsarginių dalių parduotuvės, paskui perėjo skersai visos stovėjimo aikštelės, nepalaužiamai pasiryžęs mėgautis smulkučiais lietaus lašeliais, tykštančiais į veidą. Virš Devono kalvų, pastebėjo jis, netgi švytėjo neryški vaivorykštė. Tuo jis irgi pasimėgavo.

Jis įsiropštė į apdaužytą, bet numylėtą "Folksvageną Triušį", užžvigdė padangas ir pro benzino siurblių saleles pakraštėliu išvažiavo į plentą.

Jis klydo, manydamas, kad Žemės atmosfera virš jo galvos susiskliautė negrįžtamai ir visiems laikams.

Jis klydo, manydamas, kad kada nors įstengs atsikratyti susipynusių, susiraizgiusių dvejonių, į kurias jį įpainiojo klajonės po Galaktiką.

Jis klydo, manydamas dabar galėsiąs užmiršti, kad didžioji, kietoji, tepaluotoji, purvinoji, vaivorykštės apjuostoji planeta, kurioje jis gyvena, tėra mikroskopinis taškelis ant mikroskopinio taškelio, pasiklydusio neįsivaizduojamoje Visatos begalybėje.

Jis važiavo ir niūniavo, klaidingai galvodamas apie visus tuos dalykus.

Jo klydimo priežastis stovėjo šalikelėje po nedideliu skėčiu.

Arturo žandikaulis nukaro. Jis taip trenkė per stabdžio pedalą, kad net pasitempė kulkšnį; automobilį užmetė taip stipriai, kad tas vos neapvirto. Arturas sušuko:

- Fene!

Per plauką neužvažiavęs ant merginos pačiu automobiliu, Arturas užvažiavo jai nors durelėmis, kurias, palinkęs skersai kabinos, atidarė labai staigiai.

Durelės pataikė jai per ranką ir išmušė skėtį, kuris tarsi pašėlęs nusirideno į kelio vidurį.

- Šūdas! - kiek įmanydamas naudingiau suklykė Arturas, iššoko pro savosios pusės dureles, per plauką nepakliuvo po

MakKenos “Vežame Krovinius Bet Kokiu Oru” ratais ir pasibaisėjęs žiūrėjo, kaip sunkvežimis vietoje jo pervažiavo Fenės skėtį. Sunkvežimis nušvilpė plentu net nestabtelėjęs.

Skėtis kėpsojo tarsi liūdnai besigaluojantis ant žemės nutėkštas ilgakojis uodas. Jį po truputį timpčiojo nestiprūs vėjo gūseliai.

Arturas pakėlė skėtį.

- Ee, - tarė jis. Neatrodė, kad būtų taip jau prasminga grąžinti daiktą merginai.

- Iš kur jūs žinot mano vardą? - prabilo ji.

- Ee... šitą, - pasakė jis, - klausykit, aš nupirksiu jums kitą.

Pažiūrėjo į ją ir nutilo.

Mergina buvo aukšta, abipus blyškaus, rimto veido bangomis krito tamsūs plaukai. Stovėjo ramiai, oriai, atrodė beveik niūri, nelyginant kokios svarbios, bet nemėgstamos dorybės statula tvarkingame parke. Rodėsi, kad ji žiūri į kažką kita, negu apsimeta žiūrinti.

Bet kai nusišypsojo - o dabar ji netikėtai nusišypsojo, - atrodė, tarsi būtų ką tik iš kažkur sugrįžusi. Veidas prisipildė šilumos ir gyvumo, o kūnas - neapsakomo grakštumo. Bendras poveikis išėjo labai jaudinantis, ir Arturas velniškai susijaudino.

Mergina šyptelėjo, švystelėjo savo krepšį į galą, o pati įsitaisė priekyje.

- Nepergyvenkit dėl to skėčio, - įsėdusi tarė ji Arturui, - jis priklausė mano broliui ir tikrų tikriausiai jam nepatiko, kitaip brolis nebūtų atidavęs jo man. - Ji nusijuokė ir prisisegė saugos diržu. - Jūs kartais ne vienas iš mano brolio draugų, ką?

- Ne.

Vienintelė merginos dalis, kuri nepasakė “gerai”, buvo jos balsas.

Arturą tiesiog apkvaitino apčiuopiamas jos buvimas čia, automobilyje, jo automobilyje. Pamažu išjudindamas mašiną iš vietos jis jautė, kad nelabai beįstengia tiek galvoti, tiek kvėpuoti, tad vylėsi, kad nė viena šių funkcijų nėra gyvybiškai būtina vairuojant - kitaip abiejų laukia bėda.

Tai, ką tą naktį, kai išsekęs ir suglumęs sugrįžo iš košmariškų metų, praleistų tarp žvaigždžių, jis patyrė aname automobilyje - merginos brolio automobilyje - nepriklausė nuo tuometinio pusiausvyros sutrikimo, o jeigu ir priklausė, tai dabar jis sutrikęs mažiausiai dukart labiau, ir visai gali nukristi nuo to - kad ir kas tai būtų - kuo tikriausiai palaiko pusiausvyrą žmonės, neprarandantys pusiausvyros.

Tikėdamasis užmegzti jaudinantį pokalbį, Arturas tarė:

- Taigi...

- Jis turėjo užvažiuoti manęs - mano brolis, - bet paskambino ir pasakė, kad nesuspės. Pasiteiravau autobusų stotyje, bet tas žmogus pradėjo skaityti ne tvarkaraštį, o veikiau kalendorių, todėl nusprendžiau važiuoti pakeleivingomis. Taigi.

- Taigi.

- Taigi, šitaip. Ir labai norėčiau sužinoti, iš kur jūs žinote, kuo aš vardu.

- Gal pirmiausia reikėtų išsiaiškinti, - žiūrėdamas per petį ir taikydamasis įsilieti į transporto srautą pasakė Arturas, - kur man jus nuvežti.

Jis tikėjosi, kad labai arti arba labai toli. Arti reikštų, kad mergina gyvena kaimynystėje, o toli - kad galės ilgai ją vežti.

- Aš norėčiau į Tauntoną, - atsakė ji, - jei malonėtumėt. Jeigu pakeliui. Jis netoli. Galėtumėt mane išleisti prie...

- Jūs gyvenate *Tauntone*? - paklausė Arturas, vildamasis, kad sugebėjo paklausti paprasčiausiai smalsiu, o ne džiūgaujančiu balsu. Tauntonas nuostabiai arti jo namų. Jis galėtų...

- Ne, Londone, - atsakė mergina. - Iš Tauntono beveik po valandos išvyksta traukinys.

Pats blogiausias iš visų įmanomų dalykų. Plentu iki Tauntono vos kelios minutės. Arturas svarstė, ką daryti, o besvarstydamas pasibaisėjo, išgirdęs save patį sakant:

- Ak, aš galėčiau nuvežti jus į Londoną. Leiskite man nuvežti jus į Londoną...

Mulkis paskutinis. Kurio galo pasakė “leiskite” šitokiu kvailu balsu? Jis elgiasi kaip koks dvylikametis.

Mergina griežtai pažvelgė į Arturą ir paklausė:

- Ar jūs važiuojate į Londoną?

- Taip, - nepasakė jis.

- Ir privalau skubėti, - nesugebėjo pridurti jis, nepasirūpinęs dirstelėti į laikrodį.

- Aš nevažiavau, - pasakė jis, - bet...

Mulkis paskutinis.

- Jūs labai malonus, - pasakė mergina, - bet tikrai nereikia. Man patinka važiuoti traukiniu.

Ir staiga mergina pradingo. Arba - tikriau - pradingo ta jos dalis, kuri teikė gyvumą. Mergina gana abejingai žiūrėjo pro langą ir patyliukais sau niūniavo.

Arturas negalėjo patikėti.

Suspėjo viską sugadinti, pasišnekėjęs vos trisdešimt

sekundžių.

Suaugę vyrai, pasakė jis pats sau, visiškai nepaisydamas per šimtmečius sukauptų įrodymų, liudijančių apie suaugusių vyrų elgesį, šitaip nesielgia.

Kelio ženklas pareiškė, kad iki Tauntono liko penkios mylios.

Arturas sugniaužė vairą taip stipriai, kad automobilis susimėtė.

Būtinai reikia padaryti ką nors įspūdingo.

- Fene, - tarė Arturas.

Mergina skvarbiai dirstelėjo į jį.

- Jūs vis dar nepasakėte, iš kur...

- Paklausykite, - pasakė Arturas, - aš jums papasakosiu, bet tas pasakojimas gana keistas. Labai keistas.

Mergina vis dar žiūrėjo į jį, bet nieko nesakė.

- Paklausykit...

- Jau klausau.

- Tikrai? Ak. Yra dalykų, apie kuriuos privalau su jumis pasikalbėti, ir dalykų, kuriuos privalau jums papasakoti... pasakojimas, kurį privalau jums papasakoti, kuris...

Arturas galutinai susipainiojo. Ant liežuvio galo sukosi maždaug tokios eilės: "...sunkias, tirštas tau garbanas pašiauš,/ Kiekvienas plaukas net stirte pastirs/ It neramios dygliakiaulės spygliai" - bet Arturas nesitikėjo sugebėsiąs padeklamuoti, be to, jam nepatiko ežiška užuomina.

- ... kuris truks ilgiau nei penkias mylias, - galiausiai apsisprendęs pasakė jis, baimindamasis, kad paaiškinimas gana nevykęs.

- Na...

- Tiesiog tarkime, - pasakė Arturas, - tiesiog tarkime, - pats nežinojo, ką pasakys toliau, todėl pagalvojo, gal vertėtų tiesiog nutilti ir pasiklausyti, - kad dėl kažkokios nepaaiškinamos priežasties jūs man labai svarbi, ir kad - nors pati to nežinote - aš labai svarbus jums, bet viskas pražuvo veltui, nes teturėjome vos penketą mylių, o aš per savo bukumą nesugebėjau pasakyti labai svarbaus dalyko kažkam, su kuo ką tik susitikau, tuo pačiu metu neatsitrenkdamas į sunkvežimius, ką, jūsų nuomone...

Jis bejėgiškai nutilo ir pasižiūrėjo į merginą.

- ... aš turėčiau daryti?

- Žiūrėkit į kelią! - suklykė ji.

- Šūdas!

Arturas per plauką neįvairavo į šimtą itališkų skalbimo mašinų, važiuojančių vokiškame sunkvežimyje.

- Aš manau, - netikėtai lengviau atsidususi tarė mergina, - kad prieš išvažiuojant mano traukiniui jūs turėtumėt pavaišinti mane gėrimu.

Dvyliktas Skyrius

Užkandinėms, esančioms netoli geležinkelio stočių, nežinia kodėl būdingas kažkoks ypatingas niūrumas, tiesiog nepakartojamas nevalyvumas, savitas kiaulienos paštetų blyškumas.

Tačiau sumuštiniai baisesni net už kiaulienos paštetus. Anglai atkakliai laikosi nuomonės, jog sutepti įdomų, patrauklų arba nesvarbu kokia prasme gardų sumuštinį - tai kažkokia nuodėmė, kuria pasižymi nebent užsieniečiai.

"Daryk juos sausus" - liepia kažkur giliai kolektyvinėje tautinėje sąmonėje glūdintis nurodymas, - "daryk juos tąsius. Jeigu jau privalai rūpintis tų bjaurybių švarumu - tai nuplauk juos kartą per savaitę!"

Būtent valgydami sumuštinius aludėse šeštadieniais priešpiečių metu britai stengiasi atpirkti tautines nuodėmes, kad ir kokios jos būtų. Jie nelabai tesupranta, kokios gi tos nuodėmės, ir net nenori žinoti. Bet kad ir kaip būtų nusidėję - viską su kaupu atperka sumuštiniai, kuriuos valgyti prisiverčia britai.

Jeigu ir esama ko nors baisesnio už sumuštinius - tai nebent sukrautos greta jų dešrelės. Niūrūs, pilni kremzlių ritiniai, plūduriuojantys kažko karšto ir graudaus jūroje, perdurti plastmasiniais virėjo kepurės pavidalo smeigtukais; sakytum - paminklas kažkokiam virėjui, kuris nekentė viso pasaulio, o numirė ant prastųjų laiptų, tarp savo kačių, apleistas ir vienišas.

Dešrelės skirtos tiems, kurie žino, kaip nusidėjo, ir geidžia atpirkti kažkokią konkrečią nuodėmę.

- Kur nors turėtų būti geresnė užkandinė, - pasakė Arturas.

- Nėr laiko, - dirstelėjusi į laikrodėlį atsakė Fenė, - mano traukinys išvažiuoja po pusvalandžio.

Jie sėdėjo už nedidelio klibančio staliuko. Ant jo buvo kelios nešvarios stiklinės ir keli sumirkę alaus bokalų padėkliukai, aprašinėti juokingais pasakymais. Fenei Arturas paėmė pomidorų

sulčių, o sau - bokalą geltono vandens su burbuliukais. Ir porą dešrelių - pats nesuprato kodėl. Nusipirko jas, kad turėtų ką veikti, kol nusės burbuliukai jo stiklinėje.

Barmenas tėkštelėjo Arturo grąžą į alaus klanelį ant baro; Arturas padėkojo.

- Gerai, - prašneko Fenė, dirstelėjusi į savo laikrodėlį, - pasakokit, ką turite man papasakoti.

Jos balsas, kaip ir reikėjo tikėtis, nuskambėjo baisiai nepatikliai, ir Arturas nusiminė. Vargu bau, pamanė jis, ši aplinka tinkamiausia bandymui paaiškinti sėdinčiai priešais, staiga atitolusiai ir pyktelėjusiai merginai, kad kažkokiame klejonių sapne jis telepatiškai pajuto jos patirto protinio sutrikimo sąsają su faktu, kad, nepaisant iš pažiūros liudijančių priešingai reiškinių, Žemė buvo sunaikinta, ruošiantis tiesti naują hipererdvinį greitkelį, ir tik jis vienas visoje planetoje tai žino, kadangi pats viską matė iš vogonų erdvėlaivio, o paskui dar kad tiek kūnu, tiek siela nepakeliamai ilgisi jos, ir jam baisiai reikia atsigulti su ja į lovą kiek tik įmanoma greičiau.

- Fene, - prabilo jis.

- Gal kartais norėtumėte nusipirkti kelis mūsų loterijos bilietus? Jie nebrangūs.

Arturas taip ir sužiuro viršun.

- Surinkti pinigų Endžei, kuri išeina į pensiją.

- Ką?

- Ir jai reikia dirbtinio inksto.

Palinkusi viršum Arturo gana nelanksčiai laiba vidutinio amžiaus moteriškė labai tvarkingu megztu kostiumėliu ir labai tvarkingomis pusmetinės šukuosenos garbanėlėmis šypsojosi labai tvarkinga šypsenėle, kurią tikriausiai baisiai mėgo laižyti labai tvarkingi maži šuneliai.

Moteriškė laikė atkišusi nedidukę bagažo saugojimo kamerų kvitų knygelę ir skardinę aukoms.

- Tik po dešimt pensų vienas, - kalbėjo ji, - todėl jūs tikriausiai net galėtumėte nusipirkti du. Neapiplėšdamas banko!

Ji negarsiai sutilindžiavo - nusijuokė, - o paskui išleido nepaprastai ilgą atodūsį. Matyt, žodžiai "neapiplėšdamas banko" suteikė jai tokį malonumą, kokio nebuvo patyrusi nuo tada, kai karo metais jos namuose buvo apgyvendinti šauktiniai.

- Ee, taip, gerai, - pasakė Arturas, skubiai pasirausė kišenėje ir ištraukė porą monetų.

Varančiai į pasiutimą lėtais ir labai tvarkingai vaidybiškais - jeigu iš viso esama ko nors panašaus - judesiais moteriškė atplėšė

du bilietus ir įteikė juos Arturui.

- *Labai* tikiuosi, kad išlošite, - pasakė ji su šypsenėle, kuri staiga susiplojo nelyginant koks sudėtingas popieriaus lankstinys, - prizai *tokie* mieli.

- Taip, ačiū jums, - pasakė Arturas, gana nerūpestingai brukdamasis bilietus kišenėn ir šnairuodamas į savo laikrodį.

Jis atsisuko į Fenę.

Taip pat ir moteriškė su loterijos bilietais.

- Na, o kaip jūs, jaunoji panele? - tarė ji. - Tai Endžės dirbtiniam inkstui. Matote, ji išeina į pensiją. Taip?

Ji netgi dar plačiau ištempė savąją šypsenėlę. Netrukus moteriškei derėtų liautis, nebesišypsoti, antraip jos oda būtinai plyš.

- Ee, klausykite, štai, prašau, - tarė Arturas ir pastūmė moteriškei penkiasdešimties pensų monetą, tikėdamasis, kad dabar ji atstos.

- Ak, mes *tikrai* turtingi, ar ne? - atsidūsėjusi ilgu šypsulingu atodūsiu pasakė moteriškė. - Atvykome iš Londono, juk taip?

Arturas troško, kad ji kalbėtų greičiau.

- Ne, niekis, tikrai, - pasakė jis ir mostelėjo ranka, moteriškei pradėjus klaikiai rūpestingai atplėšinėti penkis bilietus vieną po kito.

- Ak, bet jūs *privalote* paimti mūsų bilietus, - nenusileido moteriškė, - kitaip negalėsite atsiimti laimėjimo. Žinote, tie prizai labai mieli. Labai *tinkami*.

Arturas griebė bilietus ir padėkojo kiek sugebėdamas kandžiau.

Moteriškė vėl kreipėsi į Fenę:

- Na, o dabar kaip...

- Ne! - Arturas vos neužklykė. - Šitie jai, - paaiškino jis, mosuodamas penkiais naujaisiais bilietais.

- Ak, *supratau*! Kaip miela!

Moteriškė šleikščiai nusišypsojo jiems abiems.

- Ką gi, aš *tikrai* tikiuosi, kad...

- Taip, drėbė Arturas, - ačiū jums.

Moteriškė galų gale nukeliavo prie gretimo staliuko. Arturas beviltiškai pažiūrėjo į Fenę ir apsidžiaugė, pamatęs, kad ji tirta iš tramdomo juoko.

Jis atsiduso ir nusišypsojo.

- Kur mes sustojome?

- Jūs pavadinote mane Fene, o aš ketinau prašyti, kad nebevadintumėt.

- Ką jūs turite omenyje?
Ji pamaišė pomidorų sultis plonu mediniu vamzdeliu.
- Kaip tik dėl to paklausiau, ar nesate mano brolio draugas. O tikriau - įbrolio. Tik jis vienas vadina mane Fene, ir už tai aš jo nemėgstu.
- Tad koks gi...?
- Fenčerčė.
- Kaip?
- Fenčerčė.
- *Fenčerčė.*
Mergina griežtai pažiūrėjo į Arturą.
- Taip, - pasakė ji, - ir aš stebiu jus nelyginant lūšis, laukdama, ar kartais neužduosite man to paties kvailo klausimo, kurį visi uždavinėja, kol man užsinori klykti. Jeigu užduosite - aš supyksiu ir nusivilsiu. Ir dar imsiu klykti. Todėl atsargiau.
Ji nusišypsojo, krestelėjo plaukus ant veido ir iš po jų pažiūrėjo į Arturą.
- Ak, - tarė jis, - tai truputėlį neteisinga, ką?
- Taip.
- Puiku.
- Tiek to, - nusijuokusi pasakė mergina, - galite paklausti. Verčiau jau iš karto užbaikim. Vis geriau, negu nuolat girdėti jus vadinant mane Fene.
Arturas prabilo:
- Tarkime...
- Mums beliko tik *du* bilietai, matote, o kadangi jūs buvote *toks* dosnus, kai pirmiau jus užkalbinau...
- Ką? - riktelėjo Arturas.
Moteriškė su garbanėlėmis, šypsenėle ir jau beveik tuščia bagažo saugojimo kvitų knygele mojavo jam po nosimi dviem paskutiniais bilietais.
- Pagalvojau, kad suteiksiu progą jums, nes prizai tokie mieli.
Ji tarsi suokalbininkė suraukė nosį.
- *Labai skoningi.* Žinau, kad jums jie patiks. Be to, tai Endžės išėjimo į pensiją dovanai, suprantate. Mes norime padovanoti jai...
- Dirbtinį inkstą, taip, - pasakė Arturas. - Štai.
Jis atkišo moteriškei dar dvi dešimtpenses monetas ir paėmė bilietus.
Moteriškei, rodos, šovė kažkokia mintis. Šovė labai pamažu. Galėjai stebėti ją artėjant, nelyginant ilgą bangą nuo smėlėtos pakrantės.

- Dievulėliau, - tarė moteriškė, - aš jums netrukdau, juk ne?

Ji neramiai sužiuro į juos abu.

- Ne, viskas puiku, - atsakė Arturas, - viskas, kas iš viso gali būti puiku, - tvirtino jis, - yra puiku.

- Ačiū jums, - pridūrė jis.

- Šitąjį, - tarė džiaugsmingo nerimavimo palaimos apimta moteriškė, - ar jūs kartais nesate... *įsimylėję*, ar kaip?

- Labai sunku pasakyti, - pasakė Arturas. - Mes dar neturėjome progos pasikalbėti.

Jis dirstelėjo į Fenčerčę. Ta šypsojosi.

Moteriškė linktelėjo - atseit, viską supratau.

- Po minutėlės parodysiu jums prizus, - pasakė ji, paskui nuėjo sau.

Arturas atsiduso, vėl atsigręžė į merginą, apie kurią ką tik nesugebėjo nieko pasakyti įsimylėjimo klausimu.

- Jūs ketinote užduoti man, - pasakė ji, - klausimą.

- Tikrai, - tarė Arturas.

- Jei norite, galime padaryti tai drauge, - pasakė Fenčerčė. - Ar mane atrado...

- ... rankinėje, - prisidėjo Arturas.

- ... Užmiršto Bagažo skyriuje, - vienu balsu pasakė abu.

- O atsakymas, - tarė Fenčerčė, - yra "ne".

- Puiku, - tarė Arturas.

- Aš ten buvau pradėta.

- *Ką?*

- Aš buvau pra...

- Užmiršto Bagažo skyriuje? - ūktelėjo Arturas.

- Ne, suprantama, ne. Nebūkit kvailas. Ką mano gimdytojai veiktų Užmiršto Bagažo skyriuje? - paklausė mergina, gerokai nustebinta tokio teiginio.

- Na, aš nežinau, - paskubomis suvebleno Arturas, - arba, tikriau...

- Tai atsitiko eilėje prie bilietų.

- Kaip...

- Eilėje prie bilietų. Ar bent jie taip tvirtina. Išsamiau paaiškinti atsisako. Tiktai sako, kad žmogus nepatikėtum, koks nuobodulys gali apimti, bestovint eilėje prie bilietų Fenčerčstrito Stotyje.

Ji rimtai siurbtelėjo pomidorų sulčių ir pažiūrėjo į laikrodėlį.

Arturas dar sekundę ar dvi čirškiai gargaliavo.

- Po minutės ar dviejų man jau reikės eiti, - pasakė Fenčerčė,

- o jūs net nepradėjote pasakoti, koks gi tasai siaubingai nepaprastas dalykas, kurį taip norėjote nustumti nuo širdies.

- O gal visgi leistumėt man nuvežti jus į Londoną? - paprašė Arturas. - Šiandien šeštadienis, aš neturiu jokių ypatingų darbų, aš mielai...

- Ne, - pasakė Fenčerčė, - dėkoju jums, jūs labai malonus, bet ne. Man reikia porą dienelių pabūti vienai.

Ji nusišypsojo ir skėstelėjo rankomis.

- Bet...

- Galėsite man papasakoti kitą kartą. Duosiu jums savo telefono numerį.

Mergina paskubomis brūkštelėjo septynis skaitmenis ant kažkokio popierėlio ir įdavė jį Arturui; to širdis sutrinksėjo tarsi vagono ratai.

- Dabar galime atsipalaiduoti, - tarė mergina, šypsodamasi neskubia šypsena, kuri tvino į Arturą tol, kol jis pradėjo galvoti tuoj sprogsiantis.

- Fenčerče, - prašneko jis, mėgaudamasis tariamu vardu, - aš...

- Dėžė, - pasakė valkšnus balsas, - vyšninio likerio, o taip pat - ir aš žinau, kad tai jums patiks, - gramofono plokštelė su škotiško dūdmaišio muzika...

- Taip, ačiū jums, labai gražu, - pareiškė Arturas.

- Tiesiog pagalvojau, kad leisiu jums žvilgtelėti į juos, - pasakė garbiniuotoji moteriškė, - nes jei jau atvykote iš Londono...

Ji išdidžiai atkišo prizus, kad Arturas galėtų pasižiūrėti. Jis aiškiai pamatė, kad ten iš tikrųjų dėžė vyšnių likerio ir dūdmaišio muzikos plokštelė. Būtent šitai, ir ne kas kita.

- Dabar paliksiu jus, kad ramiai užbaigtumėte savo gėrimus, - tarė moteriškė, švelniai patapšnojusi per kunkuliuojančio Arturo petį, - bet žinojau, kad jūs norėtumėt pamatyti.

Arturas vėl pažvelgė Fenčerčei į akis, ir netikėtai susivokė nebežinąs, ką sakyti. Tarp jo ir merginos užsimezgė ir nutrūko kažkas svarbaus, bet visą sklandumą sugadino ta buka, nelemta moteriškė.

- Nepergyvenkite, - tarė Fenčerčė, pro savo stiklinės viršų rimtai žvelgdama į Arturą, - mes dar pasikalbėsime.

Ji gurkštelėjo sulčių ir pridūrė:

- Galbūt viskas nebūtų taip gerai susiklostę, jeigu ne ji.

Mergina klastingai nusišypsojo ir vėl krestelėjo plaukus sau

ant veido.

Ji sakė tikrą teisybę.

Arturas negalėjo nepripažinti, kad ji sako tikrą teisybę.

Tryliktas Skyrius

Tą vakarą, jau namuose, beliuoksėdamas po kambarius ir besivaizduodamas, esą lėtai šuoliuoja per javų laukus, be paliovos pratrūkdamas ūmiu juoku, Arturas pagalvojo, kad netgi įstengtų perklausyti laimėtąją dūdmaišio muzikos plokštelę. Aštuntą valandą nusprendė prisiversiantis, varu prisiversiantis išklausyti visą plokštelę, ir tik paskui paskambinsiantis Fenčerčei. O gal net vertėtų atidėti skambutį rytdienai. Taip būtų šauniausia. O gal net iki kitos savaitės.

Ne. Jokių žaidimų. Jis jos nori, ir jam nerūpi, kas apie tai sužinos. Jis neabejotinai ir nepaneigiamai jos nori, žavisi ja, ilgisi jos, nori su ja daryti tiek dalykų, kad visiems net pavadinimų nėra.

Tarsi koks kvėša bestrikinėdamas po visus namus, Arturas netgi susigriebė besakąs "opapa" ir panašiai. Jos akys, jos plaukai, jos balsas, viskas...

Jis sustojo.

Užsidės dūdmaišio muzikos plokštelę. Paskui paskambins Fenčerčei.

O galgi iš pradžių paskambinti?

Ne. Viską padarys kaip tik tokia tvarka. Užsidės dūdmaišio muzikos plokštelę. Perklausys visą - visas pasmerktų sielų dejones iki paskutinės. Tada paskambins Fenčerčei. Tokia tvarka teisingiausia. Būtent šitaip jis ir padarys.

Arturas bijojo čiupinėti daiktus, kad jo paliesti tie kartais nesusprogtų.

Jis pakėlė plokštelę. Plokštelė nesusprogo. Ištraukė ją iš voko. Atidengė grojiklį, įjungė stiprintuvą. Abu liko sveiki. Beleisdamas ant disko adatėlę, Arturas kvailai kikeno.

Atsisėdo ir susikaupęs išklausė "Škotų Kareivį".

Išklausė religinę giesmę.

Išklausė kažką apie kažkokį slėnį.

Galvojo apie stebuklinguosius priešpiečius.

Jie kaip tik ruošėsi išeiti, bet stabtelėjo, pratrūkus baisiam valiavimui. Siaubingai sugarbiniuotoji moteriškė iš kito patalpos galo mojavo jiems nelyginant koks bukagalvis paukštis palaužtu sparnu. Susirinkusieji aludėje kaip vienas atsisuko į Arturą ir Fenčerčę, aiškiai tikėdamiesi kažkokio atsakymo.

Jie nesiklausė giesmelės apie tai, kokia patenkinta ir laiminga bus Endžė, gavusi keturis svarus trisdešimt pensų, kuriuos visi padėjo surinkti į dirbtinio inksto pirkimo fondą, tarsi pro vatą nugirdo, kad kažkas prie gretimo staliuko išlošė vyšnių likerio dėžę, ir kokias dvi ar tris sekundes užtruko, kol suvirškino naujieną, kad krykščianti iš džiaugsmo dama bando sužinoti, ar ne jie turi bilietą Nr. 37.

Arturas aptiko turįs. Piktai dirstelėjo į laikrodį.

Fenčerčė niuktelėjo jam pašonėn.

- Nagi, - tarė ji, - eikite atsiimti. Nebūkite surūgęs. Pasakykite visiems gražią prakalbą apie tai, koks esate patenkintas, o vėliau galėsite paskambinti man ir papasakoti, kaip pavyko. Aš norėsiu paklausyti tos plokštelės. Nagi.

Ji plekštelėjo Arturui per petį ir išėjo.

Nuolatiniams užkandinės lankytojams Arturo padėkos kalba pasirodė truputėlį persūdyta. Jis, šiaip ar taip, išlošė tik dūdmaišio muzikos plokštelę.

Arturas galvojo apie tai, ir klausėsi muzikos, ir vis pratrūkdavo kvatotis.

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

Džirrr-džirrr.

Džirrr-džirrr.

Džirrr-džirrr.

- Alio, teip? Teip, teisingai. Teip. Jum reik kalbėt garsiau, čia triukšmas nors pasiusk. Kaip?

- Ne, aš bare būvu tik vakarais. Per priešpiečius tai Ivona, o Džimas tai šeimininkas. Ne, aš nebuvau. Kaip?

- Jum reik kalbėt garsiau.

- Kaip? Ne, nežinau nieko apie nėjokią loteriją. Kaip?

Padavėja pridengė ragelį delnu ir pabandė perrėkti šurmulį bare:

- Girdi, Džimai, vyrukas per telefoną kažką sako, lyg jis išlošė kokioj ten loterijoj. Jis vis aiškina - trisdešimt septintas bilietas ir jis išlošė.

- Ne - išlošė toks vienas bičas čia aludėj, - atsakydamas užriko barmenas.

- Jis sako ar mes neturim to bilieto.

- Kaip jis sau manosi išlošęs, jei net bilieto neturi?

- Džimas 'ako kaip jūs manotės išlošęs, jei net bilieto neturit? Kaip?

Ji vėl pridengė ragelį delnu.

- Džimai, jis nenustoja. Sako an to bilieto yr numeris.

- Aišku, kad ant bilieto buvo numeris, tas sumautas bilietas iš loterijos, ar ne?

- Jis 'ako turi omeny telefono numerį an bilieto.

- Padėk tą sumautą ragelį ir aptarnauk tuos sumautus klientus, gerai?

Penkioliktas Skyrius

Aštuoniomis valandomis vakariau pakrantėje sėdėjo vienišas žmogus, gedintis dėl nepaaiškinamos netekties. Apie savo netektį jis galėjo galvoti tik nedidelėmis sielvartingomis gniūžtelėmis, nes visuma buvo per didelė, kad įstengtum ją pakelti.

Jis stebėjo, kaip smėlį plaka ilgos, tingios Ramiojo vandenyno bangos, ir laukė nesulaukdamas to nieko, kuris - žmogus žinojo - netrukus atsitiks. Kai atėjo metas neatsitikti, nieko - kaip ir priderėjo - neatsitiko, ir šitaip praslinko popietė, ir saulė nugrimzdo už ilgo jūros lanko, ir dienos nebeliko.

Ta pakrantė - tai pakrantė, kurios pavadinimo neminėsime, nes ten stovėjo nuosavas to žmogaus namas, bet pasakysime, kad tas smėlėtas ruožas plytėjo kažkurioje iš šimtų pakrantės mylių, besidriekiančių į vakarus nuo Los Andželo, kuris viename naujojo "Keliautojo Kosmostopu Vadovo Po Galaktiką" leidimo skyriuje aprašomas kaip *"apšiktas, apdergtas, kvaišinas, paišinas, ir kaip dar ten tas kitas žodis, ir visokiausia bjaurastis, veu"*, o kitame,

parašytame vos keliomis valandomis vėliau, kaip *"panašus į kelis tūkstančius kvadratinių mylių reklaminio Amerikos Ekspreso šlamšto, tik be tokių dorovinės gelmės užuominų. Ir dar oras ten dėl kažkokios priežasties geltonas."*

Pakrantė driekiasi į vakarus, paskui pasuka į šiaurę, link miglotosios įlankos San Franciske, kurį "Vadovas" apibūdina kaip *"tinkamą aplankyti vietą. Labai nesunku patikėti, kad kiekvienas ten sutiktasis - irgi kosmoso klajūnas. Naujos jums skirtos religijos sukūrimas - tiesiog tenykščių pasisveikinimo būdas. Kol neapsipratote ir neperpratote vietinių pokštų - geriausia atsakyti neigiamai į tris iš bet kurių keturių klausimų, kad ir kas juos beužduotų, kadangi tenai pasitaiko tokių labai keistų dalykų - kai kurie jų mirtinai pavojingi nieko neįtariančiam ateiviui."* Tie šimtai vingiuojančių mylių - uolotų ir smėlėtų, su palmėmis, didžiulėmis bangomis bei saulėlydžiais - "Vadove" nusakomi kaip *"pokštas. Visai neblogas"*.

Tad kažkur šiame neblogai pokštiškame pakrantės ruože stovėjo to nepaguodžiamo žmogaus namai - žmogaus, kurį daug kas laikė pamišėliu. Bet tik todėl, dažnai sakydavo kitiems jis, kad jis tikrai toks.

Viena iš daugelio priežasčių, skatinančių žmones laikyti tą žmogų bepročiu - tai jo namo savotiškumas; nors šiuose kraštuose daugumos žmonių namai pasižymi vienokiu ar kitokiu savotiškumu, bet šis netilptų į jokius savotiškumo rėmus.

Tas namas vadinosi "Už Beprotnamio Sienų".

Pats žmogus vadinosi tiesiog Džonas Votsonas, nors mieliau atsiliepdavo šaukiamas - ir kai kurie jo draugai pagaliau nenoromis sutiko jį taip vadinti - Žiopleliu Sveikapročiu.

Jo name buvo keletas keistų daiktų, tarp jų ir pilkas stiklinis indas su išgraviruotu penkių žodžių užrašu.

Apie tą žmogų galėsime pakalbėti žymiai vėliau. Čia tiktai pertraukėlė, skirta pasigrožėti besileidžiančia saule ir pasakyti, kad žmogus sėdėjo pakrantėje, žiūrėdamas į saulėlydį.

Jis prarado viską, ką brangino, ir dabar paprasčiausiai laukė pasaulio pabaigos - net nenutuokdamas, kad ji jau buvo ir baigėsi.

Šešioliktas Skyrius

Po šlykštaus sekmadienio, praleisto besirausiant po šiukšlių dėžes iš Tauntono užkandinės, nieko neradęs - jokio loterijos bilieto, jokio telefono numerio, - Arturas kaip beįstengdamas mėgino surasti Fenčerčę, ir kuo daugiau dalykų išmėgino, tuo daugiau savaičių praslinko.

Jis tūžo ir plūdo pats save, likimą, visą pasaulį ir klimatą. Jis netgi - iš to sielvarto ir įniršio - nukeliavo ir atsisėdo pakelės degalinės valgyklėlėje, kurioje lankėsi prieš pat susitikdamas merginą.

- Būtent dulksna sukelia man ypatingai gaižią nuotaiką.
- Prašau užsičiaupti su ta dulksna, - piktai drėbė Arturas.
- Aš užsičiaupčiau, jei ir dulksna užsičiauptų.
- Paklausykite...
- Bet aš jums pasakysiu, kas bus, kai liausis dulksnoti, gerai?
- Ne.
- Pliaups.
- Kaip?
- Pradės pliaupti.

Iš už savo kavos puodelio briaunos Arturas spoksojo į bjaurų aplinkinį pasaulį. Čia būti visiškai beprasmiška, suvokė jis, ir jį čion atvarė veikiau prietarai, negu logika. Šiaip ar taip, tarsi masindama žinojimu, kad tokie sutapimai iš tikrųjų įmanomi, lemtis panoro vėl suvesti Arturą su tuo pačiu sunkvežimio vairuotoju, kuris jam jau pasipainiojo aną kartą.

Kuo labiau Arturas stengėsi nepaisyti vairuotojo, tuo stipriau jautėsi siurbiamas į erzinančių to žmogaus išvedžiojimų sūkurį.

- Man atrodo, - blankiai tarė Arturas, keikdamas pats save už tai, kad iš viso nepatingėjo prasižioti, - kad lietus jau silpsta.
- Cha!

Arturas tik pečiais gūžtelėjo. Reikėtų eiti. Štai ką jam reikėtų daryti. Jam reikėtų tiesiog išeiti.

- Lyti *niekada* nenustoja! - iškilmingai pareiškė sunkvežimio vairuotojas. Jis trenkė per stalą, išlaistė savo arbatą - akimirką net

atrodė, kad nuo jo tikrai kyla garas.

Žmogus negali paprasčiausiai vaikštinėti, neatsakydamas į šitokį pareiškimą.

- Suprantama, kad nustoja, - tarė Arturas.

Vargu ar labai šmaikštus paneigimas, betgi netylėsi.

- *Lyja... visą... laiką*, - niršo vyriškis, vėl trinkčiodamas per stalą sulig kiekvienu žodžiu.

Arturas pakratė galvą.

- Kvaila sakyti, kad lyja *visą* laiką, - pasakė jis.

Įsižeidusio vyriškio antakiai pašoko iki pakaušio.

- *Kvaila?* Kodėl kvaila? Kodėl kvaila sakyti, kad lyja visą laiką, jeigu lyja visai visą laiką?

- Vakar nelijo.

- Darlingtone lijo.

Arturas įtariai patylėjo.

- Jūs ketinat paklausti - tai kur aš buvau vakar, - paklausė žmogus, - ką?

- Ne, - pasakė Arturas.

- Bet, manyčiau, galit atspėti.

- Nejaugi.

- Prasideda raide "D".

- Nejaugi.

- Ir ten myžte myžo, galiu jums pasakyti.

- Verčiau čia nesėdėk, bičiuli, - linksmai tarė Arturui ėjęs pro šalį nepažįstamas vyrukas su kombinezonu, - šičia Audros Debesies Kampas, tai jau taip. Rezervuotas specialiai antai senajam Lietaus Lašai Vis Talžo Man Pakaušį. Tokie rezervuoti kiekvienoje paplentės kavinėje nuo čia iki pat saulėtosios Danijos. Suk šalin, aš tau patariu. Taip mes visi darom. Kaip einasi, Robai? Vis darbuojiesi? Užsidėjai padangas šlapiam orui? Cha-cha.

Vyrukas nuplasnojo sau ir pradėjo pasakoti žmonėms už netolimo staliuko anekdotą apie kažkokią aktorę; tie ko neplyšo besikvatodami.

- Matai - nė vienas tų benkartų nežiūri į mane rimtai, - tarė Robas MakKena, - bet, - palinkęs pirmyn ir prisimerkęs grėsmingai pridūrė jis, - jie visi žino, kad tai tiesa!

Arturas susiraukė.

- Kaip ir mano žmona, - sušnypštė vienintelis MakKenos "Vežame Krovinius Bet Kokiu Oru" įmonės savininkas ir vairuotojas, - ji sako, kad tai nesąmonės, kad aš triukšmauju ir skundžiuosi dėl niekų, *bet*, - jis reikšmingai patylėjo, svaidydamas akimis grėsmingus žvilgsnius, - ji visada suneša skalbinius vidun,

kai tik aš paskambinu ir pasisakau netrukus sugrįšiąs.

Jis karingai iškėlė šaukštelį, kuriuo ką tik maišė kavą.

- Ką apie tai pasakytumėt?

- Na...

- Aš turiu knygą, - tęsė tas. - Turiu knygą. Dienoraštį. Rašausi jau penkiolika metų. Pažymėta kiekviena vietelė, kur tik esu buvęs. Kiekviena dienelė. Taip pat ir koks buvo oras. O oras visur visada, - drėbė jis, - siaubingas! Važinėjau visur - Anglijoje, Škotijoje, Velse. Po visą žemyną - Italija, Vokietija, pirmyn atgal per Daniją, buvau Jugoslavijoje. Viskas surašyta ir sužymėta. Net kai nuvykau aplankyti brolio, - pridūrė jis, - gyvenančio Sietle.

- Ką gi, - tarė Arturas, galų gale keldamasis eiti, - gal jums vertėtų kam nors parodyti tuos užrašus.

- Ir parodysiu, - pasakė Robas MakKena.

Ir parodė.

Septynioliktas Skyrius

Vargas. Nusiminimas. Vėl vargas ir vėl nusiminimas. Arturui reikėjo užduoties, ir jis ją sau uždavė.

Jis suieškos, kur buvo jo ola.

Priešistorinėje Žemėje jis gyveno oloje, nedailioje oloje, niekam tikusioje oloje, bet... Jokių bet. Ola buvo visiškai niekam tikusi, ir jis jos nekentė. Bet gyveno joje penketą metų, tad ola tapo lyg ir namais - o žmonės mėgsta žinoti, kas darosi jų namuose. Arturas Dentas buvo iš tokių žmonių, todėl nuvažiavo į Ekzeterį nusipirkti kompiuterio.

Iš tikrųjų šito Arturas, suprantama, ir norėjo - kompiuterio. Bet jautė privalantis užsibrėžti kokį nors rimtą tikslą, užuot paprasčiausiai ėmęs ir išmetęs krūvą pinigų daiktui, kurį priešingu atveju pažįstami gali klaidingai palaikyti tiesiog žaisleliu. Taigi - šičia jo rimtasis tikslas. Tiksliai nustatyti būtent tą vietą, kurioje Žemės priešistorėje buvo tam tikra ola. Jis taip ir paaiškino vyrukui iš parduotuvės.

- Kodėl? - paklausė vyrukas iš parduotuvės.

Atsakyk į tokį klausimą, kad gudrus.

- Tiek to, nereikia, - pasakė vyrukas iš parduotuvės. - Kaip?

- Na, aš tikėjausi, kad čia jūs galėsite man padėti.

Vyrukas atsiduso, jo pečiai sugniužo.

- Ar turite darbo su kompiuteriais patirties?

Arturas pasvarstė, ar neužsiminus apie Edį - "Aukso Širdies" laivo kompiuterį, kuriam panašus darbas - gryni niekai, arba apie Giliamintį, arba... bet nusprendė, kad nereikia.

- Ne, - pasakė jis.

- Atrodo, bus linksma dienelė, - tarė vyrukas iš parduotuvės, bet tarė negarsiai.

Šiaip ar taip, Arturas nusipirko kompiuterį. Per keletą dienų taip pat įsigijo keletą astronomijos programų, susižymėjo žvaigždžių judėjimą, prisipaišė apytikslių brėžinėlių, vadovaudamasis prisiminimais, kaip tos žvaigždės atrodė danguje, kai jis naktimis žiūrėdavo iš savo olos aukštyn, paskui kelias savaites uoliai triūsė, džiaugsmingai atidėliodamas išvadą, kurią žinojo neišvengiamai padarysiąs, būtent - kad visa šita užmačia visiškai beprasmiška.

Apytiksliai piešiniai iš atminties nieko neverti. Arturas net nežinojo, prieš kiek laiko viskas vyko; Fordas Prefektas apytikriai spėjo, kad prieš "kokius porą milijonų metų", o jis paprasčiausiai ne matematikas.

Visgi galų gale Arturas išgalvojo metodą, turintį duoti, mažų mažiausia, nors kokį atsakymą. Nusprendė nepaisyti fakto, kad šitaip nežmoniškai pripainiojus apytikslių spėlionių, klaikių apibendrinimų ir būrimo iš delno labai pasiseks, jeigu jis pataikys į reikiamą galaktiką; paprasčiausiai ėmė ir gavo atsakymą.

Nutarė laikyti jį teisingu atsakymu. Kas paprieštarautų?

Taip jau išėjo, kad miriadų protu neaprėpiamų likimo atsitiktinumų dėka atsakymas buvo visiškai teisingas, nors pats Arturas, suprantama, niekados šito nesužinos. Jis tiesiog nuvažiavo į Londoną ir pasibeldė į reikiamas duris.

- Ak. Aš galvojau, kad iš pradžių man paskambinsite.

Apstulbęs Arturas net išsižiojo.

- Galite užeiti tik keletui minučių, - pasakė Fenčerčė, - aš kaip tik ruošiuosi išeiti.

Aštuonioliktas Skyrius

Islingtone vasaros diena, kupina gedulingo restauruojančių sendaikčius mechanizmų dejavimo.

Fenčerčė visą popietę dirbo kažkokius neatidėliotinus darbus, todėl palaimingai apspangęs Arturas kvanklinėjo ir dairėsi į visas parduotuves, kurių Islingtone - šitai nedvejodamas patvirtins bet kas, kam nuolat prireikia senų medienos apdirbino įrankių, Būrų karo laikmečio šalmų, įstaigos baldų arba žuvies - yra gyvas naudingas galas.

Saulės spinduliai iš padangių žiro ant stogų gėlynų. Jie žiro ant architektų ir vandentiekininkų. Jie žiro ant advokatų ir vagių. Jie žiro ant picų. Jie žiro ant prekybos tarpininkų dokumentų.

Jie žiro ant Arturo, žengiančio į restauruotų baldų parduotuvę.

- Pastatas įdomus, - linksmai pasakė savininkas. - Čia yra rūsys su slaptu tuneliu, vedančiu į netolimą aludę. Atrodo, jis buvo įrengtas Princui Regentui, kad prireikus tas galėtų paspmkti.

- Norite pasakyti, tam atvejui, jei kas nors užkluptų jį beperkant nužievintos pušies baldus, - tarė Arturas.

- Ne, - atsakė savininkas, - priežastis kita.

- Turėsite man atleisti, - pasakė Arturas, - aš baisiai laimingas.

- Matau.

Apdujęs Arturas kvanklino toliau, kol atsidūrė priešais Žaliųjų organizacijos būstinę. Prisiminė aplanko su užrašu “Atliktini Darbai - Skubiai!” turinį; kol kas to aplanko taip ir neatsivertė. Džiugiai šypsodamasis įžygiavo vidun ir pareiškė atėjęs duoti šiek tiek pinigų delfinų išlaisvinimo darbams.

- Labai juokinga, - atsakė žalieji, - eikit sau.

Arturas tikėjosi ne visai tokio atsakymo, todėl pabandė dar kartą. Šį kartą žalieji rimtai supyko, todėl jis paprasčiausiai paliko pinigų nebesiaiškindamas ir vėl išėjo į saulėkaitą.

Truputį po šešių Arturas vėl sugrįžo prie Fenčerčės namų skersgatvyje, nešinas šampano buteliu.

- Palaikykit šitą, - tarė ji, įbruko jam rankon storą virvę ir šmurkštelėjo vidun pro dideles, baltas medines duris, ant kurių kabėjo stambi spyna ir juodas geležinis skersinis.

Pastatas - nedidelės pertvarkytos arklidės - stovėjo lengvosios pramonės kvartale už apleisto Karališkojo Žemės Ūkio Islingtono bendrabučio. Jis puikavosi ne tik didžiulėmis arklidžių durimis, bet dar ir įprastinės išvaizdos priekinėmis durimis iš dailiai įstiklintos apkaltos medienos su juodu delfino pavidalo belstuku. Keistai atrodė nebent antrųjų durų slenkstis - devynių pėdų aukštumo, kadangi pro pačias duris, įtaisytas viršutiniame iš dviejų aukštų, kadaise, matyt, būdavo kraunamas šienas, skirtas alkaniems arkliams.

Iš mūro viršum durų kyšojo senas skriemulys, ir įbruktoji Arturui virvė buvo permesta kaip tik per jį. Ant kito virvės galo kyburiavo violončelė.

Virš galvos atsidarė durys.

- Gerai, - pasakė Fenčerčė, - traukit virvę, prilaikykit violončelę. Užkelkit iki manęs.

Arturas traukė virvę, Arturas prilaikė violončelę.

- Nebegaliu toliau traukti tos virvės, - pasakė jis, - nepaleisdamas violončelės.

Fenčerčė pasilenkė.

- Aš prilaikau violončelę, - pasakė ji, - jūs traukit virvę.

Nesmarkiai siūbuojanti violončelė pamažu pakilo iki durų; tada Fenčerčė įvairavo ją vidun.

- Užeikit ir pats, - šūktelėjo mergina.

Arturas pakėlė savo krepšį su skanėstais ir nesitverdamas kailyje įėjo pro arklidžių duris.

Apatinis kambarys, į kurį Arturas jau spėjo dirstelėti anksčiau, buvo gana nedailus ir pilnas šlamšto. Čia stovėjo didžiulis špižinis skalbinių gręžtuvas, kampe riogsojo pritrenkianti daugybė virtuvinių kriauklių. Dar čia stovėjo - Arturas pamatęs net gąstelėjo - kūdikio vežimėlis, bet labai jau senas ir raminančiai pilnas knygų.

Dėmėtas, senas betonines grindis puošė žavingi įtrūkimai. Štai iš ko galite spręsti apie bekylančio klibančiais mediniais laiptais tolimajame kampe Arturo nuotaiką. Net suskilinėjęs grindų betonas jam atrodė beveik nepakeliamai jaudinantis.

- Toks architektas, mano draugas, amžinai kartoja, kaip nuostabiai galėtų pakeisti šitą patalpą, - šnekėjo Fenčerčė, Arturui beišnyrant pro angą grindyse. - Jis vis užeidinėja, pastypso

apstulbęs ir susižavėjęs, pamurma apie erdvę, apie objektus, apie žavingą apšvietimą, paskui pasako, kad jam reikia pieštuko, ir pradingsta kelioms savaitėms. Todėl tų nuostabiųjų pasikeitimų patalpoje kol kas nesimato.

Teisybę pasakius, besidairydamas galvojo Arturas, viršutinis kambarys ir šiaip atrodo mažiausia nuosaikiai nuostabus. Įrengtas paprastai, apstatytas kažkuo padarytu iš pagalvėlių, o muzikinio centro garsiakalbiai galėtų priblokšti net vyrukus iš bronzos amžiaus.

Čia buvo blyškiai atrodančių gėlių ir įdomiai atrodančių paveikslų.

Pastogės ertmėje, kažkokiame lyg ir pusaukštyje, tilpo lova, o taip pat ir vonios kambarys, kuriame, Fenčerčės aiškinimu, įmanoma net kate pasišvaistyti.

- Bet, - pridūrė mergina, - tik jeigu ta katė pakankamai kantri ir nepyksta, kai jai gerokai aptrankoma galva. Tai va. Štai jūs ir čia.

- Taip.

Kokią akimirką abu žiūrėjo vienas į kitą.

Ta akimirka tapo ilgesne akimirka, paskui staiga pavirto labai ilga akimirka, tokia ilga, kad ėmė darytis nebeaišku, iš kur tik ir imasi visas tas laikas.

Arturui, kuris paprastai sugebėdavo įsigudrinti susidrovėti, jei pakankamai ilgai likdavo akis į akį kad ir su šveicariška sūrine, ši akimirka tapo nepertraukiamu apreiškimu. Jis netikėtai pasijuto nelyginant gimęs zoologijos sode suvaržytas gyvūnas, kuris vieną rytą atsibudęs aptinka, jog narvo durys ramiausiai sūpuojasi atidarytos, iki pat tolumoje tekančios saulės driekiasi pilkšvai rausvos lygumos, o visur aplinkui bunda nauji garsai.

Išplėstomis akimis bežiūrint į atvirai nustebusį merginos veidą ir į jos akis, kurios šypsojosi iš tokio paties nustebimo, jam parūpo, kas čia per nauji garsai.

Jis dar nesuvokė, kad gyvenimas kalba savu balsu - balsu, atsakančiu į klausimus, kuriuos jam be paliovos uždavinėjame; dar niekada sąmoningai neieškojo to balso, neatpažino jo skambėjimo iki dabar, kai gyvenimas pasakė kažką, ko niekada anksčiau nebuvo Arturui sakęs, tai yra “taip”.

Galų gale Fenčerčė nuleido akis ir nežymiai krestelėjo galvą.

- Suprantu, - tarė ji. - Turėsiu neužmiršti, - pridūrė ji, - kad jūs iš tų žmonių, kurie negali porą minučių paturėti paprasčiausios popieriaus skiautelės, neišlošdami su ja kokioje nors loterijoje.

Ji nusisuko ir skubiai pasakė:

- Eime pasivaikščioti. Į Haidparką. Persirengsiu kuo nors netinkamesniu.

Mergina vilkėjo gana griežta, tamsia, neypatingai dailia suknele, kuri jai nelabai tetiko.

- Šitą apsivelku specialiai dėl muzikos mokytojo, - pasakė Fenčerčė. - Mokytojas - mielas senukas, bet kartais man atrodo, kad visas tas mojavimas stryku jį šiek tiek dirgina. Po minutėlės grįšiu.

Ji lengvai užbėgo laipteliais į galeriją viršuje ir iš ten šūktelėjo:

- Padėkit tą butelį į šaldytuvą, išgersim vėliau.

Kišdamas šampano butelį į šaldytuvo dureles, Arturas pastebėjo, kad ten jau laukia visai toks pats dvynys.

Arturas priėjo prie lango ir pažvelgė laukan. Apsisuko, pradėjo apžiūrinėti Fenčerčės plokšteles. Iš viršaus pasigirdo krintančios ant grindų suknelės šlamėjimas. Arturas šnekėjosi pats su savimi apie tai, koks gi jis žmogus. Jis labai tvirtai pareiškė pats sau, kad būtent šią akimirką labai tvirtai ir ryžtingai laikys savo žvilgsnį prikaustytą prie plokštelių vokų nugarėlių, skaitys pavadinimus, pritariančiai linkčios, jeigu reikės - suskaičiuos nelemtuosius daiktus. Jis nepakels galvos.

Jam visiškai, pilnutinai, niekingai nepavyko įvykdyti savo pasižadėjimo.

Fenčerčė žvelgė žemyn į Arturą taip įdėmiai, kad, rodėsi, beveik nepastebėjo, jog jis žiūri aukštyn į ją. Paskui staiga pakratė galvą, užsimetė lengvą vasarinę suknelę ir kaipmat pradingo vonios kambaryje.

Po akimirkos pasirodė, pasipuošusi šypsena bei skrybėle nuo saulės, ir nepaprastai lengvai nubėgo laipteliais žemyn. Mergina judėjo keistai, tarytum šokdama. Pamačiusi, kad Arturas pastebėjo, nežymiai pakreipė galvą į šoną.

- Patinka? - paklausė ji.

- Tu atrodai nuostabiai, - paprastai atsakė jis, nes taip ir buvo.

- Hmmm, - pasakė Fenčerčė, tarsi Arturas nebūtų dorai atsakęs į jos klausimą.

Ji uždarė viršutines priekines duris, kurios visą tą laiką vypsojo praviros, paskui apsidairė po mažąjį kambarėlį, tarsi tikrindama, ar jis deramai pasirengęs kurį laiką pabūti vienas. Arturo žvilgsnis sekiojo Fenčerčės žvilgsnį, ir kol Arturas žiūrėjo į kitą pusę, mergina iš vieno stalčiaus kažką ištraukė ir įsimetė į drobinį krepšį, kurį turėjo pasiėmusi.

Arturas vėl pažvelgė į ją.
- Jau eisime?
- Ar žinojote, - truputėlį mįslingai šypsodamasi prabilo ji, - kad aš ne visai normali?
Merginos tiesmukumas ištiko Arturą nepasirengusį.
- Na, - tarė jis, - girdėjau kažkokių neaiškių...
- Įdomu, kiek jūs iš tikro žinote apie mane, - tarė ji. - Jeigu girdėjote iš to, iš ko aš manau, kad girdėjote - tuomet viskas netiesa. Raselas tiesiog kaip ir prisigalvoja visokių dalykų, nes nesugeba suvirškinti to, kaip yra iš tikrųjų.
Arturą pervėrė nerimo dieglys.
- Tai kaip yra iš tikrųjų, - paklausė jis, - gal galėtumėt man papasakoti?
- Nesijaudinkite, - atsakė ji, - visai nieko baisaus. Tik neįprasta. Labai, labai neįprasta.
Ji palietė Arturo ranką, paskui palinko pirmyn ir skubiai jį pabučiavo.
- Man bus labai įdomu sužinoti, - pasakė ji, - ar jūs šįvakar sugebėsite atspėti, kas tai.
Arturas pajuto, kad jei dabar kas nors jį paliestų - jis suskambėtų tokių pačiu giliu, nesibaigiančiu, aidžiu skambesiu, koks pasigirdo tada, kai jis spragtelėjo nagu per pilkąjį savo akvariumą.

Devynioliktas Skyrius

Fordas Prefektas irzo, nes jį nuolat pažadindavo susišaudymo triukšmas.
Jis išsirangė iš remontininkų šliuzo, kuriame buvo įsirengęs sau miegamąjį - teko sugadinti triukšmingesnius mechanizmus kaimynystėje ir iškloti šliuzą rankšluosčiais. Nusileido pagalbinėmis kopėtėlėmis ir niūriai nusėlino koridoriais. Jie kėlė klaustrofobiją, buvo prastai apšviesti, o ir tos pačios švieselės be paliovos mirkčiojo ir geso, nes ūžčiojanti pirmyn ir atgal išilgai viso laivo energija žadino trankius virpesius bei rėžiančius ausį, ūžiančius triukšmus.
Tačiau čia ne tai.

Jis stabtelėjo ir prisispaudė prie sienos; tamsiu koridoriumi pro šalį prazvimbė kažkas, kas atrodė kaip mažas sidabrinis elektrinis grąžtas ir skleidė bjaurius, skvarbius gergždesius.

Tik ir čia ne tai.

Apatiškai įsikabarojęs pro angą kažkokioje pertvaroje, Fordas Prefektas atsidūrė didesniame, bet irgi prastai apšviestame koridoriuje.

Laivas siūbtelėjo. Jis taip pasielgdavo gana dažnai, bet šįkart siūbtelėjo stipriau. Pro šalį prašiaušė pulkelis siaubingai žvangančių robotų.

Vis tik ir čia ne tai.

Iš vieno koridoriaus galo rūko aitrūs dūmai, todėl Fordas nužingsniavo į kitą pusę.

Jis praėjo pro eilę stebėjimo monitorių, įmontuotų sienose už labai atsparaus, bet visvien žiauriai subraižyto pleksiglaso plokščių.

Viename ekrane matėsi kažkoks klaikus, žalias, žvynuotas ropliagyvis, iš visų plaučių skeliantis prakalbą apie Balsavimo Su Teise Perleisti Balsą sistemą. Nelabai sekėsi suprasti, ar jis už, ar prieš, bet aiškiai matėsi, kad ropliagyvio nuomonė šiuo klausimu griežta. Fordas išjungė garsą.

Ir čia vis dar ne tai.

Jis praėjo pro dar vieną monitorių. Šitas rodė reklamą, peršančią kažkokią ypatingą dantų pastą, neabejotinai suteiksiančią laisvę tiems, kurie ja valysis dantis. Kartu skardėjo dar ir bjaurus trimitavimas.

Ne tai.

Fordas Prefektas priėjo prie dar vieno - daug didesnio - trimačio ekrano, rodančio, kas darosi aplinkui didžiulį sidabrinį ksaksizų laivą.

Jam bežiūrint, tūkstantis baisingai ginkluotų robotinių tarpžvaigždinių Zirzlos kreiserių išspietė iš už tamsaus kažkokio mėnulio šešėlio, juoduojančio akinančiame Ksaksis žvaigždės disko fone, o laivas tą pačią akimirką iš visų savo angų paleido į juos žiaurų pabaisiškai nesuvokiamų jėgų blyksnį.

Štai čia jau tai.

Fordas irzliai pakratė galvą ir pasitrynė akis. Klestelėjo ant sumaitotų blankiai sidabrinio roboto palaikų, kurie kiek anksčiau neabejotinai degė, bet jau spėjo pakankamai ataušti, kad galėtum ant jų prisėsti.

Fordas nusižiovavo ir išrausė iš kuprinės savąjį "Keliautojo Kosmostopu Vadovo Po Galaktiką" egzempliorių. Įjungė displėjų

ir tingiai paskaitinėjo keletą trečiojo lygmens įrašų, paskui keletą ketvirtojo lygmens įrašų. Jis ieškojo kokio nors gero vaisto nuo nemigos. Surado "POILSĮ", pagalvojo - tikriausiai to ir reikia. Surado "POILSĮ IR ATGAIVĄ", ir jau ketino ieškoti toliau, tik staiga jam dingtelėjo geresnis sumanymas. Jis pakėlė akis į monitoriaus ekraną. Kautynės kas sekundę darėsi vis nuožmesnės, ir triukšmas buvo siaubingas. Sulig kiekviena šviežiai paleista arba gauta baisios energijos iškrova laivas kresčiojo, žvygčiojo ir šokčiojo.

Fordas vėl nuleido akis atgal į "Vadovą" ir peržvelgė keletą iš pažiūros tinkamų nuorodų. Staiga nusijuokė, paskui vėl pradėjo raustis po kuprinę.

Išsitraukė nedidelį atminties permetimo modulį, nušluostė pūkus ir sausainių trupinius, paskui prijungė prie lizdo "Vadovo" nugarėlėje.

Kai visa, jo manymu, reikalinga informacija suvirto į modulį, Fordas vėl jį ištraukė, lengvai pamėčiojo ant delno, įsidėjo "Vadovą" atgal į kuprinę, nusivaipė ir patraukė ieškoti laivo kompiuterio duomenų saugyklos.

DvidEšimtas Skyrius

- Saulės nusileidimo vakarais, vasarą, ypatingai parkuose, paskirtis, - rimtai dėstė balsas, - yra tokia: paryškinti regimus akiai merginų krūtų šokčiojimus. Aš neabejoju, kad yra būtent taip.

Arturas su Fenčerče praeidami išgirdo šiuos žodžius ir ėmė kikenti. Ji akimirką tvirčiau glustelėjo prie jo.

- Ir aš neabejoju, - pasakė garbanotas rausvaplaukis jaunuolis ilga, plona nosimi, švelniai pamokslaujantis nuo sudedamos kėdės Žiedo pakelėje, - kad jei nuodugniai apgalvotumėt visą įrodymų seką - įsitikintumėt, jog ji tobulai ir natūraliai ir logiškai išplaukia iš visa ko, - primygtinai aiškino jis lieknai tamsiaplaukei savo draugei, kuri kleksojo ant gretimos sudedamos kėdės, sielvartaudama dėl jo šlakų, - kaip nuolat mokė Darvinas. Tai neabejotina. Tai neginčytina. Ir, - pridūrė jis, - man tai baisiai patinka.

Jis ūmai pasisuko ir prisimerkęs nužvelgė Fenčerčę pro savo akinius. Arturas nuvairavo ją tolyn.

- Spėk iš naujo, - galiausiai nustojusi kikenti pasakė ji. - Nagi.

- Gerai, - sutiko Arturas, - tavo alkūnė. Kairioji tavo alkūnė. Kažkas negerai su kaire tavo alkūne.

- Vėl neteisingai, - pasakė ji, - visiškai neteisingai. Tu pasukai visiškai neteisinga kryptimi.

Vasaros saulė grimzdo už parko medžių, atrodydama taip, lyg... Nešvelninkime žodžių. Haidparkas nuostabus. Viskas jame nuostabu, išskyrus šiukšles pirmadienio rytais. Net antys nuostabios. Kiekvienas, kas vasaros vakarą vyksta per Haidparką ir nesusijaudina - tikriausiai vyksta per jį gulėdamas greitosios pagalbos mašinoje su paklode uždengtu veidu.

Šiame parke žmonės elgiasi žymiai neįprasčiau, negu kur nors kitur. Arturas su Fenčerče aptiko vyruką su glaudėmis, besėdintį po medžiu ir besimokantį groti dūdmaišiu. Muzikantas nutilo, norėdamas nuvyti šalin porelę amerikiečių, droviai pabandžiusių įmesti į jo dūdmaišio futliarą keletą monetų.

- Ne! - aprėkė juos jis. - Eikit sau! Aš tik mokausi.

Jis ėmėsi ryžtingai pūsti orą į dumples, bet net ir tam triukšmui nepavyko sugadinti Arturo ir Fenčerčės nuotaikos.

Arturas apkabino Fenčerčę ir pamažu prisėdo ant žemės.

- Nemanau, kad tai tavo sėdmenys, - po kurio laiko tarė jis. - Jie, sakyčiau, visiškai normalūs.

- Taip, - pritarė ji, - mano sėdmenys kuo normaliausi.

Jiedu bučiavosi taip ilgai, kad dūdorius galų gale nuėjo mokytis kitapus medžio.

- Aš tau papasakosiu vieną nutikimą, - tarė Arturas.

- Gerai.

Jiedu susirado lopinėlį žolės, sąlyginai neužimtos porelių, tiesiogine prasme gulinčių krūvomis, atsisėdo ir sužiuro į nuostabias antis, į besileidžiančios saulės atšvaitus, mirguliuojančius ant vandens, banguojančio po nuostabiosiomis antimis.

- Nutikimą, - tarė Fenčerčė, priglaudusi Arturo ranką prie savęs.

- Kuris dalinai paaiškins, kokie dalykai man paprastai atsitinka. Jis visiškai neišgalvotas.

- Neišgalvotas nutikimas.

- Supranti, kartais žmonės pasakoja apie kažką, kas atseit atsitiko jų žmonos pusseserės geriausiai draugei, bet iš tikrųjų

greičiausiai viską išgalvojo toji draugė, pusseserė arba žmona.

Ką gi - mano pasakojimas panašus, tiktai viskas atsitiko iš tikrųjų, ir aš žinau, kad atsitiko iš tikrųjų, nes asmuo, kuriam tai iš tikrųjų atsitiko, buvau aš pats.

- Kaip su tuo loterijos bilietu.

Arturas nusijuokė.

- Taip. Man reikėjo važiuoti traukiniu. Atėjau į stotį...

- Ar aš tau jau sakiau, - pertraukė Fenčerčė, - kas atsitiko mano tėvams vienoje stotyje?

- Taip, - tarė Arturas, - sakei.

- Tiktai tikrinu.

Arturas dirstelėjo į laikrodį.

- Atrodo, galėtume po truputį judėti atgal.

- Papasakok tą nutikimą, - griežtai pareikalavo Fenčerčė. - Tu atėjai į stotį.

- Dar turėjau apie dvidešimt minučių. Neteisingai supratau, kada turi išvažiuoti tas traukinys. Manyčiau, mažų mažiausiai tiek pat tikėtina, - truputį pamąstęs pridūrė jis, - kad Britanijos Geležinkeliai neteisingai suprato, kada turi išvažiuoti tas traukinys. Anksčiau apie tai nepagalvojau.

- Pasakok toliau, - nusijuokė Fenčerčė.

- Todėl nusipirkau laikraštį su kryžiažodžiu ir nuėjau į bufetą išgerti puodelio kavos.

- Tu sprendi kryžiažodžius?

- Taip.

- Iš kokio laikraščio?

- Paprastai iš “Globėjo”.

- Man atrodo, tas per daug gudrauja. Aš mieliau renkuosi “Laiką”. Ar išsprendei?

- Ką?

- Tą kryžiažodį iš “Globėjo”.

- Dar nespėjau į jį pažiūrėti, - pasakė Arturas, - vis dar bandau nusipirkti kavos.

- Ką gi, tvarka. Nusipirk tos kavos.

- Perku. Ir dar, - pasakė Arturas, - perku sausainių.

- Kokių?

- “Arbatinių”.

- Geras pasirinkimas.

- Aš juos mėgstu. Nešinas visa šita ką tik įsigyta nuosavybe, nueinu ir atsisėdu prie vieno stalelio. Tik neklausk, koks buvo tas stalas, nes viskas atsitiko senokai, todėl aš neprisimenu. Tikriausiai jis buvo apskritas.

- Gerai.
- Tai va, nupasakosiu išsidėstymą. Aš sėdžiu už stalo. Man iš kairės laikraštis. Man iš dešinės puodelis su kava. Stalo viduryje sausainių pakelis.
- Tiesiog matau.
- Tačiau kai ko nematai, - pasakė Arturas, - nes jo kol kas nepaminėjau - vyruko, jau anksčiau sėdėjusio už to paties stalo. Jis sėdi priešais mane.
- Kaip jis atrodo?
- Visiškai paprastai. Portfelis. Tarnautojo eilutė. Jis neatrodė, - pasakė Arturas, - iš tų, kurie galėtų pasielgti kaip nors keistai.
- Ak. Pažįstu tą veislę. Ką jis padarė?
- Jis padarė štai ką. Palinko virš stalo, pasiėmė sausainių pakelį, praplėšė jį, išsiėmė vieną sausainį ir...
- Ką?
- Suvalgė.
- *Ką?*
- Jis suvalgė tą sausainį.
Fenčerčė pažiūrėjo į Arturą baisiai nustebusi.
- O ką gi į tai tu?
- Ką gi - tokiomis aplinkybėmis aš pasielgiau taip, kaip pasielgtų bet kuris karštakraujis anglas. Buvau priverstas, - pasakė Arturas, - nekreipti dėmesio.
- *Ką?* Kodėl?
- Na, juk tokiems dalykams mes neruošiami, ar ne? Aš perkračiau visą savo sielą - ir aptikau, jog visame mano auklėjime, patyrime, arba netgi pirmykščiuose instinktuose nėra nieko, kas man nurodytų, kaip atsakyti kažkam, kas paprastų paprasčiausiai, ramiausiai, sėdėdamas tiesiai priešais mane pavagia vieną mano sausainį.
- Na, tu galėjai...
Fenčerčė kiek pagalvojo.
- Turiu prisipažinti, kad ir pati nesu tikra, ką būčiau dariusi. Tai kas toliau?
- Aš įnirtingai spoksojau į kryžiažodį, - pasakė Arturas, - nesugebėjau atspėti nė vieno žodžio, gurkštelėjau kavos, ji pasirodė pernelyg karšta gerti, todėl nieko kito nebeliko. Aš susitelkiau. Aš paėmiau vieną sausainį, iš visų jėgų stengdamasis nepastebėti, - pridūrė jis, - kad pakelis jau paslaptingai praplėštas...
- Bet tu kovoji už savo teises, ir dar kietai.
- Teisybė - savaip. Aš suvalgiau tą sausainį. Suvalgiau labai

išraiškingai ir matomai, kad anam neliktų jokių abejonių dėl to, ką aš darau. Kai jau aš suvalgau sausainį, - pasakė Arturas, - jis lieka suvalgytas.

- O anas ką?

- Pasiėmė kitą. Garbės žodis, - tvirtino Arturas, - kaip tik taip ir buvo. Jis pasiėmė kitą sausainį, jis jį suvalgė. Aiškiai kaip dieną. Neabejotinai, kaip neabejotina tai, kad mudu sėdime ant žemės.

Fenčerčė nejaukiai krustelėjo.

- O bjauriausia tai, - šnekėjo Arturas, - kad aš nieko nesakiau *pirmą* kartą, todėl atrodė kažkaip net dar nepatogiau pradėti aiškintis šį klausimą po antrojo karto. Ką reikėtų sakyti? "Atleiskite man... aš negalėjau nepastebėti, hm..." - nieko neišeitų. Ne, aš apsimečiau nepastebėjęs, kad kokios, netgi dar uoliau, negu aną kartą.

- Šaunuolis...

- Vėl įbedžiau akis į kryžiažodį, vėl nesugebėjau nieko sugalvoti, todėl parodžiau ryžtingumą, panašų į Henriko Penktojo parodytąjį Šventojo Krispino dieną...

- Kaip?

- Vėl puoliau taranuoti. Pasiėmiau, - pasakė Arturas, - dar vieną sausainį. Ir mudviejų akys sekundėlei susitiko.

- Šitaip?

- Taip - na, ne, ne visai šitaip. Bet susitiko. Tik sekundėlei. Ir abu nukreipėme žvilgsnius šalin. Bet aš tikrai galiu tau pasakyti, - pasakė Arturas, - kad ore po truputį kaupėsi krūviai. Aplinkui stalą tvyrojo šiokia tokia įtampa. Maždaug apie tą laiką.

- Galiu įsivaizduoti.

- Šitaip mes ištuštinome visą pakelį. Jis, aš, jis, aš...

- *Visą* pakelį?

- Na, jame tebuvo aštuoni sausainiai, bet dabar jau atrodė, kad tuos sausainius valgome visą gyvenimą. Vargu ar gladiatoriams teko patirti ką nors baisesnio.

- Gladiatoriams, - tarė Fenčerčė, - būtų tekę tai daryti saulėkaitoje. Labiau sekina fiziškai.

- Irgi teisybė. Tai va. Kai tuščias pakelis gulėjo tarp mūsų kaip nukautas, tas vyriškis pagaliau atsistojo - jis jau padarė viską, ką tik įstengė, - ir pasišalino. Aš, suprantama, atsidusau iš palengvėjimo.

Taip jau atsitiko, kad po minutėlės pasigirdo kvietimas į mano traukinį, todėl aš užbaigiau kavą, pakėliau laikraštį, o po tuo laikraščiu...

- Taip?

- Buvo *mano* sausainiai.

- Ką? - tarė Fenčerčė. - *Ką?*

- Teisybė.

- Ne!

Ji aiktelėjo ir juokdamasi parvirto ant žolės.

Vėl atsisėdo.

- Tu visiškas kvaišelis, - ūktelėjo ji, - tu beveik visiškai ir nepataisomai neprotingas žmogus.

Ji pargriovė Arturą aukštielninką, užsirito ant jo, pabučiavo jį ir nusirito atgal. Arturą nustebino merginos lengvumas.

- Dabar tu man ką nors papasakok.

- Aš maniau, - nutaisiusi žemą, kimų balsą tarė Fenčerčė, - kad tu labai nekantrauji grįžti.

- Aš neskubu, - lengvabūdiškai atsakė jis. - Aš noriu, kad man ką nors papasakotum.

Ji pažiūrėjo į kitą ežero krantą ir susimąstė.

- Gerai, - tarė ji, - tik mano pasakojimas trumpas. Ir ne toks juokingas, kaip tavasis, bet... tiek to.

Ji pažiūrėjo žemyn. Arturas pajuto, kad ši akimirka - viena iš nepakartojamųjų. Atrodė, kad aplinkui juos net oras sustingo - laukė. Arturas troško, kad tas oras eitų sau ir nekištų nosies ne į savo reikalus.

Fenčerčė pasakė:

- Kai aš buvau maža... Panašūs pasakojimai visuomet prasideda šitaip, ar ne? "Kai buvau maža..." Tiek to. Čia tas posmas, kai mergina netikėtai pareiškia - "kai aš buvau maža..." - o paskui pradeda lieti širdį. Šita posmą jau pasiekėm. Kai buvau maža, aš turėjau tokį paveikslą, kabantį mano lovos kojūgalyje... Kaip tau kol kas atrodo?

- Man patinka. Man atrodo, tu judi tinkama kryptimi. Dailiai ir ne per vėlai užsiminei apie miegamąjį. Dabar tikriausiai reikėtų praplėsti paveikslo temą.

- Paveikslas buvo iš tų, kurie turėtų patikti vaikams, - pasakė ji, - bet nepatinka. Pilnas meilučių mažų gyvulėlių, meiliai kažką veikiančių, žinai?

- Žinau. Mane tokie irgi persekiodavo. Triušiai su liemenėmis.

- Tiksliai. Šitie triušiai, teisybę pasakius, plaukė plaustu, o taip pat ir visokiausios žiurkės bei pelėdos. Gal ten net šiaurės elnias buvo.

- Ant plausto.

- Ant plausto. Be to, ant plausto sėdėjo berniukas.

- Apsuptas triušių su liemenėmis, pelėdų ir šiaurės elnio.

- Kaip tik taip. Berniukas iš linksmų skarmaluotų čigonų padermės.

- Brrr.

- Turiu pasakyti, tas paveikslas kėlė man nerimą. Priešais plaustą plaukė ūdra, o aš naktimis amžinai gulėdavau neužmigdama - pergyvendavau dėl tos ūdros, kuri turi tempti plaustą su visais tais nelaimingais gyvulėliais ant jo, juk jiems iš viso ne vieta ant plausto, o tos ūdros uodega tokia plona, ir tempti sunku, aš galvodavau, kad jai tikriausiai skauda, visą laiką tempiant. Man kėlė nerimą. Nestiprų, vos juntamą, bet nuolatinį. Paskui vieną dieną - ir neužmiršk, aš žiūrėdavau į tą paveikslą kiekvieną vakarą ilgus metus, - aš staiga pastebėjau, kad tas plaustas su bure. Anksčiau jos visai nemačiau. Ūdros niekas neskriaudė, ji tiesiog plaukė į tą pačią pusę.

Fenčerčė skėstelėjo rankomis ir paklausė:

- Geras pasakojimas?

- Pabaiga silpnoka, - pasakė Arturas, - klausytojai ima šaukti - "Taip, bet kas iš to?"; iki čia viskas gerai, bet prieš laimingą pabaigą reikia kokio nervų patampymo.

Fenčerčė nusijuokė ir apkabino rankomis savo kelius.

- Tas praregėjimas buvo toks netikėtas - ilgametis beveik nepastebimas nerimas paprasčiausiai išgaravo, tarsi kas būtų nuėmęs sunkius svarsčius, tarsi juoda ir balta nusidažytų spalvomis, tarsi kažkas staiga būtų palaistęs sausą medgalį. Toks staigus perspektyvos poslinkis, kuris sako: "Mesk šalin savo baimes, pasaulis - gera ir tobula vieta. Iš tiesų čia labai lengva." Tu tikriausiai galvoji, kad aš taip sakau, nes ketinu pasakyti, kad panašiai pasijutau šią popietę ar panašiai, ar ne?

Staiga praradęs ramybę Arturas tarė:

- Na, aš...

- Ką gi, viskas gerai, - pasakė Fenčerčė, - taip ir buvo. Kaip tik taip aš ir jaučiausi. Bet, supranti, tą pojūtį jau esu patyrusi anksčiau, netgi stipresnį. Neįtikėtinai stiprų. Bijau, kad man būdingi, - žvelgdama į tolį tarė ji, - netikėti pribloškiantys praregėjimai.

Arturas visai pasimetė, beveik neteko žado, todėl pamanė, kad išmintingiausia kol kas net nebandyti kalbėti.

- Atrodė labai *keistai*, - pasakė Fenčerčė - panašiai kuris nors iš besivejančių egiptiečių galėjo pasakyti, kad kai Mozė pamojavo savo lazda, Raudonosios jūros elgesys pasidarė keistokas.

- Labai keistai, - pakartojo ji, - prieš tai manyje dienų dienas augo kuo keisčiausias jausmas, tarsi netrukus gimdysiu. Ne, teisybę pasakius, ne toks, veikiau jau tarsi aš būčiau po truputį prie kažko prijunginėjama, ne, netgi ne taip - tarsi visa Žemė per mane būtų...

- Ar skaičius, - negarsiai tarė Arturas, - keturiasdešimt du tau ką nors reiškia?

- Kaip? Ne, apie ką tu čia kalbi? - sušuko Fenčerčė.

- Šiaip pagalvojau, - sumurmėjo Arturas.

- Arturai, aš nejuokauju, man tai labai tikra, labai rimta.

- *Aš* kalbėjau visiškai rimtai, - pasakė Arturas, - tik va dėl Visatos niekada nesu kaip reikiant tikras.

- Ką tu nori tuo pasakyti?

- Papasakok man viską, - paprašė jis. - Nesijaudink, jeigu pasakojimas skambės neįprastai. Patikėk - kalbiesi su žmogumi, kuris matė baisybę, - pridūrė jis, - neįprastų dalykų. Ir aš turiu omenyje ne sausainius.

Fenčerčė linktelėjo - atrodo, patikėjo. Staiga sugriebė Arturo ranką.

- Tai buvo taip *paprasta*, - pasakė ji, - taip nuostabiai ir neįmanomai paprasta, kai suvokiau.

- Kas? - negarsiai paklausė Arturas.

- Arturai, supranti, - pasakė ji, - šito aš jau nebežinau. Ir praradimo skausmas nepakeliamas. Jeigu pabandau prisiminti, viskas pradeda mirguliuoti, šokinėti, o jeigu stengiuosi per stipriai - prisikapstau ne toliau arbatos puodelio ir paprasčiausiai netenku sąmonės.

- Ką?

- Na, kaip ir tau, - pasakė ji, - beveik viskas įvyko kavinėje. Aš ten sėdėjau ir gėriau arbatą. Čia jau po tos įtampos augimo dienų - pajutau kažkokį susijungimą. Manau, kad negarsiai dūzgiau. O statybos aikštelėje priešais kavinę vyko kažkokie darbai, ir aš pro langą juos stebėjau, žiūrėdama viršum puodelio briaunos - man visada maloniausia kaip tik šitaip stebėti dirbančius žmones. Ir staiga tai atsirado mano galvoje - ta žinia iš kažkur. Ir ji buvo tokia paprasta. Suteikė viskam tokį prasmingumą. Aš tiesiog atsisėdau tiesiai ir pagalvojau: "Ak! Ak, ką gi, vadinasi, viskas gerai!"; taip nustebau, kad vos neišmečiau savo puodelio su arbata, teisybę pasakius, manau, kad netgi išmečiau. Taip, - neramiai pridūrė ji, - neabejoju, kad išmečiau. Ar labai kvailai kalbu?

- Viskas puiku iki pat arbatos puodelio.

Fenčerčė pakratė galvą, pakratė dar kartą, tarsi bandydama prasiblaivyti; beje, ji ir bandė.

- Ką gi, teisingai, - pasakė ji, - puiku iki pat arbatos puodelio. Kaip tik tada man ir pasirodė, kad visas pasaulis pačia tikriausia prasme sprogo.

- Ką?...

- Žinau, kad skamba beprotiškai, ir visi sako, kad tai buvo haliucinacijos, bet jeigu ten buvo haliucinacijos - tai aš regiu milžiniškas erdvines haliucinacijas su šešiolikos takelių Dolbio stereogarsu, todėl tikriausiai turėčiau parsisamdyti žmonėms, kuriems nusibodo filmai apie ryklius. Atrodė, tarsi po mano kojomis būtų supleišėjusi žemė, ir... ir...

Ji švelniai patapšnojo žolę, tarsi ieškodama padrąsinimo, o paskui, rodos, persigalvojo ir nusprendė kažko nebesakyti.

- Ir aš atsipeikėjau ligoninėje. Manau, kad nuo to laiko tik ir gulinėju po ligonines. Ir kaip tik todėl instinktyviai sunerimstu, - pasakė ji, - kai mane staiga pribloškia suvokimas, kad viskas bus gerai.

Ji pakėlė akis į jį.

Arturas paprasčiausiai liovėsi pergyvenęs dėl keistų anomalijų, supančių jo sugrįžimą į gimtąją planetą, o gal veikiau nukišo visa tai į tą smegenų užkampį, kuris buvo pažymėtas: "Apgalvotini Dalykai - Skubiai". "Čia yra pasaulis, - paaiškino jis pats sau, - "pasaulis, balažin dėl kokios priežasties, yra čia, ir čia jis pasiliks. Su manimi jame." Bet dabar atrodė, kad pasaulis aplinkui jį ima raibuliuoti, kaip ir tą naktį automobilyje, kai Fenčerčės brolis papasakojo kvailąją istoriją apie CŽV agentą rezervuare. Prancūzijos Ambasada ėmė raibuliuoti. Šeratono viešbučio pastatas ir Abu Dabio Bankas ėmė raibuliuoti. Ežeras ėmė raibuliuoti, bet čia nieko neįprasto, nes į ežerą ką tik nusileido pilka žąsis. Žąsys šauniai poilsiavo, nesukdamos galvų dėl jokių rimtų atsakymų, kurių klausimus joms norėtųsi sužinoti.

- Šiaip ar taip, - tarė staiga pralinksmėjusi, išplėtusi akis ir nusišypsojusi Fenčerčė, - kažkuri mano dalis kažkokia netokia, o tu privalai atspėti, kas ir kaip. Eisime namo.

Arturas papurtė galvą.

- Kas atsitiko? - paklausė Fenčerčė.

Arturas papurtė galvą ne todėl, kad nesutiktų su merginos pasiūlymu, kuris jam pasirodė iš tiesų nuostabus, vienas didingiausių pasiūlymų pasaulyje, bet todėl, kad kaip tik tą akimirką stengėsi nuvyti vis pasikartojantį įspūdį, tarsi kaip tik tada, kai jis mažiausiai tikėjosi, Visata staiga iššoko iš už durų ir

parodė jam liežuvį.
- Aš tik bandau kaip reikiant suprasti, - pasakė Arturas. - Tu sakai, kad tau atrodė, tarsi Žemė iš tikrųjų... sprogo...
- Taip. Daugiau negu atrodė.
- Ir kaip tik tai visi kiti vadina, - neryžtingai kalbėjo jis, - haliucinacijomis?
- Taip, bet, Arturai, tai juokinga. Žmonės įsivaizduoja, kad jei tik ištarsi žodį "haliucinacijos" - jis paaiškins bet ką, ką tu nori juo paaiškinti, ir pagaliau viskas, ko tik nesugebi suprasti, paprasčiausiai pradings. Tai tik žodis, jis nieko nepaaiškina. Jis nepaaiškina, kodėl dingo delfinai.
- Ne, - pritarė Arturas, - ne, - neramiai pridūrė jis. - Ne, - vėl pridūrė jis netgi dar neramiau. - Ką? - galiausiai pasakė jis.
- Nepaaiškina delfinų dingimo.
- Ne, - pasakė Arturas, - šitai aš supratau. Apie kuriuos delfinus tu kalbi?
- Ką tu turi omenyje - "kuriuos delfinus"? Aš kalbu apie tai, kada pradingo visi delfinai.
Fenčerčė palietė ranka Arturo kelį, o tada jis suvokė, kad kutenimas, slankiojantis stuburu aukštyn ir žemyn, reiškia ne švelniai glostantį jo nugarą merginos delną, o veikiausiai vieną tų bjaurių, šiurpių pagaugų, kurie jį taip dažnai apninka, kai žmonės bando jam ką nors paaiškinti.
- Pradingo?
- Taip.
- Delfinai?
- Taip.
- Visi delfinai, - pasakė Arturas, - pradingo?
- Taip.
- Delfinai? Tu sakai, kad visi delfinai pradingo? Ar kaip tik, - kalbėjo Arturas, stengdamasis nepalikti jokių abejonių šiuo klausimu, - šitai tu nori pasakyti?
- Dangūs aukščiausieji - kur tu buvai? Visi delfinai dingo tą pačią dieną, kai aš...
Ji įdėmiai pažvelgė į išsigandusias Arturo akis.
- Kas...
- Nebėra delfinų. Visi dingo. Išnyko.
Ji skvarbiai žvelgė jam į veidą.
- Ar tu tikrai šito nežinojai?
Pasibaisėjęs Arturo veidas aiškiai sakė, kad tikrai.
- Kur jie dingo? - paklausė jis.

- Niekas nežino. Tai ir reiškia "išnyko". - Fenčerčė patylėjo. - Na, yra vienas žmogus, kuris sakosi žinantis, bet visi sako, kad jis gyvena Kalifornijoje, - pasakė ji, - ir yra pamišęs. Aš galvojau, gal nuvykus pas jį, nes, atrodo, tai vienintelis būdas išsiaiškinti, kas atsitiko man.

Ji gūžtelėjo pečiais, paskui ilgai, tyliai žiūrėjo į Arturą. Palietė delnu jo skruostą.

- Aš tikrai norėčiau sužinoti, kur tu buvai, - pasakė ji. - Man atrodo, kad tuo metu kažkas baisaus atsitiko ir tau. Ir kaip tik dėl to mudu atpažinom vienas kitą.

Ji apsidairė po parką, jau besigaubstantį prieblandos skraistėmis.

- Ką gi, - tarė ji, - dabar jau turi kam papasakoti.

Arturas pamažu išleido ilgus metus trukusį atodūsį.

- Tas pasakojimas, - pasakė jis, - labai ilgas.

Fenčerčė persilenkė virš Arturo ir prisitraukė savo drobinį krepšį.

- Ar jis kartais nesusijęs su šituo? - paklausė ji.

Daiktas, kurį ji išėmė iš krepšio, buvo apibraižytas ir nutriušęs, tarytum nuo svaidymo į priešistorines upes, kepinimo po saule, kuri šitaip raudonai nušviečia Kakrafuno dykumas, aprausinėjimo marmuriniu smėliu iš paplūdimių, juosiančių kunkuliuojančius Santragino V vandenynus, šaldymo Įkaušėlių Betos mėnulio ledynuose, sėdėjimo ant jo, spardymo po erdvėlaivius, valkiojimo ir apskritai baisios nepriežiūros, o kadangi daikto kūrėjai numanė, kad jam gali atsitikti būtent tokie dalykai, tai pasirūpino apvilkti jį tvirtu plastikiniu aplanku ir didelėmis, draugiškomis raidėmis užrašyti žodį "Nepanikuok".

- Kur tu jį gavai? - paklausė priblokštas Arturas, imdamas daiktą iš Fenčerčės rankų.

- Ak, - pasakė Fenčerčė, - taip ir maniau, kad čia tavo. Radau Raselo automobilyje tą naktį. Tu pametei. Ar tu lankeisi visose tose vietose?

Arturas ištraukė iš aplanko "Keliautojo Kosmostopu Vadovą Po Galaktiką". "Vadovas" atrodė panašus į mažą, ploną, lankstų kišeninį kompiuterį. Arturas spustelėjo kelis mygtukėlius, ekrane sušvito tekstas.

- Kai kuriose, - atsakė jis.

- Ar galėtume pakeliauti?

- Ką? Ne, - atkirto Arturas, paskui sušvelnėjo, bet sušvelnėjo įtariai. - Argi tu nori? - tarė jis, tikėdamasis neigiamo atsakymo.

Jis tik iš didžio kilnumo nepaklausė - "Juk tu nenori, ar ne?"

- nepareikalavo atsakymo “ne”.

- Taip, - pasakė ji, - aš noriu sužinoti, kokia buvo mano prarastoji žinia ir iš kur ji atėjo. Nes aš nemanau, - stodamasi ir dairydamasi po vis tamsėjantį parką pridūrė ji, - kad ji atėjo iš čia.

- Aš net nesu tikra, - dar pridūrė ji, ranka apkabindama Arturo juosmenį, - kad žinau, kur yra “čia”.

Dvidešimt Pirmas Skyrius

“Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką”, kaip jau ne kartą teisingai minėjome, yra gana pribloškiantis dalykas. Iš esmės tai - kaip rodo ir pavadinimas - vadovas. Bėda, ar veikiau viena iš bėdų, nes jų tiek ir tiek, ir gausybė jų be paliovos smaugia administracinius, komercinius bei baudžiamuosius teismus visuose Galaktikos kampeliuose, o ypatingai, kur įmanoma, labiau korumpuotus, tokia.

Ką tik perskaitytas sakinys prasmingas. Bėda ne čia.

O čia.

Kitimas.

Perskaitykite viską iš naujo, tada paaiškės.

Galaktika - tai sparčiai kintanti vieta. Jos, atvirai pasakius, yra baisiai daug, ir kiekviena to daug dalelė be paliovos juda, nuolat keičiasi. Neblogas košmaras, pagalvotumėt, skrupulingam ir sąžiningam redaktoriui, stropiai besistengiančiam, kad nežmoniškai išsamus ir daugiaplanis elektroninis leidinys neatsiliktų nuo visų besikeičiančių sąlygų bei aplinkybių, kurias Galaktika išriaugėja kiekvienos dienos kiekvienos valandos kiekvieną minutę - ir suklystumėt. O suklystumėt todėl, kad nepagalvotumėt, jog redaktorius, kaip ir visi kada nors tvarkę “Vadovą” redaktoriai, nė velnio nenutuokia, ką reiškia žodžiai “skrupulingas”, “sąžiningas” arba “stropus”, o košmarus paprastai įsiurbia pro šiaudelį.

Įrašai paprastai atnaujinami arba ne, pasitelkus Sub-Eta Tinklą, priklausomai nuo to, ar juos įdomu skaityti.

Panagrinėkime, pavyzdžiui, atvejį su mitų, legendų bei niekingai nuobodaus tri-m miniserialo išgarsinta Brekvinda Avalaro Fote - nuostabių ir stebuklingų Fiuolornių Ugninių Drakonų gimtine.

Senų senovėje, prieš Rūšiaus iš Gyrtikių apsireiškimą, kai

Trapūnai giedojo, o Saksakvinas iš Kvineliuksų sėdėjo soste, kai oras buvo saldus, o naktys kvapnios, bet jie visi kažkaip sugebėjo ramiai gyventi, ar bent taip tvirtino, nors kaip, po paraliais, jiems pasidingojo, kad nesvarbu kas galėtų bent iš tolo patikėti šitokiu nesąmoningu tvirtinimu - taigi visas tas saldus oras ir kvapnios naktys ir taip toliau, spėliokit kas norit, skaisčios mergelės - Brekvindoje Avalaro Fote negalėjai net plytos mestelėti, nekliudydamas mažiausiai pustuzinio Fiuolornių Ugninių Drakonų.

Ar vertėjo taip daryti - jau kitas klausimas.

Nepasakytum, kad Ugninių Drakonų padermė iš esmės nemėgo ramybės, nes jie ją mylėjo. Jie ją dievino į gabalus, ir tasai įvairių dalykų dievinimas į gabalus pats savaime dažnai pridarydavo bėdų: mes taip dažnai įskaudiname tuos, kuriuos mes mylime, ypač jeigu esame Fiuolorniai Ugniniai Drakonai, kvėpuojantys tarsi aukštakrosnė ir dantingi tarsi parko tvora. Dar viena bėda - kad apsėsti prastos nuotaikos jie dažnai pasinešdavo skaudinti gausybę tų, kuriuos mylėjo dar ir kiti. Pridėkite prie šito sąlyginai nedidelį skaičių pamišėlių, kurie be juokų visur šlaistydavosi svaidydami plytas - ir suprasite, kad gausybė Brekvindos Avalaro Fote gyventojų nuolat rimtai nukentėdavo nuo drakonų.

Bet ar jiems rūpėjo? Jiems nerūpėjo.

Ar kas girdėjo juos keikiant likimą? Ne.

Fiuolorniai Ugniniai Drakonai visose Brekvindos Avalaro Fote žemėse buvo nuolankiai garbinami už laukinį grožį, elgsenos taurumą ir įprotį kandžioti tuos, kurie jų negarbina.

Kodėl taip buvo?

Atsakymas paprastas.

Seksas.

Dėl kažkokios neįsivaizduojamos priežasties esama kažko beveik nepakeliamai jaudulingo, kai didžiuliai, kvėpuojantys ugnimi, stebuklingi drakonai skraido neaukštai po dangumi mėnesienos naktimis, kurios jau ir šiaip pavojingai krypsta link saldumo ir kvapnumo.

Kodėl turėtų šitaip būti - apsvaigę nuo romantikos Brekvindos Avalaro Fote gyventojai nebūtų galėję paaiškinti, o prasidėjus reginiui net nebūtų stabtelėję aptarti to klausimo, nes vos tik pulkelis iš kokio pustuzinio šilkasparnių odakūnių Fiuolornių Ugninių Drakonų pakildavo į vakarėjantį dangų - pusė Brekvindos gyventojų nukurnėdavo į miškus, vedina kita puse, kad ten praleistų veiklią, gniaužiančią kvapą naktį, o pasirodytų su

pirmaisiais apyaušrio spinduliais šypsodamiesi iki ausų, *patenkinti, ir tvirtindami* - gana meilingai - vis dar esantys *skaistuoliai, nors* ir gana sukaitę bei suplukę skaistuoliai.

Feromonai, sakė kai kurie tyrinėtojai.

Kažkas susijusio su garso bangomis, tvirtino kiti.

Brekvindoje amžinai grūsdavosi tyrinėtojai, besistengiantys prisikasti iki pačios esmės ir labai ilgai užgaištantys prie to darbo.

Nieko nuostabaus, kad vaizdingas, gundantis bendros padėties planetoje aprašymas, pateiktas "Vadove", pasirodė stulbinančiai populiarus tarp kosmostopininkų, kurie leidžiasi "Vadovo" vadovaujami, tataigi skirsnis paprasčiausiai liko nepakeistas. ir dėl tos priežasties būsimiems keliautojams teks patiems sužinoti, jog nūdienėje, šiuolaikiškoje Brekvindoje Avalaro Didmiesčiuose dabar esama mažai ko daugiau nei betonas, striptizo įstaigos ir Drakonienos Kepsnių barai.

Dvidešimt Antras Skyrius

Naktis Islingtone buvo saldi ir kvapni.

Čia, suprantama, viršum skersgatvio neskraidė Fiuolorniai Ugniniai Drakonai, bet jei koks ir pasipainiotų - ramiausiai galėtų nusileisti kitapus gatvės sukrimsti kokios picos, nes drakonų niekam neprireiks.

Jeigu dar nespėjus įveikti picos, perkrautos ančiuviais, pasitaikytų koks skubus iškvietimas - drakonui pakaktų tiesiog pasiųsti nurodymą paleisti per stereogrojiklį "Dire Straits", kas, kaip dabar jau žinoma, sukelia maždaug tokį patį poveikį.

- Ne, - pasakė Fenčerčė, - dar ne.

Arturas įjungė stereogrojiklį ir uždėjo "Dire Straits" plokštelę. Fenčerčė pravėrė viršutines duris, norėdama įleisti vidun šiek tiek daugiau saldaus, kvapnaus nakties oro. Abu sėdėjo ant kažkurių priegalvinių baldų labai netoli nuo atkimšto šampano butelio.

Arturas pasakė:

- Tai kurioj pusėj man ieškoti?

- Šiuo atveju, - atsakė Fenčerčė, - žemiau.

Arturas pajudino ranką.

- Žemiau, - tarė Fenčerčė, - teisybę sakant, yra ne į tą pusę.

- Ak, teisybė.

Markas Knopferis pasižymi neeiliniu sugebėjimu net užkietėjusius muitininkus priversti burkuoti ir giedoti nelyginant angelus šeštadienio naktį, kai tiems, išsekintiems visą savaitę dirbtų gerų darbų, norisi gerai išgerti - tačiau šią akimirką tai nesvarbu, kadangi plokštelė dar neprisisuko iki tos dainos, bet kai prisisuks, vyks pernelyg daug kitų dalykų, o be to, metraštininkas neketina čia sėdėti su dainų sąrašu ir chronometru, todėl galvoja, kad geriausia paminėti tai dabar, kol įvykiai dar neįgavo pagreičio.

- Ir šitaip mes pasiekiame, - tarė Arturas, - tavo kelį. kažkas siaubingai, skausmingai negerai su tavo kairiuoju keliu.

- Mano kairysis kelis, - pasakė Fenčerčė, - sveikut sveikutėlis.

- Teisybė.

- Ar tu žinojai, kad...

- Kas?

- Et, niekis, matau, kad taip. Ne, nesustok.

- Vadinasi, tai tikriausiai kažkaip susiję su tavo pėdomis...

Ji nusišypsojo prieblandoje ir išsisukinėdama pamuistė pečius tarp priegalvių. Kadangi Visatoje, o tiksliau - Žvynašarvio Betoje, per dvi planetas link sistemos centro nuo čiužinių gyvenamų pelkynų, esama priegalvių, kuriems nepaprastai malonu, kai tarp jų muistomasi, ypač išsisukinėjant, nes tuomet pečiai juda taip sinkopuotai, tikrai gaila, kad jų čia nebuvo. Nebuvo, bet toks jau tas gyvenimas.

Pasidėjęs kairę Fenčerčės pėdą sau ant kelių, Arturas ją rūpestingai apžiūrėjo. Šią akimirką nesugebėjo galvoti blaiviai - trukdė visokiausi niekai, pavyzdžiui, tai, kaip nuo kojų nuslydo suknelė.

- Turiu prisipažinti, - pasakė jis, - kad nelabai suprantu, ko aš ieškau.

- Kai surasi - suprasi, - pažadėjo Fenčerčė, - tikrai suprasi. - Jos balsas nežymiai kimtelėjo. - Ne ta.

Jausdamasis vis kvailiau, Arturas padėjo kairę Fenčerčės pėdą ant grindų ir pasislinko, kad galėtų paimti dešinę jos pėdą. Fenčerčė palinko pirmyn, apkabino jį ir pabučiavo, nes pradėjo skambėti melodija, kuri - jeigu žinote tą plokštelę - tiesiog verčia šitaip pasielgti.

Paskui atkišo Arturui dešinę savo pėdą.

Jis ją paglostė, perbraukė pirštais per kulkšnį, pirštus, padą, nieko negero neaptiko.

Fenčerčė, kuri stebėjo jį tiesiog džiūgaudama, nusijuokė, papurtė galvą.

- Ne, nesustok, - pasakė ji, - bet dabar jau kita.

Arturas sustojo ir susiraukęs pažiūrėjo į padėtą ant grindų kairę pėdą.

- Nesustok.

Jis paglostė dešinę jos pėdą, perbraukė pirštais kulkšnį, pirštus, padą, ir pasakė:

- Tu nori pasakyti - priklauso nuo to, kurią koją aš laikau...?

Fenčerčė atliko dar vieną gūžtelėjimą, kuris galėtų suteikti tokį džiaugsmą paprasto priegalvio iš Žvynašarvio Betos gyvenimui.

Arturas susiraukė.

- Pakelk mane, - tyliai tarė ji.

Jis padėjo dešinę jos pėdą ant grindų ir atsistojo. Fenčerčė taip pat atsistojo. Jis pakėlė ją ant rankų, ir jie vėl pasibučiavo. Tai kiek užtruko, paskui Fenčerčė tarė:

- Dabar vėl nuleisk mane.

Vis dar nesusigaudydamas, jis taip ir padarė.

- Na?

Fenčerčė žiūrėjo į Arturą vos ne iššaukiančiai.

- Tai kas negerai su mano pėdomis? - paklausė ji.

Arturas vis dar nesuprato. Jis atsisėdo ant grindų, paskui atsistojo keturpėsčias apžiūrėti Fenčerčės pėdų vietoje, jų, taip sakant, įprastinėje aplinkoje. Atidžiai įsižiūrėjus kažkas pasirodė tikrai keista. Jis palenkė galvą prie pat grindų ir pažvelgė dar įdėmiau. Gana ilgai tylėjo. Sunkiai atsisėdo.

- Taip, - tarė jis, - matau, kuo neįprastos tavo pėdos. Jos neliečia žemės.

- Tai... tai ką tu manai...?

Arturas skubiai pakėlė žvilgsnį aukštyn ir pamatė, kad merginos akys staiga patamsėjo iš didžiulio nerimo. Ji prikando lūpą ir suvirpėjo.

- Ką tu...

Ji užsikirto.

- ... ar tu...?

Ji krestelėjo plaukus ant akių, kuriose kaupėsi sunkios, baimingos ašaros.

Arturas skubiai atsistojo, apkabino Fenčerčę rankomis ir

trumpai pabučiavo.

- Gal tu gali padaryti kaip aš, - tarė jis ir žengė lauk tiesiai pro viršutines duris.

Plokštelė prisisuko iki gerosios dainos.

Dvidešimt Trečias Skyrius

Aplinkui žvaigždę Ksaksis griaudėjo kautynės. Šimtus nuožmių, pabaisiškai ginkluotų Zirzlos laivų jau ištaškė ir išdraskė į atomus senkančios pajėgos, kurias įstengė mesti į mūšį milžiniškas sidabrinis ksaksizų laivas.

Dalis mėnulio taip pat dingo, nuplėšta tų pačių deginančios energijos pabūklų, kurių šūviai, skrodžiantys erdvę, draskė patį jos audinį.

Tie Zirzlos laivai, kurie dar liko, nors ir pabaisiškai ginkluoti, dabar beviltiškai traukėsi siaubiančios ksaksizų laivo galios akivaizdoje; jie jau spruko slėptis už sparčiai trupančio mėnulio, kai belipantis jiems ant kulnų ksaksizų laivas staiga pareiškė, kad jam reikia atostogų, ir paliko mūšio lauką.

Akimirką viešpatavo padvigubėjęs siaubas ir nustėrimas, bet laivas nebegrįžo.

Pasitelkęs nuostabias savo galias, jis greitai, lengvai ir - svarbiausia - tyliai nusklendė neaprėpiamais iracionaliai iškreiptos erdvės plotais.

Giliai purviname, troškiame savo migyje, pasidarytame iš tarnybinio šliuzo, tarp rankšluosčių miegojo Fordas Prefektas, sapnuodamas vietas, kuriose kadaise lankėsi. Vienu tarpu bemiegodamas susapnavo Niujorką. Sapnuose vėlyvą naktį vaikščiojo Istsaidu, palei upę, užterštą taip dosniai, kad iš jos jau pradėjo kilti naujos gyvybės formos, reikalaujančios gerovės ir balso teisės.

Viena tokių mojuodama plaukė pro šalį. Fordas irgi pamojavo.

Padaras atsitaškė prie kranto ir užsiropštė ant krantinės.

- Sveiks, - tarė jis, - aš ką tik sutvertas. Šioje Visatoje aš visais atžvilgiais naujutėlis. Ar galėtum man ką nors papasakoti?

- Tfu, - pasakė truputėlį sumišęs Fordas. - Manau, galėčiau

papasakoti, kur rasti barų.

- O kaip dėl meilės ir laimės? Aš jaučiu gilų panašių dalykų poreikį, - pasakė daiktas, mojuodamas čiuptuvais. - Išmanai ką nors apie tai?

- Šį tą panašaus galima gauti, - pasakė Fordas, - Septintojoje Aveniu.

- Aš instinktyviai jaučiu, - susirūpinęs tarė padaras, - kad turiu būti gražus. Ar esu?

- Tu gana tiesmukas, ar ne?

- Kokia prasmė tuščiai taukšti. Ar esu?

Šliurpsintis ir burbuliuojantis daiktas jau spėjo prasmardinti visą kvartalą. Juo pradėjo domėtis netoliese kiūtantis mėlynanosis.

- Man? - tarė Fordas. - Ne. Bet paklausyk, - kiek patylėjęs pridūrė jis, - dauguma žmonių, žinai, išsiverčia. Ar ten upėje yra daugiau tokių kaip tu?

- Iš kur man žinot, iškrypėli, - atsakė padaras, - kaip jau sakiau, aš čia naujokas. Visiškai nepažįstu gyvenimo. Į ką jis panašus?

Šiuo klausimu Fordas jautėsi galintis pasisakyti svariai.

- Gyvenimas, - tarė jis, - panašus į greipfrutą.

- Ee, kokia prasme?

- Na, jis toks rausvai gelsvas ir gruoblėtas iš išorės, drėgnas ir minkštas iš vidaus. Be to, viduje yra kauliukų. Ak, tiesa, kai kas po pusę tokio suvalgo pusryčiams.

- Ar čia yra kas nors kitas, su kuo galėčiau pasikalbėti?

- Tikriausiai, - atsakė Fordas, - pasiklausk policininko.

Giliai savo gūžtoje Fordas Prefektas pasiraivė ir apsivertė ant kito šono. Šitas sapnas ne iš tų, kokius jis mėgsta, nes jame nedalyvauja Žaidyklė Pranašyklė (trikrūtė kekšė iš Erotikono VI), pasirodanti daugumoje jo sapnų. Bet čia, mažų mažiausia, sapnas. Fordas, mažų mažiausia, miega.

Dvidešimt Ketvirtas Skyrius

Laimė, skersgatvyje pūtė stiprus vėjas, nes šitokių dalykų Arturas jau kurį laiką nedarė, bent sąmoningai, o sąmoningai -

reiškia taip, kaip šito daryti nedera.

Jis ūžtelėjo stačiai žemyn, vos nenusiskėlė žandikaulio į slenkstį, ir vartaliojosi ore, taip staigiai priblokštas kvailystės, kurią ką tik iškrėtė, kad visiškai užmiršo apie atsitrenkimą į žemę - todėl ir neatsitrenkė.

Šaunus pokštas, pagalvojo sau Arturas, jeigu moki jį atlikti.

Žemė grėsmingai kybojo virš galvos.

Arturas stengėsi negalvoti apie žemę - koks tai nepaprastai didelis daiktas, ir ar labai skaudėtų, jei tas daiktas nuspręstų nebekyboti ir staiga užkristų ant jo. Stengėsi verčiau galvoti ką nors malonaus apie lemūrus, ir elgėsi labai teisingai, nes tą akimirką jam nesisekė prisiminti, koks tiksliai tas lemūras - ar vienas tų padarų, kurie gausiomis, didingomis kaimenėmis šuoliuoja per lygumas, kad ir kur jos besidriektų, ar gal koks plėšrūnas, tad galvoti ką nors malonaus apie panašų dalyką ne taip jau lengva, paprasčiausiai nepasineriant į graudulingo gerumo visa ko atžvilgiu prieglobstį, o visa tai davė Arturo smegenims pakankamai darbo, kol jo kūnas stengėsi apsiprasti su faktu, kad jis nieko neliečia.

Skersgatviu nuplasnojo popierėlis nuo šokolado.

Iš pažiūros truputį padvejojęs, popierėlis galų gale leidosi pakeliamas vėjo ir supleveno tarp Arturo ir žemės.

- Arturai...

Žemė vis dar grėsmingai kybojo virš Arturo galvos, ir jis pagalvojo, kad tikriausiai jau laikas kažko griebtis, pavyzdžiui, kristi tolyn nuo jos; taip jis ir padarė. Pamažu. Labai pamažu.

Pamažu, labai, labai pamažu bekrisdamas užsimerkė - atsargiai, kad ko nors nesukratytų.

Užsimerkiančių akių pojūtis persmelkė visą kūną. Kai jau pasiekė pėdas, kai visas kūnas budriai suvokė, jog akys jau užmerktos, bet panikuoti nėra ko, Arturas pamažu, labai, labai pamažu pasuko savo kūną į vieną pusę, o savo mintis - į kitą.

Dabar žemė jau turėtų susiprasti.

Dabar jis pajuto, koks tyras oras, gana linksmai sūkuriuojantis aplinkui, visai nesutrikdytas Arturo buvimo, ir pamažu, labai, labai pamažu, tarsi po gilaus, kieto miego, pramerkė akis.

Jis, suprantama, skraidydavo ir anksčiau, dažnai skraidydavo Krikite, kol nenutylantis paukščių čirškavimas išvarė jį iš proto, bet dabar viskas kitaip.

Štai jis čia, gimtojoje planetoje, ir kuo ramiausiai - neminint nežymaus virpulio, kurį galėjo sukelti įvairiausi kiti dalykai, -

sklando ore.

Kokiomis dešimčia ar penkiolika pėdų žemiau matėsi kietas asfaltas, o per kelis jardus į dešinę - geltoni gatvės žibintai.

Laimė, skersgatvyje buvo tamsu, kadangi genialaus laiko perjungiklio dėka šviesos, turinčios įsižiebti naktį, įsijungdavo truputį prieš priešpiečius ir vėl išsijungdavo, kai pradėdavo artėti vakaras. Todėl Arturą saugiai gaubė neperžvelgiamos tamsos skraistė.

Jis pamažu, labai, labai pamažu pakėlė galvą į Fenčerčę, kuri netekusi žado iš nuostabos tylėdama stovėjo šviesiame viršutinio tarpdurio stačiakampyje.

Jos veidas buvo už kelių colių.

- Aš ketinau tavęs klausti, - tyliu, virpančiu balsu prabilo ji, - ką tu čia darai. Bet paskui susigriebiau, kad pati matau, ką darai. Tu skraidai. Todėl pasirodė, - truputėlį pasvarsčiusi tęsė ji, - kad tas klausimas kvailokas. O jokio kito taip staiga sugalvoti neįstengiau.

Arturas tarė:

- Ar tu taip moki?

- Ne.

- Gal norėtum pamėginti?

Fenčerčė prikando lūpą ir papurtė galvą - ne tiek prieštaraudama, kiek iš gryno nustebimo. Ji tirtėjo kaip lapas.

- Tai visai nesunku, - įkalbinėjo Arturas, - kai nežinai kaip. Užvis svarbiausia nežinoti. Nė iš tolo nesusigaudyti, kaip tai darai.

Tiesiog norėdamas parodyti, kaip lengva, jis nusklendė virš skersgatvio, vaizdingai krito aukštyn ir atplūduriavo atgal pas Fenčerčę nelyginant vėjo nešamas popierinis pinigas.

- Paklausk, kaip aš tai padariau.

- Kaip... tu tai padarei?

- Neįsivaizduoju. Net nenumanau.

Ji suglumusi skėstelėjo rankomis.

- Tai kaip aš galiu...

Arturas nupleveno truputėlį žemiau ir ištiesė ranką.

- Noriu, kad pabandytum, - pasakė jis, - atsistoti ant mano delno - tik viena koja.

- Ką?

- Pabandyk.

Neramiai, neryžtingai, beveik, pamanė ji, tarsi mėgindama žengti ant delno kažkam, kas plūduriuoja ore priešais ją, Fenčerčė žengė ant Arturo delno.

- Dabar kita.
- Ką?
- Nebesiremk kita pėda.
- Negaliu.
- Pabandyk.
- Ar šitaip?
- Šitaip.

Neramiai, neryžtingai, beveik, pamanė ji, tarsi... Fenčerčė metė galvojusi, į ką panašu tai, ką ji daro, nes atrodė, kad tikrai verčiau nežinoti.

Ji labai, labai tvirtai įsmeigė akis į stogo laštaką ant baisiai seno sandėlio, stovinčio priešais, kuris Fenčerčę erzino ilgas savaites, nes aiškiai ruošėsi subyrėti, todėl jai rūpėjo, ar kas nors ketina ko nors imtis, o gal pati turėtų kam nors ką nors pasakyti, ir akimirką nebegalvojo apie faktą, jog stovi ant delnų, priklausiančių žmogui, kuris nestovi visai ant nieko.

- Dabar, - tarė Arturas, - nebesiremk dešine pėda.
- Negaliu.
- Pabandyk.

Fenčerčė dar niekad anksčiau nematė to laštako šitokiu kampu, ir dabar jai pasirodė, kad ten gali būti ne tik visas tas dumblas bei puvėkai, bet dar ir kažkokio paukščio lizdas. Jei tik dar truputėlį slinktelėtų pirmyn ir nebesiremtų dešine koja, tikriausiai pamatytų aiškiau.

Arturas sunerimo, pamatęs, kad žemai skersgatvyje kažkas bando pavogti Fenčerčės dviratį. Šią akimirką jis ypatingai nenorėjo įsivelti į ginčus, todėl vylėsi, kad vagišius nuveiks savo darbą patyliukais ir nedirstelės į viršų.

Ramus, gudrus žvilgsnis bylojo, kad vyrukas pratęs vogti dviračius skersgatviuose ir nepratęs tikėtis rasiantis dviračių savininkus besklandant keliomis pėdomis aukščiau savęs. Abu šie įpročiai teikė ramybę, todėl jis dirbo savo darbą ryžtingai ir dalykiškai, o kai įsitikino, kad dviratis nenuginčijamai prirakintas prie geležinio strypo, laikomo įmūrytų į betoną volframo karbido žiedų - romiai sulankstė abu ratus ir nuėjo savais keliais.

Arturas išleido ilgai tramdytą atodūsį.

- Žiūrėk, kokį gabalėlį kiaušinio lukšto aš tau radau, - tarė Fenčerčė jam į ausį.

Dvidešimt Penktas Skyrius

Tie, kurie nuolat seka Arturo Dento veiklą, galėjo susidaryti tokį jo būdo bei įpročių vaizdinį, kuris - nors vaizduoja tiesą ir, savaime suprantama, tiktai tiesą - savo sandara šiek tiek atsilieka nuo visos tiesos su visomis šlovingomis jos pusėmis.

Ir priežastys akivaizdžios: redagavimas, atrinkimas, būtinumas išlaikyti pusiausvyrą tarp to, kas įdomu, ir to, kas reikšminga, be to, iškarpyti visus nuobodžius niekniekius.

Pavyzdžiui, tokius: "Arturas Dentas nuėjo miegoti. Jis užlipo laiptais, visas penkiolika pakopų, atidarė duris, įėjo į savo miegamąjį, nusiavė batus ir puskojines, o paskui vieną po kito nusivilko visus likusius drabužius ir paliko juos dailiai suverstus į krūvą ant grindų. Jis apsivilko pižamą, mėlynąją su dryželiais. Jis nusiprausė veidą, nusiplovė rankas, išsivalė dantis, nuėjo į vonią, suvokė padaręs visa tai ne ta tvarka, turėjo vėl nusiplauti rankas, ir atsigulė į lovą. Jis skaitė penkiolika minučių, pirmas dešimt minučių sugaišo bandydamas susigaudyti, iki kurios knygos vietos nusigavo vakar vakare, paskui išjungė šviesą, ir po minutės ar panašiai jau miegojo.

Buvo tamsu. Gerą valandą Arturas gulėjo ant kairiojo šono.

Po to kurį laiką neramiai krutėjo neatsibusdamas, o paskui apsivertė ant dešiniojo šono. Dar po valandos jo vokai sutrūkčiojo, ir jis truputį pasikasė nosį, nors iki tol, kol vėl apsivertė ant kairiojo šono, dar liko geros dvidešimt minučių. Ir šitaip miegodamas Arturas prastūmė visą naktį.

Ketvirtą valandą jis atsikėlė ir vėl nuėjo į vonią. Jis atidarė vonios duris..." - ir taip toliau.

Tai paistalai. Jie nepadeda veiksmui rutuliotis. Iš tokių išeina dailios storos knygos, kurių dėka klesti Amerikos rinka, bet jums iš jų jokios naudos. Jums, trumpai tariant, neįdomu.

Bet taip pat pasitaiko ir kitokių nutylėjimų, ne iš operos apie "valomės-dantis-ir-bandome-susirasti-švarias-puskojines", ir kai kurie tokių kažkodėl dažnai pernelyg rūpi skaitytojams.

O kaip, norisi sužinoti jiems, su visais tais Arturo ir Trilijonos pasiskraidymais, ar jie kuo nors baigėsi?

Šičia atsakymas, suprantama, toks: žiūrėkit savos nosies.

Ir ką, klausia jie, Arturas veikė kiauras naktis Krikito planetoje? Vien tai, kad planetoje nėra nei Fiuolornių Ugninių Drakonų, nei "Dire Straits" plokštelių, dar nereiškia, kad visi planetos gyventojai kiekvieną naktį paprasčiausiai skaito.

Arba imkime konkretesnį pavyzdį: o kaip ta naktis priešistorinėje Žemėje po komiteto pasveikinimo vakarėlio, kada Arturas pasijuto besėdįs ant kalvelės ir bežiūrįs į mėnulį, tekantį virš tyliai degančių medžių, drauge su jauna gražuole, vardu Mela, neseniai pabėgusia nuo amžino kasrytinio spoksojimo į šimtus beveik tapačių nuotraukų, vaizduojančių niūriai apšviestas dantų pastos tūteles reklamos agentūros dailės skyriuje Golgafrinčemo planetoje? Kaip ten buvo? Kas atsitiko paskui? O atsakymas, suprantama, toks: baigėsi knyga.

Kita prasidėjo nuo penketu metų vėlesnių įvykių, be to, kai kas tvirtina, kad su atsargumu galima persūdyti. "Šitas Arturas Dentas," - atskamba riksmas iš tolimiausių Galaktikos kampelių, o pastaruoju metu aptikta, jog tas pat užrašyta ir ant paslaptingo kosminio zondo, laikyto kilusiu iš kitos, svetimos galaktikos tolybėse, apie kokias net galvoti koktu, - "kas jis toks, žmogus ar pelė? Ar jam nerūpi niekas daugiau, išskyrus arbatą ir rimtesnius gyvenimo klausimus? Ar jis neturi dvasios? Ar jis nepažįsta aistros? Ar jis, tiesiai šviesiai sakant, nesidulkina?"

Tie, kurie geidžia sužinoti, tegu skaito toliau. Kiti galbūt geidžia peršokti į paskutinį skyrių, kuris yra šaunus ir pasakoja daugiausia apie Marviną.

Dvidešimt Šeštas Skyrius

Arturas Dentas nuoširdžiai vylėsi - silpnumo akimirką, abiems besklendžiant aukštyn, - kad draugai, visuomet laikę jį maloniu, bet nuobodžiu, arba (pastaruoju metu) keistu, bet nuobodžiu, šauniai linksminasi aludėje, bet šis kartas buvo paskutinis: gan ilgą laiką jis apie juos daugiau nebegalvojo.

Jie sklendė aukštyn, pamažu įvijai sukdamiesi vienas aplink kitą, tarsi platano sėklos, rudenį krintančios nuo platano medžių,

tik į priešingą pusę.

Ir jiems besklendžiant aukštyn abiejų esybės dainavo iš palaimingo žinojimo, kad bet kokiu atveju tai, ką jie daro, yra visiškai, negincytinai ir nepaneigiamai neįmanoma - arba kad fizikai dar reikia gerokai pasitempti.

Fizika palingavo galva, nusisuko į kitą pusę ir sutelkė visą dėmesį į automobilių stūmimą Justono Plentu bei tolyn link Vakarų estakados, į gatvių apšvietimo palaikymą bei į rūpinimąsi, kad jeigu Beikerstrite kam iš nagų išsprūstų sumuštinis su sūriu - tai ir šleptelėtų ant žemės.

Veržliai bemažėjantys apačioje Londono - Londono, nuolat turėjo priminti pats sau Arturas, o ne keistaspalvių laukų Krikite, tolimiausiuose Galaktikos pakraščiuose, kurių šviesūs šlakai blankiai ribojo beatsiverianti viršuje dangų, - gatvių šviesų karoliukai siūravo, siūruodami sukosi ir sukdamiesi siūravo.

- Pabandyk nerti žemyn, - šūktelėjo Arturas Fenčerčei.

- Ką?

Tuščiose oro erdvėse jos balsas atrodė keistai aiškus, bet tolimas. Jis buvo bežadis ir prislopęs iš nuostabos - visoks, aiškus, prislopęs, tolimas, bežadis, visoks tuo pat metu. Fenčerčė pasakė:

- Mes skraidome...

- Šiek tiek, - šūktelėjo Arturas, - nekreipk dėmesio. Pabandyk nerti žemyn.

- Ner...

Fenčerčės ranka sugriebė Arturo ranką, ir ūmią sekundę jis jautė merginos svorį, paskui ji svaiginančiai dingo, kūlvirsčia smigo žemyn, pašėliškai kabindamasi už nieko.

Fizika dirstelėjo į Arturą, ir jis, sukrešėjęs iš siaubo, taip pat dingo, apimtas svaigaus kritimo šleikštulio, klykdamas kiekviena savo dalele, išskyrus balsą.

Jie smigo todėl, kad čia Londonas, čia tikrai negalima išdarinėti tokių dalykų.

Arturas negalėjo sugauti Fenčerčės, nes čia buvo Londonas, ir mažiau nei už milijono mylių nuo čia - jeigu jau tiksliai, tai už septynių šimtų penkiasdešimt šešių, Pizoje, - Galilėjus aiškiai pademonstravo, kad du krintantys kūnai krinta tiksliai tokiu pačiu pagreičiu, nepriklausomai nuo santykinio jų svorio.

Jie krito.

Bekrisdamas Arturas suprato, kvaitinančiai ir šleikštulingai, kad jeigu ketina kabalioti padangėse, tikėdamas viskuo, ką italams norisi pasakyti apie fiziką, kai jie patys net paprasto bokšto

ištiesinti nesugeba - tai lauk baisios nelaimės, ir velnioniškai įniko kristi greičiau už Fenčerčę.

Šiaip taip užkabino ją iš viršaus, nevikriai pabandė tvirčiau sugniaužti jos pečius. Jam pavyko.

Puiku. Dabar abu krito drauge - tai, aišku, labai miela ir romantiška, bet esminė problema liko, tai yra, abu krito, o žemė nelūkuriavo, nesmalsavo, ar Arturas turi paruošęs dar kokių gudrių pokštų, bet kilo aukštyn jų pasitikti tarsi greitasis traukinys.

Arturas negalėjo prilaikyti Fenčerčės svorio - jis pats neturėjo nei kaip, nei už ko laikytis. Vienintelis dalykas, apie kurį pavyko galvoti - kad abu neabejotinai žus, o jeigu jis nori, kad atsitiktų kas nors nepanašaus į neabejotina, tai jam teks padaryti kažką labai abejotino. Štai čia Arturas pasijuto esąs pažįstamoje aplinkoje.

Jis paleido Fenčerčę, pastūmė ją nuo savęs, o kai ta, dusdama iš stulbinančio pasibaisėjimo, atsisuko veidu į jį - užkabino mažuoju piršteliu jos mažąjį pirštelį ir švystelėjo merginą aukštyn, o pats nevikriai nukūlvirsčiavo įkandin.

- Šūdas, - tarė ji, pūškuodama, gaudydama kvapą ir sėdėdama ant visiškai nieko, o kai atsigavo - abu nuskrido tolyn į naktį.

Visai po pat debesimis stabtelėjo ir atidžiai apsižiūrėjo, kur šitaip neįmanomai atsidūrė. Žemė - tai kažkas, į ką nepatartina žvelgti pernelyg tvirtai ar įdėmiai, pakanka tiesiog dirstelėti - kaip jau susiklostė - prabėgšmais.

Fenčerčė ryžtingai pabandė pikiruoti ir aptiko, jog jeigu teisingai įvertina vėjo stiprumą, tai įstengia išraityti visai neblogai pritrenkiančias kilpas, besibaigiančias sukinėliu, o paskui truputėlį kristelėti žemyn taip, kad suknelė subanguotų aplinkui ją, ir kaip tik čia skaitytojai, kuriems knieti sužinoti, ką visą tą laiką veikė Marvinas ir Fordas Prefektas, turėtų peršokti pirmyn į tolimesnius skyrius, nes Arturas jau nebegalėjo ilgiau laukti ir padėjo Fenčerčei nusivilkti.

Vėjo pagriebta suknelė plasnojo žemyn ir tolyn, kol pavirto krisleliu, kuris galiausiai pradingo, ir dėl suprantamų painių priežasčių apvertė aukštyn kojomis gyvenimą vienai šeimai Haunslouve, ant kurios džiovinimo virvės buvo aptikta kitą rytą.

Nebyliai apsikabinę abu sklendė aukštyn, kol pradėjo plaukioti tarp miglotų pamėkliškų ūkanų, kokias matai dabinant lėktuvo sparnus, bet pats niekuomet jų nepajunti, nes sėdi šiltame tvankaus lėktuvo viduje ir spoksai pro nedidelį, nedailų pleksiglasinį iliuminatorių, o tuo tarpu kažkieno sūnelis kantriai

mėgina pripilti tau į marškinius šilto pieno.

Arturas ir Fenčerčė jautė tas ūkanas - draiskanotai šaltas ir retas, besivyniojančias apie jų kūnus, labai šaltas, labai retas. Abu - netgi Fenčerčė - dabar žinojo skiriami nuo stichijų vien poros pirkinėlių iš trikotažo parduotuvės, ir kad jei jie neketina leistis sutrikdomi traukos jėgos, tai jau kažkoks nupiepęs šaltis arba atmosferos retumas gali sau eit švilpt.

Abu pirkinėliai iš trikotažo parduotuvės, kuriuos, Fenčerčei jau bekylant į miglotą debesų tirštumą, Arturas nuėmė pamažu, labai pamažu (vien tik šitaip įmanoma tai padaryti, kai skraidai ir dar nesinaudoji rankomis), vėliau sukėlė nemažą sąmyšį rytiniame, skaičiuojant atitinkamai nuo viršaus į apačią, Ailvorte ir Ričmonde.

Debesyje užtruko ilgai, nes jis kūpsojo labai aukštai, o kai galų gale drėgnai išnėrė iš jo, Fenčerčei pamažu besisukant it kylančio potvynio skalaujamai jūrų žvaigždei, tai aptiko, kad kaip tik virš debesų ir prasideda rimta nakties mėnesiena.

Šviesa ten tamsiai spindulinga. Ten, viršuje, yra savų kalnų, bet jie - tai kalnai su savais baltais arktiniais sniegynais.

Jie išniro virš kūpsančio aukštybėse kamuolinio debesies, o paskui pradėjo tingiai slysčioti jo šlaitais; Fenčerčė, savo ruožtu, išlaisvino Arturą iš jo drabužių, lukšteno jį iš jų tol, kol visi stebėdamiesi nupleveno į gaubiančias baltybes ir pradingo.

Ji jį bučiavo, bučiavo jo kaklą, jo krūtinę, o netrukus abu jau sklendė tolyn, pamažu sukinėdamiesi, panašūs į kažkokią bežadę kryžmę, kuri galėjo net Fiuolornį Ugninį Drakoną - jeigu toks, prisikimšęs picos, būtų skridęs pro šalį - priversti suplakti sparnais ir krenkštelėti.

Tačiau šiuose debesyse Fiuolorniai Ugniniai Drakonai neskraidė ir negalėjo skraidyti, nes jie - lygiai kaip dinozaurai, paukščiai dodo arba Didesnysis Priluptasis Žiembudis iš Didžiojo Mainikulio Skarmalių žvaigždyne, bei priešingai nei "Boingas 747", kokių pakanka per akis, - šiuo metu, deja, jau išnaikinti, todėl Visata niekados daugiau nebereges nieko panašaus į juos.

Tai, kad ką tik pateiktame sąraše visai netikėtai išdygo "Boingas 747", nėra nesusiję su faktu, jog po akimirkos ar dviejų kažkas labai panašaus nutiko Arturo ir Fenčerčės gyvenime.

Tie daiktai dideli, siaubingai dideli. Kai vienas jų atsiranda ore greta jūsų, negalite nepastebėti. Užgriūva griausminga oro ataka, judanti klykiančio vėjo siena, jus bloškia į šalį - jei esate pakankamai neprotingi ir darote ką nors bent iš tolo panašaus į tai, ką visai netoli lėktuvo darė Arturas su Fenčerče - nelyginant

viesulas drugelius.

Tačiau šį kartą gniaužiančio širdį kritimo ar drąsos praradimo nebuvo - tiktai persigrupavimas ir nuostabus naujas sumanymas, po kelių akimirkų džiugiai perduotas ženklais griaudinčiame triukšme.

Ponia E.Kapelsen iš Bostono (Masačiusetsas) buvo pagyvenusi dama; teisybę pasakius, ji jautė, kad jos gyvenimas jau beveik baigtas. Ponia Kapelsen daug ką matė, kartais stebėdavosi, bet dažniausiai - šiame vėlyvame tarpsnyje tai kėlė šiokį tokį nerimą - nuobodžiaudavo. Gyvenimas buvo tikrai labai malonus, bet galbūt truputėlį perdėm paaiškinamas, truputėlį perdėm buitiškas.

Ji atsiduso, atitraukė plastikinę užuolaidėlę ir pažiūrėjo, kas dedasi virš sparno.

Iš pradžių pagalvojo, kad reikėtų pakviesti stiuardesę, bet paskui pamanė - ne, velniai rautų, nė už ką, šitai skirta man, ir tiktai man vienai.

Kai du nepaaiškinami jos žmonės galiausiai nušliuožė nuo sparno ir nukūlvirsčiavo su oro sūkuriais, senoji dama velniškai pralinksmėjo.

Didžiausią, milžiniškiausią palengvėjimą suteikė mintis, kad iš esmės viskas, ką tik kas kada jai buvo sakęs, yra klaidinga.

Kitą rytą skersgatvyje Arturas ir Fenčerčė miegojo labai ilgai, nepaisant nesiliaujančio restauruojamų baldų staugimo.

Kitą naktį jie vėl viską pakartojo, tik šįkart užsidėjo kitą plokštelę.

Dvidešimt Septintas Skyrius

- Visa tai labai gražu, - po kelių dienų pasakė Fenčerčė, - bet aš būtinai privalau sužinoti, kas atsitiko man. Supranti, skirtumas tarp mūsų toks. Kad tu kažką praradai ir vėl atradai, o aš kažką atradau ir praradau. Man reikia vėl tai atrasti.

Ji turėjo išeiti visai popietei, todėl Arturas nutarė pašvęsti dieną kalbėjimui telefonu.

Miurėjus Bostas Hensonas dirbo žurnalistu viename tų laikraščių, kurių puslapiai maži, o šriftas stambus. Džiaugtumės galėdami pasakyti, kad tai jam išėjo į naudą, bet, deja, sakytume netiesą. Šiaip ar taip, Arturas jam paskambino, nes jokių kitų žurnalistų nepažinojo.

- Arturai, mano senasis sriubašaukšti, mano senasis sidabrinis dubenie, kaip nepaprastai apstulbinai paskambinęs! Kažkas man sakė, kad tu į kosmosą išlėkei, ar kaip panašiai.

Savo asmeniniam naudojimui Miurėjus išrado nuosavą, ypatingą šnekamąją kalbą, kuria kalbėti nesugebėjo niekas kitas, netgi jos suprasti nesugebėjo. Beveik visi žodžiai visai nieko nereiškė. Trupiniai, kurie vis dėlto ką nors reiškė, dažniausiai būdavo taip meistriškai užslėpti, kad tauškalų lavinoje niekas neįstengdavo jų pastebėti. Vėliau, kai pagaliau išsiaiškindavote, ką jis pasakė rimtai, visiems pasipainiojusiems dažniausiai baigdavosi nekaip.

- Ką? - pasakė Arturas.

- Tik nuogirdos, mano senoji dramblio iltie, mano mažasis žaliasis gelumbinis kortų staleli, tik nuogirdos. Tikriausiai visai nieko nereiškia, bet gal man reikės tavo pasisakymo.

- Neturiu ką pasakyti, viskas - tik aludės šnekos.

- Jos mus ir peni, mano senasis sąnario proteze, jos mus ir peni. Be to, tai tiktų kaip kažin kas iš vieno tų kitų dalykų prie kitų savaitės naujienų, todėl praverstų net ir tavo paneigimas. Atsiprašau, kažkas ką tik iškrito man iš ausies.

Pasibaigus neilgai tylai, ragelyje vėl pasigirdo, sakytum, nuoširdžiai sukrėsto Miurėjaus Bosto Hensono balsas.

- Kaip tik prisiminiau, - pasakė jis, - kaip keistai man susiklostė vakarykštis vakaras. Šiaip ar taip, mano senasis nesakysiu kas, kaip tu jautiesi, pasivažinėjęs Halio kometa?

- Aš, - slapčiomis atsidusęs pasakė Arturas, - nesivažinėjau Halio kometa.

- Tvarka. Kaip tu jautiesi, kad neteko pasivažinėti Halio kometa?

- Visai maloniai, Miurėjau.

- Man visai tiks, Arturai, visai tiks Etelei, ir man, ir mergytėms. Įsirašo į bendrą savaitės keistumą. "Keistuolių Savaitė" - taip galvojam ją pavadinti. Skamba, ką?

- Puikiai skamba.

- Įspūdingai. Pirmiausia, mes turim šitą vyruką, ant kurio amžinai lyja.

- Ką?

- Sakau tikrą kaip kojinės gumelė teisybę. Viskas sužymėta jo mažutėse juodutėse knygutėse, viskas atitinka visus iki paskutinio juokautojiškus duomenis. Meteorologijos Tarnyba eina iš suledėjusio aptaukėjusio proto, ir juokingi vyručiukai baltais chalatais lekia į čia iš viso pasaulio, nešini savo liniuočiukėmis, dėžučiukėmis ir lašelinėmis. Tas vyrokas - tai bitės kojytės. Arturai, jis - tai vapsvos speniukai. Jis - nepabijosiu pasakyti - pilnas kiekvieno rimtesnio skraidančio Vakarų pasaulyje vabzdžio erogeninių zonų komplektas. Mes jį vadinam Lietaus Dievu. Gražu, ką?

- Atrodo, man teko su juo susitikti.

- Įspūdingai skamba. Ką tu pasakei?

- Gali būti, kad aš esu jį matęs. Skundžiasi nenutildamas, taip?

- Neįtikėtina! Tu esi sutikęs Lietaus Dievą?

- Jeigu tai tas pats vyrukas. Aš jam patariau liautis aimanavus ir parodyti kam nors savo užrašus.

Iš Miurėjaus Bosto Hensono laido galo pasigirdo įspūdinga tyla.

- Ką gi - čia tai tu nuveikei. Nenuginčijamai čia tai nenuginčijamai nuveikei tu. Klausyk, ar tu žinai, kiek vienas kelionių organizatorius moka tam vyrukui, kad jis šiemet nevažiuotų į Malagą? Turiu omenyje - mesk iš galvos Sacharos drėkinimą ir kitas panašias nuobodybes, priešais tą vyruką atsivėrė ištisa nauja *karjera* - pakanka už pinigus kur nors nesirodyti. Tas vyras virsta pabaisa, Arturai, mums netgi gali tekti pasirūpinti, kad jis išloštų bingo.

Klausyk, gal mums reikėtų padaryti straipsnį apie tave, Arturai - “Žmogus, Kuris Pamokė Lietaus Dievą Lyti”. Gerai skamba, ką?

- Neblogai, bet...

- Mums tikriausiai reikės nufotografuoti tave po sodo laistyklės čiurkšle, bet čia niekis. Kur tu dabar?

- Ee, aš Islingtone. Klausyk, Miurėjau...

- Islingtone!

- Taip...

- Na, ką tu pasakysi apie *tikrąją* savaitės keistenybę, tikrai rimtai pamišėlišką daiktą. Ar ką nors žinai apie tuos skraidančius žmones?

- Ne.

- Turėjai girdėti. Va čia tai tikrai pačirškintas pamišimas. Čia tai tikri mėsos kukuliukai plaktoj tešloj. Vietiniai skambina kiaurą

dieną ir sako, kad ten ta porelė skrajoja naktimis. Mes paspaudėm savo fotolaboratorijos vyrukus - dirbo kiaurą naktį, stengdamiesi sulipdyti nepadirbtą nuotrauką. Tu turėjai girdėti.

- Ne.

- Arturai, kur tu buvai? A, teisybė, kosmose. Neužmiršau tavo pasisakymo. Bet jau praėjo keli mėnesiai. Klausyk, šią savaitę tai kartojasi naktis po nakties, mano senasis sūrio skutikli, tiesiai po tavo nosimi. Ta porelė tiesiog paskraido padangėmis ir pradeda išdirbinėti visokius dalykus. Ir aš turiu omenyje ne žiūrėjimą kiaurai sienų arba apsimetinėjimą tilto sijų pakabomis. Tai tu nieko nežinai?

- Ne.

- Arturai, pašnekėti su tavimi, valkatūze, buvo beveik neišreiškiamai gardu, bet man reikia eiti. Atsiųsiu vyruką su kamera ir laistymo žarna. Diktuok adresą, aš pasiryžęs rašyti.

- Klausyk, Miurėjau, aš paskambinau norėdamas šio to paklausti.

- Aš turiu baisiai daug darbo.

- Aš tik norėjau ką nors sužinoti apie delfinus.

- Čia ne straipsnis. Pernykštė naujiena. Mesk juos iš galvos. Jų nebėr.

- Tai svarbu.

- Paklausyk, niekas nesiterlios. Negali rašyti tęsinio, supranti, kai vienintelė naujiena - nuolatinis naujienų apie tai, kas bebuvo pasakojama straipsnyje, nebuvimas. Ir šiaip čia ne mūsų sritis, pabandyk paskambinti į sekmadienio laikraštį. Gal po kokių poros metų, taip apie rugpjūtį, ir pateiks straipsneliuką "Kas Atsitiko Klausimui Apie Tai, Kas Atsitiko Delfinams". Bet ką žmogus iš to peši dabar? "Delfinų Vis Dar Nėra"? "Delfinų Nebuvimas Tęsiasi"? "Delfinai - Vėl Dienos Be Jų"? Tokie straipsniai dvesia, Arturai. Atsigula, patrūkčioja užverstomis kojytėmis ir netrukus pakimba ant didžiojo auksinio mieto danguje, mano senasis šikšnosparni.

- Miurėjau, man neįdomu, ar iš to išeis straipsnis. Aš tik noriu sužinoti, kaip galėčiau susisiekti su tuo kaliforniečiu, kuris tvirtina kažką žinantis. Pamaniau, kad gal tu žinosi.

- Žmonės pradeda šnekėti, - tą vakarą pasakė Fenčerčė, kai jiedu užtempė viršun jos violončelę.

- Ne tik šnekėti, - pasakė Arturas, - bet ir spausdinti didelėmis riebiomis raidėmis žemiau bingo laimėjimų. Todėl aš ir pamaniau, kad vertėtų nusipirkti šituos.

Jis parodė Fenčerčei ilgas, siauras lėktuvo bilietų knygeles.

- Arturai! - tarė ji, apkabindama jį. - Ar tai reiškia, kad tau pavyko pasišnekėti su juo?

- Aš praleidau, - pasakė Arturas, - nepaprastai sekinančią skambinimo telefonu dieną. Kalbėjausi su tikriausiai kiekvienu tikriausiai kiekvieno Londono laikraščio poskyriu, ir galiausiai gavau jo telefono numerį.

- Matosi, kaip sunkiai dirbai, tu visas šlapias nuo prakaito, vargšeli.

- Ne nuo prakaito, - sunkiai atsiduso Arturas. - Ką tik buvo vienas fotoreporteris. Aš bandžiau ginčytis, bet... tiek to, noriu pasakyti - taip.

- Tu su juo kalbėjaisi.

- Kalbėjausi su jo žmona. Ji pasakė, kad šiuo metu jis pernelyg keistas šnekėtis telefonu, ir gal aš galėčiau paskambinti vėliau.

Arturas sunkiai atsisėdo, susigriebė, kad kažko trūksta, ir nuėjo prie šaldytuvo paieškoti.

- Nori išgerti?

- Nužudyčiau, kad tik gaučiau. Visada, kai muzikos mokytojas nužvelgia mane nuo galvos iki kojų ir pasako - “Ak, taip, mieloji, manau, šiandien truputėlį Čaikovskio” - suprantu, kad manęs laukia baisus vargas.

- Paskambinau dar kartą, - pasakė Arturas, - ir ji pasakė, kad jis už 3,2 šviesmečio nuo telefono ir kad paskambinčiau vėliau.

- Ak.

- Paskambinau dar kartą. Ji pasakė, kad padėtis pagerėjo. Dabar jis vos už 2,6 šviesmečio, bet rėkti vis dar per toli.

- Ar nemanai, - dvejodama paklausė Fenčerčė, - kad yra kas

nors kitas, su kuo galėtume pasikalbėti?

- Palauk, čia dar ne viskas, - pasakė Arturas. - Aš šnekėjausi su kažkokiu mokslinio žurnalo darbuotoju, kuris jį netgi pažįsta, ir jis pasakė, kad Džonas Votsonas ne tik patikės, bet dargi turės nepaneigiamų įrodymų, kuriuos jam veikiausiai padiktavo angelai su auksinėmis barzdomis, žaliais sparnais ir gydomuoju apavu, liudijančių, jog pati madingiausia mėnesio kvailystė - tikra teisybė. Žmonėms, kurie suabejoja tų vizijų pagrįstumu, jis pergalingai parodo minėtas klumpes, ir tuo viskas baigiasi.

- Nenumaniau, kad viskas taip blogai, - tyliai tarė Fenčerčė. Ji apatiškai čiupinėjo bilietus.

- Aš vėl paskambinau poniai Votson, - pasakė Arturas. - Beje, ji vardu - tu tikriausiai norėsi žinoti - Slaptingoji Mergelė.

- Suprantu.

- Džiaugiuosi, kad supranti. Aš pagalvojau, kad tu gali nepatikėti nė vienu žodžiu, todėl tąkart skambindamas įjungiau telefono atsakiklį ir įrašiau pokalbį.

Nuėjęs prie telefono aparato, Arturas kurį laiką knebinėjosi su visokiais mygtukais ir tūžo, nes kaip tik šitokį modelį ypatingai rekomendavo žurnalas "Kuris"; naudotis tokiu neišeinant iš proto beveik neįmanoma.

- Štai, - galų gale tarė Arturas, šluostydamasis suprakaitavusią kaktą.

Plonas balsas, nukeliavęs iki geostacionaraus palydovo ir atgal, traškėjo, bet kartu skambėjo vaiduokliškai ramiai.

- Tikriausiai turėčiau paaiškinti, - kalbėjo Slaptingosios Mergelės Votson balsas, - kad faktiškai telefonas yra kambaryje, į kurį mano vyras niekada neužeina. Suprantate, telefonas Beprotnamyje. Žioplelis Sveikaprotis nemėgsta būti Beprotnamyje, todėl ir nebūna. Manau, turėtumėt tai žinoti, nes gal tuomet išvengsite nereikalingo skambinimo. Jeigu norėtumėt su juo susitikti - tai labai nesunku. Jums tereikia užeiti. Jis susitinka su žmonėmis tik už Beprotnamio sienų.

Arturo balsas - kuo nesupratingiausias:

- Atsiprašau, aš nesuprantu. Kur yra tas beprotnamis?

- *Kur* yra Beprotnamis? - vėl Slaptingoji Mergelė Votson. - Ar jūs iš viso perskaitėte nurodymus ant dantų krapštiklių dėžutės?

Įrašytasis Arturo balsas turėjo prisipažinti, kad ne.

- Gal jums reikėtų perskaityti. Gal jums pasirodytų, kad po to kai kurie dalykai tampa truputį aiškesni. Gal jums paaiškėtų, jog ten nurodoma, kur yra Beprotnamis. Dėkoju.

Balsas ragelyje nutilo. Arturas išjungė aparatą.

- Ką gi, manyčiau, galime tai laikyti pakvietimu, - skėstelėjęs rankomis tarė jis. - Man netgi pavyko išpešti adresą iš to vyruko, dirbančio tame moksliniame žurnale.

Fenčerčė pakėlė akis į Arturą, mąsliai susiraukė ir vėl sužiuro į bilietus.

- Ar manai, kad verta? - paklausė ji.

- Ką gi, - atsakė Arturas, - vienintelis dalykas, kurį kaip vienas kartojo visi, su kuriais šnekėjausi - neminint fakto, kad jie visi laiko tą žmogų beviltišku pamišėliu, - tai kad apie delfinus jis žino daugiau už bet kurį žmogų pasaulyje.

Dvidešimt Devintas Skyrius

Čia svarbus pranešimas. Čia reisas 121 į Los Andželą. Jeigu šiandieniniuose jūsų keliavimo planuose Los Andželas nenumatytas - dabar būtų pats tinkamiausias laikas išlipti.

Trisdešimtas Skyrius

Los Andžele, vienoje tų vietų, kuriose išnuomojami automobiliai, kuriuos kiti žmonės išmetė lauk, Arturas su Fenčerče išsinuomojo automobilį.

- Priversti jį pasukti už kampo sunkoka, - pasakė pasislėpęs už tamsių akinių vyrukas, įteikdamas raktelius. - Kartais paprasčiau tiesiog išlipti ir susirasti automobilį, važiuojantį reikiama kryptimi.

Nakčiai jie apsistojo viešbutyje Saulėlydžio Bulvare; kažkas jiems sakė, kad ten galima pasimėgauti painiava.

- Ten visi arba anglai, arba keistuoliai, arba ir pirma, ir antra. Ten yra plaukymo baseinas, į kurį nuėjęs gali pasižiūrėti, kaip Anglijos roko žvaigždės skaito "Kalbą, Tiesą ir Logiką"

susirinkusiems fotoreporteriams.

Paaiškėjo, kad tai tiesa. Vienas ten buvo ir darė kaip tik tai. Garažo prižiūrėtojui nelabai patiko jų automobilis, bet tai nieko, nes ir jiems patiems jis nelabai patiko.

Vėlai vakare, važiuodami per Holivudo kalvyną Malholando Keliu, jie sustojo pasigrožėti iš pradžių akinančia sklandančios šviesos jūra, vadinama Los Andželu, o vėliau sustojo pasigrožėti akinančia sklandančios šviesos jūra, vadinama San Fernando Slėniu. Abu nutarė, kad akinimo pojūtis baigiasi prie pat akių dugno, nepaliesdamas jokio kito organo, todėl keistai nepatenkinti reginiu nuvažiavo sau. Kaip didingos šviesų jūros - visai nieko, bet šviesa turėtų ką nors apšviesti, o pravažiavę tai, ką apšvietė būtent ši didingos šviesos jūra, jie nepatyrė didelio įspūdžio.

Jie miegojo ilgai, neramiai, ir prabudo atėjus priešpiečių metui, įsiviešpatavus nepakenčiamam karščiui.

Autostrada nuvažiavo į Santa Moniką pirmą kartą pasižiūrėti į Ramųjį vandenyną - vandenyną, į kurį žiūrėdamas leido visas savo dienas ir gerą didžiumą savo naktų Žioplelis Sveikaprotis.

- Kažkas man pasakojo, - pasakė Fenčerčė, - šiame paplūdimyje kartą nugirdęs dviejų damų pokalbį. Jos darė tai, ką darom mes - žiūrėjo į Ramųjį vandenyną pirmą kartą gyvenime. Žodžiu, ilgokai patylėjusi viena dama tarė antrai: “Žinote, jis ne toks didelis, kaip aš tikėjausi”.

Bežingsniuojant Malibu paplūdimiu ir bestebint, kaip visi tie milijonieriai iš savo stilingų žvejų lūšnelių uoliai stebi vieni kitus, tikrindami, kiek kuris praturtėjo, nuotaika po truputį taisėsi.

Nuotaika dar labiau pasitaisė, saulei pradėjus judėti žemyn vakarine dangaus puse, ir kai jie vėl sėdėjo tarškančiame automobilyje, važiuojančiame link saulėlydžio, priešais kokį niekas, turintis bent kiek nuovokos, net nesapnuotų statyti miesto, panašaus į Los Andželą, abu netikėtai pasijuto stulbinančiai, nepaaiškinamai laimingi, ir netgi nebepyko, kad siaubingas senojo automobilio radijo imtuvas gaudo tik dvi stotis, ir tas pačias vienu metu. O ką - abi transliuoja gerą rokenrolą.

- Žinau, kad jis sugebės mums padėti, - ryžtingai tarė Fenčečrčė. - Žinau, kad sugebės. Koks ten jo vardas - tas, kuriuo jis mėgsta būti vadinamas?

- Žioplelis Sveikaprotis.

- Aš žinau, kad jis sugebės mums padėti.

Arturas abejojo, ar sugebės, ir vylėsi, kad sugebės, ir vylėsi, kad tai, ką prarado Fenčerčė, įmanoma atrasti čia, šitoje Žemėje, kad ir kokia pasirodytų besanti šita Žemė.

Jis vylėsi - taip, kaip be paliovos, aistringai vylėsi nuo pat pašnekesio paežerėje, - kad niekas nereikalaus pasistengti prisiminti kažką, ką jis labai tvirtai ir apdairiai palaidojo pačioje atminties gilumoje, tikėdamasis, kad ten tas kažkas liausis jį graužęs.

Santa Barbaroje jie užsuko į žuvies užkandinę, įsikūrusią lyg ir kokiame perdirbtame sandėlyje.
Fenčerčė užsisakė barzdutės ir pasakė, kad žuvis nepaprastai gardi.
Arturas užsisakė kardžuvės kepsnį ir pasakė, kad kepsnys jį papiktino. Griebė praeinančiai padavėjai už rankos ir pratrūko.
- Kodėl šita žuvis tokia velnioniškai skani? - piktai pasiteiravo jis.
- Prašau atleisti mano draugui, - pasakė Fenčerčė persigandusiai padavėjai. - Man atrodo, jis pagaliau pralinksmėjo.

Trisdešimt Pirmas Skyrius

Jeigu paimtumėte porą Deividų Bauvių ir užrioglintumėt vieną Deividą Bauvį ant kito Deivido Bauvio, paskui prikabintumėt dar po Deividą Bauvį prie kiekvienos viršutinio iš dviejų pirmųjų Deividų Bauvių rankos, paskui įvyniotumėt visą tą reikalą į nešvarų paplūdimio chalatą - tuomet turėtumėt kažką atrodančio ne visai tiksliai kaip Džonas Votsonas, bet kas pažįstantiems jį žmonėms atrodytų pamėkliškai matyta.
Jis buvo aukštas ir kerėpliškas.
Kai jis sėdėdavo ant savo kėdės po tentu įsmeigęs akis į Ramųjį vandenyną, dabar jau kamuojamas nebe tiek kokių nors klaikių spėlionių, kiek romaus, gilaus sielvarto, būdavo sunkoka atskirti, kur būtent baigiasi kėdė, o kur prasideda jis pats, ir atrodydavo nedrąsu uždėti ranką ant jo, tarkime, dilbio, kad kartais visas rentinys staiga trenksmingai nesugriūtų ir nenugnybtų jums nykščio. Bet kai jis atsukdavo į jus savo šypseną - ji pasirodydavo tikrai įspūdinga. Šypsena atrodė sudėliota iš visų pačių baisiausių dalykų, kokių tik galite tikėtis iš gyvenimo, bet kai jis trumpam perrikiuodavo tuos dalykus savo veide tam tikra

nepakartojama tvarka, jūs netikėtai pajusdavote: "Ak. Ką gi, vadinasi, viskas gerai".

Kai jis prabildavo, jūs džiaugdavotės, kad šypsena, leidžiančia pajusti "Ak. Ką gi, vadinasi, viskas gerai!", jis šypsodavosi gana dažnai.

- O, taip, - sakydavo jis, - jie mane aplanko. Jie sėdi štai čia. Jie sėdi kaip tik ten, kur sėdite jūs.

Jis kalbėdavo apie angelus auksinėmis barzdomis, žaliais sparnais ir gydomaisiais sandalais.

- Jie valgo austres, kurių sakosi negalintys gauti ten, iš kur atvyksta. Jie išgeria baisybę kokakolos ir apskritai yra tiesiog nuostabūs.

- Nejaugi, - pasakė Arturas, - iš tikrųjų? Taigi, ee... tai kada taip būna? Kada jie apsilanko?

Jis taip pat žvelgė į Ramųjį vandenyną. Prie pat vandens bėginėjo mažučiai krantiniai tilvikėliai, iš pažiūros persekiojami štai kokio nemalonumo: ieškotis maisto jiems reikėjo smėlyje, per kurį ką tik persirito banga, bet baisiai nesinorėjo sušlapti kojyčių. Vengdami to nemalonumo, jie bėginėjo keistai šokčiodami, tarytum juos būtų sumeistravęs kažkoks labai nagingas šveicaras.

Fenčerčė sėdėjo ant smėlio, tingiai paišydama jame kažkokius raštus.

- Dažniausiai savaitgaliais, - pasakė Žioplelis Sveikaprotis, - mažais paspirtukais. Tos mašinėlės šaunios.

Jis nusišypsojo.

- Suprantu, - tarė Arturas, - suprantu.

Jo dėmesį patraukė tylutėlis Fenčerčės kostelėjimas; Arturas atsigręžė į ją. Fenčerčė išbraižė smėlyje vaikiškai kampuotą piešinėlį - juos abu debesyse. Minutėlę Arturas galvojo, kad ji bando jį sujaudinti, paskui suprato, kad priekaištauja. "Kas tokie mes, kad vadintume jį pamišėliu?" - norėjo pasakyti ji.

Džono Votsono namas buvo neabejotinai neįprastas, o kadangi Fenčerčė ir Arturas pirmiausiai išvydo kaip tik namą, tai vertėtų žinoti, kaip jis atrodė.

Jis atrodė štai kaip:

Jis buvo išvirkščias.

Kaip reikiant išvirkščias, toks išvirkščias, kad pastatyti automobilį teko ant kilimo.

Išilgai to, ką šiaip pavadintum išorine siena, kuri buvo nudažyta skoningai rausvais vidaus apdailos dažais, rikiavosi knygų lentynos, taip pat pora tų keistųjų trikojų stalelių pusapskričiu viršumi, kurie statomi taip, kad atrodytų, lyg kažkas

ėmė ir numetė sieną stačiai kiaurai jų, bei aiškiai raminančios paskirties paveikslai.

Tikroji keistenybė - tai stogas.

Stogas lankstėsi atžagariai pats virš savęs, nelyginant kažkas, ką M.K.Esčeris - jei jis mėgtų šlaistytis po miestą naktimis, o šito tvirtinti pasakotojas nė iš tolo neketina, nors kartais, žiūrint į M.K.Esčerio paveikslus, ypač į vaizduojantįjį visus tuos kerėpliškus laiptus, sunku neįtarti, - galėtų išsapnuoti po panašaus pasišlaistymo, nes nedideli sietynai, turintys kabėti viduje, styrojo į viršų išorėje.

Netvarka.

Užrašas virš priekinių durų kvietė: "Užeikite Lauk", tad jie - nervingai - ir užėjo.

Viduje, suprantama, ir buvo "Lauk". Šiurkščios plytos, dailus betonavimas, rūpestingai prižiūrimi grioveliai vandeniui nutekėti, pora nedidelių medžių, keli kambariai, vedantys tolyn.

O vidinės sienos tiesėsi žemyn, įdomiai lankstėsi, ir pagaliau atsivėrė, tarsi - kažkokios optinės iliuzijos (kokia tikrai priverstų M.K.Esčerį raukytis, spėliojant, kaip tai padaryta) dėka - apglėbdamos patį Ramųjį vandenyną.

- Sveiki, - tarė Džonas Votsonas, Žioplelis Sveikaprotis.

Gerai, patys sau pagalvojo jie, "sveiki" - tai kažkas tokio, su kuo susidoroti pajėgsime.

- Sveiki, - pasakė jie, ir visi - net keista - pradėjo šypsotis.

Gana ilgai šeimininkas kažkodėl keistai nepageidavo kalbėti apie delfinus, išgirdęs bet kokią užuominą apie juos iš pažiūros neįprastai išsiblaškęs atsakinėjo "Aš užmiršau...", užtat gana išdidžiai aprodinėjo svečiams savojo namo keistenybes.

- Man tai, - pasakė jis, - kažkokiu įdomiu būdu teikia malonumą, o niekam kitam nedaro jokios žalos, - tęsė jis, - kurios negalėtų ištaisyti okulistas, išmanantis savo darbą.

Jis jiems patiko. Atrodė kažkoks atviras, patrauklus, ir kažkaip sugebėjo pasišaipyti pats iš savęs, niekam kitam dar nesuspėjus to padaryti.

- Jūsų žmona, - dairydamasis aplinkui tarė Arturas, - minėjo kažkokius dantų krapštiklius.

Jis tai pasakė baimingai, tarsi nuogąstaudamas, kad toji žmona gali staiga iššokti iš už kokių durų ir vėl juos paminėti.

Žioplelis Sveikaprotis nusijuokė. Šviesus, lengvas juokas skambėjo taip, tarsi šis žmogus jau nuo seno labai dažnai taip juoktųsi ir labai mėgtų šitaip juoktis.

- Ak, taip, - pasakė jis, - tai susiję su ta diena, kai aš

galiausiai supratau, kad pasaulis galutinai išsikraustė iš proto, ir pastačiau Beprotnamį jam patalpinti; tikėjausi, kad jis, vargšelis, pasveiks.

Štai čia Arturas vėl pradėjo jaustis nelabai ramiai.

- Čionai, - tarė Žioplelis Sveikaprotis, - mes esame už Beprotnamio sienų, - jis vėl parodė į šiurkštų mūrą, betoną ir griovelius. - Ženkite pro anas duris, - jis parodė į pirmas duris, pro kurias jie ir įėjo, - ir pateksite į Beprotnamį. Aš pasistengiau gražiai jį papuošti, kad gyventojai būtų patenkinti, bet žmogus įstengi labai nedaug. Pats niekuomet ten neinu. Net jei kartais kyla pagunda, kuri pastaruoju metu kyla retai, aš paprasčiausiai pažiūriu į užrašą virš tų durų ir pabūgstu.

- Į tą užrašą? - paklausė gerokai sutrikusi Fenčerčė, rodydama į mėlyną apskritimą, kuriame buvo įrašyti kažkokie nurodymai.

- Taip. Būtent tie žodžiai galiausiai privertė mane tapti atsiskyrėliu, koks pasidariau dabar. Viskas įvyko gana netikėtai. Perskaičiau tuos žodžius ir supratau, ką turiu daryti.

Užrašas skelbė:

"Suimkite pagaliuką maždaug per vidurį. Sudrėkinkite seilėmis smailąjį galą. Įkiškite į tarpudantį, bukuoju galu arčiau dantenų. Krapštykite švelniai judindami gilyn ir atgal."

- Man pasirodė, - pasakė Žioplelis Sveikaprotis, - kad bet kokia civilizacija, kuri nukvako tiek, jog jai jau būtini išsamūs nurodymai apie dantų krapštiklių vartojimą - tikrai nebe tokia civilizacija, kokioje aš galėčiau gyventi ir neprarasti sveiko proto.

Jis vėl sužiuro į Ramųjį vandenyną, tarsi mesdamas iššūkį, tarsi ragindamas įtūžti ir suriaumoti, bet vandenynas ramiai sau telkšojo ir žaidė su tilvikėliais.

- O jeigu jums kartais parūpo - aš suprantu, kad taip galėjo nutikti, - tai aš anaiptol nepamišęs. Kaip tik dėl to ir pasivadinau Žiopleliu Sveikapročiu - tiesiog kad žmonės to neužmirštų. Žiopleliu mane vadindavo mama, kai buvau mažas, nevikrus ir vartydavau daiktus, o sveikaprotis - toks esu dabar, ir toks, - pridūrė jis, šypsodamasis viena savųjų šypsenų, sakančių "Ak. Ką gi, vadinasi, viskas garai!", - ketinu pasilikti. Gal eime į pakrantę ir pažiūrėkime, apie ką žadame kalbėtis?

Visi nuėjo į pakrantę, kur Žioplelis Sveikaprotis pradėjo šnekėti apie angelus auksinėmis barzdomis, žaliais sparnais ir gydomaisiais sandalais.

Fenčerčė atsargiai, viltingai priminė:

- Apie delfinus...

- Galiu jums parodyti tuos sandalus, - pasakė Žioplelis Sveikaprotis.

- Man įdomu, ar jūs žinote...

- Gal norėtumėte, kad aš parodyčiau jums, - pasakė Žioplelis Sveikaprotis, - sandalus? Aš juos turiu. Aš juos atnešiu. Juos gamina daktaro Skolo įmonė, ir angelai sako, kad jie ypatingai tinka vietovėje, kurioje jiems reikia dirbti. Jie sakosi valdantys nuomos su nuolaidomis punktą netoli žinios. Kai aš sakau, kad nesuprantu, ką tai reiškia, jie sako - taip, nesupranti. Ir juokiasi. Ką gi, šiaip ar taip, atnešiu.

Jam beeinant atgal į vidų, arba į išorę - destis kaip pažiūrėsi, - Arturas su Fenčerče nustebę ir šiek tiek nusivylę susižvalgė, paskui abu gūžtelėjo pečiais ir ėmė tingiai paišyti smėlyje žmogeliukus.

- Kaip šiandien tavo pėdos? - negarsiai paklausė Arturas.

- Gerai. Ant smėlio neatrodo taip keista. Arba vandenyje. Vanduo jas liečia nepriekaištingai. Aš tiesiog galvoju, kad čia ne mūsų pasaulis.

Ji gūžtelėjo pečiais. Pasakė:

- Kaip manai, apie kokią žinią jis kalbėjo?

- Nežinau, - atsakė Arturas, nors jį be perstojo graužė prisiminimai apie vyrą, vardu Pakas, kuris iš jo juokėsi.

Kai Žioplelis sugrįžo, jis nešėsi daiktą, kuris Arturą pribloškė. Ne sandalai: sandalai buvo paprastų paprasčiausi, mediniais padais.

- Tiesiog pamaniau, kad norėsite pamatyti, - pasakė Žioplelis Sveikaprotis, - kuo angelai aunasi kojas. Tiesiog iš smalsumo. Aš, beje, nebandau nieko įrodyti. Esu mokslininkas, todėl žinau, kas vadintina įrodymais. Bet vardą iš vaikystės pasilikau todėl, kad neužmirščiau: mokslininkas taip pat privalo būti visai kaip vaikas. Jeigu jis pamato kažkokį daiktą - privalo sakyti, kad mato, nesvarbu, ar tas daiktas toks, kokio jis tikėjosi, ar ne. Pirmiausia pamatyk, pagalvok vėliau, paskui patikrink. Bet būtinai iš pradžių pamatyk. Kitaip matysi vien tai, ko tikėjaisi. Dauguma mokslininkų tai užmiršta. Vėliau jums kai ką parodysiu, kad įsitikintumėt. Žodžiu, kita priežastis, paskatinusi mane pasivadinti Žiopleliu Sveikapročiu - tai tam, kad žmonės laikytų mane kvailiu. Tai man leidžia sakyti, ką matau, kai pamatau. Niekaip negali būti mokslininku, jeigu bijai, kad žmonės palaikys tave kvailiu. Šiaip ar taip, aš dar pamaniau, kad gal norėsite pamatyti šitą.

"Šitas" ir buvo tas daiktas, kurį pamatęs Žioplelio Sveikapročio rankose Arturas taip apstulbo, nes tas nuostabus sidabro pilkumo stiklo akvariumas atrodė visiškai taip pat, kaip indas

Arturo miegamajame.

Arturas jau kokias trisdešimt sekundžių nesėkmingai stengėsi spigiu, dūstančiu balsu pasakyti: "Kur jūs jį gavote?"

Galiausiai Arturo laikas atėjo, bet jis gal milisekunde pavėlavo.

- Kur jūs jį gavote? - spigiu, dūstančiu balsu pasakė Fenčerčė.

Arturas aštriai žvilgtelėjo į Fenčerčę ir dūstančiu balsu paklausė:

- Kaip? Tu jau esi tokį mačiusi?

- Taip, - atsakė ji, - turiu tokį. Ar bent turėjau. Raselas pavogė ir susidėjo į jį savo golfo kamuoliukus. Aš nežinau, iš kur tas daiktas atsirado, tiktai užpykau ant Raselo, kad jį pavogė. O ką, ir tu tokį turi?

- Taip, tai buvo...

Jie abu susigriebė, kad Žioplelis Sveikaprotis skvarbiai dirsčioja tai į vieną, tai į kitą, ir bando šonu įterpti dūstantį savo trigrašį.

- *Jūs* taip pat turit po tokį daiktą? - paklausė jis jų abiejų.

- Taip, - atsakė jie abu.

Žioplelis Sveikaprotis ilgai ir ramiai žvelgė į Arturą ir Fenčerčę, paskui pakėlė indą aukštyn, ir tas sutviskėjo Kalifornijos saulėje.

Atrodė, kad indas saulės šviesoje tiesiog uždainavo, suskambo nuo kaitrių spindulių, paskleidė slaptingai žvilgančias vaivorykštes ant smėlio ir ant jų pačių. Žioplelis suko ir suko akvariumą. Labai aiškiai matėsi plonytės išgraviruotos linijos - žodžiai "Sudie, ir Ačiū už Žuvis"

- Ar žinote, - tyliai paklausė Žioplelis, - kas čia?

Abu lėtai pakratė galvas, stebėdamiesi, tiesiog užhipnotizuoti žybčiojančių pilkame stikle šešėlių plaikstymosi.

- Čia atsisveikinimo dovana nuo delfinų, - žemu, tyliu balsu pasakė Žioplelis, - nuo delfinų, kuriuos aš mylėjau ir tyrinėjau, su kuriais plaukiojau, kuriuos vaišindavau žuvimis, ir netgi bandžiau išmokti jų kalbą - tą užduotį jie kažkodėl neįmanomai apsunkino, turint omenyje dabar mano jau suvoktą faktą, kad patys puikiai sugebėjo bendrauti mūsų kalba, jei nutardavo, kad jiems taip norisi.

Jis palingavo galva, pamažu, labai pamažu nusišypsojo, o paskui vėl pažiūrėjo į Fenčerčę, o paskui į Arturą. Kreipėsi į Arturą:

- Ar jūs... Ką jūs veikiate su savuoju? Ar galėčiau šito

paklausti?

- Ee, aš jame laikau žuvį, - kiek susinepatoginęs atsakė Arturas. - Matote, aš turėjau tokią žuvį, nežinojau, kur ją dėti, o čia, ee, pasipainiojo tas akvariumas.

Jis sutrikęs nutilo.

- O daugiau nieko nedarėt? Ne, - pasakė Žioplelis, - jeigu būtumėt bandęs - žinotumėt.

Jis vėl palingavo galva.

- Mūsiškiame mano žmona laikė daigintus kviečius, - kažkaip pasikeitusiu balsu vėl prašneko Žioplelis, - iki vakar vakaro.

- Kas, - lėtai, tylutėliai paklausė Arturas, - atsitiko vakar vakare?

- Mums išsibaigė daiginti kviečiai, - ramiausiai atsakė Žioplelis. - Mano žmona, - pridūrė jis, - išvyko parsigabenti dar.

Minutėlę atrodė, kad jis susipainiojo nuosavose mintyse.

- O kas atsitiko paskui? - tokiu pačiu nuščiuvusiu balsu paklausė Fenčerčė.

- Aš išploviau akvariumą, - pasakė Žioplelis, - aš jį išploviau labai rūpestingai, labai, labai rūpestingai, nepalikdamas net mažiausios daigintų kviečių kruopelytės, paskui lėtai iššluosčiau, vėl ir vėl apsukdamas. Paskui priglaudžiau prie ausies. Ar jūs... ar bandėte savąjį priglausti prie ausies?

Jie abu pakratė galvas - vėl lėtai, vėl nebyliai.

- Galbūt, - pasakė jis, - vertėtų.

Trisdešimt Antras Skyrius

Gilus vandenyno riaumojimas.

Bangos dūžta į tolimus krantus, kuriuos mintis gali rasti.

Begarsiai gelmės griausmai.

O iš jų tankynės - šaukia balsai, bet ir ne balsai, dūzgiantys treliavimai, žodyčiai, ne iki galo ištartos minties dainos.

Sveikinimai, sveikinimų bangos, atslūgstančios atgal į tai, kas neištarta, dūžtantys vienas į kitą žodžiai.

Sielvarto trenksmas Žemės pakrantėse.

Džiaugsmo bangos į - kur? Pasaulis, nenusakomai atrastas, nenusakomai pasiektas, neapsakomai drėgnas - vandens daina.

Jau balsų fuga, triukšmingi aiškinimai - apie nenukreipiamą negandą, pasaulį, kuris bus sunaikintas, bejėgiškumo potvynis, nevilties sopulys, mirštantis kritimas, vėl žodžių mūša.

O tada vilties šuolis, šešėlinės Žemės atradimas suringuoto laiko užuominose, nugrimzdę matmenys, paralelių trauka, gilus trūktelėjimas, valios sukinys, jo svydis ir skilimas, kova. Nauja Žemė, ištraukta į senosios vietą, delfinų nebėra.

Paskui stulbinančiai vienas balsas, labai aiškus.

- Šį indą jums dovanoja Kampanija Žmogiškoms Būtybėms Gelbėti. Atsisveikindami linkime jums geros kloties.

O paskui ilgų, sunkių, tobulai pilkų, virstančių į nežinomas, neišmatuojamas gelmes kūnų teškesys, tylus krizenimas.

Trisdešimt Trečias Skyrius

Tą naktį jie pasiliko Už Beprotnamio Sienų ir žiūrėjo telelaidą iš vidaus.

- Norėjau, kad šitą pamatytumėt, - pasakė Žioplelis Sveikaprotis, kai vėl prasidėjo žinios. - Mano seną kolegą. Jis dabar jūsų šalyje, atlieka vieną tyrimą. Tiesiog stebėkit.

Rodė kažkokią preskonferenciją.

- Bijau, kad šiuo, dabartiniu metu negaliu komentuoti Lietaus Dievo vardo, o mes jį vadiname Spontaniško Parakauzalinio Meteorologinio Fenomeno pavyzdžiu.

- Gal galėtumėte paaiškinti, ką tai reiškia?

- Nesu visiškai įsitikinęs. Kalbėkime atvirai. Jeigu mes aptinkame ką nors, ko negalime suprasti - mėgstame tai pavadinti kažkaip, ko jūs negalėtumėt suprasti, netgi, tiesą sakant, ištarti. Noriu pasakyti, jeigu tiesiog leistume jums vaikštinėti ir vadinti tą žmogų Lietaus Dievu - išeitų, kad jūs žinote kažką, ko nežinome mes, o šito, bijau, mes negalime leisti.

Ne - pirmiausia reikia pavadinti jį taip, kad pasidarytų aišku, jog jis priklauso mums, o ne jums; tada mes imamės ieškoti kokio nors būdo įrodyti, kad daiktas ne toks, kaip sakote jūs, bet toks, kaip sakome mes.

O jeigu paaiškėja, kad jūs teisūs - jūs visvien liksite neteisūs, nes mes paprasčiausiai pavadinsime jį... ee... “Supernormaliu” -

ne paranormaliu, ne antgamtišku, kadangi dabar jūs jau manotės išmanantys, ką reiškia tie žodžiai - ne: "Supernormaliu Padidėjusio Kritulingumo Sukėlėju". Gal kurioje nors to pavadinimo vietoje panorėsime įbrukti kokį nors "kvazi", kad geriau apsisaugotume. Lietaus Dievas! Cha - per visą gyvenimą nesu girdėjęs didesnės nesąmonės. Reikia prisipažinti - nesulauksit, kad aš su juo važiuočiau atostogauti. Dėkoju, šį kartą jau viskas, tik dar noriu pasakyti "Sveiks!" Žiopleliui, jeigu jis žiūri.

Trisdešimt Ketvirtas Skyrius

Keliaujant į namus, lėktuve greta jų sėdėjo moteriškė, kuri gana keistai į juos žiūrėjo.

Jie negarsiai šnekėjosi tarpusavyje.

- Man visvien reikia žinoti, - pasakė Fenčerčė, - ir aš tikrai jaučiu, kad tu kažką žinai, bet man nesakai.

Arturas atsiduso ir paėmė skiautelę popieriaus.

- Ar turi pieštuką? - paklausė jis.

Fenčerčė kiek pasirausė ir surado pieštuką.

- Ką tu veiki, mielasis? - prašneko ji po dvidešimties minučių, kurias Arturas praleido raukydamasis, kramtydamas pieštuką, kraigliodamas ant popieriaus, kažką išbraukinėdamas, kraigliodamas iš naujo, kramtydamas pieštuką iš naujo ir piktai kriukčiodamas panosėje.

- Stengiuosi prisiminti vieną adresą, kurį kažkas kažkada man davė.

- Tavo gyvenimas pasidarytų dar ir kaip paprastesnis, - pasakė ji, - jeigu nusipirktum užrašų knygutę.

Galų gale Arturas padavė popierėlį Fenčerčei ir pasakė:

- Tu ieškai šito.

Ji pažiūrėjo į popierėlį. Tarp visų kraiglionių ir išbraukymų matėsi žodžiai: "Kventuliaus Kvazgaro Kalnai. Sevorbeupstrija. Preliumterno Planeta. Saulė - Zarssas. Galaktinis Sektorius KvKv 7 Aktyvi J Gama".

- Ir kas ten gero?

- Girdėjau, - pasakė Arturas, - kad Paskutinė Dievo Žinia Jo Tvarinijai.

- Skamba truputį panašiau, - pasakė Fenčerčė. - Kaip mes į ten nusigausime?

- Tu iš tikrųjų...?

- Taip, - tvirtai pareiškė Fenčerčė, - aš iš tikrųjų noriu žinoti.

Arturas žiūrėjo pro nedidelį subraižytą pleksiglasinį iliuminatorių į dangaus platybes anapus jo.

- Atleiskite, - staiga prašneko moteriškė, kuri gana keistai žiūrėjo į juos, - tikiuosi, nepagalvosite, kad esu nemandagi. Man taip nuobodu šitų ilgų skrydžių metu, labai norisi su kuo nors pasišnekėti. Aš vadinuosi Enidė Kapelsen, esu iš Bostono. Pasakykite man, ar jūs labai dažnai skraidote?

Trisdešimt Penktas Skyrius

Jie nuvažiavo į Arturo namą Vakaruose, sugrūdo į krepšį porą rankšluosčių ir šiaip visokių niekniekių, o paskui sėdo prie darbo, kurį dirbdamas kiekvienas galaktinis kosmostopininkas sugaišta daugiausiai laiko.

Sėdo laukti, kada pro šalį skris kokia nors skraidanti lėkštė.

- Vienas mano draugas taip sugaišo penkiolika metų, - vieną naktį besėdint ir liūdnai bežiūrint į dangų pasakė Arturas.

- Koks draugas?

- Toks Fordas Prefektas.

Arturas susigriebė darantis tai, ko tikrai nesitikėjo kada nors daugiau daryti.

Jis spėliojo, kur dabar Fordas Prefektas.

Neįtikėtinas sutapimas: kitą dieną laikraštyje pasirodė du straipsniai - vienas apie tiesiog stulbinantį incidentą su skraidančia lėkšte, o kitas apie eilę begėdiškų riaušių aludėse.

Dar kitą dieną pasirodė Fordas Prefektas su pagiringa išvaizda ir skundais, kad Arturas niekada nekelia telefono ragelio.

Teisybę pasakius, Fordas atrodė baisiai apgailėtinai - tarsi ne šiaip pravilktas kiaurai gyvatvorės atbulas, bet tartum ir pati gyvatvorė tuo pačiu metu būtų atbula pravilkta per kombaino vidurius. Jis išsvyravo į Arturo svetainę, sumojavo rankomis,

priešindamasis bet kokiam bandymui padėti, ir tai buvo klaida, nes bandydamas mosikuoti galutinai prarado pusiausvyrą, ir galiausiai Arturui teko nuvilkti jį iki sofos.

- Dėkoju, - pasakė Fordas, - nuoširdžiai dėkoju. Ar tu...

Nebaigė - užmigo ir miegojo tris valandas.

- ... bent iš tolo numanai, - atsipeikėjęs staiga užbaigė jis, - kaip sunku įsibrauti į Britanijos telefonų tinklus iš Plejadžių? Matau, kad ne, todėl paaiškinsiu tau, - pasakė jis, - prie labai didelio puodelio juodos kavos, kurią tu man tuoj užplikysi.

Netvirtu žingsniu nukėblino paskui Arturą į virtuvę.

- Kvaišos operatorės vis klausinėja, iš kur skambini, o tu bandai paaiškinti, kad iš Letčvorto, o jos sako - negali būti, ne ta linija. Ką tu čia dirbi?

- Darau tau juodos kavos.

- Ak, - kažkodėl nusivylė Fordas. Jis graudžiai apsidairė po patalpą.

- Kas čia? - paklausė jis.

- Ryžių skrebučiai.

- O čia?

- Ankštpipiriai.

- Suprantu, - rimtai tarė Fordas ir padėjo abu produktus atgal į vietą, vieną ant kito, bet statinys kažkodėl pasirodė netvirtas, todėl Fordas padėjo kitą ant vieno, ir šįkart, rodos, sėkmingai.

- Truputėlį susipainiojau po kelionės, - pasakė jis. - Ką aš čia kalbėjau?

- Kad neskambinai iš Letčvorto.

- Ir neskambinau. Aš tai damai taip ir paaiškinau: "Velniop Letčvortą", - pasakiau, - "jeigu jis jums nepatinka. Iš tikrųjų aš skambinu iš prekybinės žvalgybos laivo, priklausančio Sirijaus Kibernetikos Korporacijai, šiuo metu subšviesiniu greičiu keliaujančio tarp žvaigždžių, kurios žinomos jūsų pasauliui, tačiau nebūtinai jums, brangioji ponia!" - aš pasakiau "brangioji ponia", - paaiškino Fordas Prefektas, - nes nenorėjau, kad ji įsižeistų dėl mano užuominos, jog ji - neišmanėlė bukaprotė...

- Taktiška, - tarė Arturas Dentas.

- Būtent, - pasakė Fordas, - taktiška.

Jis susiraukė.

- Kai esi sutrikęs po kosminės kelionės, - pasakė jis, - labai nukenčia sakinio dalys. Turėsi vėl man padėti, - tęsė jis, - primindamas, apie ką aš šnekėjau.

- Tarp žvaigždžių, - pasakė Arturas, - kurios žinomos jūsų pasauliui, tačiau nebūtinai jums, brangioji ponia, nes...

- Tai Plejadžių Epsilon ir Plejadžių Zeta, - pergalingai užbaigė Fordas. - Toks šmaikštus pasakymas visai puikuoliškas, ar ne?

- Išgerk kavos.

- Ačiū, ne. "O priežastis", - pasakiau aš, - "dėl kurios trukdau jus, užuot tiesiog surinkęs numerį, nors galėčiau, nes čia, Plejadėse, mes turim visai nekvailos telekomunikacinės įrangos, galiu jus patikinti, yra ta, kad tas šykštuolis žvaigždžiakalės vaikas, pilotuojantis šitą žvaigždžiakalės vaiką žvaigždėlaivį, reikalauja, kad pokalbį apmokėtų tas, kam aš skambinu. Ar galite tuo patikėti?"

- Ir ji patikėjo?

- Nežinau. Tuo metu, - pasakė Fordas, - ji jau buvo padėjusi ragelį. Va kaip! Ką, tavo nuomone, - nuožmiai pasiteiravo jis, - aš padariau paskui?

- Visiškai nenumanau, Fordai, - pasakė Arturas.

- Gaila, - tarė Fordas, - tikėjausi, kad galėsi man priminti. Aš, kad žinotum, tikrai negaliu pakęsti tų tipelių. Jie - tikri kosmoso piktdagiai, zvimbinėja po dangaus platybes su savo niekam nereikalingom mašinėlėm, kurios niekad neveikia kaip priklauso, o jeigu veikia - tai atlieka funkcijas, kurių nereikalautų joks sveiko proto asmuo, ir, - visai įniršęs pridūrė jis, - pradeda pypčioti, kad pasakytų, kai jau atliko!

Jis sakė tikrą teisybę, šios labai gerbtinos pažiūros laikosi daugybė teisingai mąstančių asmenų, kurie dažniausiai ir atpažįstami kaipo teisingai mąstantys asmenys vien iš fakto, kad laikosi šios pažiūros.

"Keliautojo Kosmostopu Vadovas Po Galaktiką", ištiktas išprotauto praregėjimo, beveik unikalaus šiuo metu sudarančiuose leidinį penkiuose milijonuose devyniuose šimtuose septyniasdešimt trijuose tūkstančiuose penkiuose šimtuose devyniuose puslapiuose, apie Sirijaus Kibernetikos Korporacijos gaminius sako štai ką: *"Labai lengva nebepastebėti esminio jų nenaudingumo, kai pajuntate pergalės džiaugsmą, įstengę iš viso priversti juos veikti.*

Kitais žodžiais tariant - ir šiuo tvirtu it uola principu grindžiamas visas Korporacijos pasisekimas visoje Galaktikoje - gilumines gaminių projektavimo ydas visiškai nuslepia jų išorinio projektavimo ydos."

- Ir tas tipelis, - bylojo Fordas, - buvo pasinešęs parduoti jų dar daugiau! Pasiųstas į penkmetinę komandiruotę ieškoti ir tyrinėti naujų pasaulių, ir pardavinėti Pažangiausias Muzikos Pakaitalų Sistemas jų restoranuose, liftuose bei vyninėse! Arba -

jei pasaulis dar neturi restoranų, liftų ir vyninių, - dirbtinai paspartinti civilizacijos vystymąsi, kad turėtų kaip gerutis! Kur ta kava?

- Aš ją išpyliau.

- Padaryk dar. Aš jau prisiminiau, ką padariau paskui. Aš išgelbėjau civilizaciją, kokią mes pažįstame. Žinojau, kad padariau kažką tokio.

Fordas ryžtingai nuklupčiojo atgal į svetainę, kur, rodos, toliau kalbėjosi pats su savimi, vartaliodamas baldus ir pypčiodamas.

Po poros minučių Arturas, nutaisęs pačią taikiausią miną, nuėjo paskui Fordą.

Fordas kažkodėl apstulbo.

- Kur tu buvai? - rūsčiai pasiteiravo jis.

- Viriau kavą, - atsakė Arturas, vis dar dėvėdamas savo labai taikią miną. Jis jau seniai suprato, kad vienintelis būdas sėkmingai bendrauti su Fordu - tai turėti gausią labai taikių minų atsargą ir dėvėti jas visą laiką.

- Tu praleidai įdomiausią vietą! - niršo Fordas. - Tu praleidai tą vietą, kur aš užpuoliau tą tipelį! Dabar, - pasakė jis, - aš turėsiu vėl nuo pradžių jį užpulti.

Jis beatodairiškai griebė kėdę ir ją sulaužė.

- Aną kartą, - paniuręs tarė jis, - išėjo geriau.

Ir neaiškiai mostelėjo link kitos sulaužytos kėdės, kurią jau spėjo užrioglinti ant pietų stalo ir pririšti.

- Matau, - pasakė Arturas, taikiomis akimis apžvelgęs supančiotas nuolaužas, - tik, ee, kam tie visi ledo gabaliukai?

- Ką? - suklykė Fordas. - Ką? Tu ir tą vietą praleidai? Čia gyvybės palaikymo šaldytuvas! Aš tą tipelį įkišau į gyvybės palaikymo šaldytuvą. Ką gi, kitaip negalėjau, ar ne?

- Taip atrodytų, - taikiu balsu tarė Arturas.

- Neliesk! - suriko Fordas.

Arturas, ketinęs padėti į vietą nukeltą telefono ragelį, kuris dėl kažkokios paslaptingos priežasties gulėjo ant stalo, taikiai stabtelėjo.

- Gerai, - pasakė aprimęs Fordas, - pasiklausyk.

Arturas priglaudė ragelį prie ausies.

- Pranešinėja tikslų laiką, - tarė jis.

- Pypt, pypt, pypt, - pasakė Fordas, - pypt, pypt, pypt.

- Suprantu, - pasakė Arturas, sugraibęs visą taikingumą, kokį tik įstengė, iki trupinėlio.

- Pypt, pypt, pypt, - kalbėjo Fordas, - kaip tik tai skamba

visame to tipelio laive, kol jis miega, apkrautas ledu, pamažu besisukdamas aplinkui nedidelį žinomą Sesefrų Magnos mėnulį. Tikslus Londono laikas!

- Suprantu, - pakartojo Arturas, paskui nusprendė, kad jau metas užduoti rimčiausiąjį klausimą.

- Kodėl? - rūgščiai pasiteiravo jis.

- Jei bent truputėlį pasiseks, - pasakė Fordas, - sąskaita už telefoną suvarys tuos iškrypėlius į ožio ragą!

Jis suprakaitavęs drėbėsi ant sofos.

- Šiaip ar taip, - pasakė jis, - vaizdingas atvykimas, nemanai?

Trisdešimt Šeštas Skyrius

Skraidanti lėkštė, kurioje slapstėsi Fordas, pribloškė pasaulį. Galų gale nebeliko jokių abejonių, jokios suklydimo tikimybės, jokių haliucinacijų, jokių paslaptingų CŽV agentų, aptiktų plūduriuojant rezervuaruose.

Šį kartą viskas tikra, viskas neabejotina. Viskas visai neabejotinai neabejotina.

Lėkštė nusileido, stebuklingai nepaisydama nieko apačioje, ir sutraiškė nemažą plotą vos ne brangiausio pasaulyje nekilnojamo turto su geroka dalimi prekybinio rajono imtinai.

Daiktas buvo stambus, beveik mylios - pasak tvirtinimų - skersmens, blankiai sidabrinės spalvos, apdaužytas, apsvilintas ir aplamdytas, randuotas nuo nesuskaitomų žiaurių tarpžvaigždinių mūšių su nuožmiomis jėgomis, šviečiant saulėms, kurios žmogui nežinomos.

Atsidarė liukas, nusileidžianti rampa įlaužė Maisto Produktų Rūmus, sunaikino "Harvį Nikolsą", ir pritariant negrįžtamai gergždžiančiam kankinamos architektūros klyksmui apvertė Šeratono Parko Bokštą.

Po ilgos, stingdančios širdį vidinių lūžių bei sproginėjančių mechanizmų dejavimo akimirkos, iš laivo išžygiavo ir rampa nusileido milžiniškas šimto pėdų aukštumo sidabrinis robotas.

Jis pakėlė ranką.

- Aš nešu taiką, - pasakė jis.

Po ilgos vis dar aidinčio gergždesio akimirkos pridūrė:

- Nuveskite mane pas jūsų Driežą.

Fordas Prefektas, suprantama, žinojo, kaip tai paaiškinti; jis su Arturu sėdėjo priešais televizorių ir stebėjo nenutrūkstančius paklaikusių reporterių pranešimus, tik kad nė vienas nesugebėjo pranešti ko nors daugiau, negu kad daiktas pridarė štai tiek nuostolių, kurie vertinami štai tokiu kiekiu milijardų svarų ir užmušė šitiek visai ne tiek žmonių, o paskui vėl imdavo kartoti viską iš naujo, nes robotas nieko nedarė, tik stovėjo sau, labai nežymiai siūbuodamas ir skleisdamas trumpus, nesuprantamus trikdžius.

- Jis, supranti, kilęs iš labai senos demokratijos...

- Nori pasakyti, jis atvyko iš kažkokios driežų planetos?

- Ne, - pasakė Fordas, kuris dabar - kai galiausiai nurijo prievarta sugirdytą kavą - pasidarė truputį supratingesnis ir suprantamesnis, - nieko tokio paprasto. Nieko bent panašiai nedviprasmiško. Jo planetoje žmonės - tai žmonės. O vadai - driežai. Žmonės nekenčia driežų, o driežai valdo žmones.

- Keista, - tarė Arturas, - man pasirodė, sakei, kad ten demokratija.

- Sakiau, - atsakė Fordas, - taip ir yra.

- Tada, - pasakė Arturas, vildamasis, kad jo klausimas nepasirodys juokingai neišmanėliškas, - kodėl tie žmonės nenuverčia tų driežų?

- Jiems tai nuoširdžiai nešauna į galvą, - pasakė Fordas. - Ten visi turi teisę balsuoti, todėl visi kaip ir įsivaizduoja, kad vyriausybė, už kurią jis balsavo, daugiau ar mažiau panaši į vyriausybę, kokios jie nori.

- Tu nori pasakyti - tie žmonės iš tikrųjų *balsuoja* už tuos driežus?

- O, taip, - gūžtelėjęs pečiais atsakė Fordas, - be abejo.

- Bet, - pasakė Arturas, vėl bandydamas suprasti esmę, - kodėl?

- Nes jeigu jie nebalsuos už kažkurį driežą, - paaiškino Fordas, - gali būti išrinktas ne tas driežas. Ar turi džino?

- Ką?

- Aš sakiau, - pasakė Fordas, į kurio balsą pradėjo skverbtis vis stiprėjantis nekantravimas, - ar tu turi džino?

- Pažiūrėsiu. Papasakok man apie tuos driežus.

Fordas vėl gūžtelėjo pečiais.

- Kai kurie žmonės sako, kad tie driežai - geriausia, kas tik jiems kada tėra atsitikę, - pasakė jis. - Jie, suprantama, labai klysta, labai ir visiškai klysta, bet kažkas turi tai pasakyti.

- Bet tai baisu, - pasakė Arturas.

- Klausyk, draugeli, - pasakė Fordas, - jei aš gaučiau po vieną Altairo dolerį kaskart, kai išgirstu, kaip vienas Visatos gabalas žiūrėdamas į kitą Visatos gabalą sako "tai baisu" - nesėdėčiau čia kaip kokia citrina, laukianti džino. Bet negaunu, todėl sėdžiu. Šiaip ar taip - kodėl tu atrodai toks taikus ir svajingas? Gal įsimylėjai?

Arturas pasakė, kad taip, įsimylėjo, ir pasakė taikiai.

- Gal ką nors, kas žino, kur padėtas džino butelis? Ar aš ją kada pamatysiu?

Pamatė, nes tą akimirką įėjo Fenčerčė, nešina pluoštu laikraščių, nusipirktų kaimelyje. Sustojo, nustebinta katastrofos ant stalo ir katastrofos iš Betelgeuzės ant sofos.

- Kur džinas? - paklausė Fordas Fenčerčės.

O Arturo:

- Kas, beje, atsitiko Trilijonai?

- Ee, čia Fenčerčė, - susinepatoginęs pasakė Arturas. - Apie Trilijoną nežinau, tu ją tikriausiai matei paskutinis.

- A, aha, - pasakė Fordas, - ji kažkur išsitrenkė su Zafodu. Jie lyg ir vaikų prisidarė, ar kaip. Mažų mažiausia, - pridūrė jis, - bent man taip atrodo. Zafodas, žinotum, gerokai aprimo.

- Tikrai? - tarstelėjo Arturas, paskubomis trepinėdamas aplinkui Fenčerčę ir padėdamas iškraustyti pirkinius.

- Aha, - pasakė Fordas, - bent viena jo galvų dabar sveikesnė už mintantį rūgštimi strutį.

- Arturai, kas čia toks? - paklausė Fenčerčė.

- Fordas Prefektas, - pasakė Arturas. - Gal kartais prabėgomis buvau apie jį užsiminęs.

Trisdešimt Septintas Skyrius

Iš viso tris dienas ir tris naktis milžiniškas sidabrinis robotas tarsi druskos stulpas stovėjo apžergęs Naitsbridžo liekanas, nežymiai siūbuodamas ir stengdamasis perprasti daugybę dalykų.

Jį lankė vyriausybinės delegacijos, gausybė postringaujančių eteryje žurnalistų uždavinėjo vieni kitiems klausimus apie tai, ką jie apie visa tai galvoja, naikintuvai ir bombonešiai apgailėtinai

stengėsi jį sunaikinti - bet joks driežas nepasirodė. Robotas pamažu žvalgė horizontą.

Naktimis jis atrodydavo įspūdingiausiai - nutviekstas televizijos komandų prožektorių, be paliovos nukreiptų į jį, be paliovos nieko nedarantį.

Jis galvojo ir galvojo, ir galiausiai sugalvojo.

Jam teks pasiųsti į žvalgybą pagalbinius savo robotus.

Derėjo apie tai pagalvoti anksčiau, bet ir taip pakako rūpesčių.

Vieną dieną iš liuko tarsi siaubingas metalo debesis klykdami pasipylė mažyčiai skraidantys robotai. Jie skraidinėjo po aplinkinę teritoriją, pašėliškai užpuldinėdami vienus daiktus ir gindami kitus.

Galų gale vienas skraiduolis aptiko gyvūnėlių parduotuvę, kurioje buvo ir driežų, bet tuojau pat apgynė demokratiją toje parduotuvėje taip nuožmiai, kad netoliese mažai kas beliko gyvas.

Lūžis įvyko tada, kai skraidančių ir klykiančių smogikų komanda Regento Parke atrado zoologijos sodą ir - užvis svarbiausia - terarijų.

Iš ankstesnių klaidų gyvūnėlių parduotuvėje pasimokę šiokio tokio atsargumo, skraidantieji grąžtai bei pjūkleliai atgabeno keletą didesnių ir riebesnių iguanų pas milžinišką sidabrinį robotą, kuris pabandė užmegzti su jomis aukšto lygio derybas.

Galiausiai robotas paskelbė pasauliui, kad, nepaisant išsamaus, atviro ir visapusiško pasikeitimo nuomonėmis, aukšto lygio derybos nutrauktos, driežai atstatydinti, o jis pats, robotas, norėtų kur nors trumpai paatostogauti, ir dėl kažkokios priežasties pasirinko Bournmutą.

Stebėdamas visa tai teleekrane, Fordas Prefektas linktelėjo, nusijuokė ir išgėrė dar alaus. Pradėta skubiai ruoštis roboto išvykimui.

Skraidančios įrankių dėžės klykė ir pjaustė ir gręžė ir svilino šviesomis visokius daiktus kiaurą dieną ir kiaurą naktį, o iš ryto, visų nuostabai, milžiniška bėginė atraminė konstrukcija pradėjo riedėti į vakarus iš karto keletu kelių, o viršuje stovėjo robotas, palaikomas visokių atramų.

Daiktas šliaužė į vakarus, palikdamas plačią pradalgę, o aplinkui nelyginant kažkoks keistas karnavalas zvimbė jo tarnai, sraigtasparniai ir reporterių mašinos, kol pagaliau visi pasiekė Bournmutą, kur robotas pamažu išsivadavo iš savo transporto priemonės glėbio, nuėjo į paplūdimį ir gulėjo dešimt dienų.

Tai, suprantama, buvo neabejotinai pats įdomiausias dalykas, kada nors ištikęs Bournmutą.

Aplinkui atitvertą ir saugomą kaipo roboto rekreacinė zona plotą kasdien susirinkdavo minios, bandančios įžiūrėti, ką jis ten veikia.

Netoli pakrantės pirmyn ir atgal plaukiojo motorlaiviai, smalsaujantys, ką jis ten veikia.

Robotas nieko neveikė. Jis gulėjo paplūdimyje. Gulėjo nelabai patogiai - kniūpsčias.

Vieną vėlyvą naktį vienas vietinio laikraščio reporteris įsigudrino padaryti tai, ko padaryti daugiau niekam visame pasaulyje kol kas nepavyko, tai yra - užmegzti trumpą suprantamą pašnekesį su vienu tarnybinių robotų, saugančių teritoriją.

Nepaprastas persilaužimas.

- Manyčiau, iš to išeitų straipsnis, - prisipažino žurnalistas, pro plieninio tinklo tvorą dalindamasis cigarete, - bet trūksta gero vietinio kabliuko. Aš čia turiu neilgą klausimų sąrašėlį, - tęsė jis, nevikriai rausdamasis vidinėje kišenėje. - Gal galėtum jį jam... tam... kaip jūs jį bevadintumėt - perduoti, kad užmestų akį?

Mažasis skraidantis terkšlinis atsuktuvas pasakė pažiūrėsiąs, ką pavyks padaryti, ir nuklykė sau.

Atsakymo taip ir nesulaukta.

Tačiau įdomu, kad klausimai, surašyti ant to popieriaus gabalėlio, daugiau ar mažiau sutapo su klausimais, besisukančiais stambiuosiuose, kovų iškamuotuose, galinguose tarsi pramonė roboto smegenų vingiuose. Jie buvo tokie:

“Kaip tau patinka būti robotu?”;

“Ar malonu būti ateiviu iš tolimo kosmoso?”, ir -

“Kaip tau patinka Bournmutas?”

Kitą dieną iš pat ryto prasidėjo pakrovimo darbai, o dar po kelių dienų pasidarė aišku, kad robotas ruošiasi išvykti visam laikui.

- Svarbiausia, - kreipėsi Fenčerčė į Fordą, - ar tu gali įvesti mus į laivą?

Fordas paklaikusiomis akimis pažiūrėjo į savo laikrodį.

- Man reikia pasirūpinti vienu rimtu neužbaigtu darbu, - sušuko jis.

Trisdešimt Aštuntas Skyrius

Minios brukosi kiek įmanoma arčiau milžiniško sidabrinio laivo. Artimiausias prieigas atitvėrė ir saugojo mažučiukai skraidantys pagalbiniai robotai. Išrikiuotos aplinkui ginkluotosios pajėgos niekaip nesugebėjo pralaužti tos užkardos, užtat įnirtingai stebėjo, kad kas nors nepralaužtų jų pačių. Šias, savo ruožtu, juosė policijos grandinė, nors ar policininkai čia budėjo saugodami visuomenę nuo armijos, ar armiją nuo visuomenės, ar bandydami užtikrinti diplomatinę milžiniškojo laivo neliečiamybę ir apsaugoti jį nuo baudų už stovėjimą neleistinoje vietoje - liko visiškai neaišku, ir šis klausimas tapo gausių debatų priežastimi.

Dabar vidinė užtvara jau pradėta išmontuoti. Kariškiai nejaukiai grumdėsi, neišmanydami, kaip reaguoti į faktą, kad jų buvimo čia priežastis ketina paprasčiausiai pakilti ir nešdintis sau.

Maždaug apie priešpiečius milžiniškasis robotas nusvirduliavo atgal į laivą, o dabar, jau penktą valandą popiet, taip ir nebepasirodė. Girdėjosi daug įdomių garsų - vėl girgždesiai ir dundesiai iš pačios laivo gilumos, milijono bjaurių gedimų muzika; bet įtempto laukimo nuotaiką minioje pagimdė tai, kad visi įtemptai laukė nusivylimo. Šis nuostabus, neregėtas daiktas atėjo į žmonių gyvenimą, o dabar paprasčiausiai ruošiasi išeiti be jų.

Du žmonės jautė tą nerimą ypatingai stipriai. Arturas ir Fenčerčė neramiai apžiūrinėjo grūstį, bet niekur joje neįstengė pastebėti nei Fordo Prefekto, nei kokio nors ženklo, rodančio, kad jis ketintų čia atsirasti.

- Ar jis patikimas? - trūkčiojančiu balsu paklausė Fenčerčė.

- Ar *patikimas*? - perklausė Arturas. Jis dusliai nusijuokė. - Ar seklus vandenynas? - paklausė jis. - Ar šalta saulė?

Paskutinės roboto pervežimo konstrukcijos detalės jau keliavo į laivą, savo eilės laukė keli dar likę teritorijos užtvaros gabalai, sukrauti rampos papėdėje. Stovintys sargyboje aplinkui rampą kareiviai reikšmingai pasišiaušė, visuose galuose skambėjo

lojantys įsakymai, vyko skuboti pasitarimai, bet, suprantama, niekas negalėjo nieko pakeisti.

Arturas su Fenčerče beviltiškai, jau be jokio aiškaus plano brovėsi per grūstį pirmyn, bet kadangi visa grūstis taip pat stengėsi per grūstį prasibrauti pirmyn, tai jiems nieko ir neišėjo.

O po kelių minučių šalia laivo nebeliko jokio daikto: viskas iki paskutinio tvoros gabalėlio jau buvo viduje. Pora skraidančių pjūklelių ir vienas gulsčiukas aplėkė sklypą, tarsi paskutinį kartą tikrindami, o paskui pro milžinišką liuką nuklykė vidun patys.

Praėjo kelios sekundės.

Mechaninės sumaišties garsai viduje pasikeitė, ir didžiulė plieninė rampa pradėjo lėtai, sunkiai kilti nuo Maisto Produktų Rūmų. Tuos garsus lydėjo garsas, kokį skleidžia tūkstančiai įsitempusių, susijaudinusių žmonių, kurių visiškai nepaisoma.

- Sustokit!

Sulojo garsiakalbis iš taksi, kuris žviegdamas sustojo besigrumdančios minios pakraštyje.

- Įvykdytas, - vambrijo garsiakalbis, - rimtas mokslinis įsilaužimas. Prasilaužimas. Persilaužimas, - pasitaisė jis.

Atsilapojo durelės, iššoko vyrukas taip maždaug iš Betelgeuzės apylinkių, apsirengęs baltu chalatu.

- Sustokit! - vėl riktelėjo jis, ir šį kartą užsimojo trumpu, storu juodu strypeliu, nusėtu švieselėmis. Švieselės trumpai pamirksėjo, bekylanti rampa stabtelėjo, paskui, paklususi signalams, siunčiamiems Nykščio (kurio signalams blokuoti naujų būdų nuolat ieško pusė inžinierių elektronikų Galaktikoje, kuomet kita pusė nuolat ieško naujų būdų blokuoti blokavimo signalams), pamažu nugirgždėjo atgal į apačią.

Fordas Prefektas pasičiupo iš taksi savo garsiakalbį ir pradėjo pro jį baubti ant minios.

- Duokit kelią! - šaukė jis. - Prašau duoti kelią, čia rimtas mokslinis persilaužimas! Jūs ir jūs - paimkite iš taksi prietaisus.

Jis visiškai nesirinkdamas parodė pirštu į Arturą ir Fenčerčę, kurie prasibrovė atgal iš grūsties ir skubiai pripuolė prie automobilio.

- Gerai, aš noriu, kad malonėtumėt praleisti kelis svarbius mokslinių tyrimų prietaisus, - griaudėjo Fordas. - Prašau visus laikytis rimties. Viskas valdoma, čia nėra į ką žiūrėti. Čia tiktai rimtas mokslinis persilaužimas. Nagi - rimties. Svarbūs moksliniai prietaisai. Duokite kelią.

Ištroškusi naujo pasilinksminimo, pradžiuginta netikėto atokvėpio nuo nusivylimo minia džiaugsmingai atsitraukė ir

prasiskyrė.

Arturas truputėlį sunerimo, pamatęs užrašus ant sukrautų automobilio gale dėžių su svarbiaisiais moksliniais prietaisais.

- Užmesk ant jų savo švarką, - murmtelėjo jis Fenčerčei, paduodamas jai dėžes. Paskubomis iškrapštė didelį prekybos centro vežimėlį, taip pat įbruktą prie užpakalinės sėdynės. Vežimėlis nužvangėjo ant žemės, ir abu drauge sukrovė dėžes į jį.

- Prašau pralaisvinti taką, - vėl užriko Fordas. - Viskas deramai, moksliškai kontroliuojama.

- Jis sakė, kad užmokėsit jūs, - pasakė taksi vairuotojas Arturui, kuris iškrapštė kelis banknotus ir užmokėjo.

Tolumoje pasigirdo policijos sirenų staugimas.

- Pasislinkite atokiau, - sušuko Fordas, - tada niekas nenukentės.

Minia subangavo ir vėl susiliejo už jų; jie it pašėlę stūmė ir tempė prekybos centro vežimėlį per žvirgždą rampos linkui.

- Viskas gerai, - toliau baubė Fordas, - čia nėra į ką žiūrėti, jau baigta. Iš tikrųjų čia niekas ir nevyksta.

- Prašau duoti kelią, - užgriaudėjo policijos garsiakalbis kažkur už minios. - Įvykdytas įsilaužimas, duokit kelią.

- Persilaužimas, - klykė Fordas, bandydamas perrėkti policininkus, - mokslinis persilaužimas.

- Čia policija! Duokit kelią!

- Moksliniai prietaisai! Duokit kelią!

- Policija! Praleiskit mus!

- Ausinukai! - klyktelėjo Fordas, išsitraukė iš kišenių pustuzinį mažyčių grojikliukų ir švystelėjo juos į grūstį. Kelios šio mosto dėka kilusios pragariškos sumaišties sekundės leido jiems užkelti prekybos centro vežimėlį ant rampos ir pertemti per jos briauną.

- Laikykitės tvirtai, - murmtelėjo Fordas ir atleido savojo Elektroninio Nykščio mygtuką. Didžioji rampa po kojomis sudrebėjo ir pradėjo pamažu kilti aukštyn.

- Tvarkelė, vaikai, - pasakė Fordas, kai trypinėjanti minia liko toli apačioje, o jie patys pradėjo šliuožti išilgai pakrypusios rampos į laivo gelmes, - atrodo, leidžiamės į kelią.

Trisdešimt Devintas Skyrius

Arturas Dentas irzo, nes jį nuolat pažadindavo susišaudymo triukšmas.

Stengdamasis nepažadinti Fenčerčės, kuri kažkaip įsigudrino kietai užmigti, jis išsirangė iš remontininkų šliuzo, kurį jie pavertė šiokia tokia kajute, nusileido pagalbinėmis kopėtėlėmis ir pradėjo niūriai klaidžioti koridoriais.

Jie kėlė klaustrofobiją ir buvo prastai apšviesti. Apšvietimo grandinės erzinančiai zirzė.

Tačiau čia ne tai.

Jis stabtelėjo ir atšlijo - pro šalį blankiai apšviestu koridoriumi klykdamas pralėkė elektrinis grąžtas, retkarčiais atsitrenkiantis į sienas tarsi apsvaigusi bitė.

Ir čia ne tai.

Jis išsikabarojo pro angą pertvaroje ir atsidūrė dideliame koridoriuje. Iš vieno galo rūko aitrūs dūmai, todėl jis nuėjo į kitą.

Atėjo iki stebėjimo monitoriaus, įmontuoto sienoje už atsparaus, bet visvien baisiai subraižyto pleksiglaso plokštės.

- Gal malonėtum pritildyti? - paklausė jis Fordo Prefekto, kuris sėdėjo priešais monitorių, apsikrovęs vaizdo aparatūra, kurią nukniaukė iš parduotuvės Totenhamo Kelyje vitrinos, iš pradžių trinktelėjęs į ją nedidele plyta; aplinkui mėtėsi daugybė tuščių alaus skardinių.

- Tššš! - sušnypštė Fordas, įdėmiai tarsi maniakas spoksodamas į ekraną. Jis žiūrėjo “Šauniąją Septyniukę”.

- Tik truputėlį, - pasakė Arturas.

- Ne! - riktelėjo Fordas. - Tuoj bus įdomiausia vieta! Klausyk, aš galų gale viską išsiaiškinau - reikalingą įtampą, jungimo tvarką, viską, o čia jau įdomiausia vieta!

Atsidusęs Arturas įsisopėjusia galva atsisėdo greta žiūrėti įdomiausios vietos. Jis klausėsi Fordo ūkčiojimų, klykčiojimų ir aikčiojimų kiek įstengdamas romiau.

- Fordai, - galų gale, kai filmas baigėsi, o Fordas įniko ieškoti kasečių krūvoje "Kasablankos" įrašo, pasakė jis, - kaip čia atsitiko, jeigu...

- Va čia tai filmas, - pasakė Fordas, - kaip tik dėl šito aš ir sugrįžau. Ar tu supranti, kad man nė karto nepavyko pamatyti jo iki galo? Amžinai nepamatydavau pabaigos. Iš vakaro prieš atskrendant tiems vogonams pažiūrėjau iki pusės. Kai jie susprogdino planetą - galvojau, kad taip ir nebepamatysiu viso filmo. Ei, o kas iš viso čia atsitiko?

- Tiesiog gyvenimas, - pasakė Arturas, ir iš šešių skardinių paketo išsilupo skardinę alaus.

- A, vėl jis, - pasakė Fordas. - Taip ir maniau, kad kažkas panašaus. Aš labiau vertinu va ką, - pasakė jis, kai ekrane pasirodė Riko baras. - Kaip atsitiko jeigu kas?

- Ką?

- Tu pradėjai sakyti, "kaip čia atsitiko, jeigu..."

- Kaip čia atsitiko, jeigu tu taip peiki Žemę, kad tu... Et, nesvarbu, tiesiog pažiūrėkim tą filmą.

- Būtent, - pasakė Fordas.

KETURIASDEŠIMTAS SKYRIUS

Dar liko galelis pasakojimo.

Anapus to, kas kadaise vadinta Beribiais Vaispyragkso Šviesų Laukais, kol aptikta, jog už jų driekiasi Pilkieji Kibieji Saksakvino Feodai, driekiasi Pilkieji Kibieji Saksakvino Feodai.

Pilkųjų Kibiųjų Saksakvino Feodų ribose yra žvaigždė, vadinama Zarssu, aplink kurią skrieja planeta Preliumternas, kurioje yra Sevorbeupstrio šalis, ir kaip tik į Sevorbeupstrio šalį galų gale atvyko Arturas su Fenčerče, truputėlį pavargę po kelionės.

O Sevorbeupstrio šalyje jie nuvyko į Didžiąją Raudonąją Rarso Lygumą, kurios pietiniame pakraštyje dunkso Kventuliaus Kvazgaro Kalnai, kitapus kurių, pasak priešmirtinių Prako žodžių, jie ras Paskutinę Dievo Žinią Jo Tvarinijai, parašytą trisdešimties

pėdų aukštumo ugninėmis raidėmis.

Pasak Prako, jei tik Arturo atmintis nemelavo, tą vietą saugo Lidingasis Kiaurakiautis iš Sviedikų, ir paaiškėjo, kad tai - tam tikra prasme - teisybė. Jis buvo nedidelis žmogelis su keista skrybėle, ir jis pardavė jiems bilietą.

- Malonėkite laikytis kairės, - pasakė jis, - laikykitės kairės, - ir atsistojęs ant nedidelio paspirtuko nuskubėjo sau.

Arturas ir Fenčerčė suprato, kad šiuo keliu traukia ne pirmieji, nes takas, vedantis kairiuoju Didžiosios Raudonosios Lygumos pakraščiu, buvo kaip reikiant ištryptas ir apkaišytas kioskeliais. Viename jie nusipirko dėžutę saldumynų, iškeptų vienoje kalno oloje, krosnyje, kurią apšildo liepsnos, sudarančios Paskutinės Dievo Žinios Jo Tvarinijai raides. Kitame nusipirko kelis atvirukus. Užpurkštų dažais raidžių beveik nesimatė. "Kad nesugadintume Didžiosios Staigmenos!" - skelbė užrašas kitoje pusėje.

- Ar jūs žinote, kokia ta žinia? - paklausė jie nedidukės senutės, kioskelio šeimininkės.

- O, taip! - džiugiai sučiulbėjo ji. - O, taip!

Ir mostu parodė eiti toliau.

Kas dvidešimt mylių ar panašiai stovėjo nedidelės akmeninės trobelės su dušais bei sanmazgais, bet keliauti buvo sunku, ir saulė iš aukštybių kepino Didžiąją Raudonąją Lygumą, ir Didžioji Raudonoji Lyguma raibuliavo nuo kaitros.

- Ar įmanoma, - viename didesnių kioskelių pasiteiravo Arturas, - išsinuomoti vieną tų paspirtukų? Kokį turėjo Lidingasis Kiaurakaipjįten?

- Paspirtukai, - pasakė nedidukė dama, pardavinėjanti ledus, - nepritinka pamaldiesiems.

- O, puiku, tuomet viskas gerai, - pasakė Fenčerčė, - mes nesame ypatingai pamaldūs. Mums tik įdomu.

- Tokiu atveju privalote tuojau pat pasukti atgal, - griežtai tarė mažoji dama, o kai jie suabejojo - pardavė jiems porą Paskutinės Žinios skrybėlių nuo saulės ir jų pačių, tvirtai susikibusių rankomis Didžiojoje Raudonojoje Rarso Lygumoje, nuotrauką.

Kioskelio pavėsyje jie išgėrė po stiklinę gazuoto vandens, o paskui vėl nukėblino į saulėkaitą.

- Baigiasi apsauginis kremas, - dar po kelių mylių pasakė Fenčerčė. - Galime eiti iki sekančio kiosko arba grįžti prie ankstesniojo, kuris arčiau, bet reikštų pasukti atgal.

Jie pažvelgė pirmyn į tolimą juodą krislelį, mirkčiojantį

kaitros migloje; jie pažiūrėjo atgal į nueitą kelią. Jie nusprendė eiti pirmyn.

Paskui aptiko ne tik esantys ne pirmieji, kurie čia keliavo, bet ir ne vieninteliai, keliaujantys dabar.

Kiek toliau priešakyje per lygumą vilkosi kerėpliškas, neaukštas pavidalas - skausmingai lėtai klupčiojantis, pusiau šlubuojantis, pusiau šliaužiantis.

Jis judėjo taip lėtai, kad netrukus Arturas ir Fenčerčė prisivijo tą padarą, o tada pamatė, kad jis padarytas iš sudilusio, sulankstyto metalo.

- Šitaip ilgai, - dejavo jis, - ak, šitaip ilgai. Ir dar skausmas, šitiek skausmo, ir šitiek laiko jį kentėti, taigi. Vienas arba kitas atskirai - tikriausiai įstengčiau pakelti. Bet abu kartu iš tikrųjų mane pribaigs. Ak, sveikas, vėl tu.

- Marvinai? - riktelėjo Arturas, pritūpęs greta roboto. - Ar čia tu?

- Tu visuomet, - sudejavo nukaršusio roboto aižena, - sugebėdavai užduoti patį išmintingiausią klausimą, ar ne taip?

- Kas čia? - neramiai sušnibždėjo Fenčerčė, palinkusi už Arturo ir sugniaužusi jo petį.

- Jis - lyg ir senas draugas, - atsakė Arturas, - aš...

- Draugas! - graudžiai karktelėjo robotas. Žodis baigėsi kažkokiu sausu traškėjimu, iš roboto burnos pasipylė rūdžių trupiniai. - Turėsite pakentėti, kol bandysiu prisiminti, ką reiškia tas žodis. Mano atminties talpyklos jau nebe tokios, kaip kadaise, žinote, ir bet kuris žodis, nenaudotas keletą zilijonų metų, turi būti išstumtas į pagalbinę atmintį. Ak, štai kur jis.

Apdaužyta roboto galva nežymiai šoktelėjo, tarsi užsimąsčiusi.

- Hmmm, - pasakė jis, - kokia įdomi sąvoka.

Pagalvojo dar truputį.

- Ne, - pagaliau pasakė jis, - nemanau, kad kada nors būčiau susidūręs su kuo nors panašaus. Atsiprašau, čia negaliu jums padėti.

Jis graudžiai nuvilko kelį dulkėmis, paskui pabandė pasikelti, remdamasis išklaipytomis alkūnėmis.

- Gal yra kokia paskutinė paslauga, kurios iš manęs norėtumėt? - kažkaip gūdžiai tarškančiu balsu paklausė jis. - Koks nors popiergalis, kurį norėtumėt, kad pakelčiau? Arba galbūt norėtumėt, kad aš, - tęsė jis, - atidaryčiau jums kokias duris?

Roboto galva grikšėdama pasisukiojo surūdijusiuose sprando sriegiuose, tarytum žvalgydama horizonto tolumas.

- Atrodo, šiuo metu netoliese nėra jokių durų, - pasakė jis, - bet aš neabejoju, kad jei luktelėsime pakankamai ilgai - kas nors jas pastatys. O tada, - pamažu ištarė jis, pasukęs galvą ir vėl žiūrėdamas į Arturą, - aš galėčiau jas jums atidaryti. Suprantate, aš tikrai pratęs laukti.

- Arturai, - piktai sušnypštė Fenčerčė Arturui į ausį, - apie tai tu man niekad nepasakojai. Ką tu padarei šitam nelaimingam sutvėrimui?

- Nieko, - nusiminęs gynėsi Arturas, - jis visada toks...

- Cha! - drėbė Marvinas. - Cha! - pakartojo jis. - Ką tu išmanai apie visada? Tu sakai "visada" man, kuris - per tuos kvailus pavedimėlius, kurių vykdyti jūs, organinės gyvybės formos, be paliovos mane siuntinėjate netgi kiaurai laiko - dabar esu trisdešimt septynis kartus senesnis už pačią Visatą? Truputėlį rūpestingiau rinkis žodžius, - jis sukosėjo, - ir taktiškiau.

Praėjus rėžiančio ausį kosulio priepuoliui, robotas tęsė.

- Palikit mane, - pasakė jis, - eikit sau kur ėję, palikit mane skausmingai vilktis savo keliu. Mano laikas pagaliau beveik atėjo. Mano lenktynės beveik baigtos. Aš nė trupučio neabejoju, - pasakė jis, sulūžusiu pirštu netvirtai modamas jiems eiti tolyn, - kad finišą pasieksiu paskutinis. Taip pritiktų. Štai aš - smegenys, talpumu...

- Užsičiaupk, - tarė Arturas.

Drauge su Fenčerče pakėlė robotą, nepaisydamas netvirtų jo prieštaravimų ir įžeidinėjimų. Metalas buvo toks įkaitęs, kad vos pūslės ant pirštų neiššoko, bet robotas dabar svėrė stebėtinai nedaug, ir bejėgiškai pakibo jų rankose.

Jie nusinešė jį taku, kuris kairiuoju Didžiosios Raudonosios Rarso Lygumos pakraščiu vedė link juosiančių pietinį pakraštį Kventuliaus Kvazgaro kalnų.

Arturas bandė paaiškinti Fenčerčei, bet aiškinimus pernelyg dažnai nutraukdavo sopulingi kibernetiniai Marvino kliedesiai.

Prie vieno kioskelio jie pabandė išsiaiškinti, ar nepavyktų gauti jam kokių atsarginių dalių ir kokio malšinančio skausmą tepalo, bet Marvinas griežtai pasipriešino.

- Aš visas - išvien atsarginės dalys! - sugergždė jis.

- Palikit mane ramybėje! - sušvokštė jis.

- Kiekviena mano dalelė, - suinkštė jis, - pakeista mažiausiai penkiasdešimt kartų... išskyrus...

Akimirką atrodė, kad robotas vos pastebimai pagyvėjo. Jo galva tarp Arturo ir Fenčerčės siūbavo, besistengdama kažką prisiminti.

- Ar prisimeni, kai susitikom patį pirmą kartą, - galiausiai pasakė Marvinas Arturui, - man buvo pavestas baisių protinių pastangų reikalaujantis darbas atvesti jus į tiltelį? Kai užsiminiau, kad man siaubingai skauda visus kairiojo šono diodus? Kad prašiau juos pakeisti, bet niekas jų taip ir nepakeitė?

Prieš kalbėdamas toliau, robotas ilgokai tylėjo. Arturas su Fenčerče nešė jį po kepinančia saule, kuri iš pažiūros visai nejudėjo, jau nekalbant apie nusileidimą.

- Pažiūrėkim, ar sugebėsi atspėti, - pasakė Marvinas, kai nutarė, kad tyla jau tapo pakankamai nejauki, - kurios mano dalys dar nė karto nekeistos? Nagi, pažiūrėk, ar sugebėsi atspėti.

- Oi, - pridūrė jis, - oi, oi, oi, oi, oi.

Galų gale jie pasiekė paskutinį kioskelį, įtaisė Marviną, susėdo abipus jo ir pailsėjo pavėsyje. Fenčerčė nupirko Raselui sąsagas rankogaliams - sąsagas, inkrustuotas mažais nušlifuotais akmenėliais, surinktais Kventuliaus Kvazgaro Kalnuose, tiesiai iš po ugninių raidžių, kuriomis buvo parašyta Paskutinė Dievo Žinia Jo Tvarinijai.

Arturas pervertė nedidelę krūvelę sudėtų ant prekystalio pamaldžių brošiūrėlių - kuklių meditacijų apie Žinios reikšmę.

- Pasirengusi? - kreipėsi jis į Fenčerčę; ta linktelėjo.

Abu vėl pakėlė Marviną.

Jie apsuko Kventuliaus Kvazgaro kalnų papėdę - ir išvydo Žinią, liepsnojančiomis raidėmis parašytą išilgai kalno keteros. Priešais ją ant didelio akmens buvo įrengta nedidelė stebėjimo aikštelė, apjuosta turėklais, nuo kurios gerai matėsi. Ten stovėjo nedidelis mokamas teleskopas nuodugniam raidžių apžiūrėjimui, bet juo niekas niekad nesinaudojo, nes raidės liepsnojo dieviška, dangiška skaistumu, ir apžiūrinėdamos pro teleskopą būtų rimtai pakenkusios tinklainei bei regos nervui.

Jie tarsi užkerėti žvelgė į Paskutinę Dievo Žinią Jo Tvarinijai, ir į juos pamažu, neapsakomai plūdo didis ramybės jausmas, ir galutinis, visiškas supratimas.

Fenčerčė atsiduso.

- Taip, - pasakė ji, - kaip tik taip.

Jie spoksojo į raides ištisas dešimt minučių, ir tik paskui prisiminė, kad kybantis tarp jų pečių Marvinas tikriausiai nemato. Robotas jau nebeįstengė pakelti galvos, jis neperskaitė žinios. Jie pakėlė jo galvą, bet jis pasiskundė, kad regos nervų grandys beveik nebeveikia.

Jie surado monetą ir padėjo robotui prieiti prie teleskopo. Jis verkšleno ir įžeidinėjo juos, bet jie padėjo jam pažiūrėti į kiekvieną atskirą raidę iš eilės. Pirmoji raidė buvo "m", antroji -

"e", trečioji - "s". Paskui ėjo tarpas. Toliau - raidė "a", paskui "t", "s", "i" ir "p".

Marvinas stabtelėjo pailsėti.

Kiek luktelėję, jie ėmėsi iš naujo ir padėjo jam perskaityti raides "r", "a", "š", "o", "m" ir "e".

Kitas žodis buvo "už". Paskutinis žodis buvo labai ilgas, ir Marvinui teko dar kartą pailsėti prieš jo imantis.

Žodis prasidėjo raide "n", paskui "e", paskui "p". Toliau sekė "a" ir "t", dar toliau - "o", "g" ir "u".

Paskutinį kartą atsipūtęs, Marvinas sukaupė jėgas finišui.

Jis perskaitė "m", dar vieną "u", ir pagaliau paskutinę "s", ir vėl sugniužo Arturo ir Fenčerčės rankose.

- Manau, - galų gale išspaudė jis iš pačių surūdijusios, tarškančios savo krūtinės gelmių, - kad dabar man gera.

Šviesos jo akyse užgeso jau tikrai patį paskutinį kartą.

Laimė, netoliese stovėjo palapinė, kur iš vyrukų žaliais sparnais galėjai išsinuomoti paspirtukus.

Epilogas

Vienas didžiausių visokios gyvasties geradarių buvo vyras, kuris nesugebėjo nesiblaškydamas dirbti savo darbo.

Talentas?

Be abejo.

Vienas pažangiausių genetikos inžinierių tiek savo, tiek bet kurioje kitoje kartoje, įskaitant ir eilę jo paties suprojektuotųjų?

Be jokios abejonės.

Bėda ta, kad jį perdėm stipriai domino dalykai, kurie turėjo jam nerūpėti, mažų mažiausia, pasak aplinkinių, ne *dabar*.

Jis taip pat - iš dalies dėl šito - gana dažnai suirzdavo.

Tad kai jo pasauliui pradėjo grasinti siaubingi užpuolikai iš tolimos žvaigždės, kurie buvo dar gan atokiai, bet keliavo sparčiai, jis, Fanfara Ferzenvaldas Trečiasis (jis vadinosi Fanfara Ferzenvaldas Trečiasis, kas nėra labai svarbu, bet gana įdomu, kadangi... et, tiek to, jis taip vadinosi, o apie tai, kodėl tai įdomu, galėsime pakalbėti vėliau), savosios rasės valdovų buvo uždarytas saugomame izoliatoriuje ir gavo pavedimą suprojektuoti fanatiškų superkaržygių veislę, kad baisieji užpuolikai gautų atkirtį ir būtų

nugalėti, nurodymą atlikti pavedimą greitai bei - įsakyta - "Nesiblaškant!"

Taigi, jis sėdėjo prie lango ir pro jį žiūrėjo į vasarišką veją, ir projektavo, ir projektavo, ir projektavo, bet jį amžinai kas nors truputį išblaškydavo, ir tuomet, kai užpuolikai jau praktiškai sukosi aplinkui planetą - padarė nepaprastos naujos veislės supermusę, galinčią be niekieno pagalbos sumesti, kaip išskristi pro atidarytą pusiau atidaryto lango pusę, o taip pat vaikišką išjungiklį. Šių nepaprastų atradimų pagerbimo iškilmės rodėsi pasmerktos ilgai netrukti, nes katastrofa buvo jau čia pat - ateivių laivai jau leidosi. Bet - didžiai visų nuostabai - baisiuosius užpuolikus, kurie, kaip ir dauguma karingų padermių, trankėsi siautėdami vien todėl, kad nesugebėjo pritapti gimtinėje, apstulbino nepaprasti Ferzenvaldo atradimai; atėjūnai prisidėjo prie švenčiančiųjų ir kaipmat buvo priversti pasirašyti gausybę įvairiausių prekybinių sutarčių bei sudaryti kultūrinių mainų programą. Ir - neįtikėtinai priešingai įprastiniam panašių dalykų surėdymui - visi dalyvavusieji ilgai ir laimingai gyveno.

Šiame pasakojime būta kažkokios prasmės, bet ji laikinai išgaravo iš metraštininko galvos.

TURINYS

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

Douglas Adams

KELIAUTOJO KOSMOSTOPU VADOVAS PO GALAKTIKĄ

Moksliniai fantastiniai romanai

GINTARAS ALEKSONIS
redaktorius
GINTAUTAS K. IVANICKAS
meninis redaktorius

www.eridanas.lt

Formatas 84x108 1/32. Popierius ofsetinis. Garnitūra 10 p.
SL Nr. 950. Ofsetinė spauda 8,5 sąl.sp.l.
Užsakymo Nr. 530 Kainą sutartinė.
"Naujasis Eridanas", 3009 Kaunas, Partizanų 4. Tel. 73-39-67.
Spausdino Adomo Jakšto spaustuvė, Girelės 22, Kaišiadorys.